

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

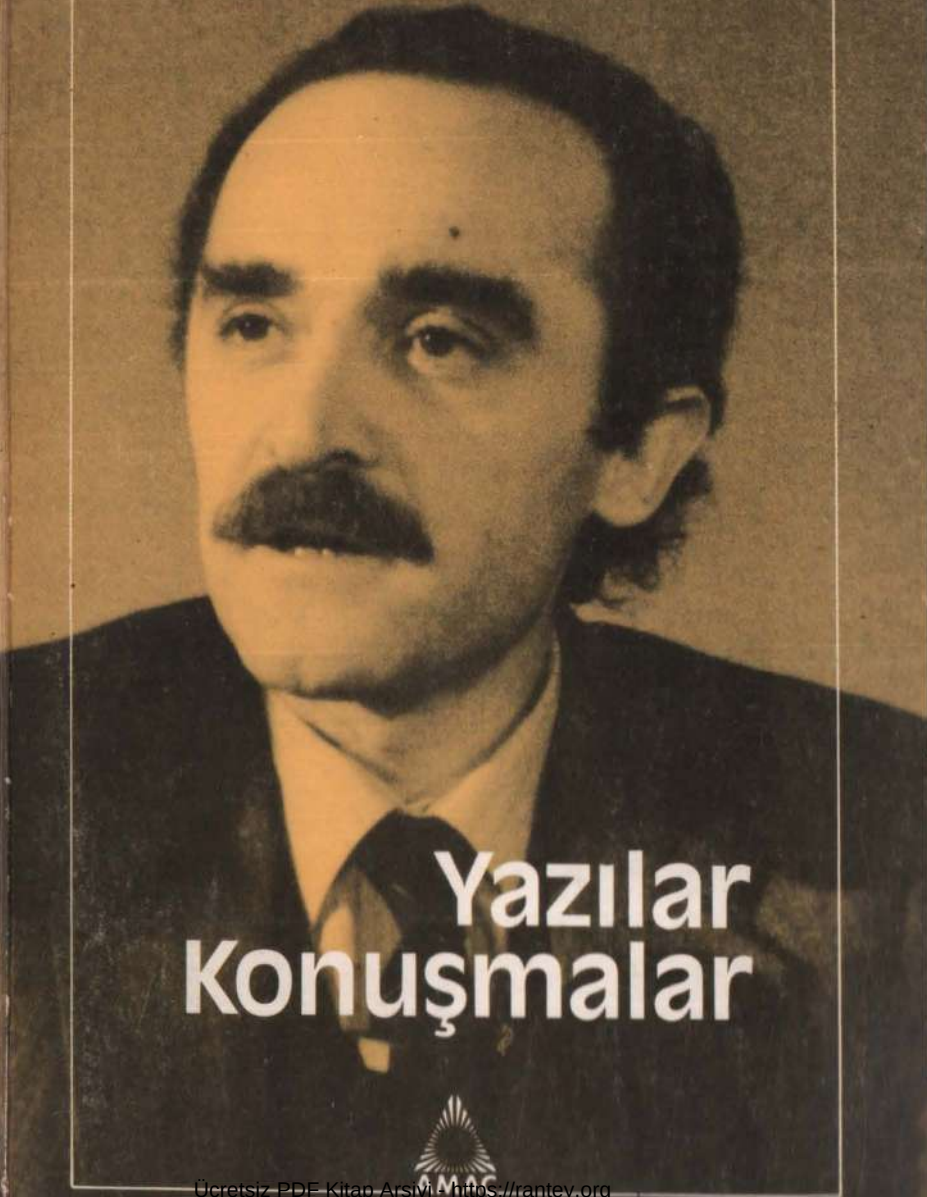
<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Haydar Kutlu

Yazılar Konuşmalar

YAZILAR
KONUŞMALAR

AMAÇ YAYINCILIK

Çatalçeşme Sokak, 15/1

Cağaloğlu - İSTANBUL

Tel: 522 11 96

Genel Sıra No: 12

Siyasal Bilgiler Dizisi: 6

Birinci Basım: İstanbul, Ağustos 1988

Kapak grafik: Zehra Senoğuz; Kapak baskı: Orhan Ofset; Dizgi -
Baskı: Eskin Matbaası; Cilt: Gürkan Mücellithanesi

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://tante.org>

YAZILAR – KONUŞMALAR

H. Kutlu

Dünya ve ülke sorunları üzerine değişik toplumsal ve politik güçlerin ve her yurttaşın görüş açıklaması demokrasinin gereğidir. Bir ülkede demokrasinin varlığının önkoşulu, ülke sorunlarına her politik gücün getirdiği çözüm perspektiflerinin serbestçe tartışılabilmesidir.

Günümüzde dünyada ve Türkiye'de oluşan yeni süreçler ve bu süreçlerin ortaya çıkardığı yeni olgular nelerdir? Ülkedeki toplumsal yaşamın değişik alanları ve politik yaşam bu temel süreç ve olgulardan nasıl etkileniyor? Değişik toplumsal sınıf ve katmanların, politik güçlerin bu süreç ve olgular karşısındaki konumları ve tutumları nelerdir?

Bu ve benzeri sorulara yanıtlar ve çözüm perspektifleri getirmek yalnızca belli kesimlerin tekelinde tutulacak olursa, ülkede demokrasinin varlığından söz etmek demagoji olacaktır. Toplumumuzun ve ülkemiz insanlarının layık olduğu politik kültür, demokratik nitelikteki her görüşün serbestçe üretilip açıklanabilmesini gerektiriyor.

Böylesi bir anlayışı benimsemek, dünyada ve ülkede ortaya çıkan yeni süreç ve olguları nesnel bir yaklaşımla kavramaya, karmaşık sorunlara çok yönlü yaklaşımlar getirmeye, yeni bir politik kültürün yeşermesine, demokrasinin kazanılmasına ve barış davasına değerli katkılarda bulunacaktır.

Elinizdeki kitap dünya ve ülke sorunları üzerine, bu sorunların çözüm perspektifleri üzerine somut seçenekler sunuyor. Bu seçeneklerin belirgin özellikleri demokratik olması, insanlığın ortak politik kültür mirasının olumlu öğelerini içermesi, hümanist bir karakter taşıması ve yeni bir politik kültürün taşıyıcısı olmasıdır.

Kitapta yer alan yazılar ülkemiz politik yaşamının «seçeneksiz» olmadığını gösterdiği gibi, aynı zamanda, ülkemiz insanların yaşadığı sorunların ve çektiği acıların kaynağını ve maddi temelini de gösteriyor. Toplumsal gelişmenin yasalarını doğru biçimde kavramanın demokrasinin kazanılması ve barış davasının ilerletilmesi için taşıdığı yaşamsal önem bu yazılarla bir kez daha gözler önüne seriliyor.

Yayınevimiz, politik ve kültürel yaşamımızın aydınlanmasına katkıda bulunma çabasını bu kitapla sürdürüyor.

HAYDAR KUTLU'NUN KISA ÖZGEÇMİŞİ

Haydar Kutlu 11 Ekim 1944 tarihinde Tokat'ta doğdu. Tokat'ta başladığı ilkokul eğitimini Adapazarı'na bağlı Osmanlı'da bitirdi. Ortaokulu Erzincan'da, liseyi ise Isparta'da bitirdi. Üniversite eğitimini ise İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi son sınıfına kadar sürdürdü.

Haydar Kutlu üniversiteye devam ettiği 60'lı yıllarda antiemperyalist öğrenci hareketlerine ve örgütlenmelerine aktif olarak katıldı. Sosyalist düşüncelerle tanışması da bu yıllara rastlar. Aynı dönemde birçok direniş ve grevlerde işçilerin arasında yer alan Kutlu, ilk kez Cibali Tütün Fabrikası işçilerine bildiri dağıtırken polisçe gözaltına alındı. Yine aynı dönemde TİP'e üye olan Kutlu TİP ilçe yönetim kurulu üyeliği görevinde bulundu ve TİP Genel Kurul delegesi oldu.

Daha sonra bir grup arkadaşı ile birlikte Marksist görüşleri yaymak amacıyla çıkardıkları bir derginin sorumlu müdürlüğünü yaptı. 12 Mart 1971'de başlayan sıkıyönetim dönemine kadar çeşitli sendikalarda çalışan Kutlu bu tarihten sonra illegaliteye geçmek zorunda kaldı.

1974 yılından itibaren aktif olarak TKP'nin örgütlenme çalışmalarına katılan Kutlu birçok fabrika ve bölge komitelerinin örgütlenmesinde çalıştı, bu örgüt-

lerde komite sekreterliği yaptı. Daha sonra TKP İstanbul İl Komitesi sekreteri oldu ve TKP MK üyeliğine seçildi. 1978'de ise Politik Büro üyesi oldu. Bir yıl sonra MK Sekreterliğine, 1980 yılında da TKP MK Örgüt Bürosu Sekreterliğine getirildi.

12 Eylül 1980'den sonra tekrar illegal yaşamak ve çalışmak zorunda kalan Kutlu yine polis tarafından aranmaya başlandığı için 1981 yılında yurtdışına çıktı.

Kutlu 1981 yılında yapılan TKP MK Plenumu'nda Yardımcı Genel Sekreterliğe seçildi. 1983 TKP MK Plenumu'nda da TKP MK Genel Sekreterliğine getirildi, TKP 5. Kongresi'nde ise TKP MK Genel Sekreteri seçildi.

65 yıldır yasal çalışmasına izin verilmeyen TKP'nin Genel Sekreteri olarak görevini sürdüren Haydar Kutlu, TKP'nin TİP ile birleşmesinden oluşacak olan TBKP'nin yasal olarak kurulması ve çalışması için TİP Genel Sekreteri Nihat Sargın ile birlikte 6.5 yıl aradan sonra kendi isteği ile Türkiye'ye döndü. Ancak Türkiye'ye döndüğü an polis tarafından gözaltına alındı ve daha sonra cezaevine gönderildi.

GÜNÜN EN DEVRİMCİ GÖREVİ

1 Mayıs 1985 konuşması

İşçi kardeşlerim, yoldaşlar, dostlar,

Bugün diktatörlük altında beşinci 1 Mayısımızı kutluyoruz. Faşist diktatörlük rejimi zayıflıyor da olsa yerli yerinde duruyor. Ama, baskı altında 1 Mayıs'ı kutlayanlar bugün daha kalabalık ve daha güçlü. 1 Mayıs ateşi daha da canlı bugün.

Diktatörlüğün baskıları, tehditleri, manevraları muhalefet güçlerini susturamadı. Tersine sesimiz, şimdi daha güçlü duyuluyor.

İşçi sınıfımız, yurtsever güçler bu 1 Mayıs'ta yeni bir mücadele silahına kavuştular. SOL BİRLİK sesini yığınlara daha etkili duyurabilmek için kendi adındaki gazetesinin ilk sayısını bugün çıkardı.

Öte yandan 1985 1 Mayıs'ının tarihsel bir anlamı var. Tüm dünya Hitler faşizmi ve Japon militarizminin yıkılışının kırkıncı yılını kutluyor. 40 yıl önce yıkılmaz sanılan Hitler'in faşist imparatorluğu, başta 20 milyon evladını yitirme pahasına direnen Sovyet halkının ve tüm diğer ülkelerdeki antifaşistlerin destansı kahramanlıkları sonucu yıkılıp gitti. Tüm dünya halkı, bugün faşizmi, savaşları lanetliyor. Günümüzde diktatörlükler bir bir yıkılıyor. Arjantin'den sonra Brezilya ve

Uruguay'da da işçi sınıfı, halklar demokrasiye, özgürlüğe kavuştular.

Ülkemizdeki faşist diktatörlüğün de ömrü uzun olmayacaktır. Ama elbette, diktatörlüğün yıkılması, demokrasinin kurulması kendiliğinden olamaz. Kimse, bize, mücadele etmezsek demokrasiyi altın tepside sunmayacak.

Bu 1 Mayıs'da görevimiz, demokrasiyi nasıl kazanacağımız üzerinde daha çok düşünmek ve gerekenleri gecikmeksizin yerine getirmektir.

Geçtiğimiz günlerde partimizin 4. Merkez Komitesi Plenumu toplandı. Partimiz, işçi sınıfımıza, halkımıza, demokrasi güçlerine karşı görevlerini daha iyi yerine getirebilmek için demokrasiyi kazanma görevini özel bir biçimde ele aldı. TKP'nin daha da güçlenmesinin, ancak demokrasi mücadelesi içinde daha etkili bir rol oynayarak gerçekleşebileceğini saptadı. Aynı zamanda belirledi ki, TKP'yi daha da güçlendirmek demokrasi mücadelesinin başarısı için de zorunludur. Böylece 65. kuruluş yıldönümümüzde görevlerimiz, mücadele yolumuz bugün daha da aydınlıktır.

İşte tüm bu nedenlerle bugün geleceğe daha iyimserlikle bakmakta haklıyız.

Bu inançla, güçle, sizlerin ,ülkede demokrasi için kavga veren bütün yurtseverlerin, hapishaneleri dolduran ilericilerin, demokratların, devrimcilerin, zor koşullarda partimizin mücadele bayrağını yükseklerde tutan yoldaşlarımızın, Ankara TKP Davasında olduğu gibi ağır cezalara çarptırılan yoldaşlarımızın, sempatizanlarımızın, hâlâ polis işkencesi altında olanların, ülke içinde ve dışında tüm üyelerimizin, tüm tutuklu ailelerinin, politik göçmenlikteki devrimcilerin, yurtseverlerin, hepimizin Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi adına 1 Mayıs'ınızı yürekten kutlarım.

İşçi kardeşlerim,

1 Mayıs herkesten önce sizindir.

Zor koşullar altındasınız. Koşullarınız dün de zordu, bugün daha da zordur. Hayat pahalılığı belinizi büküyor. İşten atılmalar bir çığ gibi. İşsiz kalma korkusu her işçinin korkulu rüyası. Haklı olarak işsiz kalırsam çoluk çocuk ne yer, ne içer diye düşünüyorsunuz. Faşist diktatörlük sendikal haklarınızı elinizden aldı. Özgür toplu sözleşme yapamıyorsunuz, grev yapamıyorsunuz. Hakkınızı arayamıyorsunuz. Ama korkunun ecele faydası yoktur. Görüyorsunuz, hergün yeni bir arkadaşınız haksız yere işten atılıyor. Hakkınızı aramazsanız aç karnına çalışmak zorundasınız, tek başınıza ararsanız işsiz kalmak zorundasınız. Size beğendiğini seç, kırk katır mı, kırk satır mı diyorlar.

Fakat gerçek böyle değil. Bugün 1 Mayıs, yani işçilerin birlik, dayanışma, mücadele günüdür. Uluslararası işçi sınıfı, yani milyonlarca işçi, yıllar boyu süren mücadele deneyimleri ile kendilerini kurtuluşa götürecek yolu böyle çizdiler. Onlar bayraklarına «Birlik-Dayanışma-Mücadele» diye yazdılar. Türkiye işçi sınıfı da kendi zorlu deneyleri ile kazandığı dersi bayraklaştırdı, «Birlikten kuvvet doğar-Hak verilmez alınır» dedi. Bugün bu dersleri hatırlamanın günüdür.

12 Eylül öncesine iyi bakın. Ülkeyi geriye götürmek, demokratik hakları kısıtlamak isteyen her adımın karşısına işçilerin çıkmış olduğunu göreceksiniz. Devlet Güvenlik Mahkemeleri kurmak isteyenlere işçilerin «dur» deyişini hatırlayın. Bunu ancak süngü zoruyla 12 Eylül sonrası gerçekleştirebildiler. Faşist terörün azdığı dönemde «Faşizme İhtar» mitinglerini hatırlayın; böyle bir ortamda herkese moral güç kaynağı olan büyük 1 Mayıs'ları hatırlayın. İşçiler böylece yalnız kendi çıkar-

ları için mücadele etmediklerini topluma gösterdiler. Böylece haklı bir saygınlık kazandılar. Her zor durumda soruluyordu: İşçiler ne diyor, DİSK ne yapıyor, Türk-İş ne düşünüyor? Böylece görebiliriz ki, 1973 sonrasında işçi sınıfımız toplumsal mücadeleye açıkça ağırlığını koymuştur.

Bu nedenle 12 Eylül'de gelen darbe büyük bir kinle en önce işçilere vurdu. DİSK kapatıldı. İşçi sınıfının yandaşı sol güçler darbe üstüne darbe yedi. İşçi sınıfımızın öz partisi TKP üzerine vahşice saldırdı. Demokrasi yokedildi. Ülkemiz ABD emperyalizmine kölece bağımlı hale geldi. Ekonomik bunalım bir ulusal felaket haline dönüştü. Bunalımın bütün yükü işçi ve emekçi halkımıza, tüm çalışanlara bindirildi.

Şimdi ulusun ezici çoğunluğu bu durumdan nasıl kurtuluruz diye soruyor. Gözler yine işçi sınıfımızdadır. Sizlerdedir. Ama sizler de iyi biliyorsunuz ki, durum eskisinden kat kat daha zordur. Yaşam derdi size nefes aldırıyor. Güçlü bir sendikal önderlikten yoksunsunuz, sol güçler, TKP ağır baskılar altındadır. Böyle bir durumda ne yapılmalıdır?

Fabrikalardaki parti örgütlerimizden gelen bilgiler, bize ulaşan pek çok işçi mektubu, fabrikalarda, işçi mahallelerinde şimdi bu sorunun çok daha fazla sorulduğunu gösteriyor. Sınıf bilinçli işçiler bu soruların yanıtlarını da görmeye başladılar.

Önce bazı yanılgılara düşmekten kendimizi korumalıyız. Şimdi zayıfız. «Diktatörlüğü oradan kaldırmak, demokrasiyi kazanmak için işçiler, sol güçler bir şey yapamazlar. Beklemek gerek» diye düşünülebilir. İlk bakışta mantıklı gibi görünen bu düşünce, işçi sınıfının mücadelecisi mantığına, karakterine uygun olmadığı gibi, doğru da değildir.

Beklemek neyi değiştirir? Bugüne dek size kim hak-larınızı ikram etti? Özal gidecek, yerini DYP, ya da SODEP alacak, ondan sonra işçilere, sol güçlere sıra ge-lecek diye düşünmek yerinde mi? Böyle düşünmek kar-sımızdaki düşmanın gücünü görmemek, planlarını an-lamamak olur. Faşist diktatörlük yerli yerinde duruyor. Bunu anlamak için Evren'in konuşmalarına bakmak ye-ter. Evren bir cumhurbaşkanı gibi konuşmuyor. Hükü-metin, parlamentonun yerine kendini koyarak konuş-u-yor.

12 Eylül darbesi ile ülke ekonomik, politik, kültü-rel, düşünsel alanlarda öylesine geri götürüldü ki, basit bir hükümet değişikliği ile iktidara burjuvazinin han-gi kanadı gelirse gelsin, toplumun gereksinim duyduğu sorunların çözümüne yanıt veremez.

Ve nihayet ülke ABD emperyalizmine sıkıca bağ-landı. ABD yetkilileri her fırsatta Türkiye'ye verdikleri önemi açıklamaktan geri durmuyorlar. Türkiye Orta-doğu'da ABD'nin kolay kolay vazgeçemeyeceği stratejik önemde bir üsdür. Ülkemiz bugün yabancı tekellerin açık pazarına dönüştü. İşbirlikçi tekeller, parababala-rı bu tatlı kârlarını kolay kolay bırakmıyacaklardır. Ve diktatörlük ülkeye azıcık demokrasi havası estiğinde nelerin değişeceğini çok iyi biliyor. Bu nedenle demok-rasi rüzgârlarının kolay esmeyeceği görülmelidir.

Öte yandan diktatörlük bir yandan baskı ve tehdit-lerle, bir yandan da çeşitli vaadlerle parlamento dışı burjuva muhalefet partilerini uysallaştırmaya çalışıyor. Bu yolla ve çeşitli zorlama, bölünme ve birleşmelerle oluşturulacak her türlü «alternatif hükümet» formülü hiçbir sorunu çözmeyecektir. Unutmamak gerekir ki, böyle bir durumda faşist diktatörlüğün hazırladığı, güç-lendirdiği baskı kurumları herşeyden önce işçilere, sol

güçlere, gerçekten demokrasi isteyenlere karşı işlemeye devam edecektir.

Bugün bir şey yapılamaz demek, diktatörlüğe sıkıştığında böyle bir manevra yaparak demokrasi güçlerini bölmesine olanak vermek demektir. İşte o zaman korkulan başa gelecek ve yığınlar burjuvazinin kuyruğuna takılmış olacaktır. İşçi sınıfı adına bugün somut bir yol göstermeden, sosyalizm üstüne, devrim üstüne parlak laflar etmekle de bu sonuç değiştirilemez.

Kuşkusuz, bugün ülkeyi baştan başa saran bunalımın, özellikle ekonomik bunalımın, temel nedenlerini işçi sınıfına göstermek her bilinçli işçinin görevidir. Cumhuriyetin kuruluşundan buyana ülkemiz kapitalist yoldan kalkınmaya çabaladı. Bugün gelinen nokta ortadadır. İçinde bulunduğumuz ve halkımızın bağrına bir karabasan gibi çöken bunalım, dışa bağımlı kapitalizmin bir ürünüdür. Bugün daha açık görülebilir ki, bu yol işçilere, köylülere, tüm çalışan halkımıza acılardan başka bir şey vermemiştir. Veremezdi, çünkü kapitalizm sömürü demektir. İnsanın insanı sömürmesine yol açan bu düzene devrimci bir tarzda son vermeden, sosyalizme kavuşmadan kesin kurtuluş yoktur.

Bugün ekonomik bunalıma köklü çözüm arayan namuslu demokrat bilim adamları bile, eğer bilimsel bir tarafsızlıkla bakabilirlerse, kendileri sosyalizmi henüz benimsemiş olmasalar bile, bu gerçeği görmemezlik edemeyeceklerdir.

Bugün sosyalist ülkelerde ekonomik bunalımların, hayat pahalılığı denilen şeyin, işsizliğin, kitlesel hastalıkların, cahilliğin tarihe karıştığını bilmeyen mi var? Sosyalizmin düşmanları bile bu gerçekleri kabul etmek zorunda kalıyorlar, ama onlar, halk bunları bilmesin istiyorlar.

İşçi kardeşlerim,

Biliyoruz ki, sosyalizm için gerekli güçler hazır değildir. Yine biliyoruz ki, sosyalizme demokrasi yolundan başka bir yolla varılamaz, hiçbir ülkede de varılamamıştır. İşçi sınıfı ancak demokrasi mücadelesi içinde güçlenebilir, yandaşlarını, bağlaşıklarını genişletebilir.

İşçiler bugün ekonomik hakları, sendikal hakları için dişe diş bir mücadele vermek zorundadırlar. Kaybedilen hakları geri alma mücadelesi yarına bırakılamaz. Her hak için sert, eylemli bir mücadele şarttır.

Ama acaba işçiler bugün bununla yetinmeli midirler? Politik mücadeleyi daha iyi koşulların oluşacağı yarına mı bırakmalıdırlar?

Hayır. Bu büyük yanılgı olur. Demokratik bir politik rejim varolmadıkça kaybettiğimiz hakları geri alamayız. Bu nedenle demokrasi mücadelesi yalnızca haklar için mücadele değildir. Esas olarak demokratik hak ve özgürlüklerimizin baş düşmanı bu rejime karşı mücadele demektir.

İşçi sınıfı nasıl bir demokrasi için savaşmalıdır?

Bilmelisiniz ki, proleter demokrasisi, yani sömürücü sınıfların olmadığı bir demokrasi dışında hiçbir demokrasi türü işçi sınıfının tüm istemlerine yanıt veren bir demokrasi olmayacaktır. Ama bu sizi umutsuzluğa sürüklememelidir. Demokrasiye en fazla işçi sınıfının gereksinimi vardır. Hatta bu demokrasiden sömürücü sınıflar daha fazla yararlanacak olsa bile. Çünkü böyle bir demokrasi, işçi sınıfına o mücadele etmeden haklar tanımayacaktır. Ama işçi sınıfına daha iyi mücadele koşulları hazırlayacaktır. Elbette demokrasi ne kadar geniş olursa, işçi sınıfı mücadele için o ölçüde daha iyi koşullara sahip olacaktır.

Bu nedenle işçiler demokrasi mücadelesinin hiçbir biçimine yabancı ve onun dışında kalamazlar. Kalma-
malıdırlar.

Faşizmi ve her tür gericiliği besleyen emperyalizme kölece bağımlılığa son verildiği, ulusal bağımsızlığımız ve egemenlik haklarının, barışın garanti altına alındığı, bir avuç işbirlikçi, talancı tekelci burjuvazinin sömürüsünün sınırlandırıldığı, işçi sınıfının sendikal ve politik örgütlenme özgürlüklerinin önündeki her tür engellerin kaldırıldığı, Kürt halkının özgürlüklerinin tanındığı, tüm demokratik hak ve özgürlüklerin ulusal, demokratik bir anayasada garanti altına alındığı, işçi sınıfının ağırlığının olduğu ulusal demokrasi, bugün toplumumuzun ezici çoğunluğunun değişim istemine yanıt verecektir. Böyle bir demokrasi için mücadele etmek bugünün en devrimci görevidir.

Farklı derinlikte olsa da bugün ulusun çoğunluğu demokrasi istiyor. Biz kendi demokrasi anlayışımızı diğerlerinin karşısına koyamayız. Farklı demokrasi istemlerine sırtımızı dönemeyiz.

Burjuvazinin hangi kanadı olursa olsun, kendi sınıf çıkarlarını gözetecektir. İşçi sınıfının da çıkarlarına açık bir demokrasiye kendiliğinden evet demeyecektir. Tersine işçi sınıfı onların demokratik hakları için de en önde savaşmalıdır. Ancak böyle yapıldığında işçiler burjuvazinin kuyruğunda değil önünde olurlar.

İşçi kardeşlerim, yoldaşlar, dostlar,

Ülkenin bugününe sahip çıkmaya çalışmayanlar, yarınına sahip çıkmayı başaramazlar. İşçi sınıfı bugünden, bugünün gerektirdiği mücadeleyi omuzlayamazsa, yarın toplumun politik yaşamında bir ağırlık oluşturmaz.

Politik strateji ve taktiklerimizi yığınlar kavrama-

lıdır. Çünkü onlar içindir. İşçiler politik mücadelenin geçmek zorunda olduğu her basamağı görmelidirler. Göstermeliyiz. İşçiler, egemen sınıfların politikasını, sinsi manevralarını, burjuvazinin hangi kolu olursa olsun, onun parlak sözler ardında gizlenmiş sınıf çıkarlarını sezebilmelidirler.

Evren, 23 Nisan konuşmasında bir kez daha demokrasi güçlerine, komünistlere, sola saldırdı. Aynı zamanda parlamento dışı muhalefet partilerine tehditler yağdırdı, hem de onları diktatörlükle uzlaştırma niyetlerini açığa vurdu.

Diktatörlüğün, muhalefet güçlerini bölme oyunları halkımıza açıklanmalıdır. Eğer parlamento dışı partiler kendi aralarında diyalog ve işbirliğini derinleştiremezlerse diktatörlük kazanacaktır.

Bugün ayırım çizgisi demokrasi isteyenlerle, ona karşı olan diktatörlük ve diktatörlük yanlısı güçler arasındadır.

Diktatörlüğün bu tür manevraları herşeyden önce, DYP'li, Refah Partili, SODEP'li, sol görüşlere sahip işçilerin, ekonomik haklar ve demokrasi için birliği ve mücadelesi ile önlenabilir. Onlar diktatörlüğün bu tür baskı ve manevralarına açıkça karşı çıkmalıdır. Sınırsız politik af ve erken seçim istemlerini yükseltmelidirler.

Türk-İş etrafında sendikal birliği sağlamak ve yeni bölünmeleri önlemek günün en yaşamsal görevidir.

Kısaca; diktatörlüğün yıkılması, demokrasinin kurulması için halk yığınlarının direnişi zorunludur. Demokratik muhalefet ne denli geniş politik güçleri toparlarsa, halkın güçleri o ölçüde birleşmiş olacaktır. Demokratik muhalefet içinde, işçi sınıfı ve sol güçler ne denli ağırlıkla yer alabilirlerse, halk yığınlarının direni-

şı o denli güçlü olacaktır. Ve bu demokratik muhalefetin direnişı ne denli güçlü olursa, gelecek rejim o denli demokratik olacaktır.

Yoldaşlar,

Fabrikaları kalemiz yapmaya hız vermeliyiz. Aynı zamanda fabrikalar demokrasi mücadelesinin de kalesi olmalıdır. İşçilerle birlikte demokrasi isteyen herkesin, aydınların, gençliğin, toplumun her kesiminin yanında ve demokrasi mücadelesinin en önünde olmalıyız.

«Demokratik Türkiye - Daha Güçlü TKP!» mücadelesinde hepinize başarılar dilerim,.

DEMOKRASİNİN EN KARARLI GÜCÜ İŞÇİ SINIFIDIR

21 Eylül 1985'te TKP'nin 65. kuruluş yıldönümü nedeniyle Federal Almanya'nın Duisburg kentinde düzenlenen gecede yaptığı konuşma

Değerli yoldaşlar, dostlar, kardeşlerim,

Bugün her zamandan daha fazla coşkuluyuz, heyecanlıyız, gururluyuz da.

Partimiz TKP'nin 65. kuruluş yıldönümünü kutluyoruz.

Acılarımız da var. Ama partimizin tarihinde ne zaman acılar olmadı. Hangi komünist partinin tarihinde yoktur ki?

Kaybettiğimiz yoldaşların sesini kendi sesimize katarak, inançlarımızı daha gür yükseltmeliyiz. Birbirimize daha fazla kenetlenmeliyiz. Yas tutmak bize göre değil.

Yaşayacak olan partimizdir. Evet can yoldaşlarımızı kaybediyoruz. Herşeyini partiye adanmış, özverili, enerjik, yiğit Enver Türkoğlu yoldaşımızı da yitirdik. Son nefesine kadar komünizm davasına inancını koruyan, baş eğmeyen büyük sanatçı Ruhi Su yoldaşımızı yitirdik. Ama partimiz hep yaşayacak. Yaşasın partimiz, yaşasın TKP!

Geçmişte de günümüzde de ölenlerimiz, şehitlerimiz oldu. Saldırının her çeşidini, ateşi, ihaneti gören TKP yokedilemedi. Onu vareden, TKP'nin şanlı bayrağını bize teslim eden, Mustafa Suphi'den, Şefik Hüsnü, Zeki Baştımar, Bilen yoldaşa kadar tüm parti yöneticilerini, darağaçlarında, sürgünlerde, politik göçmenlikte canlarını, yaşamlarını tüketen tüm yiğit komünistleri saygı ile anıyorum.

Coşkuluyuz. Bu toplantımız çok uzun yıllar sonra açık ismi ile partimizin ilk toplantısıdır. Ama toplantımızın önemli geçmişle bağlı değil yalnızca. Esas olarak gelecekle bağlı.

Bu toplantı, komünistlerin üzerindeki gerici burjuvazinin yasağına sürgit izin vermeme kararlılığımızı haykırdığımız bir toplantıdır.

Herşeyden önce TKP'nin 65. kuruluş yıldönümüne böylesine değer veren, bize bu olanağı hazırlayan, kardeş DKP'ye ve onun başkanı değerli Herbert Mies yoldaşa ne kadar teşekkür etsek azdır.

TKP'ye DKP'nin gösterdiği bu destek onun sağlam enternasyonalist konumlarının bir göstergesidir. Bunu bugün Güney Afrika ırkçı rejimine karşı direnenlerle dayanışma gösterisine bizzat katılarak bir kez daha gör-dün.

Ayrıca DKP'nin göçmen işçilerle, özellikle Türkiye-li göçmen işçilerle dayanışması bize en büyük destek-tir.

Nihayet toplantımıza katılarak bize güç verdiği için Mies yoldaşa partimiz, şahsım ve hepiniz adına teşekkür ederim. Geleneksel sarsılmaz bağlarla bağlı olduğumuz DKP ile TKP arasında her yönden işbirliği daha da gelişecektir.

Toplantımıza katılan herkese, kardeş TİP ve onun

aramızda bulunan Genel Başkanı Sayın Behice Boran yoldaşa, kardeş TSİP ve onun aramızda bulunan Genel Başkanı Sayın Ahmet Kaçmaz yoldaşa teşekkür ederim. Henüz diğer kardeş partilerden katılanların isimleri elim gelmediği için isim veremiyorum. Toplantımıza katıldığı için Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi'ne, Türkiye Komünist Emek Partisi'ne, Kürdistan Öncü İşçi Partisi'ne, ve bizi kutlama mesajları ile sevindiren Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi, Almanya Sosyalist Birlik Partisi Merkez Komitesi, Bulgar Komünist Partisi Merkez Komitesi, Çekoslovakya Komünist Partisi Merkez Komitesi, Macaristan Sosyalist İşçi Partisi Merkez Komitesi ve tüm diğer kardeş partilere, Barış ve Sosyalizm Sorunları Dergisi'ne, ülke içinden ve dışından mesaj gönderen tek tek dostlarımıza teşekkür ederim.

Toplantımızın önemli bir özelliği de sol dışında farklı politik görüşlerden kardeşlerimizin de aramızda oluşudur.

Bu toplantıyı yalnız TKP'nin toplantısı olarak da görmüyoruz. Ülkemizde demokrasi güneşinin parlamasını, temiz özgürlük rüzgârlarının esmesini özleyen her kesin toplantısıdır. Bu toplantımız kara, kuru, çorak ama kendi toprağından zorla, zorbaca koparılmanın öfkesini, yurdunun, halkının, allesinin, yoldaşlarının, kavga arkadaşlarının hasretini yüreğinde duyanların toplantısıdır.

Kısaca bu toplantımız, BİRLİK, DOSTLUK, DAYANIŞMA toplantısıdır.

Ayrıca sizlere bu toplantının yapılacağını bilen ülkedeki yoldaşlarımızın coşkulu, sımsıcak selamlarını getiriyorum.

Yoldaşlar, kardeşlerim,

Sınıf düşmanlarımıza karşı içimizde sınıf öfkesi olmadan, yüreğimizde sınıf kavgasının sıcak ateşi yanmadan, coşku olmadan hiçbir başarı kazanılamaz. Öfkemiz, coşkumuz dalga dalga daha da yükselmelidir.

Biliyorum benden coşku dolu sözler bekliyorsunuz. Ama, bugün ve bugünlerde öfke ve coşkunun yanısıra bize gerekli olan aynı ölçüde bilincimizin çelik soğukluğu olmalıdır. Düşünmeliyiz, daha çok düşünmeliyiz.

65. kuruluş yıldönümümüzü kutladığımız bugünler ve gelecek günler ülkemizin ve insanlığın yakın geleceği için bir rol ayrımıdır.

Hangisi galip gelecek? İnsanlığı tehdit eden nükleer savaş çılgınları mı, yoksa barış isteyen tüm insanlık, akıl ve sağduyu mu? Dünyada gerginliğin tırmanması mı, yoksa yumuşamanın, barış içinde birarada yaşama ilkesinin egemen olması mı? Silahlanmanın tırmanışı mı, yoksa silahsızlanma mı? Ülkemizde faşist diktatörlük rejiminin devamı mı, yoksa halkımızın özlediği demokrasi, iş, ekmek, özgürlük mü? Hangisi?

Halkımız, vahşice sömürülüyor. İşçilerin karın tokluğuna çalıştıklarını söylemek bile zor, grev, toplu sözleşme hakları yokedildi. Köylüler borç içinde, toprağı olan, onu işleyecek gücü bulamıyor. Gübreye, mazota zam üstüne zam geliyor. Toprağı olmayan köylü iş bulamıyor. Esnaf kan ağlıyor. Kısaca halkımız acılar içinde, hastalıklar içinde kıvranıyor. Ülke dışında çalışan, yaşayan göçmen işçilerimize, işsizlerimize yurtdışında «yabancı» deniliyor, yabancı düşmanlığı altında bırakılıyor, ülkede de «yabancı» sayılıyor. Halkımızın yazgısı daha onlarca yıl böyle gitmemelidir. Değişmelidir. Ama nasıl?

Hepimize büyük sorumluluk düşüyor. Sormalıyız. Ne oluyor, nereye gidiyoruz, ve en önemlisi ne yapmalıyız?

ABD EMPERYALİZMİNİN POLİTİKASINDA DEĞİŞEN BİR ŞEY YOKTUR

Yoldaşlar, dostlar,

Ülkemizde faşist diktatörlük güç durumdadır. Ama, şu bilinmeli ki, 12 Eylül döneminden çıkış 12 Mart döneminden çıkış gibi olmayacaktır. Olamaz. Olamıyor. Bugün durum çok daha karmaşıktır. Zordur. Bir kere 80'li yıllar, kapitalist ülkelerle sosyalist ülkeler arasındaki ilişkilerde yumuşamanın egemen olduğu 70'li yıllardan farklıdır. Amerikan emperyalizmi şimdi bütün gücüyle uluslararası ilişkilerde gerginlikleri körüklemeye ve silahlanma yarışını tırmandırmaya çalışmaktadır. Onun saldırgan planlarında ülkemiz Türkiye'ye biçtiği rol, verdiği önem şimdi kat kat artmıştır. Amerikan emperyalizmi, Türkiye bu uğursuz rolü yerine getirebilsin diye, diktatörlüğü desteklemektedir. ABD emperyalizminin dünya jandarması olma, uluslararası sorunların çözümüne kuvvet konumlarından yaklaşma, gerginlikleri kışkırtma, barışı tehdit etme politikası sürdüğü sürece, Türkiye'de demokrasiye gerçekten geçmek ve ülkemizin bir savaş üssü olmasını önlemek için kat kat daha fazla çaba harcamak zorundayız.

ABD emperyalizminin politikasında değişen bir şey yoktur. Reagan yönetimi iç ve dış kamuoyunun baskısıyla Sovyetler Birliği ile nükleer silahlanma yarışının durdurulması ve uzayın silahlandırılmasının önlenmesi için görüşmelere oturmayı kabul etmiştir. Kasım ayında Gorbaçov ile Reagan'ın bir zirve toplantısı yapmaları bekleniyor. Ama Washington bu görüşmelerden olumlu bir sonuç çıkması için hiçbir çaba harcamıyor. Sovyetler Birliği orta menzilli nükleer roketler yerleştirmeyi ve nükleer denemeleri tek taraflı olarak durdurdu. ABD yönetimi de bu girişime aynı şekilde yanıt ver-

se, açıktır ki, görüşmelerde kalıcı sonuçlara ulaşmak oldukça kolaylaşacaktır. Ama Hayır! Reagan yönetimi bütün insanlığa derin bir nefes aldırarak böyle bir tutuma hiç mi hiç yanaşmıyor. Tersine büyük bir utanmazlıkla, sanki yer kürede barış için sesini yükselten on milyonlarca insanla alay eder gibi, zirve toplantısı öncesinde anti-uydu roket denemelerini başlatıyor. Uza-yın silahlandırılması çabalarına hız veriyor. Oysa birçok NATO üyesi ülke bile ABD'nin bu girişimine karşı çıktılar. Evren-Özal yönetimi ise bu canice planlara fütursuzca destek veriyor. Yıllardır sıcak savaşın sürdüğü, bir barut fıçısına dönmüş olan Ortadoğu'da bulunan Türkiye'nin saldırgan Amerikan planlarına böylesine alet edilmesi tehlikeleri kat kat artırıyor. Gorbaçov yoldaşın açıkladığı Sovyetler Birliği'nin barış ve yumuşama için etkili girişimleri halkımızın da çıkarlarını yansıtıyor. Bu girişimler ve çağrılara sessiz kalınmamalıdır.

BARIŞ VE SİLAHSIZLANMA İÇİN SAVAŞMADAN HİÇBİR AMACA ULAŞILAMAZ

Bütün bunlar barış savaşına daha fazla önem vermek gerektiğini gösteriyor. Gerek Türkiye'deki, gerekse yurtdışındaki yoldaşlarımızın, barışın ve demokrasinin bütün yandaşlarının barış savaşımına verdikleri önemi daha da artırmaları zorunludur.

Sosyalist ülkelerin barıştan yana tutumunun son bir örneği de Demokratik Alman Cumhuriyeti ile Cechoslovakya'nın Avrupa'nın kimyasal silahlardan arındırılması doğrultusundaki ortak girişimleridir.

Sosyalist ülkeler barışı savunan bütün güçlerin gerçek dostudur. Çünkü bu ülkelerin doğası barışçıdır, savaşa yabancısıdır. Bu ülkelerin savaşa değil, barışa ih-

tiyacı vardır. Sosyalist ülkeler, şimdi önlerine halklarının mutluluğu ve esenliği yolunda yeni yeni hedefler koyuyorlar. Sovyetler Birliği halkı, öteki sosyalist ülkeler halkları şimdi büyük bir coşkuyla önümüzdeki yılın başlarında yapılacak olan parti kongrelerine hazırlanıyorlar. Bu hazırlıklar büyük çaplı ekonomik, sosyal, teknik, bilimsel planların yaşama geçirilmesi için canlı yaratıcı çalışmalar, dev hamleler şeklinde ilerliyor. Bu gelişmeler bize şevk veriyor. Uğruna savaştığımız ülkelerin gücünü gösteriyor.

Gelişmiş kapitalist ülkeler ise halklarına artan işsizlik ve sosyal haklardaki kısıntılardan başka bir şey veremiyor. Çok somuttur, çok çarpıcıdır: Şu son beş yıl başta ABD'nin, emperyalist ülkelerin silahlanma harcamalarını İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana en çok artırdıkları yıllar olmuştur. Aynı yıllar bu ülkelerde işsizliğin de en çok arttığı, rekor düzeye ulaştığı yıllar olmuştur. Gene bu son beş yıl gelişmekte olan ülkelerin dış borçlarının görülmedik ölçüde arttığı ve sonuçta 1 trilyon doları bularak artık ödenemez duruma geldiği yıllar olmuştur.

Demek ki, kapitalist ülkelerde işsizliğin azaltılabilmesi ve gelişmekte olan ülkelerin dış borç cenderesinden kurtulabilmesi için, mutlaka, öncelikle silahlanma harcamalarının azaltılması zorunludur.

Herkese şunu da somut gösterebilmeliyiz: İşsizliğe karşıysan, barış ve silahsızlanma için savaşacaksın. Ülkenin kalkınmasını istiyorsan, barış ve silahsızlanma için savaşacaksın. Demokrasi istiyorsan, barış ve silahsızlanma için savaşacaksın. Ve dünyadaki öteki barış yanlısı güçlerle, en başta da sosyalist ülkelerle dostluk ve dayanışma içinde olacaksın. Gerçekten başka yol yoktur.

Şimdi birçok Latin Amerika ülkesinde dış borç ödemelerinin durdurulması doğrultusunda geniş bir hareket geliyor. Yeni bir uluslararası ekonomik düzen istemi güç kazanıyor. Şili ve Güney Afrika'da zorbalık rejimlerine karşı halkın savaşımlı yükseliyor. Guatemala'da diktatörlüğe karşı geniş bir direniş ortaya çıktı. En güçlü görünen diktatörlük rejimleri bile artık çatırıyor. Bizim ülkemizde de iyimser olmak için nedenler vardır.

ÜLKE EKONOMİSİ İMF'NİN İNSAFINA BIRAKILMIŞTIR

İyimser olmak, gerçekleri objektif bir gözle görmekten bizi elbette alıkoymuyor. Dikkatimizden hiçbir zaman kaçmaması gereken bir nokta da, ülkemizin Evren-Özal kliği eliyle yıllarca geriye götürülmüş olduğudur.

Ekonomi yerinde sayıyor. Özal hükümeti ekonomik verileri istediği gibi değiştiriyor, her alanda olduğu gibi burada da sahtecilik yapıyor. Ama gerçeklerin üzerini gene de örtemiyor. Sizleri rakamlara ve tablolara boğacak değilim. Ama birkaç rakam, tartışılmaz olgu sıralamadan geçemiyeceğim.

Türkiye'de bugün yapılan yıllık sabit sermaye yatırımları hâlâ 1977 yılındaki düzeyin üzerine çıkmış değildir. Yani Türkiye ekonomisi 1977'den bu yana gerçekte büyümemektedir. Resmi verilere bakılacak olursa bu 8 yılın gayri safi milli gelir artış ortalaması yılda yüzde 2,8 olmuştur. Ama aynı veriler şu gerçeği de açığa vuruyor: Sanayi ve tarımın rolü azalırken, ticaret ve hizmetler sektörünün rolü, hem buraya yapılan yatırımlar, hem bunların ulusal gelirden aldıkları pay

olağanüstü artıyor. Yani üretici olmayan alanlara doğru hızlı ve düzenli kayış söz konusu.

Sabit yatırımlar artmadığı gibi, sekiz yıldır sanayiye kapasite kullanımı ortalaması da yüzde 50-60 dolaylarındadır. Bu canlı, büyüyen bir ekonomi midir? Yoksa can çekişen bir ekonomi mi? Ekonomi can çekiyor. Ve bir avuç vurguncu fırsat bu fırsattır deyip vurdukça vuruyor. Halkın yaşam düzeyi ise yıllarca geriye düşürüldü.

Vergi tahsilatlarının milli gelir içindeki payı da azaldıkça azalmıştır. Çalışanlardan vergiler düzenli kesiliyor. Dolaylı vergiler durmaksızın artıyor ve gene de toplam vergi gelirleri azalıyor. Demek ki, kapitalistlerin verdikleri vergiler azalıyor. Büyük kapitalistler hem "altın yıllarımızı yaşıyoruz" diyorlar, hem de vergi deyince hemen dişlerini gösteriyorlar.

Özal, enflasyonu söz verdiği gibi yüzde 25'e düşüremeyeceğini görünce, şimdi "ihracatı artırıyoruz, bu büyük başarıdır" diye yakasını kurtarmak istiyor. Halkı yarı aç yarı tok yaşamaya mahkûm ettikten sonra, onun boğazından kestiğini dışarı satmanın neresi başarı? Üstelik şimdi bunun da sınırına gelinmiştir. Yakında görülecek. Öte yandan asıl önemlisi dış ödemeler dengesi düzeliyor mu? Açık azaldı mı? Dış borca ihtiyaç azaldı mı? Yoksa arttı mı? Şimdi 1985'de, 1980'e oranla daha fazla dış borcumuz varsa, bu beş yıl boyunca kim kazanmış oluyor? Biz mi, bize borç veren emperyalist ülkeler mi?

Kardeşlerim,

Türkiye'deki rejimin içyüzünü çok somut gösterecek bazı veriler vermek istiyorum. Bakınız, bunların 12 Eylül 1980'den bu yana, son beş yıl içinde Amerikan emperyalizmine verdikleri sayısız ödün karşılığında aldıkları

rı para toplam 3 milyar 631 milyon dolar etmektedir. Amerika'ya üs vermişlerdir, vermedikleri ödün kalmamış gibidir, antisovyetizme sarılmışlardır, sonuçta toplan 3 milyar 631 milyon dolar almışlardır. Ama bu paranın yalnızca 512 milyon doları yardımdır. Geri kalan 3 milyar 119 milyon doları yalnızca kredidir, borçtur. Geri ödenecektir. Ve bu kredinin hepsi de ellerine geçmemiştir. Bunun tam 1 milyar doları eski borçların ve faizlerin karşılığına sayılıp gene Washington'da kalmıştır. Sonuçta 5 yılda toplam aldıkları net para yalnızca 2 milyar 600 milyon dolardır. Bunu da bildiğimiz gibi silah alımında kullanmışlardır.

Peki siz yurtdışında çalışan işçilerin bu beş yılda ülkemize gönderdiğiniz toplam döviz miktarı ne kadardır? Bunun rakamları da bellidir. Yurtdışındaki işçilerimiz bu beş yıl boyunca toplam tam 10 milyar dolarlık döviz sağlamışlardır ülkemize. Size ne teşvik verdiler, ne vergi indirim yaptılar, ne de bu dövizleri isterseniz geri alabilirsiniz. Amerikan emperyalizminden ise ülkeyi savaş ateşlerine sürme pahasına verdikleri hizmetler karşılığında aldıkları döviz, sizlerin yurda gönderdiğiniz dövizin ancak dörtte biri kadardır. Sizlere verdikleri hizmet nedir? Hangi sorununuza çözüm bulunmasını sağladılar? Hiç! Üstelik şimdi yılbaşında yürürlüğe girmesi gereken serbest dolaşım hakkından da birkaç yüz milyon mark karşılığında vazgeçmeye hazır olduklarını açıklamışlardır. Hakınızı utanmazca satışa çıkarmışlardır.

Dostlarım,

Açıkça görülebilir ki, bugünkü ekonomik durum, daha ileri hedefleri bir yana bırakalım, Atatürk cumhuriyeti dönemi ulusal ekonomisinden bile fersah fersah uzaklaşmıştır. Elbette bugünkü durum 12 Eylül ile baş-

lamadı. Cumhuriyetten bu yana uygulanan kapitalist yoldan kalkınma, sözde dışa açılma politikalarının bir sonucudur bugünkü durum.

Fakat görülmeli ki, Özal eliyle 12 Eylül'den bu yana uygulanan politika bu yönde çok daha radikal gerici bir politika olmuştur. Ekonominin ulusal temelleri dolaylı değil, açık saldırıya uğramıştır. KİT'ler bugün yalnız yerli tekellere değil, uluslararası tekellere peşkeş çekiliyor. Bunun tek bir anlamı var. Dış borçlar için Türkiye rehin ediliyor. Bugün ekonomik faaliyetin tek bir amacı vardır: Kemerleri sıkma ve dış borçlanma yolu ile IMF'ye olan borçların ödenmesi. Sonuçta ülke ekonomisi IMF'nin insafına terkedilmiştir.

BU AKIL ALMAZ GİDİŞ DURDURULMALIDIR

Bugün ülkemizde varolan teknolojik düzey de gerilemiştir. Sanayi atıl kapasitede çalışırken, yatırıma fon ayırmak yerine yatırımlar durdurulmuşken, teknolojik gelişme hayal bile edilemez. Kaldı ki, sözü bile edilemiyor.

Yarın ekonomik kalkınmayı sağlamada dayanılacak potansiyeller de yok oluyor. İşsizlik, kalifiye işgücünün azalması bunun önemli bir göstergesidir. Ayrıca yeraltı kaynaklarımız emperyalist ve tekelci talan, plansız üretim sonucunda yokoluyor. Tek bir örnek, Zonguldak maden havzasında kömür rezervleri önemli ölçüde azalmıştır. Denizlerimizden balıklar çekiliyor, denizlerimiz ölüyor. Ormanlarımız korunmak bir yana canice yakılıyor. Ormanların, yeşil örtünün yokolması, çevre kirlenmesi sonucunda her yıl Kıbrıs'ın yüzölçümünden fazla miktarda verimli topraklar erozyon, yani aşınma nedeniyle denizlere akıyor. Toprak verimsizleşiyor. Buna gübre tüketimindeki anormal düşüşü de

eklemeliyiz. Şimdi ilk kez tarımda kendi kendine yeterlilik dengesi bozuldu. Artık buğday ithal ediyoruz.

Bu akıl almaz gidiş durdurulmalıdır. Durdurulmazsa eğer, halkımızın karşı karşıya kalacağı tarifsiz acılar bir yana, bu acılara kökten son vermek, kesin kurtuluşu sağlamak için sosyalizmi kurmaya giriştiğimiz zaman çok gerilerden başlamak zorunda kalacağız. Çok acılı, sancılı yollardan geçeceğiz. Bugünün, aynı zamanda bugünden yarının sorumluluğunu duymak zorundayız. Sorulmalıdır, soruyoruz, bir avuç işbirlikçi, vurguncu talancının 50 milyonun, ülkemizin, halkımızın geleceğini uçuruma atmaya ne hakkı vardır? Bu hakkı onlara kim veriyor?

Bu ülke bizimdir. Üç-beş çapulcunun değil. Ona sahip çıkmalıyız.

Böyle bir tablo çizdiğimiz için bize durumu abartıyorsunuz, bugün ülkeyi yönetenler hiç kendi bindikleri dalı keser mi, denebilir. Böyle düşünenler olursa iki şeye bakmalıdırlar:

Birincisi kapitalist dünyayı saran derin krizin asıl yükü bizim gibi ülkelere biniyor. Bu kriz hafiflememiştir. Bu yükün bizim üzerimize yıkılmasına karşı koyabilecek bir yönetim mi vardır bugün ülkemizde? Olmadığını biliyoruz. Tersine bu emperyalist planların hızla uygulanmasını görev bilen bir yönetim işbaşındadır.

Bizdeki tekeller Batı'daki tekeller gibi de değildir. Orada güçlü bir sermaye birikimi üzerine oturan tekeller, ekonomiyi yönetme, bir ölçüde planlama gücüne sahiptirler. Bizde ise tekeller hep vermeden alma politikası izlediler. Çünkü ekonomiyi taşıyacak güçte değildirler. Bu nedenle hiçbirli gelecek için, ülkenin sanayileşmesi için kendi çıkarlarına bile olsa uzun erimli yatırımlara girmiyorlar, giremezler.

12 Eylül öncesi hükümetler de emperyalizm yanlısı ve tekellerden yanaydılar. Ama şimdiki hükümet doğrudan doğruya IMF'nin, tekellerin adamlarının elindedir.

12 Eylül'den sonra ordu üst yönetimi de daha çok tekellerle sarmaş dolaş oldu. Şahinkaya örneği tek değildir. F-16 rüşvet rezaletinin peşini bırakmamalıyız. Bunlar yurtsever subayların da onurunu iki paralık ediyor.

Böylesi antiulusal bir çevrenin ülke ekonomisinin geleceğinden zerrece kaygı duymaması, onu çöküşe sürüklemesi kimseyi şaşırtmamalı. Şaşmak değil, bu duruma isyan etmek gerekiyor.

BUGÜN ÜLKEMİZDE DEMOKRATİK BİR CUMHURİYETİN VARLIĞINDAN SÖZ EDİLEMÂZ

Evet toplum geriliyor. Ekonomik ,sosyal, kültürel, her alanda geriliyor. Bu faşist diktatörlüğün insanlık onuruna yakışmayan baskıları altında yaşamak zorunda olan bir toplum, herşeyden önce bu nedenle geriliyor demektir. Haksızlık ve zulüm karşısında susan herkes bu zorba düzenin kaçınılmaz olarak bir parçası olur. Zulme önce ağzını kapatırsın, sonra gözlerini, sonra da kulaklarını! Ama zam, zulüm yokolmaz, canavar seni de yutar.

Anayasa ve polis yasası örneğinde olduğu gibi çıkartılan bir dizi yeni yasa ile, yasal ve idari rejim 12 Eylül öncesinden çok gerilere götürülmüştür. Böyle bir anayasayı cumhuriyet tarihi tanımamıştır. İlk kez anayasa ile Kürk halkının Kürtçe konuşması yasak altına alınmıştır. Bu anayasa kaldığı sürece gericiliğin baş da yanağı olacaktır. Getirilen rejim öyledir ki, tüm yetkiler

tek elde toplanıyor. Ne oluyor? Padişahlığa mı dönüyoruz?

Sormak isteriz, bugünkü rejime demokratik cumhuriyet denebilir mi? Bu anayasa ve yasalar kökten değişmeksizin demokratik bir cumhuriyetin varlığından söz edilebilir mi?

.....

Ne kadar acıdır ki, ulusal kurtuluş savaşını demokratik devrime yükseltmek için demokratik cumhuriyet belgisini ilk kez ortaya atan, bu uğurda mücadele eden TKP, bugün yine demokratik cumhuriyeti korumak gerektiğini açıklıyor.

WASHINGTON'A ÇOK TEHLİKELİ YENİ ÖDÜNLER VERİLİYOR

Dış politika da iç politikadan ayrı değildir. Bugün Atatürk dönemi dış politikasından da köklü biçimde dönülmüştür. Bunun en açık kanıtı Evren'in başbakanı Özal'ın «Türkiye'ye tehlike Kuzeyden geliyor» sözüdür. Evren'in başbakanı Özal, cumhuriyet tarihinde Sovyetler Birliği'ne karşı düşmanlık politikasını resmi politika olarak ilan eden ilk başbakan olma şöhretini kazandı. Biz Özal ve ailesinin şöhret düşkünü olduğunu biliyoruz, ama bu kez bu sözler onun hafifliği ile açıklanamıyacak kadar ciddidir.

Daha önce de Dışişleri Bakanı Halefoğlu, Bulgaristan'ı kastederek, «Artık iyi komşuluk ilişkileri mümkün değildir» dedi. Böylece aynı zamanda anlaşılmış oldu ki, Bulgaristan'a karşı yürütülen kampanyada hükümet planlı hareket ediyordu ve başından beri kampanyanın destekçisi idi.

Ülkemize gelen ABD eski Başkanı Carter'in, daha

Önce de Weinberger'in onur kırıcı sözleri biliniyor. Burada tekrar etmek içimizden gelmiyor.

Ulusal bağımsızlığımıza, egemenlik haklarımıza, halkımızın ulusal onuruna bu açık saldırılara yanıt vermek gereğini hiç bir yetkili duymadı. Koltuklarını koruyabilmek ve üç beş kirli, kanlı dolar için bu sözlerin önünde onursuzca eğildiler.

Amerikan üssünde çalışan işçilerimize kurt köpekleri ile saldıran küstah Amerikan erlerinden değil hesap sormak, bu olayı örtbas etmeye, halkımızdan gizlemeye çalışanlardan böylesi onurlu davranışlar beklemek elbette ham hayaldir. Bu örnekler bizi şaşırtmıyor ama öfkemizi kabartıyor ve ülkemizin geleceği için kaygı veriyor.

Kaygılıyız, çünkü ABD emperyalizmine bağımsızlık ve egemenlik haklarımızdan yeni yeni ödünler veriliyor. Gizli kapılar ardında SİA anlaşması bağlanmaya çalışılıyor. Bu anlaşma ülkemizin bağımsız, özgür ve barışçı geleceğine ipotek koyan bir anlaşmadır. Bu anlaşma ile ABD, «çevik kuvvetleri»nin Türkiye üzerinden Ortadoğu'ya her an müdahale edebilmesi için resmen olanak elde edecek, Türkiye'de yıldızlar savaşı projesinin alt yapısını oluşturacak adımlar atılacaktır.

Şaşırmamak olanaksız. ABD'ye verilmedik daha ne kaldı ki, bu anlaşma gizli kapılar ardında sürüyor. Açık ki, çok tehlikeli yeni ödünler söz konusu. Bunların halka açıklanmasını istiyoruz. Bu anlaşmanın gizli kapaklı geçmesinden parlamento içindeki partiler de sorumlu olacaklardır. Bu kölelik anlaşmasına sessiz kalınmamalıdır. Karşı çıkılmalıdır. Türkiye'nin «yıldızlar savaşı» projesine ilk destek veren ülke olması onursuzluğuna katlanılmamalıdır. Değil bunlar, 1960'larda ABD'nin 6. Filosu limanlarımıza giriyor diye karşı çıkmıştı hal-

kımız. Demircioğlu'nu şehit vermiştik. Hatırlıyalım bu şanlı geçmişi.

Bugün ABD ile ilişkilerimiz bağımlılık ilişkisinden öte, uyduluk ilişkisidir. Şimdi rejim bu gerçeği ve vereceği yeni ödünleri halktan gizlemek için demagojiyi ve antikomünist, şovenist propagandayı daha da hızlandıracaktır. Son aylarda Dışişleri Bakanlığı'nda emperyalist propagandanın yürütülmesi için yeni bir politik-ideolojik merkez kuruldu. Kuruluş gizli tutuluyor. Propagandanın taktik, stratejik, ideolojik yönleri buradan belirleniyor. Anti-Bulgar kampanya da buradan yürütüldü.

Basında Amerika'nın Sesi radyosunun antenlerinin Türkiye'ye yerleştirilmek istendiği haberi çıkmıştı. Hükümetin buna izin vermediği öne sürülüyordu. Ama şimdi Kürdistan parti örgütlerimizden gelen bilgiye göre, şu anda Diyarbakır yakınlarında bu antenlerin kurulmasına başlanmıştır.

Rejimin izlediği Ortadoğu politikası da ulusal çıkarlarımıza aykırıdır. Türkiye, Arap ülkelerinin emperyalizme karşı ve bölgede barış için işbirliğini baltalayan görüşlere destek veriyor. Washington-Ankara-Riyad eksenini kurulmuş bulunuyor. Yani bizim çok önce ABD'nin gerçekleştirmeye çalıştığı tehlikeli bir plan olarak açıkladığımız şey bugün gerçekleşmiştir.

Rejim, Ege'de gerginliği sürdürmek, Kıbrıs'da ayrılıkçı KKTC eliyle her an gerginlik yaratma potansiyeğini elinde tutma politikası güdüyor. Bu gerginliklerden Washington'un alabildiğine yararlandığı ortadadır.

Böyle bir ülkenin dünyada yalnız kalması şaşırtıcı değildir. Türkiye gerçekten dünyada yalnızlaştırılmış bir ülkedir.

Biz burjuva muhalefetinin dış politikada iyi kom-

şuluk ilişkilerine dönme isteklerini açık biçimde destekliyoruz. Ama eğer ABD ile uyduluk ilişkilerine, ülkeyi bir savaş serüvenine sürükleyecek adımlara bugünden karşı çıkılmazsa yarın çok geç olabilir. Biz yine burjuva muhalefetinin militarizme karşı çıkma istemini destekliyoruz. Ama görülmelidir ki, demokrasiye militarizmden gelen sürekli tehditlerin kaynağı ABD emperyalizmine, Pentagon'a, uluslararası askersel sanayi kompleksine bağımlılıktır. ABD emperyalizminin ülkemizdeki politik ve askersel varlığına son vermek zorunludur. ABD ile imzalanan her anlaşma ülkenin politik yaşamında ordunun rolünün artmasını getirmektedir. Silahlanma yarışı militarizmi ve bağımlılığı güçlendirmekte, demokrasiyi ve halkın sofrasındaki ekmeği ise kısmaktadır.

Kısaca görülmelidir ki, bu uyduluk politikası ile demokrasi yan yana yaşayamaz.

TOPLUMU ÇÜRÜTMEK İSTİYORLAR

Yoldaşlar, dostlar,

Ülkemizin böylesine geriye itilmesinin sosyal alanda faturası ağırdır. Çağımızda yerinde saymak bile mümkün değildir. Bir toplumun gerilemesi onun tarihsel gelişimi içinde bir tersliktir.

Ülkenin görece değil mutlak anlamda gerilemesi Osmanlı döneminde bir kez yaşandı, Cumhuriyet sonrasında ise iddia ediyoruz ki, şimdi yaşanıyor. Bu durum kelimenin gerçek anlamıyla ulusal felaket demektir.

Gerilemenin sosyal sonucu toplumun çürümeye itilmesidir. Yani halkın olumlu ulusal değerlerinin, iyi geleneklerinin, demokrasi düşüncesinin zayıflatılması, toplumun kendi yaşamına ve kendi geleceğine karşı duyarsızlaştırılması, politika dışına itilmesi ve kültürsüz-

leştirilmesidir. Bu aynı zamanda bilinçli bir politikadır.

Bu söylediklerimizin örneklerini kolaylıkla görmek olanaklıdır ve bu örnekler ne yazık ki, artıyor. Böyle bir ekonomik temelin, böyle bir ulusal hıyanet politikasının kendine uygun bir sosyal yapısı olmak zorundadır. Şimdi bir yandan derin ekonomik bunalımın, diğeryandan bilinçli bir politikanın bir sonucu olarak toplum bu noktaya itiliyor.

Geçim sıkıntısı içinde olan, açlık sınırında yaşayan halkımız açıkça hırsızlığa özendiriliyor.

.....
Halkımız dün ekmeğeyumudunu katık yapıyordu. Bugün ise umudunu da yiyor. Ekmeğini elinden aldıkları halka bir şeyler vermeleri gerek. Dün dini alet ediyorlardı. Bugün bu da tek başına yetmiyor ve hatta geri tepeceğinden korkuyorlar. Korkmakta haklıdırlar. Temiz duygulu, ülkenin geleceğini düşünen dindarlar da şimdi bu rejime karşı çıkıyorlar.

Geçmişte olduğu gibi Kemalizme de sarılamıyorlar. Atatürk sözü de ağızlarında artık iyiden iyiye iğreti duruyor. «Türkçülük» denilen faşist, ırkçı, şoven propagandanın yanısıra geriye tek bir şey kalıyor; emperyalist ideolojik şırınga. Yani kozmopolitizm, nihilizm. Yani bir anlamda herşeye boş verme. İnsanlığın geleceği... sana mı kalmış? Ülkenin geleceği... elalemin akıllısı sen misin? Komşum zorda... her koyun kendi bacağından asılır! İşte felsefe bu.

Halk bir dilim ekmeğeymuhtaçken radyo, televizyon, basın lüks yaşamı, Amerikan tarzı yaşamı, ahlaksızlığı propaganda ediyor. Bu şaşkınlığın eseri değil, bilinçli bir politikadır.

Toplumumuzda ciddi bir kültürel gerileme vardır. Halkımız günlük gazete dahi alamıyor. Bugünkü yöneti-

ciler de bir kültürsüzlük abidesi olarak halkın önündedirler. Bir Cumhurbaşkanı ki, gençler için «onları asmayıp da besleyecek miydik?» diyecek kadar hümanizmden yoksundur. Bir Başbakan ki, kültürü Tom Miks literatürünü aşamıyor. Daha düne kadar çocuklarımızın, gençlerimizin eline emanet edildiği bir Milli Eğitim Bakanı vardı ki, Darwin yaşıyorsa, onu görüp tezini tersine çevirirdi. Burjuvazinin de bir kültürü vardır. Bir tarih bilinci vardır. Bunlarda bu da yoktur.

Üniversitelerden uzaklaştırılan her bilim adamının bilim yaşı kadar, ülke, bilim ve kültür alanında geriye gitmiş demektir.

Ahlaksal yozlaşma korkunç bir felaket halindedir. Ne ilginçtir ki, boyalı basın bir yandan ahlak yozlaşmasını körüklerken, öte yandan utanmadan fuhuş korkunç boyutlar aldı diye manşet atıyor.

Gençlerimizin, ülke içinde ve ülke dışında gençlerimizin geleceği kaygı vermelidir bize. Gencecik insanlar idam ediliyorlar, hapisanelerde bir ömür boyu çürümeye terk ediliyorlar. Tüm bunlar yetmezmiş gibi kahveler, sokaklar, banklar işsiz gençlerle dolu. Bu yozlaşmaya nasıl direnebilirler? «Üniversitelerde yasadışı soluma kuş uçurtmuyoruz» diyen polis, neredeyse açıkça içilir hale gelen esrar, uyuşturucu paketlerini üniversiteye sokanları her nasılsa yakalayamıyor! -

Ülke dışında göçmen işçilerimizin çocukları daha iyi durumda değildirler. Hangi toplumun değerlerini benimseyeceklerini bilemiyorlar. İkinci kuşak Avrupa'da doğmuş, büyümüştür, ama bu toplumun değerlerini benimsemeleri mümkün değil. Birinci kuşaktan kardeşleri, ana babaları hâlâ ülkeyle bağlı. Bu bağlar kopmaz. Ülkeden edinebilecekleri kültürel, ahlaksal değerler de kalmıyor.

Ülkemizin onlarca yıl geriye götürölüşünün, ekonomik çöküşe ve toplumsal çürümeye itilmesinin sonuçları hafife alınmamalıdır.

Yozlaşmanın ideolojik etkilerinin ülke içinde ve dışında sol hareketi de etkileme tehlikesi söz konusudur. Yığınlardan kopma sonucunu getiren politik amaçlardan uzaklaşma, apolitikleşme, «demokratik sosyalizm» ya da «ulusal sosyalizm» türünden revizyonist görüşler, bugünkü durumu ve tarihi altüst eden «orijinal» tezler üretiliyor.

Değerli yoldaşlar, dostlar, kardeşlerim,

Çizdiğimiz tablo belki fazla karanlık gözüküyor. Ne yapalım ki, gerçek durum böyledir. Toplumunu saran bu bunalım kapitalizmin gelişmesinin sonucu olan olağan bir bunalım da değildir. Bunalım sözcüğü bile artık durumu tam anlatmıyor. Bu nedenle çöküş, çürüme, yozlaşma sözcüklerini kullanıyoruz.

TKP TOPLUMUN MOTOR GÜCÜ OLMALIDIR

Eğer toplumun geriye itilmesi önlenemezse, güçlü bir sınıfın önderliğinde pasif ezilme durumu aktif bir devrimci başkaldırıya dönüştürülemezse, sonuç her yönü ile çürüme olacaktır.

Evren'lerden, Özal'lardan kurtulalım gerisi kolay, diye düşünülebilir. Bu doğru bir düşünce olmayacaktır. Bu rejimin tasfiyesinin biçimi gelecek rejimin de özünü belirleyecektir. Eğer bu rejimin kökleri kazınamazsa, sancılı uzun süreli bir tasfiye zorunluluğu ile karşı karşıya kalırsak, halkımız, demokrasi güçleri için durum, 12 Eylül öncesinden de daha kötü olmaya devam edecektir.

Bu rejimin köklü tasfiyesi toplumun her kesiminde değişim ve ileriye gitme, bugünkü yaşam tarzını kabul

etmeme yönünde çok güçlü bir istek ve irade yaratılmasına bağlıdır. Bu aynı zamanda bu rejime karşı, 12 Eylül öncesinden demokrasiyi savunan güçlerden çok daha geniş güçlerin ortak mücadelesini gerektirir. Bu, ulusal hıyanet ve zorbalık rejimi taraftarlarının karşısına ulusun tüm diri güçlerinin çıkması, bu güçlerin hep birlikte diktatörlük barajının önüne yığılması demektir. ABD payandası ile ayakta duran diktatörlüğün zayıflamış olan barajı böyle bir güce direnemez, yerle bir olur. Hatta bu güçlü demokrasi seli onlarca yıl geriye itilmiş ülkemizi belki de birkaç ay gibi kısa sürede onlarca yıl ileriye götürecek köklü devrimci dönüşümlerin kapısını bile açabilir.

Ama nasıl? Bilinen deyimiyse tarih bir tekerrür değildir. Tarihi tekrar yaşamıyacağız. Dünya değişmiş, koşullar değişmiştir. Türkiye 65 yıl öncesinin, 40 yıl öncesinin Türkiye'si değildir. Tarih tekerrür etmiyor, ama ne yazık ki, hatalarımız için aynı şeyi söylemek zor. Değişen görevleri göremezsek, eski hataları yinelersek geçmişten ders almış olmayız.

Biz, tüm ağır baskılara rağmen Marksizm-Leninizm ve proleter enternasyonalizminden sapmadan partimizi günümüze getiren tüm yönetici ve militanların mücadelelerinden gurur duyuyoruz. Ama gelecek kuşakların da bizden gurur duyması için bu yeterli değildir. TKP ülkede durumu, halkımızın yazgısını değiştirecek bir güce ulaşmalıdır. En önemlisi bu görevi gecikmeden yerine getirmeliyiz. Açık ki, bu muazzam zor bir görevdir.

TKP'nin güçlenmesi, işçi sınıfımızın, halkımızın, demokrasi güçlerinin mücadelelerinin yükselmesinden, güçlenmesinden ayrı düşünülemez. Bu birlikte gelişecektir. Önemli olan bu gelişmenin motor gücü olmayı başarabilmektir. Yani hiçbir öncülük iddiası öne sürmeksizin, her ileri adıma, harekete, düşünceye itki vermek.

Dışımızdaki güçlere destek vermek bunun bir biçimidir. Bir başka ve daha ileri biçimi ise bağlaşıklıktır. Eğer uygun koşullarda ve doğru biçimde yapılıyorsa, destek sanıldığı gibi pasif bir şey de değildir. Hatta sizin destek verdiğiniz güçler başlangıçta sizi güçsüz görecektir, ya da antikomünizmin etkisi ile sizi reddedeceklerdir. Ama bu güçler içinde ve tabanlarında size kulak vereceklerin sayısı artacaktır. Bu herşeyden önce kaba antikomünizmin kırılmasını kolaylaştıracaktır. Yani bu güçler üzerinde aktif bir etki sağlanmış olacaktır.

Bu noktanın oldukça önemli olduğunu sanıyorum. Başkaları için konuşmayayım ama, geçmişte bizde olan bir yanlış vardı. Sanırdık ki, dışımızda bir ilerici hareket gelişirse bu bize zararlıdır. Bize gelecek yığınları alır götürür. Oysa düşünölmüyor ki, henüz söz konusu yığınları biz etkilemekten uzağız. Gericilik döneminde bu yığınlar hareketsiz. Ama dışımızda da gelişse, bu ilerici ya da ileri yönde hareketler bu kesimlerin hareketlenmesini getirir ki, sonuçta o yığınlar, eğer biz doğru çalışmasını bilirsek, mutlaka sosyalizme geleceklerdir.

İLERİCİ, DEMOKRAT, YURTSEVER HER HAREKETLE BİRLİKTE YÜRÜYECEĞİZ

Sosyalist düşünce-ideoloji elbette her tür burjuva düşüncesinden bağımsızdır. Ama o, öteki ilerici akımları kendine çeken, eksiklerini tamamlayan ve ilerleten çağımızın, insanlığın en ileri, en mükemmel düşüncesidir. O aynı zamanda bilimdir. Bilimsel dünya görüşüdür. İnsanlar yaşam tarzlarını daha bugünden değiştirmeye başlamadan gerçek anlamda sosyalizmi özümseyemezler. Daha ileri bir yaşamı şiddetle istemeyen, şimdiden ezilmeye karşı aktif, devrimci bir başkaldırı içinde olmayan kişil sosyalizmi gerçekten özümsemiş ola-

maz. Emperyalizme karşı ulusal ve demokratik bilincin uyanması, haksızlığa, adaletsizliğe, sömürüye, baskıya, insanlık onuruyla bağdaşmayan herşeye, savaş tehlikesi- ne karşı direnenlerin artması, sınıf mücadelesinin iler- lediğinin, toplum bilincinin geliştiğinin bir göstergesi- dir ki, bu gelişme içinde sosyalist düşüncenin etkisi ka- cınılmaz olarak artacaktır.

Komünistlerin motor güç olmaları topluma bu ilk hareket ivmesini vermeyi becermelerinde yatar. Önce bu hareketlenmeyi sağlamak zorunludur. Tersine etrafı- mızda, bizim dışımızda gelişen ilerici düşünceler, adım lar, hareketler yoksa bizim toplumdaki rolümüz zayıf demektir, zayıf kalır.

Bu nedenle biz, ister sol içinde, ister daha geniş bir çevrede olsun, dışımızda gelişen ilerici yönde hareketler- den kaygı duymuyoruz. Bugün böylesi hareketlerin var- lığından değil, yokluğundan kaygı duyulmalıdır.

Halkımız bizi, komünist öncüyü şu ya da bu ilerici politik güçle rekabet içinde değil, kendisi için halk düş- manlarına karşı fedakâr mücadeleler içinde görecektir, ta- nıyacak ve bağlanacaktır. Biz başka bir ölçüt tanımıyo- ruz.

Bu konuda son olarak şunu da söylemeliyim. Mo- tor güç olabilmek, her ileri harekete itki verebilmek, an- cak o hareket ve düşünce içindeki ilerici, devrimci yön- deki öğeleri bulmak, ortaya çıkarmakla olanaklıdır. Ço- ğu kez bir hareket bütünüyle ilerici değildir. Bu, her gü- ce ayrımlı yaklaşım gerekiyor demektir. İkincisi her ha- rekete hem somut, hem de tarihsel bir perspektifle ba- kılmadıkça da, ondaki ilerici öğeleri görmek her zaman mümkün olamaz...

Tarihimizde toplumu ilerletici, geliştirici düşünce akımları nelerdir, bugün bunların mirasçıları var mı-

dır? Elbette yalnızca komünistler, Marksistler ilerletici olmuştur ve olacaktır diye düşünülemez.

Biz komünistiz, Kemalist değiliz. Ama Kemalizmin ilerici hiçbir yönü yok mudur? Onun ulusal kurtuluşçu, antiemperyalist yönüne ve onu savunanlara neden destek vermeyelim?

Biz kozmopolit Batıcılığa, mandacılığa, bağımlılık ilişkilerine karşıyız. Ama Batı kültürünün demokratik, hümanist öğelerine, teknolojisine neden karşı olalım. Biz şariat devleti kurma fikirlerine karşıyız. Ama temiz inançlı dindarların vicdan özgürlüğüne baskı yapılmasına da şiddetle karşıyız. Onların vicdan özgürlüğünü hep savunduk, savunuyoruz. Somut olarak Ceza Kanunu'nun 163. maddesinin 141 ve 142. maddeler gibi iptalini istiyoruz. Biz laiklikten yanayız ama vicdan özgürlüğünün baskı altına alınmasının laiklik olmadığını söylüyoruz. Bu nedenle dindar çevrelerin emperyalizme, ahlak yozlaşmasına, bir ölçüde bu düzene karşı çıkışlarını destekliyoruz. Ama biz bu çevrelerin de, ateistlerin vicdan özgürlüğüne saygı duyması gerektiğini düşünüyoruz.

Her ulusal toplumun bir ulusal gururu vardır. Her toplumun burjuva anlamında bile olsa, emperyalizme, baskıya, zorbalığa karşı çıkan insanları vardır, ulusal değerleri, kültürü vardır. Bizim tarihimizde böylesi sahip çıkılacak hiç mi değerler yoktur ki, biz herşeyi, bütün tarihimizi gerici burjuvazinin milliyetçi, şoven propagandasına, onların kirli ellerine terk ediyoruz.

Halkımızın Atatürk önderliğinde verdiği ve emperyalizme karşı ilk kurtuluş savaşlarından biri olan ulusal kurtuluş savaşımızdan neden gurur duymayalım? Kurtuluş savaşının başlangıcını sembolize eden 19 Mayıs'ı neden anmayalım? Biz, ulusal kurtuluş savaşına

komünistlerin en önde katılmasından elbette büyük bir gurur duyuyoruz. Yabancı şirketlere karşı grev yapan işçilerimizi gururla anıyoruz. Ama kurtuluş yıllarında camilerde düşmana karşı halkı ayaklanmaya çağıran imamları niye hatırlamıyalım?

Fakat elbette biz aynı zamanda 1910-15'lerde yapılan Ermeni kıyımını, Cumhuriyet boyunca süren Kürt halkı üzerindeki baskıyı, partimizin 15 yiğit önderinin kahpece öldürülüşünü lanetliyoruz.

Baskıya karşı çıkan, zorbalara «elinizden geliyorsa düşüncüyü kaldırın insanlıktan» diyen Namık Kemal'i, Han-ı Yağma'nın şairi Tevfik Fikret'i neden anmayalım? Mimar Sinan'dan neden gurur duymayalım?

Biz emperyalist kozmopolitizme karşı yalnız evrensel değil, aynı zamanda ulusal kültür ve sanatı savunmalıyız. Ulusal kültür içinde ilerici, demokratik ögelere sahip çıkmalıyız. Ve ona daha şimdiden gelecek sosyalist ulusun kültürünün proleter ögelerini katmalıyız. Nazım Hikmet tek başına bunu başarmıştır. Biz onun komünist bir şair, TKP üyesi, yöneticisi olmasından gurur duyuyoruz. Ama kim onu yalnız komünistlerin şairi olarak gösterirse ona haksızlık eder. O ulusa, halka, dünyaya malolmuştur. O, ulusal bir şairdir ve aynı zamanda ateşli bir enternasyonalisttir. Tek başına sözümüz yanlış anlaşılmasın. Elbette başka sanatçılarımız da benzer nitelikler kazandı.

İşte biz böylesine geniş bakarak, dün ve bugün ileri, demokrat, yurtsever her düşünce, akım ve harekete sahip çıkıyoruz. Bu ilerici, demokrat, yurtsever akımların yandaşı bütün güçlere birlikte yürümeyi öneriyoruz. Onlarla birlikte yürüyeceğiz, ama kendi yüce ideallerimizden, bugünkü politik hedeflerimizden vazgeçmeksizsiniz! Eşit haklı olarak birlikte yürümekten korkmuyo-

ruz. Biz kendimize, Marksizm-Leninizm'in altililemez gücüne güveniyoruz.

B Z HERŞEYDEN ÖNCE ENTERNASYONAL ST Z

Ama elbette burjuva ideolojisinin y   nlar üzerindeki etkilerine kar   aralıksız ideolojik mücadele zorunludur. Marksizm-Leninizmi bir bilim olarak yaygınla tırac   z, öncelikle Mark, Engels ve Lenin'e doğrudan dayanarak ideolojik beslenmeye ve işçi sınıfını onlarla aydınlatıp e itmeye hız verece   z. Marks'ı, Engels'i, Lenin'i ve d    ncelerini, işçi sınıfının yüce önderleri olarak doğrudan kendi yapıtları ile işçilere tanıtmayı hedef alıyoruz. I  iler kendi önderlerini tanımalıdırlar.

Bu    r me ve inançsızlık ortamında Marksizm-Leninizmin aynı zamanda d    nce derinli  i yüksek bir ahlak, g r bir insan ve yaşama sevgisi kayna  ı oldu  unu göstermeyi becermeliyiz.    nk  öyledir.

ABD emperyalizminin antikom n st, antisosyalist haçlı seferi karşısında TKP, sosyalist ülkelerle, başta Sovyetler Birli  i ile halkımızın dostlu  u i  in durmaksızın çalışacaktır. Bize «Moskova yanlısı» diyorlar. Ama bunu derken Moskova'nın barış ve ilerlemenin, halkların dostlu  unun kalesi oldu  unu gizliyorlar. Böylece bizim neyin yanlısı oldu  umuzu da gizlemiş oluyorlar. Washington yanlısı deselerdi buna  z l rd   k.    nk  ABD yanlısı olmak efendiye uçak olmandır. Oysa Sovyetler Birli  i'nde efendiler çoktan tarihe karı tı. Onların ne efendiye, ne de u a a ihtiyaçları var.

TKP bağımsız bir partidir, ama tarafsız değildir. Savaş ve barış, esaret ve  zg rl  k, sömüren ve sömürülen karşısında akılı başında kim tarafsız kalabilir ki? Bizim niteli  imizi, herşeyden önce enternasyonalist olu umuz belirler. Biz uluslararası işçi ve kom n st hareketin bir-

liğinin daha da güçlenmesi için çalışmayı da sorumluluğumuz sayıyoruz.

Yoldaşlar, dostlar,

Tarihe ve günümüze işte bu genişlikte ve derinlikte sorumlulukla bakabilirsek, o zaman başta bugünkü durumla ilgili çizdiğimiz karanlık gibi görünen tablo aydınlanacaktır. Durumu değiştirici gücün varlığını göreceğiz.

İŞÇİ SINIFIMIZ, HALKIMIZ DİRENİYOR

Evet toplum geriye itiliyor, ama buna direnen güçler var.

Çoğu kez üzerinde az durduğumuz bir gerçek var. Daha 12 Eylül'ün ilk gününde yiğit metalurji işçilerimiz diktatörlüğün işbaşı yapma çağrısına evet demediler. Bazı fabrikalarda üç gün bazılarında da beş gün grev sürdü. Nice işçi temsilcisi ve sendikacı kardeşlerimiz teslim ol çağrısına uymadı. Bu, işçilerimizin, diktatörlüğe ilk başkaldırışı olarak hatırlanmalıdır. Bu, daha sonra çeşitli fabrikalarda küçük çaplı da olsa değişik direniş biçimlerinin doğmasına yol açtı.

Bugün yasadışı tutulan sol da daha ilk günden diktatörlerin teslim ol çağrılarına uymadı, direndi. Savaşını olanakları oranında sürdürdü. Bugün de direniyor. 6 sol parti, katılan her partinin ortak eseri olan Türkiye ve Türkiye Kürdistanı Sol Birlik'ini kurmayı başararak umutsuzluk ortamında umut ışığı oldular.

Polisin işkence masalarında, zindanlarda direniş destanları yazıldı. Bugün de, yarın da, hangi politik eğilimden olurlarsa olsunlar devrimci, yurtsever bu yiğil insanları biz her zaman saygı ile anacağız. Onları bu kürsüden selamlıyorum.

Zindanlardan yükselen gür direniş sesleri dışarda da yankı yaptı. Tutukluların anaları, babaları, bacıları, kardeşleri yakınları da direndiler.

Partimiz de dahil yasadışı tutulan sol örgütlerin davaları da diktatörlüğün yüzüne inen birer tokat oldu. Barış Derneği Davası'nda, DİSK Davası'nda direnen sesler yükseldi. Özellikle tek suçları barışı savunmak olduğu için yargılananların, başta değerli, saygın barışsever Barış Derneği Başkanı Mahmut Dikerdem'in ve diğer barışçıların savunmaları tarihe geçecektir. Barışı ve insan olmanın onurunu, onurumuzu savunan bu insanlar yüzakımızdır.

TKP aydınların protesto eylemine de özel bir önem verdi. Biz öyle sanıyoruz ki, aydınların bu protesto eylemi tarihimizde aydınların onurlu başkaldırıları içinde önemli bir yer tutacaktır. Aydınların toplumumuzdaki yeri elbette incelenmeye değer, elbette tartışılmalıdır. Ama suskunluğa, onursuzluğa, çürümeye itilmek istenen bir toplumda aydınların bu çıkışını hangi nedenlerle olursa olsun ikinci plana itmeyi kesinlikle doğru görmüyoruz ve hatta demokrasi mücadelesi için zararlı görüyoruz. Aydınlar davasında yürekli çıkışlar yapan Aziz Nesin ve diğer yargılananlara bizim olsa olsa saygı borcumuz olur.

Yurtdışında da demokrasiyi, özgürlükleri savunmak, ülke içinde bu uğurda mücadele edenlerle dayanışma için pek çok inançlı demokrat sesini yükseltmiştir. Aydınlar davasında yargılananlarla gösterilen dayanışma bunun açık kanıtıdır. Biz ülkeden çok iyi biliyoruz ki, bu dayanışma eylemi zor koşullar altında savaşımlara büyük bir moral vermiştir. Dün de, bugün de bilimin ve demokrat olmanın onurunu hep yüksekte tutmuş olan Sayın Server Tanilli ve diğer aydınlarımız

bu demokratik direniş ruhunun önemli bir parçası olmuşlardır.

Demokratik hakları ve özgürlükler için, ülkenin geleceği için direnen gençlerimiz, baskı koşulları altında da ilerici gençliğin devrimci geleneklerini yaşatan gözbebeğimiz, yiğit gençlerimiz, kadınlarımız direniş ruhunu canlı tutanlardır.

Dün rejime destek verir konumlardayken bugün rejime muhalefet eder konuma geldi Türk-İş! Bu önemlidir. Ama çok büyük bir direniş potansiyeline sahip olan Türk-İş bunu harekete geçirmediği, rejime karşı işçi haklarını ve demokrasiyi aktif bir biçimde savunmadığı için sorumludur ve bu nedenle hem Türk-İş'in birliğini gözeten hem de daha aktif tutum isteyen sendikacıları ve işçileri haklı buluyoruz. Sendikal mücadele demokrasi mücadelesinin belkemiği olmak zorundadır. Olacaktır.

Bugün, Kürt halkı diktatörlüğün şovence, barbarca kırım operasyonu altındadır. Bu baskılara boyun eğmeyen Kürt yurtseverleri, devrimcileri faşist diktatörlüğe karşı mücadelenin en önemli güçleri arasında yer alıyorlar.

Burada, Kürdistan parti örgütlerimizden gelen bir bilgiyi aktarmak istiyorum. Diktatörlük şimdi yeni ve çok tehlikeli bir planı yürürlüğe koymaya çalışıyor. Türk ve Kürt halkını birbirine düşman etmek, birbirine kırdırmak için provokasyonlara başvurmaya hazırlandığı görülüyor. Şimdiye dek Türk ve Kürt köylüsü, işçisi, aydını birbirine düşman olmadı. Birlikte yaşadı. Şimdi özellikle aynı köyde, kasabada yaşayan Türklerle Kürtlerin arası açılmak isteniyor. Maraş'da faşistlerin kışkırttığı ve sünni, alevi çatışması olarak yaşanan facia bu kez de Türk, Kürt çatışması biçiminde yaratıl-

mak isteniyor. Vatan bölünüyor diye yaygara koparanların emperyalizmin halkları birbirine düşürme planlarının uygulayıcıları olduklarını herkes ibretle görmelidir. Kimlerin gerçek bölücü olduğunu herkes iyi görmelidir. Ama kardeşlerim, bu yeni plan çok tehlikelidir. Türk ve Kürt devrimcileri, demokratları uyanık olmalıdır. Köylülere dağıtıldığı söylenen silahlar böyle bir oyun için kullanılacaktır. Doğuda sürdürülen operasyon planı içinde bu da vardır.

Bu canice plana karşı en etkili karşı koyuş Kürt halkının üzerindeki ulusal baskıya karşı çıkmaktan, Türk ve Kürt halkının kardeşliğini savunmaktan geçiyor.

Biz TKP olarak Kürt ulusunun ayrılma hakkını savunmaya aralıksız devam edeceğiz. Kürt halkının barbarca kırımını lanetleyeceğiz. Ama biz aynı zamanda Türk ve Kürt halkının birlikte, özgür iradeleriyle kardeşçe birlikte yaşamalarından yana olduğumuzu da belirtmekten geri durmayacağız.

Biz Diyarbakır Cezaevi'nde pek çoğunu yakından tanıdığımız Kürt ve Türk devrimcilerinin, yurtseverlerinin canice öldürülmelerini nefesimiz çıktığı sürece protesto edeceğiz. Onların birlikte çarpan yürekleriyle tutuşturdukları özgürlük meşalesini elimizde, yüreğimizde taşıyacağız.

Şimdi son aylarda köylülük içinde de, çeşitli ziraat örgütlerinin tutumlarına da yansıyan ve kimi yerlerde açık protestolara dönüşen, artan bir tepkinin varlığını görüyoruz.

Evet, işçi sınıfımız, halkımız direniyor. Bilim adamları, sanatçılar kültürsüzlüğe, yozlaşmaya direniyor. Baskı altında ve zorluklar içinde basın namusunu korumaya çalışan kimi gazete ve kimi gazeteciler direniyorlar.

SOL GÜÇLERİN SORUMLULUĞU ARTIYOR

Aç olmasına rağmen namusunu koruyan kadın, işsiz olmasına rağmen hırsızlık yapmayan baba, rüşvet almayan devlet memuru, üç kuruşa çalıştığı halde işçilik bilincini, çalışma ahlakını yitirmeyen işçi, aç karnına, yersiz, yurtsuz öğrenimini tamamlamaya çalışan gençler, yurtdışında askerlik bedeline karşı çıkan gençlerimiz ve daha niceleri sayılabilir ki, bu ortamda bu yoz düzene, bu rejime direnenler arasındadırlar.

Yasal muhalefet partileri SODEP-RP-DYP de kendilerine göre ve derece derece diktatörlüğe karşı direnişin içindedirler. Dahası bu sahte parlamento içindeki partilerde de bu yönde kıpırdanmalar vardır.

Bilgilerimiz açıkça gösteriyor ki, ordu içinde, ordu üst yönetiminin rüşvete boğulması, ABD'ye verilen ödünler ve 12 Eylül başlarında söylenenlerin tam tersinin uygulanması yurtsever subaylar arasında artan tepkiler yaratıyor. Nasıl bir oyuna getirilmiş olduklarını iyi görüyorlar.

Son çıkan polis yasası ve bunun uygulanmasıyla zirveye çıkan keyfilik ve saldırganlık polis içinde bile varolan namuslu polisleri de düşündürüyor.

Görülebilir ki, pasif ezilmeyi aktif bir başkaldırıya dönüştürecek güçler vardır. Yeter ki, biz toplumda diri, mücadeleci, ilerlemek isteyen, protesto eden, hoşnutsuz olan her güce yardım etmesini bilelim. Her yönden işçi ve emekçi halkımızın hoşnutsuzluğunun açık protesto ya dönüşeceği, sınıf mücadelesinin yükseleceği kanalları açabilelim.

Bu herşeyden önce bugün yasadışı tutulan solun sorumluluğu ile bağlıdır. Bu nedenle Sol Birlik'in kurul-

ması başlı başına gerçekten ileri bir adım, sorumluluk örneğidir.

.....

TKP'YE YÖNELİK SALDIRILARDAN ÜLKEMİZ HİÇBİR ŞEY KAZANMAMIŞTIR

Kardeşlerim,

Demokrasiyi kazanma görevinin başta geldiğini unutmadan demokrasinin genişliğini şimdiden düşünmeliyiz. Demokrasinin genişliği onu isteyen güçlerin demokrasiye ne kadar gereksinim duyduklarına, onu ne ne kadar kararlı istediklerine, demokratik muhalefetin birliğine, oluşacak yeni politik güçler dengesine, kısaca mücadelenin kendisine bağlı olacaktır.

Açık olan bir gerçek vardır. Demokrasiye herkesten fazla gereksinimi olan sınıf, emeğin kesin kurtuluşuna kadar mücadeleyi sürdürmekte kararlı olan işçi sınıfımızdır. Bu nedenle de demokrasinin en kararlı gücü odur.

Ülkemizde işçi sınıfımızın gücünü, somut bir devrimci savaş planı hazırlayabilmek için gerçekçi değerlendirmeye çalışmak başka bir şey, onun varlığını, gücünü görememek başka şeydir. Ülkemizde işçi sınıfına, emekçi halkımıza dayanmadan özlenen hiçbir hedefe varılamaz.

Türkiye işçi sınıfı nicel gücünün çok ötesinde mücadele deneylerine sahip bir sınıftır. Hafızalarımızda bu deneyler canlıdır. Saymak gereksiz. İşçi sınıfımız genç ama büyüyen, yükselen bir sınıftır.

Ne zaman özgürlüklere, demokrasiye saldırı olmuştur da bu saldırının sivri ucu işçi sınıfına yönelmemiştir? Ne zaman işçi sınıfımıza saldırı gelmiştir de saldırının sivri ucu TKP'ye yönelmemiştir? Tek bir örnek

gösterilemez. TKP'ye yönelik saldırı kuşkusuz aynı zamanda diğer sol güçlere ve tutarlı demokratlara da yönelmiştir.

Bu nedenle, demokrasiye en fazla gereksinimi olan, aynı zamanda TKP ve diğer yasadışı tutulan marksist sol güçlerdir, tutarlı demokratlardır.

Ülkemizin tarihi şunu gösteriyor. Başta TKP olmak üzere -çünkü en uzun yasak altında tutulan odur- yasadışı tutulan sola yönelik saldırılardan ülkemiz ile-rici güçleri, halkımız hiçbir şey kazanmamıştır. Demokrasi isteyen tüm güçler bu gerçeği görmek zorundadır- lar. Diğer yandan sol içinde de TKP düşmanlığı kim-seye bir yarar sağlamamıştır.

Gericilik güçleri Marksizmi hâlâ engizisyon mah- kemeleri mantığı ile görüyorlar. Burjuva bilimine bile saldıranların bu düşünce zavallılığına elbette kimse şaş- mıyor. Solu bir iç düşman gibi göstermeye yeltenmele- ri de bu zavallılıkların sonucudur. Ama yalnız bu kadar değil. Bu tutumları aynı zamanda onların CIA'nin, ABD emperyalizminin Türkiye'deki borazanları olduklarını gösterir. Çünkü iç düşman masalı CIA'nın ürettiği bir masaldır. Bunlar bizi öfkeliendiriyor ama şaşırtmıyor.

Yeri gelmişken bir görüşe değinmeden edemiyece- ğim. Yeni bir parti kurma hazırlığında olanlar bugü- nün yakıcı sorununun kendi deyimleriyle «aşırı solla» kendi aralarına duvar koymak olduğunu sanıyorlar. Diktatörlüğü unutuyorlar.

Daha da kötüsü emperyalist terminolojiden devşi- rilme «sızma» sözünü onların ağzına hiç yakıştıramıyo- ruz. Bir de: «Kendi başına güçlü bir biçimde örgütle- nemeyen ve iktidara ağırlıklarını halkın rızası ile ko- yamayan Marksist partiler» deniyor. Hem siz hükü- metler kurun, komünistler üzerindeki yasağı kaldır-

mayın, sonra da güçlü örgütlenemiyorlar deyin. Diğer yandan yasadışı tutulan solun bugün basından yararlanma özgürlüğü yokken basını sınırlı da olsa kullanma olanağını tüm demokrasi isteyenler için değerlendirmeyin, halka gerçek solu «aşırı», «sızmacı» olarak gösterin, sonra da «halkın rızasını alamıyorlar» deyin. Bu samimi bir tutum, demokrat bir tutum değildir. Biz inanıyoruz ki, hükümet fırsatı elinizdeyken, ülkemize, devlet dairelerine CIA ajanlarının sızmasını önleyebilseydiniz, sizden habersiz başbakanlık telefonlarının MİT tarafından dinlenmesini önleyebilseydiniz vs. bu aşırı sol masalına ikna edilmiş olmayacaktınız.

TKP olarak biz, demokrasi güçlerinin birliğini gözetken aktif bir tutum aldıklarında bu çevrelerin demokrasi mücadelesinin gelişmesine çok önemli katkılar yapacaklarına inanıyoruz. Ve bu olumsuz tutumları terk edeceklerine inanmak istiyoruz.

Türk-İş yöneticilerinden bir zat da, komünistleri sendikalara sızdırmayacağız buyurdu.

Bu sızma masalına inananlar unutuyorlar ki, bu ülkede ilk sendikaları kuranlar komünistlerdir. Geçmişte olduğu gibi bugün de sendikaların özgür olması, grev, toplu sözleşme hakları için mücadele edenlerin başında onlar geliyor. Komünistler ne dün, ne bugün hiç bir zaman sendikaların dışında olmadılar. Bu nedenle onların sendikalara sızmaya hiçbir gereksinimleri yoktur. Sendikalara sızanlar ise, tersine, uzman adı altındaki CIA ajanlarıdır. Bu bir sır değil.

Ayrıca partimiz, yığınlar neredeyse oradadır. Biz fabrikalardayız. Fabrikalar kalemizdir. Elbette sendikalarda da olacağız. Komünistlerin sendikalardaki varlığından korkanlar gerçekte patronlardır.

PARTİMİZ YİĞİT YOLDAŞLAR ÇIKARIYOR

Yoldaşlar, dostlar,

Partimiz geniş bir bağlaşıklık politikası uygularken, şimdi kendi içinde daha da sıkıca kenetlenmiş bir parti olmak zorundadır. Polisin şiddetlenen saldırılarına karşı da bu zorunludur.

Toparlanma döneminin parti yaşamı ilkeleri güçlenme döneminde yeterli görülemez. İşçi sınıfımız bizden çelik disiplinli, güçlü parti istiyor. Güçlenme lafla olmaz. Olağanüstü çalışmak gerek. Bunun için zorunlu olan özveri, özveri ve yine özveridir. İşçi sınıfımız, halkımız, yüce davamız için vazgeçemeyeceğimiz ne olabilir?

Güçlenme dönemimizde, elbette daha çok kadroya ihtiyacımız var. Ama partimiz az güçle çok iş yapmayı da öğrendi. Şimdi her parti üyesi kendi geleceğini kendi belirleyecektir. Her parti üyesi kendine sormalıdır: Ben niye partiliyim? Partinin bir dostu muyum, yoksa bir üyesi miyim?

Bugün, şimdi özverili bir komünist örneği için yalnızca tarihe bakmamız da gerekmiyor. Partimiz bugün de yiğit komünistler çıkarıyor. İşte Deniz yoldaş, O, canını verip, parti sırrını vermeyen, yaşamıyla da örnek bir komünist ve sıkı bir konspiratör örneğidir. İşte, Mersin Petrol-İş Şube başkanı Asım Özçetin yoldaş. TKP üyesi olarak yargılanıp çıktığı halde, diktatörlük koşullarında tüm baskılara rağmen işçiler onu sendikanın başına yeniden seçtiler. Amansız hastalığı nedeniyle partimiz onu yurtdışına çıkardı. Ama ne yazık ki kurtulamadı. Cenazesini binlerce işçi karşıladı, uğurladı. O da yaşamıyla örnek bir komünisttir. Komünist bir işçi önderi örneğidir.

Asım yoldaş aynı zamanda partimizin yığın bağla-

rının bir sembolü, işçi sınıfına sarsılmaz inancımızın bir çelik perçinidir. Sendikalara sızıyormuşuz! Evet. Yı-
ğınların bilincine ve yüreğine yerleşiyoruz. Mersinli iş-
çilerin yüreğinden hangi güç atabilir Asım yoldaşımızı.

TKP HALKTAN, DOSTLARINDAN GİZLİ DEĞİLDİR

Dostlarım,

Partimizin yeni kuşakları da öğrenmeye başladı ki, gizlilik zordur, kahırlıdır. Gericici burjuvazi hep iki yüz-
lü oynadı. Hem TKP'yi yasakladı hem de sanki gizli-
liği isteyen bizmişiz gibi gizliliği suç saydı. Partimizi
halkımıza «gizli bir komplo örgütü» gibi göstermeye
çalıştı. Oysa komünist partilerine sızmaya çalışan ve
komplolar düzenleyen bizzat polisin kendisidir. TKP ve
diğer sol örgütlerin davaları bunun tanığıdır.

Deneyimiz gösterdi ki, esas tehlikeli olan polisin
sızmasından çok onu ortaya çıkaramamaktır. Parti üye-
lerimiz artık bir polisin ortaya çıkmasından paniğe ka-
pılmıyor, sızmayı önlemek için her seferinde ders çı-
karmaya çalışıyor. Bu konuda da sol içinde ortak bir
anlayış ve koordineli bir çalışma zorunludur.

Diğer yandan, polis partimizin gizli oluşundan ya-
rarlanarak, partimizin tarihi ile ilgili bir dizi söylenti
yaymıştır. Sürekli «yönetimde bölünmeler var» propa-
gandası yapmıştır.

Ne var ki, bu silahı da artık iyiden iyiye geri tepi-
yor. «TKP bitti», «yönetimde bölünme var» masallarını
artık okuyamıyorlar. Biz inanıyoruz ki, bu tür saldırı-
lara karşı en iyi yanıt, 5. Kongremizle daha da güçlen-
dirmeye çalıştığımız, parti içinde «açıklık» ilkesini par-
ti dışına da yaymaktır. İnanıyorum ki, yalnız politika-
mızı değil, sorunlarımızı, güçlüklerimizi açıkça ortaya

koyarak bunların çözümü için de dostlarımızdan, sizlerden, işçi sınıfımızdan daha büyük destek göreceğiz. TKP yalnız kayıtlı üyelerimizin partisi değildir. TKP'nin daha da güçlenmesi de yalnız parti üyelerinin çabası ile sınırlı kalmamalıdır.

TKP işçi sınıfımızın politik birliğini sağlamada kendi üzerine önemli bir sorumluluk düştüğünün bilincindedir. Bu yönde kardeş TİP ile ilişkilerimizden umutlu olduğumuzu söylemeliyim. Aynı şekilde komünist parti içinde toplanmak gerekliliğini duyan dostlarımıza, herkese karşı birleştirici olma sorumluluğumuz var. Güçlüklerle kazandığımız çelik disiplinli, birliği sağlam bir parti olma niteliğimizi zayıflatmadan bu sorumluluğumuzu yerine getirmeye çalışacağımız açıktır. Buna güvenebilirsiniz.

TKP'NİN ÖZGÜRLÜĞÜ SORUNUNU TARİH GÜNDEME GETİRİYOR

Yoldaşlar, kardeşlerim,

Son günlerde, gelecek demokraside komünist partisine yer olacak mı, TKP özgür olacak mı soruları sık sorulmaya başlandı. Bu bir rastlantı değildir. Bu, halkımızın özlediği demokrasinin TKP'siz olamayacağını gösteriyor. 63 yıldır olumsuz yanıtlanan bu soru bizim değil, tarihin sorusudur. Yanıtını ise işçi sınıfımız, halkımız, demokrasi güçleri, sizler vereceksiniz. Biz, hiçbir hayale kapılmıyoruz. Kapılmamak gerektiğini yine partimizin tarihi öğretiyor.

Ancak şunu belirtmeliyim. TKP kurulduğundan beri süren düşünce özgürlüğüne bir sınır arama çabaları boştur. Bu, ateş yansın ama ısıtmasın, ışık yansın ama görülmesin demekle eşittir. Ayrıca 12 Eylül dönemi öğretici olmalıdır ki, düşünce özgürlüğüne sınır koymak is-

teyen herkes kendisinden daha güçlü bir başkasının da kendinin düşüncesine sınır koymasına katlanmak zorundadır.

Türkiye'nin güçlü bir TKP'ye gereksinimi vardır. Kaba burjuva propagandası komünistleri istikrarsızlık unsuru olarak göstermek ister. Bu yalandır. Biz elbette demokrasiyi yoketmek isteyenler için, bu diktatörlük rejimi için, mezarlık huzuru arayanlar için istikrarsızlık unsuruyuz.

Tersine ise demokrasinin en istikrarlı gücü, güven-cesiyiz. TKP yasal ve güçlü olduğu zaman ne CIA, ne MİT terör kışkırtmak için meydanı boş bulabilecektir. Çünkü, provokasyonların karşısına güçlü işçi sınıfımız, emekçi halkımız, tüm uyanık güçler çıkacaktır.

Şu da unutulmamalıdır ki, işçi sınıfı, emekçi halkımız, toplum için istikrarsızlığın temel kaynağı kapitalizmdir. Ve istikrarsızlaştırma taktiği bizzat ABD'nin, CIA'nin ürettiği bir politikadır.

İŞ, EKMEK, ÖZGÜRLÜK MÜCADELESİ ÜZERİNDEKİ ZİNCİRLERİ DARMADAĞIN EDECEĞİZ.

Değerli yoldaşlar, dostlar, kardeşlerim,

Düşman zayıflıyor, geleceğinden korkuyor. Bakınız bizim bol parazitli, cızırtılı radyomuzdan, el kadar bildirilerimizden, Atılım'ımızdan nasıl da korkuyorlar. Oysa ellerinde güçlü TV, radyo, basın var. Ama gerçekler onlardan yana değil. Bizim ise en büyük gücümüz bu.

Sol Birlik onları öylesine korkuttu ki, bozmak için ellerinden geleni yapıyorlar. Türlü yalanlar yayıyorlar.

Diktatörlüğe karşı güçlerin demokratik muhalefeti-
tini parçalamak için ince, kaba her araca başvuruyorlar.

Halkımızın diktatörlüğe karşı nabız atışları yükse-

liyor. Gelecek güzel günlerin müjdecileri görülüyor ufukta. Herşey bize, işçi sınıfımıza, cefakâr halkımıza bağlıdır. Birliğimize, mücadelemizin gücüne, aklımıza, yüreğimize bağlıdır. Zorbalar ülkede mezarlık huzuru yaratamayacaklardır. Yükselen demokrasi mücadelesini durdurmak kolay değildir. Bugün koşullar öyledir ki, yükselen her direniş sesi, kendisinden daha güçlü, daha geniş direnişlerin çağrıcısı oluyor. Demokrasi isteyen herkesin tek tek ve birlikte yapabileceği şimdi çok daha fazla şey vardır. Hepimiz tek tek demokrasi isteğinin güçlü sesi olabiliriz. Olmalıyız.

Bugün Batı Avrupa'daki çalışmaların, yükselen dayanışmanın da ülkedeki mücadelemiz açısından önemi çok büyüdü. Buradan yükselecek her ses, ülkede güçlü yankılar yapacaktır. Batı Avrupa ülkedeki barış ve demokrasi mücadelesini yükseltmede bir köprübaşı olabilir, olmalıdır.

Partimiz TKP'nin, yasadışı tutulan solun, demokrasinin, emekçi halkımızın iş, ekmek, özgürlük mücadelesinin üzerindeki zincir ağırdır. Ama paslıdır, çürüktür. Bu zincirleri darmadağın edeceğimiz günler, güzelim memleketimize mavi tulumuyla gelecek özgürlük günleri çok uzak değildir. Kollarımız zayıf değildir. Yeter ki, kavga meydanına kol kola, omuz omuza girmesini bilelim.

Bu inançla, ülke ve ülke dışındaki, zindanlardaki tüm yoldaşları, dostları, hepinizi en ateşli yoldaşlık, kardeşlik duygularımla selamlarım.

Yaşasın dünyada barış,
Yaşasın demokratik Türkiye,
Yaşasın demokratik muhalefetin birliği,
Yaşasın Türk ve Kürt halklarının yıkılmaz kardeşliği,

Yaşasın Sol Birlik.

Yaşasın Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi,

Yaşasın dünümüz, bugünümüz, yarınımız Türkiye Komünist Partisi, Partımız!

NATO'nun elebaşları Türkiye'nin bu pakt içindeki yerini tanımlarken sık sık aynı kavramları kullanıyorlar. Örneğin FAC Savunma Bakanı M. Wörner ülkemizi «Avrupa ile Asya arasında Hint Okyanusu'na kadar uzanan bir zincirin halkalarını birleştiren bir köprü» ⁽¹⁾ olarak görüyor. NATO'lu politikacı ve generallerin ağzında «stratejik köprü» klişesi, Türkiye'ye Kuzey Atlantik paktı içinde verilen askersel rolü, onun komşu devletlerin güvenliğini tehdit etmek ve onlara karşı düşmanlık yaymak için kullanılan bir atlama tahtasına dönüştürülmesini ifade etmektedir.

Biz ülkemizin dünyadaki yerinin ve rolünün böyle saptanmasına kesinlikle karşıyız. Eğer Türkiye bir «köprü» olarak nitelenecekse, biz onu yalnızca bir «dostluk, işbirliği ve barış köprüsü» olarak görmek istiyoruz. TKP'nin 1983'teki 5. Kongresinde onaylanan Programında şöyle deniyor: «Günümüzde uluslararası alanda en önemli görev, barışı korumaktır. Her zaman sömürü ve baskıya karşı savaşımın en önünde yer alan komünistler, insanların en temel hakkı olan yaşama hakkını savunmak için, barış savaşımının da en önünde yer alıyorlar... Barış uğruna savaşım emperyalizme karşı savaşımından, demokrasi ve toplumsal ilerleme savaşımın-

(1) «Tercüman», 29 Mart 1984.

dan ayrılmaz.» (2) TKP, ülkedeki durumu buradan yola çıkarak değerlendiriyor, değişik politik güçlere karşı tutumunu buna dayanarak belirliyor ve savaş karşıtı harekette yığınlarla birlikte bu temelde işlev görüyor.

Bugün Türkiye, dünyada silahlanma yarışını tırmandıran, Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ülkelerin sınırlarının yakınlarına ilk vuruş için nükleer silahlar yerleştiren, fiilen uzayın militarizasyonuna yönelen ve sosyalizme, barış isteyenlere, ulusal ve sosyal kuruluş savaşı veren halklara karşı «haçlı seferi» açan ABD emperyalizmine en çok bağımlı ülkelerden biridir. ABD, bu serüvenci, saldırgan politikasını Türkiye'ye de dayatıyor. Türkiye, dünyada İsrail ve Mısır'dan sonra en çok Amerikan askersel «yardımı» olan üçüncü ülke durumundadır. Washington 1986 için Türkiye'ye «askersel gereksinimleri» için 785 milyon dolar verilmesini öngörüyor. Bu rakam, örneğin bundan beş yıl önce verilen miktarın iki katıdır.

Bu, aslında ülke topraklarında Sovyetler Birliği'ne, öteki sosyalist ülkelere, Yakındoğu halklarına yönelik Amerikan askeri üslerinin ve tesislerinin kurulmasına izin verdiği için Türk hükümetine verilen bir sadakadan başka bir şey değildir. Şimdi Türkiye topraklarındaki bu tür üslerin (hava alanları, Amerikan 6. Filosuna bağlı gemiler için ikmal ve akaryakıt tesisleri, casusluk ve dinleme merkezleri, nükleer silah depoları ve radar istasyonları da dahil) sayısı 60'ın üzerindedir. 1983'ten itibaren Karaman'da özel donatımlı uçaklardan oluşan AWACS sistemi (3) çalışmaya başlamıştır.

(2) Türkiye Komünist Partisi. Program, s. 16.

(3) AWACS sistemi, bir dizi NATO ülkesi ordularınca kullanılan erken uyarı sistemiyle donatımlı Amerikan uçaklarından oluşmaktadır. (Not Red.)

Türkiye'deki Amerikan askeri üslerinden çoğunun eylem alanı son derece geniştir. Doğu Akdeniz-Kızıl Deniz ve Ortadoğu bölgelerini kapsamaktadır. Bunlar barışa yönelik potansiyel bir tehlike oluşturmakla kalmıyor. ABD, Türkiye topraklarından yıllardır askeri operasyonlar tertipliyor, çeşitli casusluk uçuşları düzenliyor ve önceden planlanmış, kaba kuvvet kullanılan geniş çaplı serüvenci eylemlere giriyor. 1958'de Lübnan'a çıkartma yapan Amerikan askerleri İncirlik ve Balıkesir üslerinden kalktılar. 1960'ta Sovyetler Birliği toprakları üzerinde casusluk uçuşları yapan «U-2» uçakları da yine İncirlik üssünden havalanmışlardı. 1970'te Filistin halkının savaşını ezmek amacıyla «uzmanlar» ve silah göndermek için Türkiye'deki Amerikan askeri üsleri ile Amman arasında hava köprüsü kuruldu. 1980'de Washington, başarısız kalan «Tahran'daki rehineleri kurtarma» operasyonunu gerçekleştirmek için İncirlik ve Balıkesir üslerini kullandı. Ve son olarak, 1983'te Amerikan askeri piyadeleri Lübnan'a çıkartma yaptığı ve Amerikan gemileri Lübnan köylerini top ateşine tuttuğu zaman da İncirlik üssü asker ve askeri malzeme taşıyan bir merkez olarak kullanıldı. (4)

Ülkemiz topraklarında Amerikan nükleer silahları var. 1980'den sonra Türkiyede özel silolarda yeni nükleer başlıklar ve mermiler depolandı. Hava alanlarında yığınsal kırım silahı yüklü onlarca Amerikan uçağı bulunuyor. Amerikan askeri üsleri etrafına yerleştirilen Türk askerleri, bunları halkımıza karşı korumakla görevlendirilmişlerdir. Öte yandan birçok üs ve tesise yalnız burada bekçilik yapan askerlerin değil, aynı zamanda Washington'a bağlılıklarıyla ün yapmış Türk

(4) Bak: «Milliyet», 9 Şubat 1984, «Hürriyet», 11 Şubat 1984.

generallerinin bile girmesi yasaktır. Düğmeye basma ve nükleer silahları ateşleme yetkisi ABD'nin elindedir. Bu, Türkiye'nin bir karşı darbe sonucunda bir anda yok olmasına yol açabilir. Olgular, gelişmeler gösteriyor ki, ABD, Türkiye'deki nükleer silahlarını azaltmayı değil, artırmayı ve modernleştirmeyi planlıyor.

Pentagon, Türkiye'deki Amerikan askeri üslerini uzayı silahlandırma programının kapsamına almaktadır. Denemeleri sürmekte olan Amerikan uzay mekiği «Discovery»nin, bir dizi öteki işin yanı sıra, Karadeniz üzerinde uzaya yerleştireceği askersel uyduların «yıldızlar savaşı»nda kullanılacağını Türkiye basını yazdı. (5) Öte yandan bu tür uyduların Türkiye'deki Amerikan üslerinden hizmet aldığı biliniyor.

Washington'un NATO ülkelerine yaptığı «yıldızlar savaşı» programının hazırlanmasına ve gerçekleştirilmesine katılma çağrısına ilk evet diyen, ABD'ye sadakat ve dalkavuklukta hiç şaşmayan Türkiye'deki rejim oldu. Savunma Bakanı Z. Yavuztürk'ün şu sözleri bunu kanıtıyor: «Türkiye, yıldızlar savaşı'na evet dedi». Dışişleri Bakanı V. Halefoğlu'nun sözleri de son derece açıktır: «Biz yıldızlar savaşı'nın dışında kalamayız.» (6) Bu tür demeçler Türkiye kamuoyunda haklı olarak kaygı uyandırıyor.

Türkiye çeşitli anlaşma ve sözleşmelerle ABD'ye bağlıdır. Bu anlaşmalara dayanarak Pentagon ülkemizi militarist politikasına daha çok çekmeye çalışıyor. Daha 5 Mart 1959'da imzalanmış bulunan ve hâlâ yürürlükte olan bir anlaşma, Türkiye halkının işbaşına getirdiği bir hükümeti istememesi durumunda ABD'ye

(5) Bak: «Günaydın», 30 Ocak 1985.

(6) Bak: «Cumhuriyet», 3 Mayıs 1985, «Milliyet», 6 Haziran 1985.

Türkiye'ye askeri müdahalede bulunma hakkı tanımaktadır. 12 Eylül 1980'deki askeri devirmeden sonra işbaşına gelen yeni rejim hemen ABD ile Savunma ve İşbirliği Anlaşması'nı yürürlüğe koydu. Bu anlaşma, Türkiye topraklarındaki ABD üsleri varlığını koruduğu ve Türk ordusunun ağır, bağımlılığı artırıcı koşullarla Amerikan silahlarıyla donatılmasını öngördüğü için, aslında silahlanmanın artırılmasını ve Ankara'nın ABD'nin emirlerine göre hareket etmesini dayatan bir anlaşmadır. 1982'de askersel diktatörlük Reagan yönetimiyle «Mutabakat Anlaşması» imzaladı. Bu temelde ülkemizin Güneydoğusunda bulunan Muş ve Batman'da ABD «Çevik Kuvvetleri»nin Yakındoğu ve Ortadoğu'ya aktarılmasında ve başka amaçlarla kullanılacak yeni Amerikan üslerinin yapımına başlandı.

Sovyetler Birliği ve Bulgaristan ile ortak sınırı olan, İstanbul ve Çanakkale boğazlarını kontrolünde tutan, İran'a ve bir dizi Arap ülkesine yakın olan Türkiye'nin stratejik konumu, NATO açısından büyük önem taşımaktadır. Bu durum, şimdiki rejimin temsilcileri tarafından ABD egemen çevreleriyle ve NATO başlarıyla pazarlıkta bir koz olarak kullanılıyor. Uluslararası finans sermayesiyle bağlı olan ve onun Türkiye'ye bir dizi yükümlülük dayatmasına razı olan Başbakan T. Özal ve çevresi de, Cumhurbaşkanı K. Evren ve Pentagon ve NATO merkeziyle sıkı ilişki içinde olan öteki generaler de ülkemizin Sovyetler Birliği'nin ve sosyalist Balkan devletlerinin güney sınırlarında Pentagon'un ileri karakolu haline getirilmesine razılar. Ama bunun için yeni kaynak, daha çok para gerekiyor. Özal, ABD'ye hareket etmezden önce şöyle dedi: «NATO, Güneydoğu kanadını güçlendirmek istiyorsa, Sovyetler ve Bulgaristan'la uzun bir sınırı olan Türkiye'ye yardım etmek durumundadır. Bu iş için ABD'den aldığımızdan daha çok

paraya ihtiyaç var.» (7) ABD'nin Türkiye'yi silahlandırma politikasını «ortak değer ve idealler» olarak; ABD'nin verdiği yeni sadakayı da «mensup olduğumuz savunma sistemi içerisinde müşterek gayret ve yardımlaşma» (8) olarak niteleyen K. Evren de, bu konuda karmaşık sözlerle de olsa, aynı şeyi söylüyor.

Türkiye Genelkurmay Başkanı N. ruğ Washington'a hizmet için özel bir çaba harcıyor. Öyle ki, Reagan yönetimi kendisini «stn hizmet madalyası»yla ödüllendirdi. Genelkurmay Başkanlığı'nın zal'a ABD gezisi öncesinde verdiği bir ordu raporunda, Yunanistan halkının topraklarında istemediği, sklp atılmasını talep ettiği Amerikan askeri üslerinin de Türkiye'ye getirilebileceği belirtiliyordu. Ve Genelkurmay açık olarak Amerikan yardımı istediğini şöyle ifade ediyordu: «Her hizmetin bir bedeli vardır.» (9) Kısacası, Türkiye'deki militaristler, ülkeyi tamamen Amerikan emperyalizminin emrine vermeye hazır olduklarını ortaya koyuyorlar. Bu politikanın karakteristik bir göstergesi de Kıbrıs'ın kuzey kesiminde ayrılıkçı bir «devlet» ilan edilmesi oldu. Bu adımın amacı, bağımsız, toprak bütünlüğüne sahip, bağlantısız bir devlet ve BM'nin eşit haklı bir yesi olan Kıbrıs'ı bölmektir. Tüm bunlar şovenizmi kışkırtıyor, Washington'un hegemonyacı planlarına hizmet ediyor.

Oluşan bu durumda, bizim verdiğimiz barış savaşımı, halkımız için gerçek bir tehlike oluşturan Amerikan askeri üslerinin varlığına son verilmesi, ABD'yle imzalanmış kölelik anlaşmalarının yırtılması savaşımıyla doğrudan bağlıdır.

(7) «Milliyet», 25 Mart 1985.

(8) «Hürriyet», 9 şubat 1985.

(9) «Milliyet», 27 şubat 1985.

Türkiye'nin ABD'nin hegemonyasından kurtulması, politikasında komşu ülkelerle, özellikle Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ülkelerle barış içinde yanyana yaşama ilkelerinin yer etmesi, bölge halklarıyla dayanışma, Yunanistan ile olan anlaşmazlıkların çözüme götürülmesi, bütün bunlar açıktır ki, bugün ülkemizde demokrasinin kazanılması, korunması ve geliştirilmesi sorunuyla sıkı sıkıya bağlıdır.

Bugün Türkiye, barış ülküsünü savunan insanların kovuşturulduğu, ağır işkencelerden geçirildiği, Barış Komitesi yönetici ve üyeleri hakkında dava açıldığı ve bunların ağır hapis cezalarına çarptırıldığı bir ülkedir. Rejim, barış ve halklar arasında dostluk için savaşı ağır suç sayıyor. Toplantı ve mitinglerde barış ülküsünün savunulması yasaktır. Öte yandan ABD ve NATO'nun «psikolojik savaş» merkezlerinin iğrenç yalan ve karalamaları radyo-televizyon ve basında geniş ve en kaba biçimde propaganda ediliyor. Her türlü şoven, ırkçı, saldırgan militarist görüşün yayılmasına izin veriliyor.

Yabancı bir gözlemci Türkiye'de parlamenter bir devlet yönetimi olduğunu sanabilir. Gerçekte parlamento hiç de en yüksek erk organı değildir. Erk aslında küçük bir grubun elindedir ve bu grup ülkeyi keyfi biçimde yönetmektedir. Şimdiki Anayasa ise demokratik kurumlara varlık hakkı tanımıyor, tersine azınlığın diktatörlüğüne ömrünü uzatabilmek için manevra yapma olanağı veriyor.

Türkiye'nin devlet yapısında demokratik hak ve özgürlüklerin elde edilmesi için ya da bunların korunması ve genişletilmesi için savaşmada dayanılabilecek tek bir halka yoktur. Ne diktatörlüğün isteğiyle ayrıcalıklı duruma getirilmiş partilerin temsil edildiği parlamen-

to, ne Anayasa Mahkemesi, ne de başka herhangi bir yasal kurum, demokrasiyi savunan kurumlar olarak ele alınabilir. Barış ve demokrasi isteyen güçler, tüm Türkiye halkı, bunları demokrasiyi savunan kurumlar saymıyor. Parlamenteoya girmelerine izin verilmeyen muhalefet partileri, rejim tarafından henüz yasaklanmamış olan sendikalar, çeşitli basın organları sürekli tehdit altındadır.

Türkiye'de grev yapmak, resmi görüşlerden farklı görüşleri açık olarak savunmak, serbest seçimler, miting ve gösteriler düzenlemek yasaktır. Yurttaşlar egemen güçler tarafından sorgusuz sualsiz tutuklanabiliyor ve birkaç ay, hatta yıllarca cezaevinde tutulabiliyor. Tutuklulara korkunç işkenceler uygulanıyor. Serbest bırakılanlar da «politik görüşleri» özel polis fişlerine geçirildiği için özgür değildir. Bu kişiler işçi, memur, öğrenci, öğretim üyesi kim olursa olsun resmi makamlarca toplumsal yaşamdan dışlanmaktadır. (10)

Türkiye'de devlet aygıtı yeniden örgütlenerek tamamen merkezileştirildi ve faşist tipte yetkilerle donatıldı. Doğrudan kendine bağlı çeşitli kuruluşlar ve sahip olduğu «anayasal yetkiler»le Cumhurbaşkanı, hükümetin ve parlamentonun bütün çalışmalarına müdahale edebilmektedir. Ordunun tepesindeki generaller de sınırsız yetkilere sahipler. Valiler sıkıyönetim komutanlarının yetkileriyle donatıldılar. Bunların şimdi «yukardan gelen emir»lere dayandıklarını öne sürerek çeşitli keyfi hareketlerde bulunmaları şaşırtıcı olmuyor.

-
- (10) Evren-Özal rejimi Haziran 1985'te yeni «Polis Vazife ve Selahiyetleri Yasası»nı kabul etti. Bu yasa «güvenlik kuvvetlerine» resmen telefonları dinleme, özel mektupları açma, tiyatroları kapama, yığın örgütlerini yasaklama, ««şüpheli» kişileri hiçbir suç göstermeden tutuklama, hatta polisin kanısınca «durum gerektirdiğinde» insanlara ateş açma yetkisi tanımaktadır.

Rejim, tüm bu gerçekleri dünya kamuoyundan gizlemeye çalışmaktadır. Bugün Türkiye'deki «parlamentar» rejimin gerçek yüzü işte böyledir.

Ne var ki, bu uygulamalar, baskı ve terör, gerçek yurtseverlerin direncini kıramadı, görüşlerini, gerçek inançlarını değiştiremedi. ⁽¹¹⁾ Gerçek yurtseverler savaşlarıyla Türkiye'yi «barış ve iyi komşuluk köprüsü» haline getirmeye çalışıyorlar. Türkiye Barış Komitesi Başkanı M. Dikerdem askeri mahkemede görülen davada (1982-1984) yaptığı savunmada, barış içinde yanyana yaşama ilkesini savundu, insanlığın geleceğini korumak için, hayat için, nükleer felakete karşı savaşımın zorunluluğunu belirtti. Bu yiğit savaşçı konumlarından bir milim bile gerilemedi. M. Dikerdem'le birlikte yargılananlar da onun örneğini izlediler.

Kasım 1984'te Barış Komitesi'nin başka üyeleri hakkında açılan ikinci davada dünyaca tanınmış yazar A. Nesin konuştu. Kendisini hiçbir şekilde suçlu hissetmediğini belirtti. İlk davanın sanıklarının ağır hapis cezalarına çarptırılmış olmasına karşın, yeniden bir barış derneğinin kurulması için çaba göstermekten geri durmayacağını açıkladı. ⁽¹²⁾ Yurtseverlerin mahkeme sa-

(11) Ülkede ağır politik koşulların sürmesine karşın 9 Haziran 1985'de İstanbul'da, «İş, ekmek ve demokrasi!» belgisi altında 40 bin kişinin katıldığı yığinsal bir gösteri yapıldı. Gösterinin yapıldığı meydan etrafında birçok polis kordonu oluşturuldu. Gösteriye katılmak isteyenler onur kırıcı biçimde arandı. Polisler, hiç gizlemeden, gösteriye katılanları fişliyorlar, fotoğraflarını çekiyorlardı. 100 kadar kişi gözaltına alındı. Bunlar arasında SODEP Genel Sekreter Yardımcısı N. Gürman da bulunuyordu. Tüm bunlara karşın Türkiyeli emekçiler 1980 askeri devirmesinden bu yana nefret edilen bugünkü rejime ilk kez açık olarak karşı çıktılar.

(12) «Tercüman», 22 Ocak 1985.

lonları da dahil her yerde ardıcıl savaşımlı, kararlı tutumu insanları etkiliyor, diktatörlük koşullarında da barış ülkülerinin yaygınlaşmasına yardımcı oluyor.

Türkiye'ye yeni nükleer roketler yerleştirilmesi sorununun gündeme gelmesi savaş karşıtı protestoların genişlemesine yol açtı. 1984 Nisan'ında İzmir'de NATO Nükleer Planlama Grubu'nun olağan toplantısı yapıldı. Bu toplantıda Türkiye'ye yeni nükleer silahların yerleştirilmesinin ele alındığı öğrenilince, kamuoyundaki tepkiler hızla arttı. Komünistler ve öteki sol güçlerin temsilcileri NATO'nun planlarını şiddetle kınadılar. Parlamento dışında bulunan üç burjuva muhalefet partisi (SODEP, DYP ve Refah Partisi) ülkemize Amerikan nükleer roketlerinin yerleştirilmesinin ulusal güvenliğe yönelik bir tehdit olduğunu, bunun Türkiye'yi nükleer bir savaşa sürüklemekle eşanlamlı olacağını belirttiler.

Ülkemizdeki çeşitli güçler militarizm politikasına karşı koyuyorlar. Rejimin «ulusal güvenliğin pekiştirilmesi için ordunun ABD yardımlarıyla modernize edilmesi gerektiği» biçimindeki tezleri basında eleştiriliyor. Sol Birlik (13) Özal'ın ABD gezisi öncesinde yayınladığı bir bildiriyle halka seslenerek, üzerinde yeniden görüşmeler yapılan Savunma ve İşbirliği Anlaşması'nın uzatılmasına karşı çıkmaya çağırdı.

Birçok burjuva muhalefet partisi temsilcisi de ABD'nin Türkiye'ye baskı yapma aracı olarak kullandığı Amerikan «askeri yardımı»na karşı çıkıyor.

Komünistler, diktatörlük koşullarında barış savaşının en ön sıralarında yer alıyorlar. Bini aşkın yurt-

(13) Sol Birlik, Aralık 1984'te kuruldu. Türkiye Komünist Partisi'nin yanı sıra Kürdistan Öncü İşçi Partisi, Türkiye İşçi Partisi, Türkiye Komünist Emek Partisi, Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi ve Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nden oluşuyor. (Not Red.)

sever, TKP'ye üye oldukları için 17 yıla varan ağır hapis cezalarına çarptırıldı. TKP, halkımıza sürekli olarak ülkemizdeki ve dünyadaki gelişmelerle ilgili gerçekleri açıklıyor, gelişen süreçlerin yönünü gösteriyor, dünyayı ve Türkiye'yi tehdit eden savaş tehlikesinin boyutlarını sergiliyor. TKP, bölgemizde bu tehlikenin, Türkiye'de saldırgan eylemleri için geniş olanaklar sağlanan Amerikan «Çevik Kuvvetleri»nden geldiğini gösteriyor. İşler oraya kadar vardı ki, Pentagon'un üslerindeki Amerikan askerlerine polis yetkileri tanınıyor. Örneğin 13 Mart 1985'te İncirlik'teki Amerikan askerleri, burada çalışan ve işgirişinde yasadışı olarak üzerlerinin aranmak istenmesine karşı koyan Türk işçilerine kurt köpekleriyle saldırdılar, 9 işçiyi ağır yaraladılar.

Komünistler, tutuklamayı, işkenceyi ve hatta ölümlü göze alarak, yayın organlarıyla, bildirilerle, barış savaşımının çeşitli sorunlarını halkımıza duyuruyorlar. Örneğin Adana'daki ve güneydeki öteki illerdeki parti örgütleri yayınladıkları bildirilerde İncirlik üssünün ABD tarafından Lübnan halkının savaşını ezmeye gönderilen Amerikan askerleri için aktarma merkezi olarak kullanıldığını açıkladılar. 1984 Nisan'ında TKP ile Türkiye İşçi Partisi'nin İzmir örgütleri birlikte yayınladıkları bildiride NATO Nükleer Planlama Grubu'nun İzmir toplantısının militarist amaçlarını kınadılar.

Partimiz, Türkiye'nin ancak antisovyetizme ve şovenizme karşı ardıcıl savaşım verilerek bir «barış ve iyi komşuluk köprüsü» haline getirilebileceği görüşündedir. Komünistler en çetin diktatörlük koşullarında, halkımıza Sovyetler Birliği'nin barışçı politikasını, Türk-Sovyet dostluğunun önemini ve perspektiflerini açıklıyorlar. Onlar Kıbrıs sorunuyla, Türk-Yunan ilişkileriyle ilgili olarak kışkırtılan kör milliyetçiliğin, sadece ülkemizi emperyalizmin elinde oyuncak yapanların işine

yaradığını ardıcıl ve amaca yönelik biçimde ortaya koyuyorlar.

Marksizm-Leninizm ve proleter enternasyonalizmi ilkeleri bu savaşında komünistlerin gücüne güç katıyor. Bu yıl partimiz «Demokratik Türkiye, Daha Güçlü TKP» belgisi altında 65. kuruluş yıldönümünü kutluyor. Bu yıldönümünde «TKP'yi güçlendirme» kampanyasını açan emektar komünistlerin toplantısından sonra yayınlanan bildiride şöyle deniyor: «Partimiz, Marksizm-Leninizm, proleter enternasyonalizminin ana doğrultusundan, işçi sınıfının, köylülerin, halkın ulusal çıkarlarını savunma çizgisinden hiçbir zaman şaşmadı.» (14)

Biz, Türkiye'deki rejimi faşist bir rejim olarak tanımlıyoruz. Deneyim gösteriyor ki, bu koşullarda bile yiğitçe savaşım veren son derece geniş güçler vardır. Bu güçler illegal eylem gösteren TKP ve öteki sol partilerden yasal burjuva muhalefet partilerine kadar son derece geniş bir politik yelpaze oluşturuyorlar. TKP Merkez Komitesi'nin 4. Plenumu oluşan durumu analiz ederek, bu güçler arasında ortak hedefler ve istemler temelinde diyalog kurulması ve eylem birliği yapılmasının olanaklı ve zorunlu olduğunu saptadı. Bugün diktatörlük karşıtı güçlerin, barışsever bir politika, ABD ile imzalanmış ikili kölelik anlaşmalarının iptal edilmesini, bütün ülkelerle ve özellikle komşularımızla eşitlik ve karşılıklı yarar temelinde ilişkilerin geliştirilmesini, Kıbrıs ve Ege sorunlarının barışçı yollardan çözülmesini isteyen, ulusal bağımsızlıktan, dünyada barışın güçlenmesinden yana olan herkesin birleşmesi için gerekli koşulların olgunlaştığını vurguladı.

Gelişmeler gösteriyor ki, Evren-Özal diktatörlüğü-

(14) «Atılım», 15 Ocak 1985.

nün konumları giderek zayıflıyor. Bu rejimin gerçek niteliğini göstermelik bir parlamentoyla örtme manevrası boşa çıktı. Şimdi giderek daha geniş güçler demokratik bir Türkiye hedefi etrafında birleşiyorlar. Halk yığınlarında güçlü bir değişim istemi olgunlaşıyor. Partimiz, Sol Birlik'ten burjuva muhalefet partilerine kadar bütün diktatörlük karşıtı güçlerin rejime son vermek, ulusal, demokratik bir erk oluşturma hedefi etrafında birleşmesi için savaşım veriyor.

Biz bu savaşımında TKP'nin aldığı önlemlerin başarı için yeterli olmadığını görüyoruz. Karşımızdaki düşman, uluslararası çapta da örgütlüdür. Bundan ötürü, bize, nükleer savaş karşıtı harekete önemli katkıda bulunabilmek için bütün öteki ülkelerdeki barış güçleriyle sıkı, aktif birlik, kardeşçe dayanışma gereklidir.

Tüm antiemperyalist güçlerin birliğinin temeli, harcı olan dünya komünist hareketinin birliğinin güçlendirilmesi, partimiz için son derece güncel bir sorundur. TKP'nin kanısınca, dünya barışının korunması için kardeş partiler arasındaki koordinasyonun en üst düzeye çıkarılması gerekmektedir. Bu, toplumsal ilerlemeden yana güçlerin, emperyalizmin dünya komünist hareketine, halkların ulusal kurtuluş savaşlarına yönelik «sosyal öç» politikasına daha başarılı biçimde karşı koymalarına yardım edecektir. Biz, bu yılın Ocak ayında yapılan Akdeniz, Ege denizi, Yakın ve Ortadoğu, Kızıldeniz Ülkeleri Komünist ve İşçi Partilerinin Konferansında, dünya komünist hareketinin birliğini güçlendirme yönünde oybirliğiyle kabul edilen somut önerilere ⁽¹⁵⁾ büyük önem veriyoruz.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi, karmaşık illegal sa-

(15) Ayrıntılı bilgi için bak: «Barış ve Sosyalizm Sorunları», 1985. Sayı 4; «Yeni Çağ» 1985, Sayı 2, Sayfa 97.

vurşım koşullarında TKP, tüm demokratik güçlerin ulusal çapta birliğini sağlamak için çalışıyor. Açıktır ki, dünya komünist hareketindeki birlik pekiştikçe, bizim ülkemizde uyguladığımız politikanın ikna gücü daha da artacaktır. Ve tersine, sınıf düşmanı, dünya komünist hareketindeki zayıflıklardan, çözüme bağlanmamış sorunlardan, antikomünist uydurmalar yaymak ve reel sosyalizme saldırmak için yararlanıyor. Türkiye egemen çevreleri bu sorunları biz komünistleri yıldırmak, illegalitede çalışan ya da işkencede bulunan komünistin moralini yıkmak için kullanıyor. Bu sorunlar oportünizm tarafından da solu parçalamak için kullanılıyor. Bir dönem TKP'yi bölmek amacıyla da kullanıldı.

Dünyadaki gelişmeler tüm komünist ve işçi partilerinin önüne barış, demokrasi ve toplumsal ilerleme savaşımıyla ilgi yeni yeni görevler getiriyor. Bunları nasıl çözeceğiz? Kollektif tartışma, görüş alışverişi, bu durumda bizim için yadsınmaz bir gereksinimdir. Ama bu tartışma, ancak ortak sınıf düşmanına karşı birliğin güçlenmesine yardım ettiği zaman verimli olabilir.

Emperyalizmin ve onun propaganda aygıtlarının bir dizi komünist ve işçi partisine, sosyalizm ile emperyalizmden «eşit uzaklıkta» durmaları, aynı zamanda da kendi aralarına mesafe koymaları için çeşitli biçimlerde yoğun baskı yaptıkları bir sır değildir. Türkiye'deki diktatörlük koşullarında TKP'ye de üstü örtülü biçimlerde böylesi öneriler getiriliyor. Örneğin, burjuva basınında, değişik biçimlerde, iki toplumsal sistemden de «eşit uzaklıkta» duran, «Sovyet Marksizmi»ne karşı çıkan bir komünist partisinin legal çalışabilmesinin gerekli olduğu görüşleri savunuluyor. Dünya komünist hareketinin Marksizm-Leninizm ve proleter enternasyonalizmi temelinde, barış ve toplumsal ilerleme için birli-

ğini daha da sağlamlaştırması, bu çabalara verilecek en iyi yanıt olacaktır.

TKP, Marksizm-Leninizmi ülkemiz koşullarına yaratıcılıkla uygulamaya, onun sol içindeki etkisini artırmaya çalışarak, burjuva milliyetçiliğine ve şovenizme karşı proleter enternasyonalizmini güçlendirerek bu savaşıma kendi katkısını yapıyor. Biz Sovyetler Birliği'nin ve öteki sosyalist ülkelerin tarihsel kazanımlarını ve bu ülkelerin çağdaş dünyada, halkların sosyal kurtuluş savaşımında oynadıkları belirleyici rolü halkımıza tanıtıyoruz.

TKP'nin tutumu açıktır: Türkiye «barış ve iyi komşuluk köprüsü» olabilir. Bunun için ülkede ulusal demokrasinin zafere ulaşmasında belirleyici olacak olan sol güçlerin birliğini sürekli genişletmek, öte yandan bölgemizde ve tüm dünyada barışın korunması ve güçlendirilmesi amacıyla dünya komünist hareketinin birliğini daha da sağlamlaştırmak gerekiyor. Türkiyeli komünistler bunu istiyor, bunun için savaşıyorlar.

Günümüzde insanlığın, toplumların karşı karşıya olduğu karmaşık sorunları kavrama ve en başta komünistlere ne denli yüksek görevler düştüğünü görme konusunda, SBKP 27. Kongresi bizlere büyük yardım ediyor. Bu tarihsel kongrenin önemi üzerine çok şey söylenmelidir. Bu yazımızın konusu bu değil. Ancak şunu söylemeliyiz ki, SBKP 27. Kongresi Marksizm-Leninizmin yaratıcı uygulanmasında bize eşsiz bir örnek oluşturmuştur: Yüce amaçlar uğruna kendine acımasız eleştirel bir yaklaşım, toplumun içinde bulunduğu somut evrenin görevlerini atlamama, tüm görevleri nihai amaçla sıkıca bağlama, teori ve politikada süreklilik, yeniliklere gözü kapamama, realizm ve ilkesellik, halkların yaratıcı enerjisine dayanmak için onlara güven ve esneklik... Tüm bunlar yapmak istediklerimiz konusunda bize yol gösteriyor, 5. Kongremizden bu yana gerçekleştirmek istediklerimiz konusunda bize cesaret veriyor.

Bu güven ve cesaretle Ulusal Konferansımıza hazırlanıyoruz. Ondan çok şey bekliyoruz. TKP halkımızın ulusal ve sosyal kurtuluş yolunu aydınlatmaya çalışıyor. Hiçbir sorumluluğu ve görevi, «bu başkalarınındır» diyerek atlamadan, toplumsal gelişmeye somut ve tarihsel yaklaşarak sınıf savaşının görevlerini kavramaya çaba harcıyoruz.

Ülke sorunları üzerinde düşünen her ilerinin de

bugüne ve tarihe daha eleştirel yaklaşmak eğilimi içinde olduğunu görüyoruz. Elbette bu çabalar kolay değil ve ortaya atılan tezler her zaman doğru da olmuyor. Öyle de olsa, bu çabalar bize umut veriyor. Kendi düşünce-mizi arayış içinde olan herkesle birleştirmek istiyoruz.

DOGMATİZMDEN KURTULMAK

27. Mayıs'tan sonra şimdi Abdülhamit de mezarından çıkarıldı, yeniden otopsi masasına yatırıldı. Şimdiye dek ortaya konulanlar Abdülhamit konusunda bilinenleri değiştirecek yeni bulgular içermiyor. Ancak bizi ilgilendiren bu değil. Abdülhamit'leri yeniden inceleme, tarihe canlı yaslanma isteği, başka deyişle canlanan tarih bilincidir. İşin bu yanını olumlu görüyoruz.

Geçmiş olmayan evler vardır. En son moda renkler ve eşyalarla donanmıştır. Beyaz mı moda, evin tavanından tavanına, koltuklarından duvardaki tabloya kadar hâkim renk budur. Bu evlerin geleceği de yoktur. Moda değişir değişmez tüm eski eşyalar atılacak, yeni bir ev doğacaktır. Bu nedenle bu evler yaşamayan evlerdir. Sonradan görme burjuvaların evleri genellikle bu tiptendir.

Öyle görülüyor ki, ülkemizin düşünce yaşamı da artık «geçmiş olmayan evler»de yaşamaktan bıkmışa benzer. İşte iyi bulduğumuz budur. Ancak biliyoruz ki, sonradan görme burjuvalar «asillığe», «paşa soyluluğa» da meraklıdırlar. Bitpazarından devşirme «paşa baba» resimleri bu tür evlerin duvarlarını süsler. Tarih merakı adı altında, «duvarımızda bir de Abdülhamit'in tablosu olsun» diyenler de yok değildir.

Böyleleri de varolsa, geçmiş öğrenme, araştırma yönünde canlanan ilginin, ülkemizin düşünce yaşamına

daha sağlıklı boyutlar kazandıracağına kuşku duymuyoruz.

Geçmişe artan ilgi geleceğe yönelik meraktan kaynaklanıyor. 12 Eylül'den çıkışta nasıl bir Türkiye ile karşılaşılacak? Bu soru bugünü daha iyi kavrayabilmek için geçmişe gitmeyi zorunlu kılıyor.

Öyle düşünüyoruz ki, sol güçler 12 Eylül'ün muhasebesini yeterince yapmadı. Ülke sorunları üzerine bugün çok daha geniş çevreler daha ciddi ve bilinçli eğiliyorlar, durumu anlamaya ve çıkış yolu bulmaya çalışıyorlar. Yığınlar kendi özdeneylerini çıkarıyorlar. Toplum canlı biçimde düşünüyor. Ortaya konulanlarda elbette yanlışlar ve doğrular içiçe. Marksist sola düşen herşeyi ben biliyorum, edasıyla ortaya çıkmak değil, ama doğruları yanlışlardan dikkatle ayırarak toplumdaki yeni düşünce oluşumuna katılmak ve katkı yapmaktır. Herşeyden önce Marksist sola kendini yenileme, gelişmeleri canlı biçimde kavrama görevi düşünüyor.

«Ortaya atılan şu düşünce sağdır, öteki soldur, diğeri zaten bilinen sosyal-demokrat reformist düşüncedir» deyip geçmek hiçbir şeyi çözmiyor. Belki böylesi değerlendirmeler bunu yapanları rahatlatıcı olabilir, «işte her olguyu açıkladım, herşeye yanıt verdim» diye düşünebilirler, ama rahatlayan yalnız kendileri olacaktır. Soru soran, arayan dinamik güçler rahatlamış olmayacaktır. Bu tür nitelemeler yapılmaz değil, ancak bunlar en son söylenecek şeylerdir.

Geçmiş ve geleceği olmayan, yaşamayan evlere hapsolmak sol için ciddi tehlikelerden biridir. Herşeyi açıkladığını sandığımız ölü kavramlardan oluşan bir dünyaya hapsolabiliriz. Marksizm-Leninizmin suçu değildir bu. Onu canlı kavrayamayan bizlerin suçudur. Biz şematizme, şablonculuğa, dogmatizme savaş açtık.

Bu konuları sık yineliyorsa, bu nedenledir. Daha da yineleyeceğiz. Ülkemiz sol hareketinin bugününe ve geçmişine göz atan herkesin bizi doğrulayacağına eminiz.

Marksizm-Leninizmin yol gösterici, aydınlatıcı bilimsel kavramları aracılığı ile somut durumu, değişimleri, yeni oluşumları kavramak yerine, somut durumu bu kavramlara uydurma biçimindeki yanlış, sol içinde teori alanını «çölleştiriyor». Düşünce üretimi denilen şey en alt sınırlarda kalıyor, düşünce tembelliği kemikleşiyor. Düşünce üretiminin yerini salt slogancılık ya da mantıksal çıkarsamalar, mekanik sıralamalar, laf oyunları alıyor.

Bu durumun doğurduğu zararlar tek yanlı değil. Bu, yalnızca, gelişmeleri kucaklayamama, yol göstere-meme, önder olamama sonucunu doğurmakla kalmıyor, Marksizme yaklaşan yeni çevreler üzerinde etkiyi zayıflatıyor, bu çevreleri revizyonist tezler üretenlerin etkisine terk ediyor.

Gerçeğe eleştirel yaklaşım olmadan düşünce üretimi denilen şey olmaz. Gerçeklikle temellendirilmemiş şeylerin mantıksal bir dizi içinde sunulması düşünce üretimi değildir. Sınıfsal temellerden ve tarihsel somut-luktan soyutlanarak ortaya konulmuş her düşünce böyledir. Böylesi düşünceler için şu halk deymi çok yerindedir: «Parlak laf var, ama içinde fikir yok.»

Böylelerine Marksizm adına konuşan çevrelerde de rastlıyoruz. Bunlar eleştirel yaklaşımın nesnesini yanlış seçiyorlar. Gerçeğe eleştirel yaklaşmak yerine Marksizm eleştirel yaklaşmayı gerçekçilik sayıyorlar. Bunlar hakikatın peşinde koşan Marksizmin kendisinin gerçeğe yönelmiş eleştirel düşünce olduğunu bilmiyorlar. Düşünce üretimi gerçeğin Marksist kavramlar aracılığı ile düşüncede «yeniden üretimi»dir. Bu çabayı göster-

meden gerçeği her seferinde başka başka biçimlerde tanımlamak gerçeği değiştirmeye hizmet etmiyor.

TEMEL BİR DOğRULTUYU ISRARLA İZLEMEK

Ülkemizin karşı karşıya olduğu temel sorunlar üzerine tartışmanın gitgide canlanması, kimilerinde demokrasinin de adım adım «canlandığı» imajını yaratıyor. Bu yanılgıdır. Kuşkusuz canlanan tartışma salt entellektüel bir istem sonucu değildir. Temelde bu rejime karşı artan hoşnutsuzluğun ve yeniyi arayışın bir sonucudur.

Bu canlanma bize, yeni bir yaşam isteyen herkese zengin olanaklar sunuyor. 12 Eylül döneminden sonra gerçekten de 12 Eylül öncesi Türkiye'den çok ileri demokratik bir Türkiye oluşabilir. Toplumsal demokratik bilinç çok ileri noktalara gelişebilir. 12 Eylül öncesinden çok daha geniş bir çevre yeni rejimde birlikte davranabilir ve onların birlikteliği yeni rejimin demokratik karakterini çizebilir.

Biz bu durumu tarihsel bir fırsat olarak görüyoruz. Ancak bu fırsatın yakalanması 27 Mayıs sonrası, 12 Mart sonrası hatalardan kendimizi arındırabilirsek olanaklıdır.

Hatalar derken neyi kastediyoruz? Baskı dönemlerini izleyen her yeni genişleme döneminde geçmişin derslerini iyice özümsemeden acele adımlar atıldı. Dışımızda ortaya çıkan yeni güçlerle birlikte yeni döneme girmeye çalışmak yerine, yeni dönemde kendimizin önemli bir yer edinmesi endişesi ile hareket ettik. Birşeyler «kaçıyor» sandık. 1960 öncesinin koşullarını dikkate alırsak sonraki dönemde solun aceleci olmasının anlaşılır nedenleri var. Uzun süre temiz özgürlük rüzgârlarından yoksun kalan solun ilk yakaladığı fırsat-

ları kendisi için değerlendirmede acele etmesi anlaşılır bir şey. Ancak bu aceleciliğin sonucu değiştirmedeği de görülmelidir. Tam tersine bu bir bakıma içgüdüsel dürtü, olayların peşine takılmayı getiriyor.

Baskı dönemlerinde bir temel doğrultu saptayıp, bunu kararlılıkla ve istikrarlı olarak izlemede sol hareket zaaf gösteriyor. Baskı dönemlerindeki direnme zayıflığı, demokrasinin genişlemesi dönemlerinde öbür uca savrulmayı doğuruyor. Devrim ve sosyalizm hemen kapının ardında sanıyoruz. Bu yanılgı bir yandan tarihsel ve somut gelişme süreçlerini derin ele almamaktan, teorik zayıflıklardan, öte yandan yığınlarla yeterince bağlanamamış olmaktan kaynaklanıyor.

Günümüzden somut bir örnek: 12 Eylül'ün 12 Mart'tan çok farklı olduğunu defalarca belirttik. Sol güçler genelde aynı kanıdalar. Buna rağmen bu farklılığın boyutları ve sonuçları üzerinde yeterince düşünmeden, görüntüye bakarak bugün demokrasiye adım adım geçildiği izlenimi içinde olanlar da var. Bunu açıkça söylemeseler bile pratik tutumları bunu yansıtıyor. Oysa bu imajı vermeye çalışan bizzat diktatörlüğün kendisidir. Diktatörlük böylece çok akıllıca bir taktik izlemiş oluyor. Herşeyden önce kendine karşı gitgide biriken ve yükselen tepkiyi nötralize ediyor.

Devrimin kaçınılmazlığı, bunun Türkiye'de gündemine bir dizi genel demokratik görevin çözümünü de almasının zorunluluğu, devrimde işçi sınıfının öncülüğünün olanaklı ve zorunlu olduğu, bunlar geç de olsa, Türkiye solunda genel kabul gören doğrular haline gelmiştir. Ama, işçi sınıfını bu konuma yükseltecek bir politik hat oluşturulmamıştır.

Partimizin 5. Kongresinin ana politik-ideolojik so-

sorunu bu sorundu. Türkiye'deki acı gelişmeler, Şili ve Portekiz devrimlerinin deneyimleri, bütün somutluğuyla bu sorunu gündeme itiyordu. Komünist Partisi öncelikle devrime yaklaşmanın yolunu açık ortaya koyabilmeliydi. Bizim programımızın ulusal demokrasi anlayışının bütün özü budur.

Devrimin nesnel ve öznel önkoşullarının yetersiz olduğu durumda, eğer bu koşulların kendiliğinden ya da burjuvazinin şu ya da bu fraksiyonunun eliyle hazırlanmayacağına inanmışsanız, bunu hazırlayacak, politik ortamı devrime yaklaştıracak, işçi sınıfını, çıkarı devrimde olan bütün sınıf ve katmanların öncüsü, yol göstericisi konumuna yükseltecek, devrimi hazırlayacak bir politik hat izlemek zorundasınız.

Hazırlık kavramını dar anlamda, pratik görevlerle sınırlı anlamamak gerek. Konuya pratik görevleri aydınlatacak teorik bir sorun olarak yaklaşmak gerekiyor. Koşulları hazırlamak derken acaba hangi türden koşulları anlamalıyız.

Yukarıda devrimin nesnel ve öznel önkoşullarının henüz bütünüyle hazır olmadığından söz ettik. Bunu daha önce de belirtmiştik. Kimileri bizim bu saptamamızı yanlış yorumluyor. Bizim Türkiye'de sosyalizmin maddi önkoşullarının henüz oluşmamış olduğunu öne sürdüğümüzü sanıyor. Oysa partimizin programı ve ona temel olan Mustafa Suphi 100. Yıl Tezleri bu konuda açıktır. Türkiye'de kapitalizmin gelişme düzeyi, sosyalizmin kurulması için gerekli minimum maddi koşulların varlığına işaret ediyor. Bizim üzerinde durduğumuz, bu doğru saptamadan, bir kalemde, «devrim ve sosyalizm için nesnel önkoşullar hazırdır, eksik olan yalnızca öznel etmenlerdir» sonucunun çıkarılmasının yanlışlığıdır. Bu yanlış, öznel etmenin, ancak mevcut

nesnel koşullarla bağ içinde güçleneceğinin unutulmasıyla ve ikinci olarak, öznel etmenin daha bugünden nesnel koşullar üzerinde etkide bulunmasının olanaklı (ve burjuvazinin devrimci barutunu, hatta ilerici reformlar gerçekleştirme yeteneğini tüketmiş olduğu koşullarda zorunlu) olduğunun görülememesiyle bağlıdır.

Türkiye nesnel bakımdan sosyalizmi kurmanın minimum önkoşullarına sahiptir demek, işçi sınıfı öteki emekçilerle bağlaşıklık içinde iktidara gelmeyi ve iktidarını korumayı başarabilirse, zor ya da kolay, sosyalizmi kurmayı da başarabilir, demektir.

Ama emperyalizme bağımlı, demokrasinin geçmişte hep kısıtlı kaldığı, şimdi hiç olmadığı, işçi sınıfının sanayideki birkaç yüzbinlik proleter çekirdeğinin çevresinin bir yandan küçük işletmelere dağılmış birkaç milyon işçiyle, öte yandan milyonlarca küçük üretici, kent ve kır yoksullarıyla çevrilmiş olduğu bir ülkede -bu nesnel koşullarda- işçi sınıfı öteki emekçilerle nasıl bağlaşıklık kuracak ve iktidara nasıl gelecek? Nasıl bir politika ona bunun yolunu gösterecek?

İkincisi, eğer kapitalizmin daha da gelişmesinin, onlarca yıl da geçse, kendiliğinden nesnel koşulların bu olumsuz yanlarını gideremeyeceğini, hatta artıracaklarını açık görebiliyorsanız ve burjuvazinin tersine işçi sınıfının devrimci bir rol oynayabileceğine inanıyorsanız, işçi sınıfının iktidara gelmeden önce de, nesnel koşullar üzerinde olumlu bir etkide bulunmasının olanaklı olduğunu da görebilirsiniz.

Bu konu üzerinde ileride daha da duracağız. Ama konunun daha iyi anlaşılabilmesi için önce karıştırılan başka bir konuyu daha aydınlatmak zorunlu.

Biz devrim dediğimiz zaman tek bir devrimden söz etmiş oluyoruz. Sosyalist devrim. Demokratik dev-

rim ve sosyalist devrim diye kavram olarak iki devrimden söz edilmesi, Türkiye'de iki ayrı devrim olacak demek değildir. Bu ayırımı koyanlar gerçekte Maocular ve Troçkistlerdir. Birincilerin önce demokratik devrim, ikincilerin dolaysız proleter devrim sözleri gerçekte tek devrimin iki aşaması arasına Çin Seddi koyma anlamına geliyor. Kimileri bizim programımızın «üç devrim» içerdiğini söylerken korkunç derecede yanıltıyorlar. Biz değil üç, iki devrimden bile söz etmiyoruz. Türkiye'de sosyalist devrim iki aşamalı tek bir devrimci süreç olarak gerçekleşecektir. Programımız antiemperyalist demokratik halk devriminin sosyalizme büyümesinden sözeder, demokratik ve sosyalist görevleri tek ve aynı kesintisiz devrim sürecinin içiçe geçen iki aşamasında çözmeyi öngörür.

Genel demokratik görevler dediğimiz zaman hangi mücadeleler söz konusu oluyor? Bunlar özetle şöyle sıralanabilir: Faşizmin yıkılması ve politik hak ve özgürlüklerin kazanılması ve genişletilmesi için mücadele; Türkiye'nin bir savaşa sürüklenmesini önlemek için, barış ve silahsızlanma için mücadele; emekçilerin iş, beslenme, sağlık, konut, eğitim, çevre korunması gibi temel ihtiyaçlarının karşılanması için mücadele; ekonomik, politik ve kültürel bağımsızlık için mücadele; te-kellerin artan sömürü ve vurgununa karşı mücadele; toplumsal ilerlemenin önündeki, kapitalizm öncesinin sömürü ve egemenlik yöntemlerine dayalı engellerin tasfiyesi için mücadele; Kürt halkının kendi kaderini tayin hakkı, ayrılma hakkı için mücadele; bütün bu mücadeleler genel demokratik mücadelelerdir. Hatta yurtdışındaki işçilerin hakları için mücadelesini de Türkiye'deki gelişmelerden etkilendiği ve bunları etkilediği ölçüde Türkiye'deki genel demokratik mücadelenin bir parçası olarak sayabiliriz.

Bütün bu mücadeleler Türkiye'deki sosyal-ekonomik çelişkiler sisteminin karmaşık sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Antifaşist, antiemperyalist, antitekel, antifeodal, antişovenist, özetle antioligarşik bir öz taşıyan bu mücadeleler elbette farklı keskinlik düzeyindedir, ama hepsi de ulusal çapta, bütün ülke çapında ve işbirlikçi oligarşi dışında kalan bütün sınıf ve katmanların sıralarında etkide bulunmakta ve çeşitli demokratik yığın hareketlerine temel olmaktadır. Farklı sınıf ve katmanlar bu konulara farklı yaklaşmaktadır, farklı istemler öne sürmektedir.

Genel demokratik görevler ne zaman çözülecek? Bunu kimse önceden bilemez. Kimisi devrimden (işçi sınıfının öncülüğünde emekçilerin iktidara gelmesinden) önce, kimisi devrimden sonra çözülebilir. Hepsinin çözümü devrimden sonraya da kalabilir! Hattâ kimi demokratik görevlerin bütünüyle çözülmesi, kimi sosyalist görevlerin gerçekleşmesinden sonraya da kalabilir. Herşey iç ve dış koşullara, politik güçler oranına ve yığınların hazırlık durumuna göre ve ekonomiyi ayakta tutmanın ihtiyaçlarına göre belirlenecektir. Ama şurası açıktır ki, çözülen her demokratik görev, sosyalizm yolunda atılmış dev bir adım olacaktır.

«Kapitalizmin emperyalist aşamasına özgü olan çelişkilerin keskinleşmesiyle, demokratik ve sosyalist dönüşümler, aynı zincirin (işçi sınıfının ve bağlaşıklarının ekonomik ve toplumsal kurtuluşunun) halkaları haline gelir. Bu güçler tarafından demokrasiye ulaşılması, sosyalizm mücadelesinin bütünleyici bir parçasıdır. Gerçek Marksist bir politika yalnızca demokratik devrimle sosyalist devrim arasındaki farkı değil, aynı zamanda bunların görevlerinin birliğini ve ardışıklığını da dik-

katle gözönüne alarak, demokratik devrimi kesin, belirleyici sonuna kadar götüren ve böylece sosyalist devrime geçişin yolunu açan bir hat izlemek anlamına gelir.» (1)

Ulusal demokrasi ise yukardaki anlamda ana aşamalardan biri değildir.

Ancak söyledik ki, devrimci süreçte birçok aşama ve evreler, basamaklar olur. «Geçiş biçimleri, geçici tip demokratik dönüşümler, sosyalizm savaşımında ara hedefler ve ara aşamalar sorunu, çağdaş koşullarda daha büyük güncellik kazanmıştır (...) Sosyalizme aşama aşama geçiş yolları aramak gelişmiş kapitalist ülkeler için de önemlidir.» (2) Sorun, devrime geçiş, devrime yaklaşmayı oluşturacak bir ara aşama sorunudur. TKP Programının ulusal demokrasi basamağı bunu amaçlıyor.

NESNEL KOŞULLARIN YETERSİZLİĞİNİ AŞMAK

Şimdi sosyalist devrimin önkoşulu olarak politik devrimin, işçi sınıfının bağlaşıklarıyla birlikte iktidara gelmesinin gerçekleşmesi uğruna mücadelede nesnel koşullar ile öznel etmenin karşılıklı ilişkisi konusuna geri dönebiliriz.

Önce Y. Krasin'den konuyu kavramamıza ışık tutacak bir alıntı yapalım:

«İlerici toplumsal sınıfların aktif eylemleri bütün olarak devrimin öznel etmenini oluşturuyorsa, bu sürecin somut olarak incelenmesinde bu etmenin

(1) «Lenin'in Devrimci Taktiklerinin Canlılığı», **Barış ve Sosyalizm Sorunları** dergisinin Lenin'in **İki Taktik** yapıtının 80. yılı üzerine yayınladığı kolektif yazı, Bak: **Yeni Çağ**, S: 12, 1985, s. 58-69.

(2) Y. Krasin, **Sosyalist Devrim Teorisi**, Türkçe daktilo metin s. 193.

de kendi öznel ve nesnel yanlarının olduğu ortaya çıkıyor. Nesnel yanı herşeyden önce devrimci dönüşümleri gerçekleştirecek yeteneğe sahip sınıfların belirli bir toplumun tüm sosyal-ekonomik koşullar sisteminin evrimi sonucunda oluşmasında ve gelişmesinde ifadesini buluyor. Devrimin sosyal-politik güçlerinin oluşması sürecinin öznel yanı ise devrimci sınıfın ve bağlaşıklarının tarihsel görevlerinin bilincine varmasında, bu hareketin program ve amaçlarını formüle eden politik öncünün önderliğinde örgütlü bir güç haline gelmesinde kendini gösteriyor. Kuşkusuz her iki yan da birbirine organik olarak bağlıdır. *Sınıfın oluşum ve gelişmesi bu sınıfın irade, politik aktiflik ve bilinçlenmesi dışında düşünülemez. Bunun için devrimin sosyal-politik güçlerinin oluşması, sürecini nesnel ve öznel diye ayırmak oldukça koşulludur. Ama bu sürece bilinçli, amaca yönelik etki yapmanın olanak ve gerçek sınırlarını saptamak kelimenin dar anlamıyla öznel etmenin içeriğini oluşturan bileşimleri belirlemek çin böyle bir ayrım gereklidir.* Devrimin sosyal-politik güçlerinin oluşmasında nesnel yanın incelenmesi herşeyden önce bu güçlerin bileşiminin açıklanmasını gerektirir.” (abç) (3)

Görebiliriz ki, Lenin’in, devrimci sınıfın devrimci kitle eylemlerine girişme yeteneği olarak ifade ettiği öznel etmen nesnel etmenden kopuk değildir. Çünkü nesnel etmen temelde, ekonomik yasalara bağlı olarak oluşan ve gelişen ekonomik, teknolojik süreçlerin, bunların her bir görünümünün, ekonominin çeşitli dallarına

etkisi, sosyal etkileri, çeşitli sınıf ve grupların psikolojileri, kültürel ve maddi yaşamın tüm karmaşık sorunlarını kapsar. Ve bütün bunların toplamı, işçi sınıfının içinde örgütleneceği, bilinçleneceği, mücadele edeceği ve öteki emekçilerle bağlaşıklık kuracağı nesnel koşulları belirler.

Bu noktada çok önemli bir konuyu tabloya dahil etmek gerek. Dış etmenin rolü. Dış etmen yani uluslararası koşullar bizim dışımızda olmaları açısından nesnel bir karakter taşırlar. Ama öznel etmen üzerinde şiddetle etki yaparlar. Günümüzde dış etmenin rolünün çıplak biçimde arttığı açık bir gerçektir. Bu nedenle proletarya enternasyonalizminin rolü ve barış mücadelesinin önemi azalmamış tersine artmıştır.

Dış etmenin rolü olumlu ve olumsuz yönler içerir. Emperyalizm tek tek ülkelerde öznel etmenin olgunlaşmasını önlemek için şiddetli bir ideolojik savaş götürmektedir. Halkları yalan ve demagojik propaganda ile, çeşitli provokasyonlarla şaşırtmak istemektedir. Kültürsüzleştirme, depolitizasyon, yozlaştırma emperyalist ideolojik saldırının çok önemli silahlarıdır. Buna karşılık sosyalist dünya sisteminin artan gücü, sosyalizmin üstünlükleri, büyüyen barış mücadelesi, etkinleşen yığinsal demokratik hareketler ve ulusal kurtuluş hareketleri her ülkedeki sınıf savaşı üzerinde, öznel etmenin olgunlaşmasında olumlu etkiler yaratıyor. Dış etmenin artan önemini dışta bırakan bir politik stratejinin günümüzde başarılı olması olanaksızdır. Hele bizim gibi bağımlı ülkelerde dış etmenin rolünün önemi olağanüstü artmıştır. Kaldı ki, bizde emperyalizm yalnızca bir dış etmen değildir.

Böylece asıl konumuza artık dönebiliriz. Nesnel koşulları olgun görmek, onlardaki yetersizliğe teslim

olmak demektir. Oysa görevimiz *nesnel koşulların yetersizliğini aşmaktır*. Bu mümkündür. Çünkü öznel etmen, nesnel koşullara bağlı olmakla birlikte ondan belirli bir bağımsızlığı da vardır. Belirli bir manevra alanı mevcuttur. Nesnel koşullardan yaratıcı bir tarzda yararlanarak onun gelişmesini belli ölçülerde etkileyebiliriz. Eğer değişime etki edecek koşulları doğru yakalayabilirsek, yığınları hazırlamaya yetenekli olabiliriz. Başka deyişle öznel etmenin olgunlaşmasının koşullarını iyileştirebilir, bu olgunlaşmayı hızlandırabiliriz.

İşte bizi kuyrukçuluk ve iradecilikten, her tür pasifizm ve serüvencilikten ayıran devrimci kırmızı çizgi budur.

Böylece asıl büyük bilmeceye gelmiş oluyoruz. Nesnel koşulları nasıl etkileyebilir ve yetersizliği nasıl «aşabiliriz»?

Sorunun ilk ve genel yanıtını yukarda verdik. «Değişime etki edecek koşulları doğru yakalayabilmek». Bundan ne anlamalıyız?

DEĞİŞİM VE TOPLUMUN YENİDEN YAPILANMASI

Önce, «değişim»den ne anlıyoruz, bunu ele alalım. Genel anlamda Türkiye toplumu Ulusal Kurtuluş Savaşı'ndan bu yana bir değişim içindedir, oluşumunu tamamlamamış, oturmamış bir toplumdur. Değişim süreci, birçok kısıtlılığına karşın Kemalist devrimle olumlu, o günün dünya koşullarına oranla oldukça olumlu başladı ve nesnel koşulların elverdiği en ileri hedeflere yöneldi. Bağımsız, sanayileşmiş, kalkınmış, aydınlanmış bir Türkiye, burjuva-demokratik ulusal bir cumhuriyetti bu hedef. Türkiye bu hedeflere ulaşamadı, ama bu yolda çok önemli adımlar attı, güçlü dayanaklar oluşturdu.

Sonra, biliniyor, gelişme karşıt yöne itildi, yeniden emperyalizmin ağına düştü. Sonuçta 1980'lerin acı koşullarına düştük. Ama toplumun derininde olup bitenler bundan ibaret değil. Görülmesi gereken başka şeyler de var. Hem tarihi bütün boyutlarıyla anlamak, hem de geleceğe yönelebilmek için.

Birincisi, bağımsızlık, sanayileşmek, egemen bir cumhuriyet vb. -bunlar toplumsal-tarihsel gelişmenin nesnel gereksinimleri- bunlara ulaşılmadan toplum oturamaz.

İkincisi, emperyalizmin, işbirlikçilerinin propagandaları, topluma tam tersini kabul ettirmeye çalışsa da, yukarıda sayılan hedefler doğrultusunda başlamış ve önemli adımlar atmış olan değişim sürecinin yarattığı nesnel ve öznel olumlu birikim yok edilememiştir, yok edilemez.

Üçüncüsü, süreç yeni güçleri tarih sahnesine çıkarmıştır. Bu, yükselen işçi sınıfıdır, bu, Marksizmin öteki emekçi kesimler üzerinde artan devrimcileştirici etkisidir. Bu güçler değişimin ısrarlı takipçisidir.

Dördüncüsü, özetle 12 Eylül'cülük diye ifade edeceğimiz politikaların (24 Ocak, «ulusal güvenlik» faşizmi, Amerikancı dış politika, kozmopolitizm-şovenizm) geleceği yoktur, bu politikaların sahibi işbirlikçi oligarşinin, bu politikalarla önüne koyduğu amaçlara ulaşmada atacağı her adım yeni, büyük çelişkiler, yeni derin bunalımlar getirecektir. Karşıt yöndeki değişim istikrarla sonuçlanamaz, Türkiye karşıt yönde oturamaz!

Demek ki, yazımızda daha önce ele aldığımız genel demokratik görevler kendilerini çözülünceye kadar topluma nesnel olarak dayatacaktır. Değişim gereksinimi nesneldir. O kadar ki, Türkiye'deki tarihsel gelişme karşıt yönde yol almaya başladığından, Türkiye'yi yöne-

tenler Atatürk'ün koyduğu hedefler için çalışmaktan vazgeçtikten sonra bile, her iktidar, her adımımda bu nesnel değişim isteğini dikkate almak zorunda kalmıştır.

Biz, bu değişimin ancak işçi sınıfının öncülüğünde başarılabileceğini ve Türkiye'nin, ancak değişimin mantıksal ve tarihsel sonucuna doğru ilerletilmesiyle, sosyalizmle oturabileceğini söylüyoruz.

İşte buradan çıkan sonuç, eğer işçi sınıfı bugünden değişim sürecini etkilemeye yönelmezse, değişimin kendiliğinden bu doğrultuda gerçekleşemeyeceği, ama değişim zorlamasının nesnelliği ortadan kalkmayacağı için de, bir değişimin olacağıdır. Açıktır ki, bu «değişim»in mimarları son çözümlemede gene emperyalizm ve işbirlikçileri olacaktır.

Değişimi zorlayan tarihin nesnel zorunluğunu somut koşullarda yakalayabilirsek bu başarılabılır. Bu zorunluğa kimse karşı koyamaz ama biz ona uygun davranarak onu aşabiliriz.

Ekonomik yasallıkları değiştiremeyiz. Onun sosyal sonuçlarını da kapitalist çerçeve değiştirmeksizin değiştiremeyiz. Ancak yine nesnel bir karakter taşıyan üstyapı unsurlarını bugünden etkileyebiliriz. Ve bu yolla ekonomik temelin unsurlarını belirli bir dereceye kadar etkilememiz de mümkündür. Yani bu yolla devrimin sosyal-politik güçlerinin evrimini hızlandırabiliriz, bu da bu güçlerin devrimci bilinç ve örgütlülüğünü yani öznel faktörün olgunlaşmasını hızlandırır. Bu olgunlaşma aynı zamanda nesnel koşulların yetersizliğini daha enerjik biçimde aşmaya yardım eder.

KİLİT SORUN POLİTİK REJİM

Üstyapı unsurları arasında kilit unsur politik re-

jimdir. Kapitalizm çerçevesinde politik rejimde değişiklikler görelidir. Ama, Lenin, «Devlet ve Devrim»de, Marksistlerin anarşistlerden farklı olarak «proletaryanın bugünkü devletin kullanılmasıyla devrime hazırlanması»nı savunduklarını vurgular. (4)

Kapitalist sistem değişmeden de geniş bir demokrasinin olabileceğini ileri süren tezler bilindiği gibi reformist tezlerdir. Bunlar bu nedenle devrimi, devrimci sığrama «zorunluluğunu» reddederler.

Diğer yandan kapitalist sistem içinde rejim değişikliğinin önemini kavramayan, sistemin kendi yasallıklarının bir sonucu, işçi sınıfının varlığına bağlı olarak rejim değişikliği için oldukça geniş manevra alanı olduğunu görmeyen «sol» kanat ise kendisini kapitalist sistemin çerçevesine hapsedmektedir.

«Lenin demokratik taleplerin kapitalist düzende gerçekleşmeyeceğini ileri süren görüşlerin bütünüyle tutarsız olduğunu göstermiştir. Bu talepler herşeyin ötesinde politika ile üstyapı ile ilgilidir. Onların gerçekleşebilmesi veya gerçekleşmemesi sınıf güçleri dengesine, devrimci sınıfların gericiliğe karşı verdiği mücadelenin yaygınlığına ve yoğunluğuna bağlıdır.» (5)

Vurguladığımız gibi nesnel yetersizliklerin aşılması için demokrasi mücadelesi, genel demokratik görevlerin çözümü için mücadele zorunludur. Bu noktada komünistleri her tür reformist ve «sol» oportünist görüşlerden ayıran çizgiyi çekmemiz gerekir.

Daha önce söylemiştik ki, demokrasi mücadelesini

(4) V. İ. Lenin, **Toplu Yapıtlar**, C. 25, s. 500.

(5) P. N. Fedoseyev, **Leninciliğin Sosyalist Devrim Teorisi**, Konuk Yayınları, s. 444.

demokratik haklar için mücadele ile sınırlı anlamamak, ona indirgememek gerekir. (6) Reformistler, sosyal-demokratlar ve hatta kimi durumlarda sağcı burjuva politik güçler bile (şimdi bizde olduğu gibi) demokratik hakların şampiyonluğunu yapabilirler. Bu tek başına kötü değildir. Ama yetersizdir. Bizim için ise, demokrasi, Lenin'in dediği gibi bir yönetim biçimi sorunudur, erk sorunudur. Hemen bugünkü erk sorununu dışlayan her mücadele, ne denli keskin belgiler kullanırsa kullansın pasifizme, reformizme hizmet eder.

TKP'nin demokrasi tartışmalarında altını çizdiği birinci konu bu olmuştur. Yani demokrasi sorunu rejim sorunudur. Rejim ise erkte ifadesini bulur. Rejimde değişiklik erkin «bileşiminde» değişikliktir.

EGEMEN ÜRETİM TARZI ÜZERİNE

Bir ülkede sosyalist devrim için maddesel önkoşulların varlığı için kapitalizmin «belli» ölçüde gelişmişliğinin yeterli olduğunu biliyoruz. Bu durum işçi sınıfının öncülüğünün olanaklı olduğunu söylememize yeterlidir. Eğer kapitalizmin gelişkinliği bu düzeyde değilse, günümüzde sosyalist devrimin maddesel önkoşullarının genel olarak olgunlaşmış olması, o somut ülke için yeterli sayılamaz.

Ne var ki, kapitalizmin belli ölçülerde geliştiği ülkelerde genel olarak elverişli koşulların olması somut olarak da bu koşulların yeterli düzeye geldiği anlamına gelmez.

Kapitalist üretim tarzının ülkemizde egemen oldu-

(6) «TKP ve Demokrasi Savaşı», Yol ve Amaç, S: 9.

ğuna kuşku yoktur. Türkiye’de anti-feodal devrim söz konusu değildir. Bizde «toprak devrimi» antifeodal devrim ile çakışmıyor, tekelci burjuvaziye saldırı ile bağlanıyor. Bu konuyu açmayı şimdilik bırakalım.

Biz «egemen üretim tarzı» kavramı üzerinde bir ölçüde durmayı gerekli görüyoruz. Çünkü geçmişte Türkiye’de egemen üretim tarzının feodalizm mi yoksa kapitalizm mi olduğu tartışması elbet faydalı oldu ama bu kavrama yanlış anlamlar yükleme yüzünden sol harekete çok zaman kaybettirdi. Günümüzde ise bu kavramdan otomatik türetilen politik strateji ve taktikler ileri sürülüyor. Başka deyişle bu kavram ülkemizin sosyal-ekonomik koşullarını somut tahlil etmeyi bir yana atmak için, tembellik için bir gerekçe oluyor.

Çok yapıli karakter gösteren bir ekonomide hangi üretim tarzının egemen olduğunu saptamak önem taşır. Bu saptamanın önemi herşeyden önce o ülkede sınıf mücadelesinin perspektiflerini belirlemede önemlidir. İkincisi ekonomik temelin otomatik olarak yansıması olmasa bile, erkin sınıf bileşimini kavramak ve daha önemlisi somut durumda bu bileşimin ne yönde değişme göstereceğini anlamak için de önem taşır. Her ikisi birden toplumdaki çelişkilerin karakterini ve muhtemel derinliklerini doğru saptamaya yardım eder.

Türkiye’deki üretim ilişkilerinin kimi özelliklerini doğru biçimde ortaya koyduğuna inandığımız Korkut Boratav’dan alıntılar yaparak konuyu sunacağız. Boratav’ın çalışmasından buraya aldığımız bölüm, Kapital’den bir alıntıyla başlıyor:

«Fiili üreticilerin ödenmemiş artı emeğine el koymanın özel ekonomik biçimi, üretimin içinden doğarak yönetenlerle yönetilenler arasındaki ilişkiyi belirler ve karşılığında üretimi de belirleyici bir

unsur olarak etkiler. Bizatihi üretim ilişkilerinden doğan iktisadi topluluğun tüm kuruluşu (formasyonu) da bunun üzerine bina edilmiş olur. Bir bütün olarak sosyal yapının ve bunun yanı sıra hâkimiyet ve bağımlılık ilişkisinin siyasi biçiminin, kısacası devletin bu yapıya tekabül eden özel şeklinin özündeki sırrı, gizli temelini açığa vuran şey, daima iş koşullarına malik olanlarla fiili üreticiler arasında dolaysız ilişkilidir; tabii ki bu ilişki daima çalışma yöntemlerinin ve dolaysız emeğin sosyal üretkenliğinin gelişiminde belirli bir aşamaya tekabül eder.» (7)

Boratav şöyle diyor: «Bu pasajın önemi şuradadır: Marks sosyo-ekonomik kuruluşların ('iktisadi kuruluş' ve 'sosyal yapı'nın) niteliklerini, bir yandan üretim araçları üzerindeki mülkiyet ilişkilerinin (çok daha genel ve mükemmel ifade ile: İş koşullarına malik olanlarla fiili üreticiler arasındaki dolaysız ilişkinin) öte yandan üreticilerin yarattığı artı-ürüne -başka sınıflarca el konma tarzlarının (üreticilerin ödenmemiş artı emeğine el koymanın özel ekonomik biçimi) belirlediğini ifade ediyor. Demek oluyor ki üretim araçları üzerindeki mülkiyet; üreticilerin ödenmemiş artı emeklerinin, yani artı ürünün, yani toplam ürünün fiili üreticilerin tüketimini karşılayan bölümünü aşan 'fazla' kısmının, ne gibi bir mekanizma ile, hangi sınıflara intikal ettiğini belirlediği için ve sadece bu yüzden, bir üretim biçiminin ve bir sosyo-ekonomik kuruluşun özünü kavramamızı sağlar... Önemli olan artı ürüne el koymanın özel biçimleri olduğuna göre, hâkim üretim tarzını da bu el koyma biçimlerinden en hâkim ve yaygın olanı hangisi ise ona ait olduğu özel üretim ilişkisi tayin eder.

(7) K. Marks, *Kap'tal*, C. III. İngilizce, s. 772.

Bu bakış tarzını izleyerek Türkiye ekonomisinde kapsanan nüfus bakımından en yaygın üretim ilişkisinin küçük meta üretimi olmasına rağmen hâkim üretim biçiminin ilkel ve geri bir kapitalizm olduğu sonucuna ulaşıyoruz. Zira ülkemizde artı ürüne el koyma biçimlerinin en yaygını kapitalist üretim biçiminin en ilkel türleri olan ticaret ve tefeci sermayesi tarafından temsil edilmekte ve özellikle tarımdaki küçük üreticilerin sömürülmesinde belirlemektedir.» (8)

Burada yazarın «ilkel» tanımını ve «en yaygın» saptamasını bugünkü 1986 koşullarında tartışılabilir bilsak da, bu, onun yaklaşımının doğruluğunu zedelemes (Boratav söz konusu yazıyı 1970'de yazmıştır. Bugün belki daha farklı nitelermeler yapacaktır.)

Türkiye ekonomisinde küçük meta üretiminin yaygınlığı üzerine Sovyet araştırmacısı N. G. Kireev ise şöyle diyor:

«Türkiye'nin sosyo-ekonomik gelişmesine ilişkin hiçbir tipolojik (sınıflandırıcı) değerlendirme, küçük mülkiyetin bu gelişmeye aktif biçimde katıldığı gerçeğini görmemezlikten gelemes. Günümüze değin mal ve hizmetlerin üretim, değişim ve kullanımına Türkiye kent ve köy nüfusundan geniş yığınlar küçük üreticiler olarak katılmaktadırlar. Onları hesaba katmaksızın Türkiye toplumunun her türlü tipolojik değerlendirmesi eksik ve hatalı olacak, bunun ülkede sosyal ve politik durumun bugünkü ve gelecekteki gelişiminde yanlış sonuçlara yol açması kaçınılmaz bir hale gelecektir... Köy nüfusunun bu dev grubunun özelliğı, onun genel-

(8) Korkut Boratav, İktisat Politikaları ve Bölüşüm Sorunları, s. 45-46.

de artık ticari karakter taşıyan tarımın vazgeçilmez ögesi haline gelmiş olmasıdır. V. İ. Lenin Rusya'da tarımın giderek 'ticaretleşen' karakterinden söz ederken, onu özel girişimci tarım olarak niteliyordu. Aynı şeyi Türkiye tarımı için söylemek de olanaklıdır, çünkü burada da 'temel ekonomik yapı' kapitalist çelişkiler üzerine kurulmuştur... Günümüze dek Türkiye'de mal ve hizmet üretimi yapan kent işletmelerinin ezici çoğunluğunu küçük işletmeler oluşturuyor.

«Bu makalede biz tüm karma ekonomi teorilerinin özel sektöre dahil ettiği bu sektörün sayıca çoğunluğunu oluşturan büyük bir sosyo-ekonomik yığını göstermeye çalıştık. (...) Bizim inancımıza göre küçük üretimin özel kapitalist girişimcilikle bütünlüğü savı çoğunlukla biçimsel bir karakter taşıyor, çok yapıllığın yerine tek bir özel sektörü koyuyor. Küçük üretici mülk sahiplerinin önemli kısmının sözümona özel mülkiyeti, onların gelişmelerine yetmiyor. (...)

«Türkiye örneği gösteriyor ki ister toprak sahibi, ister atölye ya da hizmet işletmesi sahibi olsun, mülkiyetin bu zor değişme sürecinde mal üreticisi küçük mülk sahiplerinin çoğunluğu tümüyle mülksüz ya da kendilerini ücretli işçilerden ayıran son hatta düşüyorlar.

«Fiili mal üreticisi durumunda olan ve ücretli işçiyeye dönüşen küçük mülkiyet sahibinin, kendisi artık bir yıkıntı haline gelmiş ya da geliyor olmasına karşın, mülkiyet duygusunun güçlü olduğunu belirtmek gerekir. Bu duygu onu mülkiyet sahibi sınıflarla birleştirmektedir. Engels bu duygunun küçük köylülüğün içine işlediğinden söz ederken

şunu hatırlatıyordu: 'Bunca tehlikeler altındaki toprak parçası uğrundaki savaşımı onun için ne denli zorlaşırsa o, toprak parçasına o denli inatçı bir umutsuzlukla sarılacak, kendisine toprak mülkiyetinin tüm toplumun eline geçmesinden söz eden sosyal-demokrati (komünisti) tıpkı tefeci ve avukatta gördüğü gibi tehlikeli düşmanı görmeye o denli eğilimli olacaktır.' (K. Mark ve F. Engels, **Yapıtlar**, 2. Basım C. 22, s. 507)" (9)

Tüm bu uzun alıntılar şu sonuçların görülmesi açısından sıraladık. TKP'nin programında belirtildiği gibi, Türkiye kapitalizminde tekelci ilişkiler gelişiyor ve devlet tekelci kapitalizminin biçimleri de görülmektedir. Ancak ekonomide gelişen şey, egemen olan şey anlamına gelmez. Eğer başka şeylerce engellenmezse egemen olacak şey anlamına gelir.

Bu nedenle gelişen şeyi görmek bugünkü sosyal-ekonomik durumu tüm yönleriyle somut kavramaya yetmez. Bu nedenle buradan otomatik olarak bugün için sosyalizmin kendini dayattığı, üretici güçler ile üretim ilişkileri arasındaki çelişkinin sosyalizmi çağırarak kadar olgunlaştığı sonucu çıkmaz.

Bugünkü Özal'ın ekonomik politikasına karşı alternatif üretmekte zorluk çeken sol çevreler içinde bir yanda «liberal ekonomi» hayalleri yeşerirken, öte yandan «alternatif sosyalizmdir» düşüncelerinin de uç vermekte olduğunu görüyoruz. Çok uzak olmayan gelecekte elbette bu doğrudur. Ama bugünün ivedi, kendini dayatan alternatifi bu mudur?

Öte yandan Engels'in çok açık biçimde belirlediği

(9) N. G. Kireev, «Küçük Üretim: Türkiye'nin Sosyo-Ekonomik Yapısının Oluşmasında Önemli Bir Etken».

gibi en geniş yığınların ruh halini ve bilincini şiddetle etkileyen nesnel koşulların salt «belgilerle» değiştirilemeyeceği de çok açıktır. Daha da açık olan bir şey bu durumu dikkate almadan ileri sürülecek keskin hedefler, belgiler, güncel programlar bu kesimleri işçi sınıfının yanına değil büyük mülk sahiplerinin yanına itecektir.

Bu yapının işçi sınıfı üzerindeki etkilerini gözardı etmek de yanlış olacaktır. Bu konunun genişçe görülebilmesi için «Türkiye İşçi Sınıfının Oluşması ve Durumu» başlıklı yazıya tekrar göz atılmalıdır. ⁽¹⁰⁾ Ancak yazımızı tamamlaması açısından biz diyeceklerimizi bu makaleden alıntı yaparak ortaya koyacağız...

«Türkiye kapitalizminin, oluşmasının olgunluk aşamasına girmiş olması, gelişmekte olan pek çok ülkeye özgü çok yapılılığın Türkiye’de tamamen ortadan kalktığı anlamına gelmiyor. Türkiye’de işletmeciliğin çağdaş biçimlerinin (devlet-kapitalist ve özel kapitalist işletmeler) yanı sıra birçok işletmede hâlâ kapitalizmin ilk aşamasına özgü yöntemler kullanılıyor. Böyle bir çok yapılılık ülkede sınıfların oluşma sürecinin henüz tamamlanmamış olduğunu gösteriyor. Çok yapılılık ve çok aşamalılık koşullarında sadece ayrı ayrı katmanların değil, aynı zamanda çağdaş sınıfların çerçevesi yeterli ölçüde belirgin sınırlarla çizilemiyor. Bunlar arasında, hem sayısal ölçüleri hem de nitel durumları bakımından sürekli değişen çeşitli tabakalar ve ara (geçici) gruplar bulunuyor. Bunun içindir ki Türkiye’de birçok Doğu ülkesinde olduğu gibi, ‘proletaryadan yarı proleterlere ve küçük burjuvaziye kadar çok sayıda geçici tiplerle, geliş-

(10) G. Starçenkov, *Yol ve Amaç*, S: 9, s. 103.

miş ülkelere kıyasla çok daha büyük ölçüde kuşatılmış' olan işçi sınıfının sınırlarının ve yapısal bileşenlerinin belirlenmesi oldukça zorluk yaratıyor.»

Günümüzde gelişmiş ve gelişmekte olan kapitalist ülkelerde orta katmanların (geleneksel ve modern orta katmanlar) artan rolünü dikkate almamak en vahim yanlışlardan birini yapmak olur.

Orta katmanları dikkat dışı bırakmak kapsamını daraltarak da yapılabilir. Orta katmanları köylülük ve kentin küçük «emekçileri» ile sınırlamak daraltmaktır. Aydınlar, devlet memurları, birçok küçük işletme sahipleri de bu kapsamın içine girer.

Öte yandan orta katmanlara verilen rol ile de bir daraltma yapılabilir. Bu güçlere «tarafsızlaştırma» politikası uygulamak, onların kendine özgü çıkarlarını «küçük burjuva demokrasi anlayışları»nı hesap dışı bırakmak bu anlama gelir.

Oysa politik güçler oranında «kaymaların» ortaya çıkmasında bu kesimin rolü çok büyüktür. Orta katmanlar kolay politik tutum değiştiriyorlar. Bu ise, politik güçler oranında sağa ya da sola kayma dediğimiz duruma yol açıyor. Köklü olmasa da erkin politik bileşimine etki ediyor.

Görebiliriz ki, devrimin sosyal-politik güçlerinin oluşum ve gelişiminin saptanması ekonomik temelin basit «yorumlanmasından» çıkamaz. Bu güçlerin gelişimini etkilemek bir propaganda sorunu, dar anlamıyla örgütlenme sorunu da değildir. Öyleyse nedir?

Sorun, özetlersek, nesnel bir değişim gereksiniminin topluma kendini boydan boya dağıttığını, ama bu değişimin henüz sosyalizmi çağırmadığını görmek ve işçi sınıfından orta katmanlara ve küçük ve orta işletme sahiplerine kadar en geniş güçleri, değişimli işçi sınıfı-

nın amaçları doğrultusunda etkileyebilecek şekilde birleştirebilecek bir program ortaya koymak, bu birliği sağlayacak bir politik hat izlemektir.

Bu, köklü demokratik dönüşümler (reformlar) ve bunu gerçekleştirecek politik erk ve politik rejim sorunudur. İşte 5. Kongremizde getirdiğimiz, şimdi Ulusal Konferans sürecinde daha da geliştirip somutladığımız Ulusal Demokrasi Programı bu sorunun kapsamlı yanıtıdır.

Ancak konunun eksiksiz kavranması için bir konuya daha eğilmek gerekir.

ÇOĞUNLUĞU KAZANMAK

Acaba erki şu ya da bu biçimde «kestirme yoldan» ele geçirirsek (örneğin cuntacılık) bu demokratik reformları işçi sınıfı bir çırpıda halledemez mi?

Bu soruda hem doğrunun «özü» var, hem de soruya kestirmeden verilecek «evet» yanıtı yanlış olacaktır.

Çoğunluğu bu köklü dönüşümler için kazanmadan devrim için kazanmak mümkün değildir. Ve çoğunluğun desteğini kazanmadan devrim mümkün değildir.

«Ansızın saldırılarla, bilinçsiz yığınların başında bulunan az sayıda bilinçli kişilerden oluşan azınlık tarafından yapılan devrimler zamanı geçmiştir. Toplumsal düzenin tamamen değiştirilmesinin söz konusu olduğu yerde bu işe yığınlar katılmalıdır, onlar ne için savaşımlar verildiğini, ne uğrunda kan döktüklerini ve can verdiklerini kendileri kavramalıdır.» (11)

«Böyle bir devrim ancak halkın çoğunluğunun, herşeyden önce emekçilerin çoğunluğunun özgün

(11) K. Marks-F. Engels, Yapıtlar, C. 22, s. 544.

tarihsel yaratıcılığı sonucunda başarıyla gerçekleştirilebilir.» (12)

«Biz erke 'el koymak' istemiyoruz, çünkü tüm devrimlerin deneyimi gösteriyor ki ancak halkın çoğunluğuna dayanan erk sağlam olabilir. Bundan ötürü erke 'el koymak' serüvencilik olur ve partimiz bunu yapmaz.» (13)

Çoğunluk nedir? Bu kavramın sınırları mutlak değildir. Burjuva dilinde çoğunluk aritmetik, salt sayısal çoğunluktur.

Sınıflı bir toplumda devrimci çoğunluk işçi sınıfın proleter olmayan emekçi yığınlar ile sınıfsal bağlaşıklık sistemi ile kendini ortaya koyar. Bu bağlaşıklığın kapsamına yukarda değindik. Günümüzde bunun nesnel temeli daha da genişlemiştir. Bu genişlikteki bağlaşıklık ancak ortak çıkarlar ve istemler etrafında oluşur. «Başka bir sözle bağlaşımlar sistemi uzlaşımlarla bağlıdır». (14)

Çoğunluk nüfusun yarıdan bir fazlasının oyunu almak değildir. Çoğunluk, sosyal-politik güçlerin aktifliği ve toplumsal-politik yaşamda oynadıkları rol ile de bağlıdır. Aktif, hareketli toplumsal, politik yaşamda ağırlıklı rolü olan güçler çoğunluğun aktif kesimini oluşturur. Eğer bu güçler daha geniş yığınlara, milyonların (bizim için) pasif onayını alabiliyorsa, bu pasif yığın da çoğunluk içindedir. Ya da pasif olmayan ancak amaçsız, kendiliğinden eylemler içinde olan kesimler de aktif, bilinçli kesimi destekliyorsa onlar da çoğunluk içindedir.

(12) V. İ. Lenin, agy, C. 36, s. 171.

(13) Agy, C. 32, s. 99.

(14) Y. Krasin, agy.

Bu söylediklerimizi şunlarla da tamamlamak gerekir. Proletaryanın mutlak çoğunluğu kazanması ancak devrim sonrasında mümkündür. Öte yandan tarihin çok ender sunduğu durumlarda küçük bir azınlık zincirleme reaksiyonla halkın ezici çoğunluğunu bir hamle ile harekete çekebilir de. Ve nihayet Lenin «devrimin küçük bir partiyle de başlatılabileceği ve utkusal sonuca ulaştırılabileceğini» söylüyor.

Proletarya bu çoğunluğu nasıl kazanacaktır? Ana sorun budur.

Komünist parti toplumun her kesiminde, yığınların en geri katmanları içinde de çalışmalıdır. Ama aynı zamanda komünist parti *yığınsal politik* güçlere yönelmelidir.

İkinci olarak (ikinci sırada değil) devrimci öncü en başta emekçilerin, ama toplumsal gelişme sürecine katılacak tüm sınıf ve toplumsal grupların çıkarlarını göz-önüne alan açık bir sosyal-ekonomik dönüşümler programını ortaya koyabilmelidir.

DEVRİMCİ SÜREÇ VE DÖNÜŞÜMLER PROGRAMI

Devrimci sürecin yavaş geliştiği, politik yaşamın henüz devrimin tepe noktalarına yaklaşıldığını göstermediği durumlarda sosyal-ekonomik dönüşümler (reformlar) işçi sınıfının ve onun politik öncüsünün en önemli ve başlıca aktiflik alanını oluşturur. Lenin bu tür dönemleri «reformlar dönemi» olarak niteliyor.

Kautsky'nin reformculuğunu eleştiren ama onun gerçek içeriğini göremeyen «sol»lara Lenin şöyle diyordu: «Kautskyciliğin hatası şudur: O, doğru demokratik istemleri ileriye, sosyal devrime doğru değil de barışçı kapitalizme doğru çeviriyor.»

Lenin'in işaret ettiği reformların «ileriye» doğru olma karakteri nasıl belirlenir? Bunun için reformlar programının işçi ve emekçi sınıfların güncel çıkarlarını yansıtmaması tek başına yetmez. Öyle durumlar olabilir ki, egemen burjuvazi devrimi önleyebilmek için başka çaresi kalmamışsa işçi ve öteki emekçi sınıfların en radikal güncel istemlerine «evet» de diyebilir.

Ya da tersine öylesi bir istem söz konusu olabilir ki, işçi, emekçi sınıfların güncel istemleri ile yakın bağları hemen hemen hiç yokmuş gibi gözükür, ama egemen burjuvazi bundan öcü gibi korkar. Örneğin, ülke kapılarını yabancı sermayeye ardına kadar açan ve ivdedi döviz dilenen Özal hükümeti ve güçlü olduğunu kanıtlamaya uğraşan Evren diktatörlüğü için bir dönem erken seçim istemi böyle bir istemdi.

Şöyle söyleyeceğiz: Birincisi, bu demokratik dönüşümler programı yığınları seferber etmeye hizmet edebilmeli. En geniş yığınlar orada çıkarlarını görebilmeli. Böyle bir program aynı zamanda realist, uygulanabilir olmalı. Ancak bu iki unsurun varlığı durumunda yığınlar demokratik dönüşümler için harekete geçebilirler.

İkincisi, bu program öyle olmalı ki, onun uğruna mücadele ve programın belli ölçülerde gerçekleşmesi politik güçler oranında bir değişmeyi doğursun.

Bu ikincisi aynı zamanda yığınları da seferber edici sonuçlar doğurur. Çünkü yığınların aktifliğinin düzeyi onların ezilmişliğinin ya da sömürünün ağırlığının düzeyi ile doğru orantılı değildir. Bu aynı zamanda bir dizi başka etmene bağlıdır. Ama en önemlisi, politik güçler oranında ilerici güçlerden yana bir değişikliğin gerçekleşmesi, egemen güçlerin zayıflamakta olduğunu ve giderek yönetemez olduğunu yığınla-

rın «hissetmeye» başlamalarıdır. Özellikle otoriter gerici ya da faşist rejimler altında bu etmen son derecede önemlidir. Terör sürdüğü halde halkın bu «zayıflamay» hissetmesi yığın eylemlerinin yükselmesi için uygun koşullar hazırlar.

Bugün burjuva muhalefet partilerinin demokrasi yönünde yaptıkları bir yana bu doğrultuda söyledikleri her söz diktatörlüğün zayıflamasına etki ediyor. Diğer yandan faşizm koşulları altında Türk-İş temsilciler toplantısında bir grup yürekli işçinin yükselttiği mücadeleci sesler Türk-İş İzmir mitinginin harcı oldu. İzmir mitinginin sonuçlarının ise yeni gelişmelerin kapısını açıyor olduğuna kimse kuşku duymamalıdır.

Dikkat edilirse, politik hattın, stratejik-taktik yaklaşımların devrimci karakterini belirlemede ağırlığı, yığınları ileri mücadelelere yönlendirme yeteneğine veriyoruz. Sonucu belirleyecek olan yığınların hareketidir. O nedenle biz devrime yaklaşmak için bir demokratik dönüşümler programı öne sürerken, devrimin gerçekleşmesi için önce mutlaka bu programın yaşama geçmiş olması zorunludur da demiyoruz. Yığınların mücadelesinin düzeyi, politik güçler oranını, ulusal demokrasi programının tek bir maddesi bile yaşama geçmeden de devrimi gerçekleştirecek düzeye ulaştırabilir. Önemli olan bugün hangi tür bir programın yığınların savaşımını yükseltmeye elverişli olduğudur.

Demokratik dönüşümler programının «ileriye» dönük olma karakterini biraz daha karmaşık, daha temelde şu iki konu çevresinde de ele almak gerekir. Birincisi, sosyalist devrime geçişin «kombine» biçimleri ve Leninci «kesintisiz devrim» anlayışı.

KOMBİNE GEÇİŞ BİÇİMLERİ

«Küçük burjuva sol radikal görüşlerde devrimci süreç çoğu kez hiçbir aşaması olmayan kesintisiz bir hareket, aralıksız bir gelişme olarak gösteriliyor. Böylesi tek yanlı basitleştirilmiş ilkel görüşler pratikte genellikle sektör tutumları haklı göstermek için dayanak yapıyor.

«Büyük Sosyalist Ekim Devrimi öncesinde V. İ. Lenin ekonomi ve politikada 'eskiden yeniye geçiş' sırasında geçici 'kombine' (karma) biçimler olabileceğini belirtmiştir (...) Büyük Ekim Devrimi temel sorunu, yani erk sorununu hemen, bir vuruşta çözmüştür. Bundan ötürü Rusya'da devrimin 'kombine' gelişme biçimleri devrimin etkisinden sonra uygulanmıştır. Şili ve Portekiz deneyimlerinin gösterdiği gibi günümüz koşullarında 'eskiden yeniye doğru' ekonomik ve politik gelişmede geçici 'kombine' biçimler sorunu devrimin gerçekleşmesi sırasında da işçi sınıfının önüne çıkabilir. Bu durumda demokratik reformlar devrimci güçlerin elinde devrimin kaldırıcı olma rolünü oynayabilir. Bunlar devrimci sürecin aşamaları olabilir. Bunların yardımıyla sağlanan kazanımları pekiştirme, devrimci savaşıma yeni güçleri çekme, yani bir saldırıya geçmeden önce zorunlu olarak bir soluk alma, dinlenme (...) olanağı elde edilebilir». (15)

Troçki'nin daha sonra çarpıtmak için kullanmak istediği ekonomi ve politikada geçici "kombine" biçimleri biz kendi koşullarımızda nasıl öngörebiliriz?

Sorunun yanıtını bugünkü sosyal-ekonomik, poli-

(15) **Agy.**

tik yapılardan önce tarih içinde aramak gerekir. Tamamlanmamış tarihsel görevler atlanamaz. Bunlar yukarıda değindiğimiz gibi değişik koşullarda değişik biçimler altında da olsa kendini hissettirir ve dayatırlar.

Türkiye’de demokratik devrim tamamlanmamıştır, ulusal kurtuluş devrimi demokratik devrime büyümemiştir diyoruz. Bu durumun sonuçları nelerdir, günümüzde bunlar kendini nasıl hissettiriyor? Ekonomik yapıda gerilik ve çok yapılilik, yarı-sömürgeci yöntemlere benzer yeni-sömürgecilik yöntemleri ile ve askersel-politik olarak emperyalizme bağımlılık, demokrasinin temellerinin zayıflığı, sınıf farklılıklarında bulanıklık vs.

Bu geri yapı içinde kapitalizmin egemen üretim tarzı haline gelmesi, tekelci kapitalist ilişkilerin gelişmesi orta yere olağanüstü çarpık bir yapı çıkarıyor. Bu çarpıklık sancıları artırıyor, çelişkileri çok çeşitli hale getiriyor.

Bu nedenle bizde toplumun karşı karşıya olduğu bunalımlar kapitalizmin ne «çok gelişmesinin» ne de «gelişmemesinin» ortaya çıkardığı sorunlardır. Kapitalizmin bağımlı ve geri karakterinin doğurduğu bunalımlardır.

Yukarıda daha önce bu olgulardan yola çıkarak çözümlmesi gereken genel demokratik görevler üzerinde durmuştuk. Şimdi de bir başka açıdan bu konuyu ele alalım.

Türkiye’deki kapitalizmin karakteriyle ilgili bu saptama önümüzde duran stratejik aşamayı anlamak ve derin kavramak için gerekli. Ancak yeterli değil.

Yukardaki tablo bize şunu gösteriyor: Devrimimizin demokratik karakteri antifeodal olmasından gelmiyor. Demokratik karakter, antiemperyalist ve antitekel, an-

Monopolist görevleri hem ayrı ayrı, hem birlikte belirliyor. Bu durum günümüz dünyasının genel eğilimine de uygun olarak demokratik görevlerle sosyalist görevlerin iç içe girdiğini gösterir. Ne var ki bu, sosyalist görevlerin çözümünün başa alınması anlamına gelmiyor. Tersine demokratik görevleri ne ölçüde tam çözebilirsek sosyalizme o kadar hızla yaklaşacağımızı gösteriyor.

Ancak demokratik görevlerin karakteri aynı zamanda bize şunu gösterir: Antitekel mücadele bizde gelişmiş kapitalist ülkelerdeki anlamı taşıyor. Yani antitekel, antioligarşik önlemler yaşama geçtiğinde, bu kendi başına kapitalizmin temellerinin sarsılması anlamına gelmeyecek. Çünkü tekeller bizde hâlâ gerek üretim, gerekse sermaye yoğunlaşması ve merkezileşmesi açısından ekonomiye tek başlarına yön verecek güçte değil. İşbirlikçi karakterleri ağır basıyor. Emperyalist finans güçlerinin desteği ile ayakta dururlar. Devlet desteği ellerinden alındığında, tekel diye bir şey pek kalmaz, ama kapitalizm pekâlâ kalır.

Diğer yandan emperyalizmin bizim için bir dış değil, iç etmen olduğunu söyledik. Emperyalizmle bağların kesilmesi ekonomik, politik köklü dönüşümleri gerektiriyor. Başka deyişle bu ulusal kurtuluşçu bir topyekün seferberliği zorunlu kılıyor.

TÜRKİYE SOMUTUNDA REEL BİR PERSPEKTİF

Her iki sonuç önümüze geçişin şu kombine biçimini çıkarıyor: Bir yandan ekonominin dışa bağımlı karakterine son vermek, öte yandan devlet sektörünün ağırlığını, düzenleyici fonksiyonunu artırarak çok yapıllığın doğurduğu sorunları en aza indirmek. Diğer yandan devlet sektörünü gelecekteki sosyalist sektörün hazır biçimi olarak korumak ve onu bugünden demokratikleştirmek.

Böylece karşımıza ulusal kapitalizm ile sosyalist sektörün (gelecekteki) kimi unsurlarının karması bir geçiş biçimi çıkmakta.

Burada kilit sorun devlet sektörü ve ulusal kapitalizm ilişkilerinde yatıyor. Devlet kapitalizmi ile ulusal kapitalizm birbirinden mutlak anlamda ayrılamazlar. Ancak aynı şey de değiller. Ulusal kapitalizm içinde bugün olduğu gibi devlet ve özel sektörler var olacak. Ancak devlet sektörü geçişin kombine biçimi çerçevesinde devlet kapitalizmi anlamına gelmeyecek. Çünkü modelimizde devlet sektörü geliştirilecek. Ama bunu devlet kapitalizmini geliştirmek biçiminde sunmak Lenin'in söylediği gibi geriye bakmak olur. Oysa biz bu sektörü önce demokratikleştirecek, sonra erkin değişimi ile sosyalist sektöre dönüştüreceğiz. Devlet sektörünün demokratikleştirilmesi onun tekelci ve büyük sermayeye hizmet eder olmaktan çıkarılarak halkın ve ulusal ekonominin hizmetine verilmesi demektir. Bu ancak devlet ve kamu sektöründe çalışanların yönetime katılması ve denetimi ile olur.

Görülebilir ki, ulusal demokrasi ileriye bakıyor. Ne devlet kapitalizmini geliştirmek ne de karma ekonomi anlamına geliyor. Ulusal demokrasi bizi sosyalizme çok yakınlaştıran bir geçiş tipine hazırlıyor. Bu, üretici güçlerin gelişimini daha henüz sosyalizmi kurmaya geçmeden önce hızlandırmak demek oluyor.

Bu ulusal, barışçı bir kapitalizm hayali değil, ulusal kapitalist ilişkilerle demokratikleştirilmiş bir devlet sektörünün birleştirilmesi reel perspektifidir. Sonuç, sosyalizme geçişin zorunluluğunun bilincinde olan güçlerin böylesi bir kombine biçimdeki ağırlıklarınca belirlenecektir. Ulusal kapitalizm hayaline sahip güçlerin eline kalırsa, açıktır ki, herşey yarıda kalır, geriye dönülür.

Bu modelin alternatifi olan tek model bağımlılığı artırmak ve devlet tekelci kapitalizm sürecini hızlandırmaktır ki, Özal'ın yaptığı da budur.

İşte bu nedenledir ki, geçiş biçimleri, geçici tip demokratik dönüşümler gündeme sosyalizm için mücadelede ara erekler ve ara aşamalar sorununu getirmektedir.

Yukarda söyledik ki, geçiş biçimi ekonomik alanda söz konusu olduğu gibi politik alanda da söz konusudur. Bu gözardı edildiği zaman yine reformizm tehlikesi belirir. Yani sözü edilen demokratik dönüşümler fiilen gerçekleşmeden devrim olmaz gibi bir çarpık sonuca varılır. Bu nedenle bir kez daha belirtelim ki, burada söz konusu olan şey bu dönüşümlerin ne derecede gerçekleşmiş olduğu değildir. Bu önemsiz sayılmamalı, ancak daha önemli olanı, yığınların bu dönüşümlerin gerçekleşmesi için harekete geçmesidir. Bu hareketin politik erki hedeflemesidir.

Öte yanda bu erkin ele geçirilmesi sorununda da, bu evreler ve aşamalar sorununu göremeyenlerle tartışmamız vardır. Onlar erkin ilk hamlede ve bir çırpıda ele geçirilmesinden başka biçimleri görmüyorlar. Üstelik bunun koşullarının var olup olmadığını tartışmıyorlar ve daha önemlisi bu koşulları hazırlamayı en azından yeterince dikkat merkezine koymuyorlar.

Sosyalist devrimin gerçekleşmesinin özü ise, bu görevlerin gerçekleşmesine geçiş ve buna bağlı olarak sınıf güçlerinin proletarya etrafında yeniden kümelenmesidir.

Erk sorunu her devrimin ana sorunu olduğuna göre demokratik devrimin sosyalist devrime doğru gelişmesi erkin özünde bir değişikliğe yol açacaktır.

Buraya kadar genel olarak bir tartışma fazlaca

yoktur. Ancak biz sürecin henüz demokratik devrim aşamasından önce, daha açık deyimle devrimin başarıya varmasından önceki kesiti üzerinde dikkatleri toplamak gerektiğinin altını çiziyoruz. Çünkü devrimin hazırlığı sorunu sürecin bu parçası için söz konusudur.

LENİNCİ KESİNTİSİZ DEVRİM ANLAYIŞI

İşte bu noktanın aydınlanması için Marks ve Engels'in öne sürdüğü ve Lenin'in geliştirdiği «kesintisiz devrim» yaklaşımını görmek gerekir. Ancak bunun Troçki'nin sürekli devriminden kökten farklı bir şey olduğunu hatırlatıp geçelim.

«Marks ve Engels kesintisiz devrimi savunurlarken burjuvazinin çeşitli kesimleri arasında meydana gelen iktidar değişikliklerini de hesaba katmışlar ve bunların en radikal olanları üzerinde durmuşlardır. Bu değişiklikler ve onların radikallik derecesi o sıralarda henüz burjuva demokratik devrimine derhal öncülük edebilecek durumda olmayan proletaryanın siyasal olgunluk düzeyine bağlı kalmıştır. Böyle bir durumda devrimin doruk aşamalarında proletaryanın yeterli politik tecrübe kazanmasına ve böylece devrim sürecinde öncülüğü elde edebilmesine ve en radikal Jakobenci burjuva kesiminin yerine geçmesine çalışmak gerekir. Marksçı açıdan siyasal iktidarla ilgili kesintisiz devrim, kitle hareketlerindeki gitgide yükselen geniş eylemlerin, tek bir burjuva kanadının iktidarı uzun süre elde tutmasına ve kendi üstünlüğünü sağlamlaştırmasına engel olması anlamına gelir.» (16)

(16) P. N. Fedoseyev, agy, s. 423-424.

«Marksçı sürekli devrim teorisi devrimci mücadele aşamalarının belirli bir sürekliliğini ve her bir aşamanın bir sonraki aşama için gerekli koşulları hazırlamasını öngörür.» (17)

İşte bizim de demokrasi konusundaki tartışmalar boyunca göstermek istediğimiz budur. Antiemperyalist demokratik halk devriminin koşullarını hazırlamak için ne yapmak gerektiğidir.

TARİHTEN ÖĞRENMEK

Toplumumuz ikiyüz yıllık geri kalmışlığın acısını çekiyor. Aynı zamanda bunun büyük basıncı altındadır. Bu basınç kendini ekonomik, sosyal, kültürel her alanda hissettirmektedir. Bir bakıma denilebilir ki, gerikal-mışlık çözümü ivedilikle gereken, olgunlaşmış bir sorun olarak gündeme girmiştir.

Bilindiği gibi ulusal kurtuluş savaşı gerilikten kurtuluşun ilk adımını atmış ama gerekli tüm adımları atmamış ya da atamamıştır. Bu nedenle ileri ile geri zaman zaman değişik anlamlar yüklenerek kavga edegel-miştir. Günümüzde görev, ileri geri sorununu sınıfsal temelde, ama aynı zamanda bu sınıfsal tarihsel ve somut çerçevede görerek aydınlatmaktır.

Antiemperyalist demokratik halk devrimi bizi hızla sosyalizme götürecektir ve devrim ulusal kurtuluş devriminin yarım kalan görevlerini tamamlayacak, ulusal ve sosyal kurtuluşu getirecektir. Ancak bu devrimin başarılabilmesi için toplumun gelişme dinamiğini, bu nesnel zorunluğu iyi yakalamak ve bu zorunluğa uygun düşen tüm güçlerle (bunlar politik eğilimleri ne olursa olsun toplumun diri güçleridir) birlikte yürünebilecek

(17) Agy, s. 429.

bir platform çerçevesinde kararlı bir seferberlik başlatmak zorunludur. Bu ulusal çapta bir seferberliktir. Burada söz konusu olan ulusal kurtuluşun çözülmemiş görevlerini sosyal kurtuluşun görevleri ile doğru biçimde birleştirebilmektir.

Bu ikiyüzyıllık gerilikten kurtulma mücadelesi, ekonomik, politik bağımsızlık için emperyalizme karşı mücadele, ülkenin sanayileşmesi için mücadele ve kişi hak ve özgürlükleri temelinden başlayarak daha geniş demokratik hak ve özgürlükler için mücadele olmuştur.

Bağımlılık çerçevesine rağmen ve elbette onun etkilediği biçimler altında Türkiye, çarpık da olsa sanayileşmede gözardı edilmemesi gereken bir yol almıştır. Zorlu sınıf mücadeleleri sonucu demokratik hak ve özgürlükler çeşitli kesintilere, gerilemelere rağmen 12 Eylül darbesine kadar genişlemiştir.

«Atatürk dönemi» denilen zaman dilimi içinde, üst-yapıdaki demokratik dönüşümlerle ekonomik yapı arasındaki çelişkiler keskin değildi. Ancak devlet kapitalizminin ulusal kapitalizmi geliştirmesi ve bunun hemen hemen aynı zaman dilimi içinde bağımlı kapitalist karakter kazanmaya başlaması ile bu çelişkiler keskinleşmeye başladı. 1950'lerde ise Kurtuluş Savaşının sürükleyici güçleri olan asker-sivil aydın kesim ve ulusal burjuvazinin ilerici kanadı erkten bütünüyle tasfiye edildi. 1950'deki erk değişikliği kimilerinin ileri sürdüğünün tersine ne bir halk devrimiydi ne de ilerici yönde bir gelişmenin işaretiydi. Olan şey kapitalizmin gelişimi yönünde erkin sınıf bileşiminin değişmesi ve toplumun yeniden yapılanmaya başlamasıydı. Büyük toprak sahipleri, büyük ticaret ve sanayi sermayesi erkte ağırlıkla yer kazanmıştı. Kapitalizmin gelişmesi çerçevesinde bu

durum doğal bir sonuçtu.

Gelişmenin genel karakteri bu olmakla birlikte bunu saptamakla yetinmek karmaşık durumu yeterince anlamaya hizmet etmiyor. Çünkü ekonomide korumacılık ve devletçiliğin egemen olduğu «Tek Şef» dönemi, uluslararası koşulların, yani İkinci Dünya Savaşı öncesinin ve savaş sırasının koşullarının da etkisiyle içerde demokratik denemeyecek bir rejim getirmişti. Bu nedenle DP erke gelebilmek için aynı zamanda burjuva özgürlüklerinin «bayrağını» kaldırmış ve halkın bilinçsiz tepkilerini kullanmıştı. Ama sonra kaldırdığı özgürlük bayrağının sopası ile bizzat özgürlükleri tepelemiştir. Burjuvaziye devlet sektörünü kendi çıkarına kullanma, yabancı sermayeye doğal zenginliklerimizi yağmalama özgürlüğü tanınmış, ama halka karşı eskisinden daha antidemokratik davranılmıştır. Aynı zamanda Atatürkçülüğün sağ yorumu gündeme gelmiştir.

DP hareketinin karşısında yer alan ve esas olarak CHP'ye dayanan güçler kendilerini «gerçek Atatürkçü» olarak ortaya koymuşlar, ancak ekonomik bir alternatiften yoksun oldukları için özgürlüklerin biçimsel savunuculuğunun ötesine geçememişlerdir. Özel kapitalist gelişmeyi savunan ve emperyalizmin yardımlarıyla bu yönde adımlar atan, daha sonra yıkıcı sonuçlar doğuracak olsa da, ekonomiyi genişleten ve kapitalizmi tarıma da yayan DP hareketi bir süre halkın çoğunluğunu sürükleyebilmiştir. CHP ise antiemperyalizmin, bağımsızlıkçılığın tutarlı savunuculuğunu yapamamış, özgürlüklerle ekmek arasındaki bağı, giderek DP'den soğuyan halka göstermeyi başaramamıştır.

Bu çelişkili gelişme 27 Mayıs 1960'ı doğurmuştur.

Daha önce erkten tasfiye edilen asker-sivil küçük burjuvazi ve ulusal burjuvazinin ilerici kanadı, ordu eliyle 27 Mayıs'ı gerçekleştirmiştir. 27 Mayıs görünüşte ilerici-gerici kavgasının bir sonucudur. Temelde ise bu, ilerici hareketi gerçekleştirenlerin de farkına varmadıkları biçimde, tarihin nesnel zorlamasının bir ürünüydü. Burjuva demokratik devrimin ulusal kurtuluşçu bir çerçevede tamamlanmayışının zorlaması!

27 Mayıs bu zorlamanın basıncı altında toplumun yeniden yapılanmasıydı. 27 Mayıs'la erkin sınıfsal bileşiminde yeniden bir farklılaşma doğdu. Ancak 27 Mayıs ilerici hareketinden kısa bir süre sonra DP'nin devamı olan AP yeniden hükümet olabildi. Çünkü ilerici güçler halkla bütünleşmeyi başaramamışlardı.

Ülkenin ilerici yönde, ulusal, demokratik gelişiminin sosyal-politik güçleri zayıf, örgütsüz ve dağınık kalmıştır. Bu durum Atatürk döneminden beri süregelen bir zayıflıktır.

Prof. Niyazi Berkes şöyle diyor: «Kemalizm devrimi Mustafa Kemal'in arkasındaki bir avuç ilericiler ile, gene bu savaşın içinde bulunan muazzam bir gerici-ler kitlesi arasında didişile didişile santim santim koparılmış bir devrimdir.» (Didişile didişile santim santim koparılmış bir devrim ne kadar devrim ise, Kemalizm de işte o kadar devrimdir. Ancak böyle de olsa, bu gerçekleştirilen devrimci dönüşümleri görmezlikten gelmek için bir neden olmamalıdır.)

Bu zayıflık devrimin tamamlanmasını önlediği gibi daha sonra kazanımlarını korumayı da güçleştirmiştir. Aynı şey 27 Mayıs sonrası için de geçerlidir. Orduya ve ilerici kadrolara dayanılarak halka rağmen halkçılık halkın gerçek çıkarlarını korumaya yetmemiştir.

Önemi açısından bir kez daha altını çizelim ki, ulusal kurtuluşçu güçler 27 Mayıs sonrasında da demokrasi ve özgürlüklerle iş ve ekmek arasındaki bağı halka gösterememişlerdir. Yalnızca orduya ve aydınlara yaslanan bir güç olarak kalmışlardır. Örneğin dinsel gericiliğe karşı önlem almak için, laisizmi vicdan ve inanç özgürlüğüne dayandırmak yerine, dindarlara karşı tutum almayı yeğlemiş ve kılık kıyafetle uğraşan, halka rağmen bir güç görünümünden çıkamamışlardır.

Bu çok önemli zayıflığa rağmen 27 Mayıs hareketi ilerici, devrimci gelişme sürecinin önünü açmıştır. AP hükümet olmuş, ancak erke tamamen egemen olamamıştır. Ordu içinde geniş kesimlerin 27 Mayıs'ın getirdiği kazanımlara sahip çıkması, kazanılan özgürlüklerden yararlanan ilerici, devrimci güçlerin hızla yayılan etkileri, genişleyen demokrasi çerçevesi ve tüm bunları ifade eden 1961 Anayasası buna engel olmuştur.

Burada küçük bir parantez açmak zorunlu. Bizde demokrasi mücadelesinin «anayasalar» için mücadele olarak yansıdığını görüyoruz. Bunu görenlerin bir kısmı demokratik hak ve özgürlükler mücadelesinin geçmişteki kazanımlarını «üstten gelme», «tepeden» diyerek küçümseme eğilimini gösteriyorlar. Bu saptama doğru olsa bile, söz konusu küçümsemenin yerinde ve doğru olmadığını düşünüyoruz.

Demokrasi mücadelesinde anayasa hareketlerinin Osmanlı'dan beri gelen bize özgü çizgilerini görmek gerek. İkinci olarak, tarihsel dönemin dışına düşmüş, geç kalmış ve tamamlanmamış bir demokratik devrimin klasik anlamda burjuva devrimi olarak «alttan» gelmesi düşünülemez. Devrimi alttan taşıyacak sosyal-sınıfsal güçler tam oluşmamışken, başka türlü olamazdı ve bu

nedenle, «üstten» gelebilmiş olması bile kendi başına büyük bir kazanımdır. Kaldı ki, bir gelişmeye biz «öngörmüyoruz» ya da «sevmiyoruz» diye bakılamaz. Ve üçüncü olarak «anayasalar» mücadelesinin sınıfsal açıdan ifade ettiği anlamı da görmek gerek.

Lenin şöyle diyor: «Bir anayasanın özü, bir devletin temel yasasının bütünüyle ve temsil organlarına seçimi ve onların yetkilerini belirleyen seçimler için seçmen hakları yasasının sınıf mücadelesindeki gerçek güçler ilişkisini ifade etmesidir.» (18)

Aynı konuda Engels, «kazanılmış bir savaştan sonra muzaffer sınıf tarafından belirlenen» anayasaların sınıf mücadelesinin politik biçimlerinin sonuçları olduğunu belirtir. (19)

Engels bir başka yerde de şunun altını çiziyor: «Savaşan her sınıf (...) isteklerini hukuk istemleri biçiminde bir programda formüle etmelidir. Fakat her sınıfın istekleri, toplumsal ve politik dönüşümler boyunca değişir, bunlar her ülkede o ülkenin özgüllüklerine ve toplumsal gelişmesinin yükseklik düzeyine göre farklıdır. Bu nedenle tek tek partilerin hukuksal istekleri, nihai amaçların tümüyle uyumuna karşın, her zaman ve her halkta tümüyle aynı olamaz. Bunlar değişken bir öğedir ve çeşitli ülkelerin sosyalist partilerinde görüldüğü gibi, zaman zaman yeniden gözden geçirilir. Bu gözden geçirmelerde dikkate alınması gereken şey ise, gerçek ilişkilerdir.» (20) Görülüyor ki, Anayasalarda tam ya da belli ölçülerde yansıyan «gerçek güçler ilişkisi», «sınıf mücadelesinin politik biçimleri», «gerçek ilişkiler»dir.

(18) V. İ. Lenin, agy, C. 16, s. 334.

(19) K. Marks-F. Engels, agy, C. 37, s. 463.

(20) Agy, C. 21, s. 165.

Bu söylenenler ışığında burada tarihimizdeki anayasal gelişmelere göz atmak isterdik. Ancak bu yazımız çerçevesinde buna olanak yok. Fakat 1961 ve 1982 Anayasalarının yukardaki anlamda karşılaştırılması önemlidir.

1961 Anyasası Kemalist devrim anlayışından o tarihe kadarki gelişme içinde oluşan devrimci, ilerici düşünceleri ifade ediyor. Bu anlamda özgürlükleri belirtiyor ve onların korunması için gerekli yasal ve idari önlem ve güvenceler getiriyor. Başka deyişle politik rejimi yeniden yapılandıracak yasal temeli getiriyor.

1961 Anayasasında en temelde güvence altına alınan klasik anlamda temel hak ve özgürlüklerdir. Ancak anayasa bununla yetinmiyor, yine burjuva anlamında sosyal devlet anlayışını getiriyor. Bize göre çok önemli maddelerinden biri şudur: 1961 Anayasası «mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz» diyor. Dikkat edilirse «toplum zararına kullanılamaz» demiyor. Daha ileri gidiyor, yarar ilkesi getiriyor. Anlaşılır bir şeydir ki, 1961 Anayasasının en az uygulanan, daha doğrusu hiç uygulanmayan maddelerinden biri de bu olmuştur.

Bu anayasa ile ilgili eksikler üzerine de konuşulabilir. Bize göre en önemli eksiklik işçi sınıfının özgürlükleri açısından. İşçi sınıfının grev hakkı bazı hakları gibi bu anayasada yer almıştır. Yetersiz olduğu kuşkusuzdur. Ancak köklü eksiklik, işçi sınıfının politik özgürlükleriyle ilgili olanıdır. Anayasanın sosyalizme açık olup olmadığı tartışılmıştır ve sonuçta sosyalist bir parti, TİP kurulabilmiştir. Ancak bu, ne o tarihte ne de o tarihten sonra işçi sınıfının gerçek politik örgütü olan Komünist Partisi'nin özgürlüğünü getirmiştir. Tersine Komünist Partisini yasaklayan duvar gelişen sosyalist

harekete de sık sık ket vurmuş ve iki kez, 1971'de ve 1980'de onun önüne dikilmiştir.

1961 Anayasasındaki bu zayıflık da anlaşılır bir şeydir, çünkü o tarihlerde işçi sınıfı hareketi yeni geliyor ve Türkiye Komünist Partisi'nin ülke içinde etkisi ne yazık ki çok cılız kalıyordu.

Özetle, 1961 Anayasası ulusal ve demokratik karakterde temel demokratik hak ve özgürlüklerin (bir ölçüde sınırlı da olsa) tanındığı, öte yandan büyük sermayenin özgürlüklerinin yokedilemediği, ama kısıtlandığı bir politik rejimi öngörüyordu. Ancak yalnızca öngörüyordu, gerçek durum bu değildi. Ama kısıtlı politik rejim çerçevesi içinde fiili demokrasi genişliyordu. Bu genişlemeyi durdurmak için yasal ve idari önlemler uygulanıyor ve yavaş yavaş anayasa rafa kaldırılıyordu. «Bu anayasa ile devlet idare edilemez» deniyor, anayasa «lüks» ilan ediliyordu.

Parantezimizin içine bir küçük parantez daha açalım: İşçi sınıfının, ilerici, devrimci güçlerin mücadelesiyle, can pahasına elde edilen o dönemdeki fiili demokrasinin hem o günlerde, hem de bugün yanlış değerlendirildiği kanısındayız. O günlerde fiili demokrasinin işçi sınıfı ve öteki ilerici güçlerce geliştirilebilmesinin 1961 Anayasasıyla olan bağı ve buradan çıkarak 1961 Anayasasının savunulması ve korunması yeterince dikkate alınmadı. Bugün ise tersten bir yaklaşım var. 1982 Anayasası kalsa da biz onu nasıl olsa fiilen işlevsiz hale getiririz, yani fiili demokrasiyi genişletiriz, diye düşünüyor.

1961 Anayasasının çerçevesini çizdiği bir rejim için gerekli, bunu fiilen yaşama geçirebilecek sosyal-politik güçler var mıydı? Nesnel olarak vardı, ama bu güçler hem nesnel hem öznel bakımdan yetersiz düzeydeydiler.

Ne var ki, bu yetersizlikleri gidermek hiç de olanaksız değildi.

27 Mayıs tüm ilerici güçler için çok önemli bir tarihsel fırsat sunuyordu. 27 Mayıs sonrasında Türkiye, işçi ve öteki emekçi sınıflara dayanarak, ilerici ulusal kurtuluşçu, devrimci demokrat, sosyalist güçlerin ciddi bir bağlaşıklığı ile çok hızlı bir gelişme içine girebilirdi. Bu güçler toplumun yeniden yapılanmasına bilinçli müdahale edebilir, toplumsal gelişmenin sosyal-politik güçlerinin nesnel ve öznel bakımdan oluşmasını hızlandırabilirlerdi. Toplumda, halkın bilincinde antiemperyalizm, ulusal kurtuluşçu demokratik bilinç yeniden canlanmıştı.

Bu tarihin «sunduğu» bağlaşıklık gerçekleşti mi? Buna duraksamadan «hayır» diyeceğiz. «Evet» diyceklerin olacağını da sanmıyoruz.

ÖDEDİĞİMİZ BEDEL

O tarihleri yaşayanlar işçi sınıfının öncülüğü ve sosyalizm konusundaki şiddetli tartışmaları hatırlayacaktır. Daha yeni kuşaklara ise, o dönemin tartışmalarını okuyup incelemeyi salık veririz. O günü anlamak için olduğu kadar, bugünü anlamak için de bu tartışmalar derslerle doludur.

Bu tartışmaların ayrıntısını yazımızda dışlıyoruz. Çünkü sonuç çok açık. Bir yanda işçi sınıfının öncülüğü diğer yanda asker-sivil aydın kadro önderliği tartışılıyordu. Bu tartışma yalnızca teori alanında kalmıyor, yığın eylemlerinin, özellikle o dönem etkisi yüksek olan gençlik eylemlerinin ve bunların örgütlenmesinin parçalanmasını doğuruyordu. Eylemlerde bir yanda «Sosyalist Türkiye», diğer yanda «Bağımsız Türkiye» belgileri birbirine karşıt olarak atılıyor ve hatta bu yüzden

devrimciler arasında sert kavgalar bile oluyordu.

Bugün için mantık dışı görünen bu çatışmanın nedenlerine bu yazımızda inmeyeceğiz. Ancak o dönemde hepimizi kapsayan, acınacak teorik zayıflığa, teorik birikim eksikliğine işaret edelim. Buradan doğan temel yanlışlık ise şuydu:

Artık kapitalizm geliyor ve hatta hızlı bir gelişme içine giriyor, işçi sınıfı büyüyor, örgütlenme ve mücadele yeteneği artıyordu. İşçi sınıfının öncülüğünü dışlamak doğru değildi. Demokratik ve devrimci sürecin gelişmesi için gelişen, diri, yepyeni gücü görmek gerekirdi. «Asker-sivil aydın kadro öncülüğü» diyenler gelişen, güç kazanan eğilimi görmüyorlardı.

Ancak, işçi sınıfının öncülüğü ve sosyalizm diyenler de somut durumda güçleri doğru değerlendiremiyor, doğru bir politik hat öne koyamıyorlardı. Oysa o tarihlerde «asker-sivil aydın kadro» denilen güçler hâlâ etkili idiler. Bu güçlerin sosyalist düşüncelerin gelişmesine olanak hazırlayan 1961 Anayasasını gerçekleştiren güçler olduğu unutuluyordu. 27 Mayıs üzerinden çok zaman geçmemişti daha. Bu nedenle bu güçler reel güçlerdi. Demokrasinin korunması ve geliştirilmesi bu güçler olmadan olanaksızdı.

Üstelik ulusal kurtuluş savaşından sonra ilk kez asker ve sivil ilerici güçler açıkça bir araya gelebiliyorlardı. Ülkenin kurtuluş yolunu tartışıyorlardı. CHP'nin yapısı sola ve demokratik radikalizme doğru sarsılıyor, devrimci demokrat güçler genişliyordu. Bu açıdan Sosyalist Kültür Derneği çok tipiktir. Burada kimler yoktu ki? Bu örnek, burjuva demokratik güçlerle sosyalist güçlerin ilerici çizgide bağlaşıklığını yansıtıyordu. Ne yazık ki, söz konusu bağlaşıklık örneği fazla uzun sürmedi. O koşullarda süremezdi de. Ve o tarihlerden sonra böyle bir bağlaşıklık bir daha gerçekleşmedi.

Burada Doğan Avcıoğlu'ndan iki alıntı yapacağız. Önce şunu söylemeliyiz. Avcıoğlu Marksist-Leninist bir kişi değildi. Ama Marksizmden şiddetle esinlenen, tutarlı bir devrimci demokrat, ulusal kurtuluşçu yurtsever birisiydi. Ülkemizin ender yetiştirdiği değerlerden biri olduğunu söylemeliyiz. Avcıoğlu'nun ülkemizin tarihiyle ilgili çalışmalarının çok değerli olduğu ve 1960 ve 1970 sonrası dönemle ilgili analizlerinin belirli ölçülerde günümüzde de geçerli olduğu kanısındayız. Ne yazık ki, o şimdi yaşamıyor.

Öte yandan Avcıoğlu, ilginçtir, sol harekette en az dikkat verildiğini söylediğimiz, devrimin hazırlığı sorununa, yetersiz de olsa, en çok dikkati vermiştir.

«Bu noktada umut kırıcı bir acı gerçeği belirtmek gereklidir: İşbirlikçi sermayenin düzeni, politik, ekonomik, sosyal bütün yönleriyle iflas etmiştir, ama ülkemiz onun yerini doldurabilecek bir halk iktidarının şartlarına yaklaşmaktan hâlâ çok uzaklarda bulunmaktadır.» (21)

Aynı yıllarda Avcıoğlu şunları da söylüyor:

«Aydınlarımızın hayli geç de olsa proletaryayı keşfetmeleri çok olumlu bir gelişme. Çağımızda siyasi bilinç kazanmış örgütlü bir proletaryanın köklü toplumsal dönüşümlerde temel güç olduğu açıktır. (...)

«'Proletarya Türkiye'yi kurtaracak' diyorlar. 'Peki proletarya Türkiye'yi kurtarana kadar ne yapacağız?' deyince dudak büküp geçiyorlar. 'Proletarya öncülüğü olmadan hiçbir ilerici adım atılamaz' görüşünü savunarak entellektüel tembelliklerine bir gerekçe buluyorlar. (...)

(21) Devrim, 19.8.1970.

«Bu nedenle devrimci aydınlarımızın yalnızca proletarya türkûleri söylemekle yetinmeyip devrimci iktidarların somut sorunlarına eğilmelerini ve çözüm yolları getirmelerini beklemekteyiz. Fakat öyle görünür ki, sorunlarımıza somut çözümler getirmekteki ilgisizliğin bedelini Türkiye bir kez daha hayli pahalı ödeyecektir.» (22)

Bu alıntıyı özellikle seçtik. Görülebilir ki, Avcioğlu 1971'de hâlâ proletaryaya yeterli güven duygusunu kazanmış değildir. Bu onun politik tahlillerinin büyük zayıflığının bir nedenidir. Ancak, bunun dışında burada söyledikleri doğrudur. Ayrıca ondaki güvensizliğin nedeni işçi sınıfının gücünden çok, onun adına üretilen politikalarla ilgilidir. Kaldı ki, asıl sorumluluk Avcioğlu ve onun gibi düşünen geniş güçlerle birlikte yürüme-yi becerememekteydi.

Son alıntının yapıldığı yazının tarihi 19 Ocak 1971'dir. Yani 12 Mart darbesine beş kala! Şimdi ilerici güçlerin durumu böyleyken, egemen sınıfların ne yaptığına bakalım.

27 Mayıs bir bakıma politik istikrarsızlığın kapısını açtı. Çünkü erki devrimci demokrat ilerici güçler elde tutamadılar. Sağ güçler hükümeti ele geçirdilerse de, erke bütünüyle sahip olamadılar. Her iki taraf açısından da güçler yetersizdi. Sağ güçler içinde tekelleşmenin hızlanması ile birlikte yeni yeni ayrışmalar, çelişkiler boy veriyordu, ama ilerici, demokrat ve sol güçler de hızlı bir bölünme sürecine girmişlerdi.

Tüm bu koşullara rağmen, bir yanda sivil faşist güçler hızla örgütleniyor, baskılar artıyor, fakat öte yanda devrimci süreç geliyordu. Emperyalizm ise kuş-

(22) D. Avcioğlu, **Devrim ve Demokrasi**, s. 387-388.

ku yok ki, uyumuyordu. Günümüzde açıkça ortaya çıktığı gibi, çok ince hesaplar yapıyor, planlar hazırlıyordu. Temel amacı 27 Mayıs'tan sonra hızlanan devrimci süreci durdurmaktı. Bunun ilk ve en önemli koşulu ilerici güçleri parçalamak ve orduyu kesin kontrolü altına almaktı.

Emperyalizmin ordu üzerinde kontrolü 27 Mayıs'tan çok önce başlar. Hatta Türkiye'nin NATO'ya girmesinden biraz önceye kadar uzanır. Ancak böyle de olsa, orduda Kemalist güçlerin konumları ve etkisi öyle bir çırpıda yokedilemezdi. Böyle kapsamlı bir operasyon için emperyalizmin dayanabileceği iç güçler zayıftı. Bu güçleri hazırlamadan girişilecek bir operasyon beklenilenin tam tersini verebilirdi. Oysa kapitalizmin gelişmesi iç gericiliğin temelini zaten güçlendirmekteydi ve henüz Türkiye'de bir devrimin koşulları da olgun değildi.

Bilindiği gibi ordu içinde ilk köklü tasfiye 12 Mart ile gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle diyebiliriz ki, bir «önleyici karşı-devrim» olarak 12 Eylül 1980 darbesinin ilk adımı ya da hazırlığı 12 Mart ile uygulamaya konulmuştur. Bundan sonrası hızla gelecektir.

YENİ YOL AYRIMI-YENİ FIRSAT

12 Eylül'ün 12 Mart olmadığını çok kez söyledik. 12 Eylül demokraside bir kesinti, bir ara rejim değildir. Darbeden sonra erkin sınıfsal bileşiminde köklü bir değişme olmuştur. Bugün ABD'de bütünüyle egemen olan emperyalizmin en gerici, en saldırgan çevrelerinin doğrudan işbirlikçisi durumunda olan içerdeki en gerici ve en sömürücü güçler erktedir. Bu nedenledir ki, TKP bu durumu saptar saptamaz, rejimin faşist bir karakter aldığını söylemiştir. Çünkü artık açıkça görülmüştür ki, diktatörlük ABD'ye tam uyduluk konumuna girmiş ve

büyük burjuvazinin bir kanadına da açık biçimde vurmuştur.

Ondan sonraki gelişmeler, artık devletin yapısında doğrudan köklü değişikliklerin ardarda gelmesi ve faşist rejimin kurumlaşma çabalarıdır. Ekonomide tekelci sermaye lehine yapısal bir değişiklik gerçekleştirecek bir program artan ölçüde katı biçimde uygulanmış, yasal ve idari yapıda köklü değişikliklere gidilmiştir.

Emperyalizm şimdi bu yapıyı uzun süre köklü değişiklikler yapmadan korumaya ya da kaybedilen demokratik mevzilerin ancak milim milim geri alınabileceği bir ortama ilerici güçleri mecbur etmeye çalışmaktadır. Birincisi rejimi olduğu gibi korumak, yani erkin bileşiminde bir değişiklik olmasına izin vermemek ancak çok yüzeyde bazı hak ve özgürlüklere izin vermektedir. Rejimin geri çekilmesi-kaldırılması dediğimiz durum budur. Son zamanlardaki kimi belirtiler öyle gösteriyor ki, artık buna hazırlanılıyor. Sol güçler eğer bu görüntüye aldanırlar ve erken bir zamanda sol güçleri en geniş demokrasi güçlerinden ayıracak bir taktik izlerlerse, bu söz konusu manevraya yarayacaktır. İkincisi, eğer bu manevraya rağmen demokrasi güçlerinin etkinliği ve yığınların mücadelesi önlenemezse, bu kez de, yine demokrasi güçlerinin bölünmesine çalışılacak ve demokratik hakların milim milim kazanılması, bir bakıma 1960 öncesine dönülmesi durumu ortaya çıkacaktır.

Bu da sancılı ve uzun süreli bir çözülme demek olacaktır.

Bugün ülkemiz bir yolağzındadır. Bir yol, 12 Eylül darbesinin yarattığı koşullar içinde, bağımlı ve geri karakter gösteren ekonominin daha fazla bağımlılık yönünde ilerlemesiyle (!), geriliğin tekelci burjuvazi lehi-

ne ve işçi ve emekçi sınıflar, tüm halk ve ulusal kesimler aleyhine «aşılması»na, başka bir deyişle bağımlı devlet tekeli kapitalizminin egemenliğine açılıyor. İkinci yol, bu gidişin durdurulması, önünün kesilmesi ve kombine geçiş biçimiyle ekonominin geriliğine ve bağımlılığına son verilmesi, üretici güçlerin gelişmesinin önünün açılmasıdır.

Bir üçüncü yol görememekteyiz. İşçi ve öteki emekçi sınıfların çıkarı bu ikinci yoldadır. Bu yol ABD'ye uyduluk politikasına karşı olan, ülkenin sanayileşmesini, kalkınmasını, halkın sıkıntılarının en azından hafifletmesini isteyen tüm güçlerin çıkarına olacaktır.

Bu yol devrimci proletaryanın sınıf çıkarlarına en uygun yoldur. Çünkü bu yola girildiğinde devrimci süreç önü kesilemez biçimde gelişecektir.

Özetle, 12 Eylül sonrası bize çok değişik koşullarda yeniden tarihsel bir fırsat sunuyor. 27 Mayıs sonrasında birbirinden kopan ve hatta birbirine karşı konumlara gelen ulusal ve demokratik güçler bugün birleşebilirler.

ANA GÖREV

Öte yandan günümüzde demokrasi güçlerinin çevresi olağanüstü genişlemiştir. Bu nesnel «genişlik» de özel dikkat verilmesi gereken bir niteliktir. Bu nedenle ancak bu genişliğe yanıt verebilecek politikalarla ortaya çıkılabildiği ölçüde geniş halk yığınları demokratik mücadeleye çekilebilirler. Aksi halde ya demokrasi hayal olarak kalmaya devam eder ya da en iyi durumda yığınlar burjuva muhalefetine şu ya da bu kanadının eliyle sınırlı bir demokrasi çerçevesine hapsedilebilir. Bu yüzden bugün devrimci demokratlar ve sol güçler demokrasi güçlerinin çekirdeğini oluşturuyor olsalar

da, demokrasi güçlerini bunlarla sınırlamak en büyük yanlış olacaktır. Demokrasi isteyen herkesi demokrasi mücadelesi içinde görmeliyiz. Bu güçlerin peşinde giden yığınlar yaklaşabilmeliyiz. Sonuçta sınırlılığı ya da yarı yolda kalanları biz değil, en geniş yığınlar görsün.

Şunu da unutmamalıyız: Bugün uluslararası alanda ve ülkemizde en azgın, en gözü dönmüş bir düşmanla karşı karşıyayız. 12 Eylül öncesinden çok daha geniş güçlerle birlikte olamazsak amaca varılamaz.

Tüm bu nedenlerle günümüzde görev hâlâ en geniş demokrasi güçlerinin birlik ve mücadelesidir. Hiçbir başka görev bu görevi ikinci plana itmemelidir. Ancak bir demokratik dönüşümler programı böyle bir birliği sağlamaya hizmet edebilir.

Ulusal demokrasi mücadelemiz görülebilir ki, böyle bir gelişme yolunun açılmasına hizmet ediyor. Ulusal demokrasi işçi sınıfının uluslararası görevleri ile uyumlu olduğu gibi, onun kendi ülke koşullarımızda ulusal görevlerini ortaya koyuyor. Bu görevin somut görülmediği her durumda, işçi sınıfının politik mücadele arenasına bağımsız bir güç olarak çıkması ülkemiz koşullarında olanaksızdır.

Yazımızın böyle bir makale çerçevesini aşan ve bu nedenle uzamasına neden olan pek çok konuyu içermekte olduğunun farkındayız. Ancak politikamızı, görüşlerimizi yığınlar ve en geniş demokrasi güçleri içinde tartışmaya hazırlandığımız, yani Ulusal Konferansın hazırlığını yaptığımız bu günlerde bütün bu konulara değinmeyi zorunlu gördük.

Yazımızı Lenin'den esinlenerek şöyle bitirelim. Devrimin bize çok kısa bir sürede olağanüstü şeyler öğreteceğinden hiç kuşkumuz yok. Ama şimdi önemli olan bizim, kendi devrimimize bir şey öğretip öğretemeyeceğimizdir.

İşçi sınıfının uluslararası görevlerinin, onun enternasyonal rolünün günümüz koşullarında çok daha büyük önem kazandığı tartışmasız bir gerçektir. Günümüz dünyasının gelişmesindeki eğilimleri ve çelişkileri peşin, önyargısız ele alan her kişi bu sonuca varmaktadır. Bu çelişkiler genel hatlarıyla şöyle sıralanabilir: Bir yandan reel sosyalizm üstünlüklerini giderek daha geniş biçimde ortaya koyuyor, öte yandan dünyanın burjuva kesiminde sermayenin yoğunlaşması, merkezileşmesi ve uluslararasılaşması eğilimleri hızlanıyor, uluslarötesi tekellerin emekçiler üzerindeki sömürüsü yoğunlaşıyor. Bu, sadece aralarında Türkiye'nin de bulunduğu gelişmekte olan ülkelerde değil, gelişmiş kapitalist ülkelerde de önemli yeni sorunlar yaratıyor.

ULUSLARARASI OLANLA ULUSAL OLANIN DİYALEKTİĞİNDE YENİ ÇİZGİLER

Bilimsel-teknik devrimin başarılarından yararlanma bir yandan kapitalizme ekonomik ve politik alanlarda yeni manevra olanakları sağlarken öte yandan korkunç bir sosyal yıkım getiriyor. Bilim ve tekniğin başarılarının kötüye kullanılması, bunların emperyalizmin saldırgan doğrultusuna bağımlı kılınması çok büyük bir tehlike oluşturuyor. İnsanlık nükleer bir savaşta yok ol-

ma tehlikesiyle karşı karşıyadır. Saldırının en ateşli savunucusu ve örgütleyicisi askersel-sanayi kompleksidir. Özellikle politik alanda gericilik her yönde güçleniyor. Burjuvazinin sınıfsal egemenliğinin görece liberal biçimlerinin işlemediği yerlerde askersel diktatörlükler kuruluyor. Bir dizi ülkede politik sahnede neofaşist eğilimler boy atıyor. Emperyalizm, sosyal ölç alma politikasını giderek yaygınlaştırıyor. Kapitalist sistem değişik alanlarda politik ve sosyal-ahlaksal bakımdan çürümüşlüğünü ortaya koyuyor.

Emperyalist devletler arasında çelişkiler keskinleşiyor, yeni rekabet merkezleri oluşuyor. Bu rekabet, özellikle Reagan yönetiminin ve ABD tekellerinin dünya egemenliği tutkuları, saldırgan politikaları, kendi ben-cil çıkarları için bağlaşıklarının çıkarlarını bile feda etmeye hazır olmaları nedeniyle daha da artıyor. Ne var ki, emperyalist devletlerin kritik anlarda birleşebildikleri gerçeği unutulmamalıdır.

Öte yandan sosyalist devletler topluluğunun konumları güçleniyor, kurtulmuş ülkeler halklarının ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesi yükseliyor, yığinsal demokratik hareketler ve yığinsal barış hareketi yükseliyor, işçi sınıfının sosyal hakları için mücadelesi aktifleşiyor.

Günümüzün temel çelişkisi, kapitalizm ile sosyalizm arasındaki çelişki, şimdiki koşullarda daha da keskinleşiyor. Bu nedenle işçi sınıfının enternasyonalizm stratejisi sosyalist ülkelerle ve onların iktidar partileriyle, herşeyden önce Sovyetler Birliği ve SBKP'yle dayanışmayı ön plana alıyor. Öte yandan emperyalizme karşı koyan, barış için mücadele eden güçler arasındaki dayanışmanın önemi eskisine oranla kat kat artıyor. Günümüzde proleter enternasyonalizminin rolü yalnız

artmakla kalmıyor, aynı zamanda uluslararası olanla ulusal olanın diyalektiğinde yeni çizgiler belirliyor. Bu yeni çizgiler proleter enternasyonalizminin içeriğini daha da zenginleştiriyor.

Barış ve toplumsal ilerleme yandaşlarının işbirliği ve dayanışma eğilimini kırmak için emperyalizm ideolojik saldırılarını artırıyor, antikomünizmi yoğunlaştırıyor, hümanist ülküleri ayaklar altına alıyor. Emperyalizm, saldırgan dış politika çizgisini uygulamak için açıkça zorbalık yöntemlerine de başvuruyor.

Türkiye Komünist Partisi kurulduğundan bu yana 66 yıldır burjuvazinin bu tür saldırılarıyla karşı karşıya kaldı. Partimizin ulusal bir güç, ulusal nitelikte bir parti olduğu gerçeğini halktan gizlemek için en aşağılık yalan ve demagogiler kullanılıyor. Ancak partimizin düşmanları onu proleter enternasyonalizmi konumlarından geriletememiştir. Türkiye komünistlerinin tüm faaliyeti gösteriyor ki, bağımsız, egemen bir partinin üyesi olarak onlar politik mücadelede «tarafsız» değildir.

Biz sorunu şöyle ortaya koyuyoruz: Akli başında hangi kişi barış ile savaş, sömürü, baskı ve zulüm ile özgürlük arasında tarafsız olabilir? Ülkemizdeki rejim barışsever ve ilerici güçleri «TKP güdümünde» olma damgasıyla korkutmak istiyor. Bugün Türkiye’de barış isteyenler, işçi haklarını savunanlar yargılanıyor. Barışseverler ve sendikacılar TKP’li olmakla suçlanıyorlar. Ancak emperyalizm ve gericiliğin bu eskimiş silahı artık geri tepiyor, insanlar komünistlerin barışın ve demokratik hakların güvenilir savunucuları olduğunu görüyor.

Proleter enternasyonalizmi V.İ.Lenin’in deyimiyle «tüm ülkelerde devrimin yükselmesi, gelişmesi ve desteklenmesi için bir ülkede azami olarak gerçekleştirile-

bilir olanın yapılması» demektir. ⁽¹⁾ Bizzat Lenin, onun partisi ve ülkesi, Sovyetler Birliği işçi sınıfı ülkesinde devrimi gerçekleştirerek ve sosyalizmi kurarak, bu ilkeye bağlılık örneği verdiler. Sovyetler Birliği bugün de gerçek enternasyonalizme örnek olmaya devam ediyor.

Türkiye’de azami olarak gerçekleştirilebilir olanın yapılması için herşeyden önce işçi sınıfının ve komünist partisinin ulusal yaşamdaki rolünü artırmak, ülkenin somut ulusal-tarihsel özellikleri gözönünde bulundurularak Marksizm-Leninizmin yaratıcılıkla uygulanması temelinde bunun yollarını bulmak çok önemlidir. TKP’nin, özellikle 1983’te gerçekleştirdiği 5. Kongresinden sonra bu yöndeki arayışları giderek yoğunlaştı. Partimizin politikası bu yönde daha da olgunlaştı ve daha da gelişiyor. Ve bu, partimizin diktatörlük rejiminin faşist saldırılarını göğüslediği koşullarda olmaktadır.

TKP’nin Marksizmi teorik ve pratik açıdan uygulama çabaları bilinen bir gerçeği bir kez daha doğruluyor. Bir ülkedeki somut durumu doğru anlayabilmek için uluslararası durumu ve bunun değişme eğilimlerini doğru biçimde görmek gerekiyor. Kuşkusuz, bu zor görevin yerine getirilmesine komünistlerin, partilerin kolektif çabası yardımcı oluyor. Özellikle günümüzde ekonomik, sosyal, politik, ideolojik sorunlar çok karmaşıklaştı. Gelişmekte olan ülkelerde bu daha da doğrudur ve bu durum kardeş partilerin yaptıkları çok yönlü araştırmaların önemini olağanüstü artırıyor.

SBKP’nin 27. Kongresi, bu kongrede kabul edilen parti programının yeniden kaleme alınmış biçimi Türkiye’li komünistlerde haklı olarak büyük bir ilgi uyan-

(1) V.İ.Lenin, Tüm Yapıtlar, c. 37, s. 304. (Rusça, «Proletarya Devrimi ve Dönek Kautsky»den.)

dırdı. Bu belgede sadece Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ölkelerde sosyalizm kuruculuğu pratiği değil, aynı zamanda uluslararası komünist hareketin uzun yıllar biriktirdiği deneyim de genelleştiriliyor. Kongrede sap-tanan teorik görüşleri biz ölkemizde barış ve toplumsal ilerleme mücadelesinin yollarını belirleme çalışmaları-mızda sağlam bir destek, sağlam bir mücadele silahı ola-rak değerlendiriyoruz. SBKP'nin bu en yüksek forumun-da belirlenen politik doğrultu, geleceğe olan güveni-mizi pekiştiriyor. Sovyet komünistlerinin kongresi, ger-çek demokrasinin taşıyıcısı olarak sosyalizmin çekicili-ğini artırmıştır.

Yalnız komünistler değil, barıştan, halkların esenli-ğinden ve toplumsal ilerlemeden yana olan öteki politik güçler de SBKP Kongresinin belgelerinde kendileri için öğretici bir şeyler bulacaklardır. Şunu açık olarak gör-mek için mutlaka sosyalizmi benimsemek şart değildir: SSCB, barışın korunması, uygarlığın varlığını sürdür-mesi için mücadelede güvenilir bir müttefikdir. Türkiye'de antikomünist kampanyanın çok yoğun olduğu bir ortamda bile burjuvazinin gerçekçi düşünen değişik çev-releri SBKP 27. Konresinin insanlığın geleceği açısın-dan taşıdığı büyük öneme gözlerini kapayamadılar.

Bu kongrenin belgelerinde biz komünistler, Mark-sizm-Leninizmi kendi ölkemizin koşullarına yaratıcılık-la uygulama arayış ve çabalarımız sırasında doğan bir-çok sorunun yanıtını buluyoruz. Bu belgeleri incelemek, partimizin program hedeflerini ve bunlara ulaşma yol-larını belirlemede doğru metodolojik yönelimler bulma-mıza yardım ediyor. Sovyet komünistlerinin kendi ça-lışmalarına ve sorunlarına eleştirel yaklaşımları, ilkesel davranışları, yeni olan herşeyi kavrama yetenekleri, her tür düşünsel konformizmi ve uyuşukluğu reddetme ör-

neği, partimizin bu yoldaki çabaları açısından çok öğreticidir.

Günümüzde, bütün ülkelerin komünistleri için en yakıcı sorun, kuşkusuz, barışın korunması ve güvence altına alınması sorunudur. SBKP Programındaki şu temel görüşe kesin olarak katılıyoruz: «... Emperyalizmin saldırgan çevrelerinin politikasının yarattığı barışa yönelik tehlike ne kadar büyük olursa olsun, dünya savaşı kaçınılmaz değildir. Savaşın önlenmesi, insanlığın yıkımdan korunması olanaklıdır. Sosyalizmin, gezegenimizdeki tüm ilerici ve barışsever güçlerin tarihsel mısyonu budur.» (2)

Silahlanma yarışının durdurulması, barışın korunması, bir yandan evrensel, global bir sorundur, öte yandan «yerel», «ulusal» bir sorun olarak ülkemizin ulusal bağımsızlığı, ulusal egemenliği, demokrasi ve özgürlükler, ulusal kalkınma sorunlarıyla sıkı biçimde bağlıdır. Türkiye'de açık biçimde görülüyor ki, barışa yönelik tehdit ile demokrasiye yönelik saldırının kaynağı aynıdır. Her ikisi de emperyalizmin en saldırgan, gözü dönmüş çevrelerinden geliyor. Bugün ülkemizde yaklaşık altı yıldır halk düşmanı diktatörlük rejimi egemenliğini sürdürebiliyorsa, bu durum herşeyden önce bu rejimin baş destekçisi olan ABD'nin ve diğer emperyalist devletlerin politikaları ile bağlıdır.

DEMOKRASİ VE BAĞIMSIZLIK

Barışın tehdit altında olduğu, barış güçlerinin yargılandığı bir ülkede demokrasiden söz etmek mümkün müdür? Türkiye'de yalnız demokrasiden değil, bağımsız-

(2) SBKP Programı (Yeniden kaleme alınmış biçimi), TKP Yayınları, Nisan 1986, s. 27.

sızlıktan ve ulusal egemenlik haklarından da söz edilemez. Gerçekten de bugün halkımız her an kendi iradesi dışında bir savaşa sürüklenme tehlikesi ile yüz yüzedir. Bu tehlike şimdi daha açık görülmektedir. Bugün ABD'nin Türkiye'deki 60'tan fazla üs ve tesisinde alarm vardır, bunlara yeni Amerikan asker ve silahları yığılmaktadır. Geçenlerde «Milliyet» gazetesi 1960'ta casusluk amacı ile Sovyetler Birliği üzerinde uçan ve düşürülen U-2 uçağının hükümetin ve geneltkurmayın bilgisi olmaksızın bu üslerden havalanmış olduğunu yazdı. (3) Üstelik bu olay, sınırlı da olsa demokrasinin var olduğu bir ortamda gerçekleşmişti. Aynı şekilde ABD'nin Lübnan'a saldırı operasyonları için bu üsleri pek çok kez kullandığı da bilinen bir gerçektir. Bunlar bugün demokrasinin olmadığı koşullarda durumun ne denli tehlikeli olduğunu açık olarak gösteriyor. Açıktır ki, ABD emperyalizminin serüvenci politikasına ülkemizi açan bugünkü diktatörlük rejimine son vermek aynı zamanda dünyada barışa hizmet etmek demektir.

TKP, ABD'nin her isteğine «evet» diyen bugünkü rejimin politikasına karşı koymayı zorunlu görüyor. Bölgemizde uluslararası emperyalizmin yol açtığı gerginlik öyle bir noktaya gelmiştir ki, soğukkanlılığını yitirmiş ufak bir adım bile savaş yangınının genişlemesine yol açabilir. Sınırlarımızın dibindeki İran-Irak savaşı, çözüme kavuşmamış olan Filistin ve Lübnan, Kıbrıs ve Ege sorunları patlamaya hazır gerginlik ocaklarıdır.

Türkiye komünistleri, demokrasi konusunda farklı düşündüğümüz politik güçler, hatta sınıf karşıtlarımız olan politik güçler de dahil geniş politik güçlerle bugünkü diktatörlüğe karşı olma ve onun izlediği politi-

(3) «Milliyet», 28 Mart 1966.

kaları, herşeyden önce onun tehlikeli dış politikasını reddetme temelinde diyalog ve işbirliği geliştirmeye çalışıyorlar. TKP MK 5. Plenumu (Aralık 1985) «TKP'nin Barış, Ulusal Egemenlik ve Ulusal Güvenlik Alternatifi» başlıklı programatik belgeyi kabul etti. Parti bu belgeyle, diktatörlüğün izlediği Amerikancı politika sonucu tüm komşularımızla bozulan ilişkileri düzeltme, bu ilişkileri karşılıklı saygı, eşitlik ve eşit haklılık, içişlerine karışmama ilkeleri temelinde iyileştirme amacıyla herkesle işbirliği yapmaya hazır olduğunu açıkladı. Kanımızca ülkemizin dünya barışının güçlenmesine somut katkısı herşeyden önce barışçı bir dış politikaya yönelmek olacaktır. ABD'nin birkaç zaman önce Libya'ya yaptığı saldırı, TKP'nin tam zamanında harekete geçtiğini göstermektedir. Çünkü ABD Libya'ya yaptığı bu saldırıyla uluslararası hukuk normlarına saygı duymadığını ortaya koydu. ABD'nin kendi amaçlarına ulaşmak için bu normları ayaklar altına almaktan çekinmediği açık olarak görüldü.

Biz barış mücadelesine katılacak güçler ile demokrasi mücadelesine katılacak güçlerin aynı olmadığı gerçeğini unutmuyoruz. Ancak bu noktada da şimdiki duruma özgü yeni çizgiler beliriyor. Savaş karşıtı çıkışların giderek yığınsallaşması, bunların yığınsal demokratik hareketlerle bağını güçlendiriyor. Öte yandan ABD yönetiminin ve askersel-sanayi kompleksiyle bağlı tekelin sosyal öç politikalarını uygulamadaki zorbaca dayatmaları, nükleer savaş tehdidi ve diğer etmenler gelişmiş kapitalist ülkelerde de bir «dış müdahale» sorununu güncelleştiriyor. Tüm ülkelerde ulusal çıkarları koruma eğilimi güçleniyor.

Ulusal faktörün güçlenme eğilimi Türkiye gibi gelişmekte olan ve emperyalizme çok yönlü bağımlı ülke-

lerde çok daha dikkat çekici bir eğilimdir. Bu eğilim ile demokrasi mücadelesi arasında sıkı bir bağ bulunmaktadır.

Ancak hemen şunu da belirtmeliyiz ki, ulusal güçlerin birliğinin tabanını genişleten bu eğilim ilerici bir perspektifi kendi içinde otomatik olarak taşımıyor. Örneğin Türkiye’de burjuva milliyetçiliğini, şovenizmi besleyen nesnel temeller vardır. Bu nedenle ulusal çıkarlar için mücadele ancak milliyetçiliğe ve şovenizme karşı olan başka öğelerle tamamlandığı zaman ilerici bir perspektif kazanabilir. Öte yandan bizce, bu çıkarları küçümseyen, görmezlikten gelen politikacıların, özellikle sol güçler arasındakilerin başarı şansı yoktur. Gelişmekte olan ülkelerde ulusal faktöre, bunun tüm yeni çizgileri, toplumun demokratikleştirilmesi sürecinde bunun rolü göz önünde bulundurularak dikkatle yaklaşmak ve bu temelde işçi sınıfının hegemonyası sorununu aydınlatmak gerekiyor.

Türkiye, daha 1920’lerde ulusal bağımsızlığını kazanarak uluslararası arenaya genç, kurtulmuş bir ülke olarak çıkmıştır. Ne var ki, ulusal kurtuluş devrimi demokratik devrime büyümemiştir ve cumhuriyet yarım kalmış ekonomik bağımsızlığını koruyamamıştır. Türkiye’nin kapitalist gelişme yoluna girmesi, adım adım onun politik bağımsızlığının da zayıflaması sonucunu getirmiştir. Türkiye’nin NATO’ya girmesiyle bu süreç daha da hızlanmıştır. Ve bugün ulusal bağımsızlığımız 12 Eylül askersel darbesi sonucu kurulan diktatörlük eliyle hemen hemen yok edilmiştir. Türkiye’nin emperyalizmle, özellikle ABD emperyalizmiyle ilişkileri bağılaşıklık ilişkisi değil, bir uyduluk ilişkisidir. Bugün ülkemizde ancak biçimsel bir ulusal bağımsızlıktan söz edilebilir.

Öte yandan ülkede kapitalizm hızla gelişiyor. Bu

kapitalist gelişme dış destekle ve devlet eliyle tekелci kapitalist ilişkilerin geliştirilmesini doğurmuştur. Bu gelişme feodal kalıntıların çok sancılı biçimde çözülmesini ve onların kapitalizmle bütünleşmesini getirmiş, öte yandan aynı zamanda işçi sınıfının sayıca büyümesine, örgütlülük düzeyinin ve mücadele yeteneklerinin artmasına yol açmıştır.

Bağımlı kapitalist toplum için karakteristik olan geri ve çok yapıli ekonomi, değişik türden sıkıntılara yol açıyor. Ülke sık sık derin, bir bakıma süregenleşmiş bunalımlarla sarsılıyor, sermaye birikiminde ikide bir tıkanma oluyor, iç pazar büyümüyor, döviz ve kredi darboğazları çoğalıyor. Bu durum son derece çeşitli ve karmaşık çelişkiler yumağının ortaya çıkmasına neden oluyor. 12 Eylül 1980 darbesinden sonra generallerin çok katı biçimde uyguladıkları IMF patentli sözümona istikrar programı ekonomik bunalımı içinden çıkılmaz hale getirmiştir. Bugün ülkenin 30 milyara yakın dış borcu var. Güvenilmez resmi verilere göre bile işsiz sayısı 4 milyonu aşıyor. Rejimin uyguladığı ekonomik politika bir avuç işbirlikçi tekel dışında herkesin, işçilerin ve öteki emekçilerin, aynı zamanda sermayenin diğer kesimlerinin üzerine yıkım getirmiştir. Ulusal ekonomiyi çöküşe sürüklemiştir.

Günümüzde emperyalizmin yenisömürgeci uygulamalarında, bağımlı ülkeleri hammadde ve işgücü deposu olarak tutma, onların sanayileşmesini önleme, mali sömürüyü yoğunlaştırma yöntemleri öne çıkıyor. Türkiye pratiğı bunun açık bir örneğidir. Bu olgu emperyalizm ile Türkiye arasındaki çelişkileri daha da derinleştiriyor.

DEMOKRATİK GÖREVLERLE SOSYALİST GÖREVLERİ BİRLEŞTİRME

Bugünkü karmaşık durum, ilerici ve sol güçlerin

önüne çözülmesi gerekli bir dizi sorun koyuyor. Ne var ki, çoğu kez ülkemizin içinde bulunduğu somut durumun doğru analizinin yapılmaması yanlışlara, hatalara yol açıyor. Türkiye işçi sınıfının uzun yıllara dayanan devrimci deneyimi gösteriyor ki, bizim gibi bağımlı ülkelerde kapitalizmin tüm gelişme aşamalarında, burjuva-demokratik devrimin tamamlanmamış olmasının ve emperyalizme bağımlılığın sonucu olan çözülmemiş görevleri atlamak mümkün değildir. Bu görevler kendisini er ya da geç değişik biçimlerde hissettiriyor. Başka bir deyişle toplumsal gelişmenin tarihsel ve somut koşulları tarafından belirlenen evre ve aşamalarını atlamak mümkün değildir. Üstelik bu evre ve aşamaların göz ardı edilmesi acı sonuçlar doğuruyor, işçi sınıfının, komünistlerin, öteki ilerici güçlerin yalıtılmasına, gericiliğin üstün gelmesine yol açıyor.

«Sol»cular, gelişmenin üst evrelerinin ortaya koyduğu sorunlar çözülürse, daha alt evrelerin sorunlarının da otomatik olarak çözüleceği gibi yanlış bir görüşe saplanıyorlar. Şöyle diyorlar: «Mademki Türkiye’de kapitalizm belirli ölçülerde de olsa gelişmiştir, öyle ise bugünün alternatifi sosyalizmdir.» Öbür uçta da sağ oportünist eğilimler gözleniyor. Bunlar Türkiye’de devrimin sosyal güçlerinin hem nesnel hem öznel yetersizliğini görerek, bugünkü diktatörlük rejiminin uyguladığı politika doğrultusunda kapitalizmin gelişmesinin koşullarının iyileştirilmesini savunuyorlar. Bunlar bir tür liberal kapitalizm hayalleri kuruyorlar. Oysa TKP’ye göre her ikisi de gerçekçi değildir. Toplumsal gelişmenin zorunlu evrelerini atlamadan, aynı zamanda bunları mutlaklaştırmadan, devrimci süreci kesintisiz biçimde izlemek gerekiyor.

TKP, sosyalist devrim ana hedefi doğrultusunda iki aşamalı tek bir devrimci süreç öngörüyor. Ancak top-

lumsal gelişmenin bir dizi başka evre ve aşamasının da olabileceğini gözönünde bulunduruyor. Biz bugün işçi sınıfının dikkatini, onun devrimi başarıp iktidarı aldıktan sonra ne yapacağına değil, ondan daha önce, devrimin ön hazırlık aşamasında ne yapacağına yöneltiyoruz. Bu evre proletaryanın ve öteki sosyal-politik güçlerin örgütlenmesi önündeki nesnel engelleri aşmak, öznel faktörün olgunlaşmasını hızlandırmak, «devrimin politik ordusu»nu hazırlamak için gerekli ve zorunlu görevleri kapsıyor.

Tarihsel olarak çözülmemiş olan bu görevler genel demokrasi mücadelesiyle bağlıdır. Bize göre genel demokrasi mücadelesini yalnızca demokratik hak ve özgürlüklerle sınırlı anlamamak gerekir. Türkiye'de demokratikleşme herşeyden önce politik rejim sorunudur. Biz aynı zamanda ordu da dahil, devletin demokratikleştirilmesini, barışçı bir dış politika izlenmesini, demokratik ekonomik ve sosyal dönüşümler yapılmasını istiyoruz.

Bize göre gelişmekte olan ülkelerde demokratikleşme karmaşık bir süreçtir, zengin bir içeriğe ve derin bir karaktere sahiptir. Bu, politik güçler dengesinin toplumsal ilerleme ve devrim lehine değişmesini sağlamak için bir dizi köklü dönüşüm uğrunda mücadeleyi öne koymayı gerektiriyor.

Türkiye'de komünistlerin sağlamak istedikleri demokrasinin temel karakteri şöyledir: Bu, işçi sınıfının ağırlığına, toplumun yönetimi işlerine geniş halk yığınlarının katılımına dayanmalı, Kürt halkının ulusal haklarının tanınmasını içermelidir. Böyle bir demokrasinin gerçekleşmesi için, böyle bir demokraside çıkarı olan tüm güçlerin katıldığı demokratik bir hükümet gereklidir. Bu hükümet bağımsız ekonomik kalkınmaya yö-

nelmeli, buna dayanmalı ve bunu güvence altına almalıdır.

Tartışmalar sırasında kimi zaman şunu soruyorlar: TKP'nin öne sürdüğü demokrasi burjuva demokrasisi midir? Sorunun yanıtı «burjuva demokrasisi» kavramından somut olarak ne anlaşıldığına bağlıdır. Eğer Batı Avrupa tipi bir demokrasi kastediliyorsa, burada bu tip demokrasinin kapitalizmin belirli bir tarihsel gelişmesinin sonucu olduğu gözönünde bulundurulmalıdır. Ülkemizde bu tür bir gelişmenin olması olanaklı değildir. Kuşkusuz bu tür bir demokrasi bile Türkiye işçi sınıfının mücadele olanaklarını bugünkü duruma ya da diktatörlük öncesi döneme oranla artıracaktır. Öte yandan bu Batı demokrasisi hiç de övüldüğü gibi, gösterilmek istendiği gibi değildir. Batı Avrupa ülkelerinde işçilere ve öteki emekçilere yönelik baskıların, tehditlerin, hak kısıtlamalarının arttığı bir sır değildir. Batı demokrasisine övgüler düzülmesi gerçekte sosyalist demokrasinin üstünlüklerini gizlemek içindir.

TKP'nin ileri sürdüğü ulusal demokrasi tipik bir burjuva demokrasisi değildir. Öte yandan bugünkü aşamada ileri sürdüğümüz istemlerin sosyalist karakterde olmadığı açıktır. Çünkü ulusal demokrasiye katılacak güçlerin hepsi sosyalizme yönelmeye hazır değildir. Bu bakımdan önerdiğimiz toplumsal-politik düzen özünde «burjuva-demokratik» karakterde olmakla birlikte, bu tipik burjuva demokrasisini aşma anlamına geliyor.

Ulusal demokrasi sosyalizm hedefiyle bağlı mıdır? TKP'nin programı buna evet yanıtını veriyor. Burada TKP Lenin'in şu sözlerini kılavuz ediniyor: «Politik demokrasiyi atlayarak sosyalizme varmak istemek, kaçınılmaz olarak hem ekonomik hem de politik bakımdan

tutarsız ve gerici sonuçlara yol açar.» (4) Ne ki, biz bu konuyu tartışırken bir başka soruna daha değiniyoruz.

Türkiye’de sosyalizmin minimum maddesel önkoşulları vardır. Ancak yeni toplumsal düzene geçiş koşullarının olgunlaşmasının önündeki engeller yalnız öznel değil, aynı zamanda nesnel karakterdedir. Türkiye’de kapitalizmin belli ölçüde gelişmesine rağmen sınıfsal ayrışma tamamlanmış değildir. İşçi sınıfının proleter çekirdeğinin etrafı çok sayıda yarı-proleter, küçük burjuva unsurlarla sarılıdır. Bu durum işçi sınıfının öteki emekçi gruplarıyla ve orta katmanlarla bağlaşıklık kurmasında bir dizi sorun doğuruyor. Ancak tüm bunlara rağmen genç işçi sınıfımızın örgütlülük düzeyi ve aktifliği hızla yükseliyor. Bizce eğer işçi sınıfı partimizin çizdiği ulusal demokrasi politik hattı içinde mücadele yoluna girerse söz konusu zayıflıkları aşmak mümkün olacaktır.

Nesnel yetersizlikleri aşmayı hedefleyen demokratik dönüşümler programı kendi içinde sosyalist perspektiflere sahiptir. Günümüz dünyasında genel bir eğilim olan demokratik görevlerle sosyalist görevlerin iç içe geçmesi eğilimi Türkiye için de geçerlidir. Demokratik dönüşümler programımızın sosyalist perspektifleri, bu programa «sosyalist» sözünün eklenmesi değildir.

Demokratik dönüşümlerin sosyalist perspektifi işçi sınıfının oynayacağı role bağlıdır. Bu sosyalist perspektif, toplumun politik yaşamında işçi sınıfının büyük ağırlığı olmaksızın ve bu amaçlar için işçi sınıfı en önde ve yalnız kendi çıkarlarının değil, ülkenin ulusal çıkarlarının da savunucusu olarak mücadele etmeksizin gerçekleşemez.

(4) V.İ.Lenin, Tüm Yapıtlar, c. 11, s. 16 («İki Taktik»ten).

Lenin'in komünistlere, yığınları devrime çekmenin ve sosyalizme geçişin yollarını kendi ülkelerinin ulusal özelliklerine uygun olarak yaratıcı biçimde çizme öğüdü, «İki Taktik» yapıtında ve diğer yapıtlarında işlediği demokratik devrimi sosyalist devrime dönüştürme teorisi, bizim için esinlendirici bir kaynaktır. Büyük Sosyalist Ekim Devrimi öncesinde Lenin, ekonomi ve politikada «eskiden yeniye geçiş» sırasında «kombine biçimler» olabileceğini belirtmiştir. (5)

TKP'nin önerdiği ve Türkiye'nin gerikalmışlığını doğuran tarihsel nedenleri ve kapitalizmin doğurduğu bunalımları aşmayı öngören ulusal demokrasi programı, ekonomik, sosyal, politik ve kültürel alanlarda bağımsız gelişmenin yolunu açmaktadır. Bu, tam bir kombine geçiş programıdır.

Programın ekonomik yönü üzerine şöyle düşünüyoruz: Ulusal demokratik bir iktidarla ekonominin dışa bağımlılığına son vermek; devlet sektörünün (bizim ekonomimizde devasa bir yer tutuyor) ağırlığını, düzenleyici fonksiyonunu artırarak çokyapılılığın doğurduğu sorunları en aza indirmek; diğer yandan devlet sektörünü gelecekteki sosyalist sektörün hazır biçimi olarak korumak ve onu bugünden demokratikleştirmek, yani devlet sektörünü tekeller lehine değil, işçi ve öteki emekçiler yararına, ulusal ekonominin güçlenmesi yönünde işler hale getirmek ve devlete ait işletmelerde işçi sınıfının yönetime katılımını ve denetimini sağlamak.

TKP Merkez Komitesi 6. Plenumunda (Mayıs 1986) böyle bir temele dayanan «TKP'nin Ekonomik ve Sosyal

(5) Bak: V.İ.Lenin, Tüm Yapıtlar, c. 34, s. 375, («Parti programının yeniden ele alınması üzerine»den.)

Politika Alternatifi» başlıklı programatik bir belge çıkardı. Şimdi bu program da dahil, ulusal demokrasi alternatifini yığınlarla ve geniş demokrasi güçleriyle tartışmak, birlikte olgunlaştırmak üzere Ulusal Konferans hazırlığı içindeyiz.

Toplumu saran derin bunalım dönemlerinde toplumdaki çok geniş sosyal ve politik güçler eskisinden çok daha güçlü bir istekle kurtuluş yolu arıyorlar. Ancak bugün Türkiye'nin karşı karşıya olduğu ağır ekonomik, sosyal ve kültürel sorunları burjuvazinin hiçbir kanadı tek başına çözebilecek güfte değildir.

Bu durum ülkemiz işçi sınıfı için tüm ulusun kurtarıcısı, önderi olma tarihsel fırsatını yaratıyor. K. Marks ve F. Engels şunu belirtiyorlar: «Proletarya herşeyden önce politik egemenliği ele geçirmek, ulusun öncü sınıfı olmak için ayağa kalkmak, kendisini ulus haline getirmek zorunda olduğundan, bu kadarıyla onun kendisi, sözcüğün burjuva anlamında olmamakla birlikte, ulusaldır.» (6) Eğer Türkiye işçi sınıfı bu ulusal misyonu yüklenebilirse ve bunun gerektirdiği politika ve programla donanabilirse, tarihin sunduğu bu eşsiz fırsat (ulusun önderi olma fırsatı) değerlendirilebilir. Diktatörlüğün ağır baskı ve terörü altında geçen beş yıldan sonra Şubat 1986'da İzmir'de ve Haziran 1986'da da Eskişehir'de yapılan ve onbinlerce işçinin katıldığı mitingler, işçi sınıfımızın bu tarihsel göreve hazırlandığının müjdecisi olmuştur.

TKP bugün tüm demokrasi yandaşlarıyla geniş bir diyalog ve işbirliği çabası sürdürüyor. Ülkenin sorunlarını tartışan, çıkış yolu arayan demokrat güçlerle birlikte böyle bir yolu olgunlaştırmaya çalışıyor. Biz, bugün

(6) K. Marks ve F. Engels, Yapıtlar, c. 4, s. 444. («Komünist Partisi, Manifestosu»ndan.)

kapitalist gelişme yolunu yeğleyen demokratik çevrelerle de işbirliği için gerçek temelin var olduğu görüşündeyiz. Bu temel, Türkiye'yi uluslararası güvenliği güçlendirmek isteyen barışsever bir ülke olarak görmede çıkarı olmaktadır. Bu temel bir yanda halkımızın çıkarları öte yanda diktatörlük rejiminin ve emperyalizmin çıkarları arasındaki keskinleşen çelişkilerdir. Ülkenin hangi yoldan yürüyeceği üzerine görüşlerimiz ne kadar birbirinden farklı olursa olsun, Türkiye halkını demokrasi koşullarında egemen bağımsız gelişme ve kendi işlerini dış karışma olmadan yürütme isteği birleştiriyor. Bugün ülkemizde barış ve demokrasi için mücadelede ulusal birliğin bu temellerini kavrayan sosyal-politik güçler genişliyor.

Sınıf mücadelesinin her aşamasında tekrar tekrar görüyoruz ki, yaşamın sorunlarına canlı, araştırmacı yaklaşmak gerekiyor. Her türlü dar, sekte dogmatik anlayışlardan sıyrılmak zorunludur. Eğer komünistler gerçeğe eleştirel yaklaşmazlarsa, gerçeğin eleştirisi yerine Marksizm-Leninizmin eleştirisini geçirmeye çalışan revizyonist, oportünist tezler ortaya çıkıyor.

Teori en üst düzeyde soyutlamadır. Bu yükseklerden yalnız daha uzak perspektifleri değil, aynı zamanda gelişen süreçlerin özünü de görmek olanaklıdır. Bundan başka sosyal teori yaşamla, yığınların mücadelesiyle bağlı olmalıdır. Marksizm-Leninizm, gerçek bilimsel toplum teorisinin tüm ölçütlerine uygundur. Bu teori, soyut bir teori değildir. Bu, pratikle kopmaz biçimde bağlıdır. Lenin şöyle diyor: «Teorik görüşlerimizi denemenin en iyi yeri mücadele alanıdır. Komünistler için gerçek sınav Marksizmi nasıl, nerede ve ne zaman eyleme dönüştürdükleridir.» (7)

(7) Lenin'le ilgili derleme, Moskova, 1970, s. 37, s. 249.

«1987 YILI ÜLKEMİZDE BARİŞ VE DEMOKRASİ MÜCADELESİNİN YÜKSELDİĞİ, GÜÇ KAZANDIĞI BİR YIL OLSUN»

1 Ocak 1987 Günlü Yeni Yıl Konuşması

Sevgili yurttaşlar,

Yoldaşlar, kardeşlerim

Yeni yıla yepyeni umutlarla giriyoruz. Gezegenimizde tüm insanlar 1987 yılı umutlarının gerçekleşeceği yeni bir başlangıç olsun istiyorlar.

Gerçekten de dünyamızın bir bölümünde insanlar uygarlığın nimetlerinden yararlanırken hâlâ önemli bir bölümünden açlık, sefalet, insanca olmayan bir yaşam sürüp gidiyor. Dünyamızda uluslararası atmosfer, ne yazık ki, çok gergin, durum çok ciddi. Derisinin rengi siyah, sarı, beyaz ne olursa olsun zengin ya da fakir, toplumsal sistemleri ne denli farklı olursa olsun, insanlar, halklar, uluslar bugün tek bir istemde birleşiyorlar: Barışın korunduğu bir dünyada daha insanca yaşamak.

Yeni yıla girerken bugün yalnızca, bu milyonlarca insanın ortak istemi olan barış istemi üzerinde durmak istiyorum. Çünkü daha insanca yaşanılacak bir dünyaya kavuşmanın önkoşulu herşeyden önce yaşama hakkına kavuşmak, yani barıştır. Toplumların gelişmesinin, ilerlemesinin önkoşulu barışın korunmasıdır.

Hemen şu soru akla gelebilir: Demokrasinin varolduğu ÷lkelerde barış için m¼cadele en başta gelen g¼rev olabilir. Ama bizde, T¼rkiye’de acaba durum b¼yle midir? ÷lkemizde demokrasi yok. Yeni yıla T¼rk ve K¼rt halkı diktat¼rl¼ğ¼n h¼l¼ egemenlik s¼rd¼ğ¼ koşullarda giriyor. Hapishanelerde h¼l¼ politik tutuklular var. Barış Komitesi y¼neticilerinin, DİSK y¼neticilerinin davaları s¼r¼yor. İnsanlar politik d¼ř¼ncelerinden dolayı, sırf kom¼nist oldukları için, TKP üyesi oldukları için kovuşturuluyor, hapishanelerde ç¼r¼t¼l¼yorlar. İşkençeler devam ediyor. Yalnızca K¼rt oldukları nedeniyle insanlar baskı altına alınıyor, K¼rtçe konuşma yasak ediliyor. B¼ylesi koşullarda bizim için de barış m¼cadelesi başta gelen g¼rev olabilir mi? İşsizlik ve hayat pahalılığının ağır ve her g¼n daha da ağırlaşan y¼k¼ altında ezilen işçilere, emekçilere, çalışan halka barış için m¼cadelenin önemi anlatılabilir mi?

BARIş VE DEMOKRASİ M¼CADELESİ BİRBİRİYLE SIKICA BAĞLIDIR

B¼t¼n bu kaygılar doğru. Gerçekten de ÷lkemizde çağımızın en utanç verici davaları ve en başta Barış Komitesi y¼neticilerinin yargılanması s¼r¼yor. Ama tam da bu nedenle barışı daha aktif savunmak gerekiyor. Barışı bile yargılayan çağdışı kafalardan kurtulmak, demokrasi m¼cadelesinin de ç¼k önemli bir parçası oluyor.

T¼rkiye koşullarında barış için m¼cadele ile demokrasi için m¼cadele birbiriyle sıkica bağılıdır. D¼nya ölç¼s¼nde barışı tehdit eden canavar ÷lkemizde de hem barışı, hem demokrasiyi s¼rekli tehdit ediyor.

Bug¼n t¼m halkların bir numaralı d¼řmanı ABD emperyalizmi ve NATO başlarıdır. Bařd¼řman Reagan

yönetimi ve onu elinde tutan silah fabrikatörleri, yani ölüm tacirleri ve militarizmdir. Milyonların barış istemine kulak tıkayan onlardır. Reykjavik görüşmesinde Sovyetler Birliği'nin çok kapsamlı yapıcı barış önerilerini geri çeviren onlardır. Sırf kâr amacıyla, kirli zenginliklerini daha artırmak için insanlığı nükleer bir savaş gibi korkunç bir felakete sürüklemekte tereddüt etmeyen onlardır. Bu ölüm tacirlerinin baskılarına Reagan yönetimi boyun eğmeseydi bugün insanlar 1987 yılına barışçı bir dünyada gireceklerdi.

ABD yönetimi nükleer denemeleri durdurmamakta direniyor. SALT-2 Anlaşmasını geçersiz sayıyor.

Aynı yönetim değil midir, Nikaragua halkına saldırı planları yaptığını açıklayan, Güney Afrika ırkçı rejimine, saldırgan İsrail Siyonizmine destek veren, Libya'da açıkça saldırı düzenleyen? Ülkemizde beş yıldır süren diktatörlüğün baş destekçisi de yine aynı çevrelerdir.

Bu nedenle ülkemizde öyle bir demokrasi olmalı ki, ABD içişlerimize müdahale edemesin. Ülkemizin efendisi, kendi geleceğini belirleyen yalnızca ve yalnızca kendi halkımız olsun. Öyle bir demokrasi olmalı ki, ülkemizde barış bir daha yargılanmasın, buna kimse cesaret edemesin. Ve aynı zamanda, ülkemizde öylesine güçlü bir barış isteği ve hareketi olmalı ki, kimse barışın bile yargılanacağı bir rejim kurmaya heveslenemesin.

TKP'nin öne sürdüğü, halkımızın görüşlerine açtığı bu rejime alternatif olan programın, «Barış ve Ulusal Demokrası» adını taşıması rastgele değildir.

HERKESİN YARATICI KATKISINA İHTİYAÇ VAR

Geçtiğimiz yıl dünya barış yılı idi. ABD yönetimi-

nin silahlanmayı hızlandırma, gerginlikleri körükleme, uluslararası sorunları kuvvet kullanma yolu ile çözme politikasının en azgın biçimde sürmesine karşın, barış yılında insanlığın Reykjavik görüşmesi ile önemli bir kazanım elde ettiğini söyleyebiliriz.

Bu görüşmelerde Reagan yönetimi Yıldızlar Savaşı projesinde, uzayı silahlandırma amacıyla ısrar etmiş olsa bile, Sovyetler Birliği'nin görüşmelerde açıkladığı barış önerilerine başlangıçta ister istemez evet demekle nükleer bir savaşı önlemenin mümkün olduğunu kabul etmiş oldu. Böylece yeni ve geri alınamaz bir durum doğdu, yeni bir adım atılmış oldu.

Reykjavik görüşmesinden önce Sovyetler Birliği'nin 2000 yılına kadar nükleer silahları yok etmeyi öngören Sovyet programını gerçekleştiremez bir program olarak ilan eden çevreler bile, ABD yönetiminin görüşmelerin başında bu öneriye evet demesi ile bu önerilerin hayal olmadığını kabul etmek zorunda kaldılar.

Barış için mücadelenin çok önemli yönlerinden biri de şudur: Barış mücadelesi günümüzde yalnızca barış önerilerinin desteklenmesi ile sınırlı kalmıyor. Dünya barış güçleri, barış için ayağa kalkan insanlar hergün bu mücadeleye yeni yeni biçimler kazandırıyorlar. Barış mücadelesi yalnızca devletler arası ilişkilerle sınırlı kalmıyor. Nükleer savaşa karşı çıkan herkesin yaratıcı katkıları ile büyüyor.

Bugün, nükleer silahsız bölgeler kurulması için mücadele, atomusuz bir dünyaya giden önemli yollardan biridir. Bugün onlarca ülkede, sayısız kasaba, şehir ve bölgelerde yaşayan insanlar, buralara nükleer silah sokmama kararı aldılar. Bu yöndeki gelişme artık mahalleleri, sokakları sarıyor. Hatta tek tek evlere kadar uzanıyor.

Özellikle stratejik önemi olan ülkelerde, bölgelerde nükleer silahsız bölgelerin kurulması mücadelesi, aynı zamanda bu alanlarda askersel çatışmaları, gerginlikleri önlüyor.

Bölgemizde Balkanların, Doğu Akdeniz'in nükleer silahlardan arındırılması çabaları var, TKP bu çabalara aktif destek veriyor. Özal hükümeti ise bu çağrılara kulaklarını tıkıyor. Bu girişimleri baltalamak için çeşitli bahaneler arıyor. Bir de bu amaçla anti-Bulgar kampanyayı durmaksızın körüklüyor. Yunanistan ile ilişkilerin gergin kalması için tahrikçi bir rol oynuyor.

BU SORUNDA TARAFSIZ KALMAK MÜMKÜN DEĞİLDİR

Ülkemizdeki rejim ne yazık ki, dünyada milyonların bu dev barış eylemini halkımızın duymasını engelliyor. Bundan öcü gibi korkuyor. Sansürlü, boyalı basında barış güçlerinin çağrıları, eylemleri ya birkaç satırla geçiştiriliyor ya da hiç yer almıyor. Çünkü bu basın ABD emperyalizminin propaganda makinasına bağlıdır.

ABD ise durmaksızın savaşın politik ve psikolojik ortamını hazırlamaya çalışıyor. Emperyalizm aralıksız biçimde sürdürdüğü propaganda ile savaşın kaçınılmaz olduğu fikrini işlemeye ve insanların beynine «Sovyet askeri tehdidi» yalanını yerleştirmeye uğraşiyor.

Emperyalizm çok daha ince propaganda yöntemlerine de başvuruyor. Rambo vb. gibi filmlerle ve diğer pek çok araçla kendi yoz, çürümüş kültür anlayışını kendi dışındaki halklara şırınga ediyor. Irkçılığı, vahşeti, saldırganlığı, savaşları, terörizmi doğal bir şey olarak göstermeye çalışıyor.

Türkiye televizyonunda, boyalı basında, sinemalarda bu yoz propagandaya alabildiğine yer verilirken, dünyamızın karşı karşıya olduğu nükleer tehlike ve buna karşı çıkan milyonların barış eylemi halkımızdan sinsice gizleniyor.

Bu duruma elbette şaşmıyoruz. Şaşmamak gerekiyor. Özal hükümeti, bu rejim ABD'ye bağlıdır. Türkiye ile ABD arasında halkımızın ulusal onuru ile bağdaşmayan böyle bir bağımlılık ilişkisi, demokrasinin varolduğu hiçbir ülkede görülemez.

Bu hükümet izlediği dış politika ile dünyada yalnızca ülkemizin itibarını ayaklar altına almakla kalmadı, aynı zamanda ABD'nin savaşçı politikasının da baş destekçisi oldu, milyonların barış isteminin karşısına çıktı.

Günümüzde barış ile savaş sorununun orta yerinde durulamaz. Bu sorunda tarafsız olmak mümkün değildir. Savaş tehlikesi karşısında suskunluk yalnızca savaş isteyenlere hizmet eder. Üstelik bu rejim bu konuda tarafsız da değildir. Kürt halkına karşı Türk askerlerinin Irak topraklarına sürülmesi örneğinde açıkça görüldüğü gibi, bu rejimin bölgemizde tehlikeli serüvenlere girişmeyeceğinin hiçbir garantisi yoktur.

Sürekli gergin tutulan Ege sorunu, Türk-Yunan ilişkileri, Kıbrıs sorunu her an patlamaya hazır bir bomba niteliğindedir. Türkiye kendi isteği dışında da bir savaşa sürüklenebilir.

Tüm bunların yanısıra daha da kaygı verici olan şey, ABD ile Türkiye arasında daha önce imzalanmış olan Savunma ve İşbirliği Anlaşması'nın uzatılmasıdır. Bu anlaşmada neler gizlidir, halkımız bunu bilmemektedir. Fakat hükümetin tutumu bu anlaşmanın halkımız, ülkemiz için ağır yeni yükümlülükler getirdiğini,

yeni yeni tehlikeler taşıdığını gösteriyor. Çünkü, bugüne kadar ne de Genelkurmay bu anlaşmanın uzatılmasının sorumluluğunu üstlendi. Tersine sorumluktan kaçmaya çalışıyor. Ocak ayında yeniden imzalanacak olan bu anlaşmaya karşı çıkılmalıdır. Bu anlaşma imzalanmamalıdır. Bu anlaşmada neler olduğu halkımıza açıklanmalı, uzatmaya kimlerin karar verdiği ortaya çıkarılmalıdır. Bugün, bugün olmazsa yarın, halkımız bunun sorumlularının yakasına yapışacaktır.

BARIŞ İSTEMİ DERİN BİR İÇERİK TAŞIYOR

Barış mücadelesinin günümüzde kazandığı yeni boyutları, derin içeriği de görmek gerekiyor.

Barış istemi ile ayağa kalkan milyonlar yalnızca roketlere karşı çıkmıyorlar. Onlar savaş tehdidi altında gerginlik içinde yaşamak istemiyorlar. Uluslararası havanın, toplumsal ilişkilerin değişmesini, daha insancıl, daha uygarca olmasını istiyorlar. Şiddetin yaşamın her alanından dışlanmasını istiyorlar. Nükleer artıklar ve diğer nedenlerle çevre kirlenmesine, doğal ve toplumsal değerlerin tahrip edilmesine karşı çıkıyorlar.

Yani kendi yaşamlarına, kendi geleceklerine daha duyarlılıkla, bilinçle sarılıyorlar.

Tüm bunlar çağımızda insanlığın gelişen bilincini ve yeni istemlerini gösteriyor.

Sovyetler Birliği'nin barış girişimlerinin temelinde, SBKP'nin yeniden kaleme alınan programının özünde yatan da budur. Yani, yeni bir uluslararası ilişkiler sisteminin kurulması çağrısıdır. Görebiliriz ki, bu çağrı milyonlarca insanın istemini yansıtıyor, ona uygun düşüyor.

İnsanlık 2. Dünya Savaşı'ndan bu yana yeni bir dünya savaşı görmedi. Böylece insanlar bir dünya savaşının önlenebileceğini kavramaya başladılar. Bugünkü gelişen bilinçlenmede bu olgunun önemli bir payı vardır.

Bugüne dek eğer insanlık bir 3. Dünya Savaşı tehlikesi ile karşı karşıya gelmediyse, bunda Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkelerin, dünya barış güçlerinin kararlı barış mücadelelerinin payı başta geliyor. Özellikle askersel stratejik dengenin sağlanabilmiş olması, savaş yanlısı güçleri caydırıcı olmuştur. Bugün Sovyetlerin, askersel-stratejik dengenin korunması ve karşılıklı eşit güvenlik temelinde bu dengenin düzeyinin düşürülmesi önerisi barışın korunması açısından stratejik bir önem taşıyor.

Bu açıdan, Türkiye barış ve demokrasi güçleri şimdi ülkemizin sorunlarına bambaşka bir açıdan yanaşarak, hem dünya barışına katkıda bulunmada hem de ülkemizin bağımsızlık, ulusal egemenlik haklarının korunması ve demokrasi mücadelesinde daha aktif olma olanaklarını elde edebilirler.

TKP olarak biz elbette NATO'nun bir savunma değil, saldırı örgütü olduğunu biliyor ve NATO'ya girmiş olmayı bir talihsizlik olarak görüyoruz. Ancak barışa hizmet eden demokratik bir hükümet eliyle Türkiye, NATO içinde bir ülke olarak silahlanma yarışının durdurulmasına, askersel dengenin korunarak, düzeyinin düşürülmesi ve giderek her iki askeri blokun karşılıklı olarak feshedilmesi amacına hizmet edebilir. Bugün bu, NATO'dan çıkmaktan çok daha etkili, aktif bir görevdir.

Bugün ABD emperyalizminin, NATO başlarının savaşçı emellerine alet edilmek, bölgede ABD'nin çıkarla-

rının korunması ile görevli bir jandarma rolü verilmek istenen Türk Ordusu, demokratik hükümet koşullarında NATO içinde bile barışa, ülkemizin ulusal çıkarlarına korunmasına hizmet eden bir işlev yüklenebilir.

Bu, ordunun bugün olduğu gibi halka ve demokrasiye karşı işlev görmesine son verilmesiyle sıkı sıkıya bağlıdır. Devlet bütçesinin dörtte birini oluşturan Silahlı Kuvvetler Bütçesi'nin yüzde 65'i Türkiye'de silanlanma harcamalarına ayrılmış durumdadır. Ordunun barışçı bir görev üstlendiği durumda bu harcamalar büyük ölçüde gereksiz hale gelecektir. Bunun sonucunda ise ulusal gelirin bugün tasavvur bile edilemeyen ölçüde üretime, yatırıma, halka yöneltmesi mümkün olacaktır.

Barış için mücadelenin bir başka çok önemli yanı, bu mücadelenin milyonları kucaklayan, yığinsal bir politik-kültürel eğitim, bir okul olmasıdır. Barış için ayağa kalkan insanlar kaçınılmazlıkla emperyalizmin saldırgan özünü kavriyorlar. Daha hümanist duygulara sahip oluyorlar, dünyaya daha gerçekçi bakıyor, sosyalimi benimsemeseler bile antisovyetizmin, antikomünizmin militan aleti olmayı reddediyorlar.

Kısaca, barış için mücadeleye katılan yığınlar, insanlığın, uygarlığın korunmasına hizmet etmekle kalmıyor, barış fikrini egemen kılarak uygarlığın gelişmesine de katkı yapıyorlar. Çünkü savaş düşüncesi çağdaş düşünceye karşıdır.

Sevgili yurttaşlar,
Yoldaşlar, kardeşlerim

Ülkemizde bu halk düşmanı faşist diktatörlük rejimi sürdüğü sürece Türkiye barışa katkı yapan bir ülke olmayacaktır. Öte yandan halkımız her an bir savaş serüvenine sürüklenme tehlikesi ile burun buruna yaşamak zorunda kalacaktır.

Bu nedenle, bu rejime son vermek, demokrasiyi kazanmak aynı zamanda barışa hizmettir. Ne var ki, nükleer savaş tehlikesi öylesine ciddidir ki, bölgemizde gerginlik öylesi boyutlar kazanmıştır ki, barış için mücadele bir gün bile ertelenemez.

Bugün bütün bu baskılara rağmen geçmişe oranla çok daha geniş güçler barış mücadelesinde aktif yer almaya hazırdır. Bu mücadeleyi güçlendirmek için elimizden gelen herşeyi yapmalıyız.

1987 yılı, dünyada ve ülkemizde zorlu mücadeleler yılı olacaktır. Ne var ki, bu zorlu mücadelelere dünya barış güçleri, ülkemiz demokrasi güçleri şimdi daha hazırlıklıdır. 1986 yılındaki kazanımlarımızla 1987'de daha başarılı olabiliriz. Yeni yılda umutlarımızın gerçek olması büyük ölçüde bizim elimizdedir.

İnsanlığın barış çağrısı, akıl çağında aklın çağrısıdır. Sağduyunun çağrısıdır. 1897 barışın, yani aklın, sağduyunun egemen olduğu yıl olsun.

1987 yılı ülkemizde barış ve demokrasi mücadelesinin yükseldiği, güç kazandığı bir yıl olsun.

Bu dileklerle hepinizin yeni yılını, Türkiye Komünist Partisi adına yürekten kutlarım.

«YENİ BİR TÜRKİYE, YENİDEN BİR DOĞUŞ İSTEĞİ, HEYECAN VE BİLİNCİ YARATMALIYIZ.»

*Şubat 1987'de düzenlenen bir toplantıda
yaptığı konuşma*

Değerli yoldaşlar,

TKP MK 7. Plenum çalışmalarına başlıyoruz! Hemen her plenumumuzda plenumun öneminden söz ediyoruz. Gerek dünyamız ve ülkemizdeki gelişmeler, gerek partimizin mücadelesi ve çalışmaları durmaksızın önümüze çözülmesi gerekli yeni ve önemli görevler koyuyor. Bu plenumumuzun önemini anlamak için gündem maddelerimize bakmak yeterli olacaktır.

Fakat kanımca plenumumuzun asıl önemi gündem maddelerinin ardında, MK'mizin çalışma tarzında gizlidir. Dikkatinizi gündemde yer alan iki karar önerisine çekmek istiyorum.

Birincisi, 1988 sonuna kadar iki yıllık bir politik çalışma planı önerimiz var. Partimizin her alandaki faaliyetinin ana hedeflerini belirliyor. İkincisi ise, 6. Kongre ile bağlı olarak Program ve Tüzüğümüzü yeniden ele alma önerisidir. İlk bakışta bu iki ayrı konunun aynı plenumda ele alınması çelişik ve çözümü zor gibi gözüküyor.

Ama buna zorunluyuz. Burada sözünü ettiğim pra-

tik zorunluluklar değildir. Politik Büro'da plenumun hazırlık çalışmalarına girdiğimiz zaman şunu gördük: Politikamızın perspektiflerini yeterince aydınlatmadan güncel çalışmalarımızda netlik ve somutluk sağlamak zor oluyor. Bu nedenle Politik Büro'muz, belki de ilk kez böylesine kapsamlı bir tartışma yaparak MK'mizin önüne geliyor. Pratik çalışmalarımızın ilgi alanına giren teorik ve pratik her sorunu gerçekten eleştireci bir anlayışla yeniden ele aldık. Güncel politik gelişmeleri ve buradan çıkan pratik görevleri aydınlatma çabamız, önce program ve tüzükte yapacağımız değişikliklerin esasını ve yönünü aydınlatmak gereğini ortaya çıkardı. Program sorunlarından tekrar pratik çalışmaların sorunlarına döndük. Bu çalışmayı, Politik Büro'da kolektif çalışma ve kişisel sorumluluk prensibini ne ölçüde işletebildiğimizi irdeleme, hesap sorma işiyle birleştirdik.

Kısaca hem kendimizi yenilemeye, hem de aynı anda partimizin önünde duran görevlere yanıt vermeye çalıştık. Aynı çalışmayı MK'mizde de gerçekleştirebileceğimize inanıyoruz.

Yoldaşlar,

Bu plenumumuzda asıl dikkat vermemiz gereken, ağırlıklı konu, önümüzdeki iki yılın politik hedeflerini ve çalışma planını kapsamlı ama özlü ve somut biçimde çıkarabilmektir.

Karşımızda oldukça zorlu bir soru duruyor: 1988'e kadar ve bu tarih civarında politik durumda nasıl bir gelişme olabilir? Kuşkusuz, bizim kontrolümüz altında olmayan ve pek çok raslantısal olaya açık koşullarda bir güncel durum değerlendirmesi yapmak oldukça zordur. Yanılma payı yüksektir.

Böyle de olsa, gerçeğe en yakın bir öngöründe bulun-

mak zorundayız. Bu öngörü politik taktiğimizi bellikle memize yardım edecektir. İşte tam bu noktada iki iş birarada yapmak gerekiyor. Hem somut durumun gerçekçi bir analizini yapmak, hem de stratejik yönelimizi daha da aydınlatarak onun politik taktiklerimizle bağını daha iyi kurmak. Başka bir deyişle somut olgularla gelişmenin genel eğilimi arasındaki bağlantıları doğru biçimde görmek.

1986 ara seçimlerinin değerlendirilmesinin bu konuda bize sağlam ipuçları verebileceğini düşünüyoruz. MK'ne sunduğumuz Politik Büro raporunda bu değerlendirme yer alıyor.

Bu değerlendirme ile bağlı olarak politik hedeflerimizi ve çalışma planımızı belirleyeceğiz. 1986 Ulusal Konferans çalışmalarımız neleri ne kadar yapabileceğimizi ortaya koyması bakımından bizim için güvenilir bir yol gösterici oluyor.

Ulusal Konferansımız, ülkemizdeki somut durumu, yığınların ruh halini anlamada da, mutlak anlamda olmasa bile, bize ipuçları veriyor. Kısaca aradığımız pek çok gösterge Konferans çalışmalarımızın sonuçlarında yatıyor. Bu nedenle 1986 Ulusal Konferans çalışmalarımızın değerlendirilmesi Plenumumuzun ikinci ağırlıklı konusunu oluşturuyor.

Raporda bunun üzerinde ayrıntılı olarak durulmuş, geniş bir değerlendirme yapılmıştır. Burada özellikle ülkede yapılan Türkiye Parti Örgütleri Ulusal Konferansı'nın partimizin mücadele tarihinde çok önemli bir dönüm noktası oluşturduğunu vurgulamak istiyorum.

Daha birkaç yıl önce ağır kayıplara uğramış ve sürekli polis takibi altında çalışmak zorunda olan partimiz, bu konferansla, ülke içinde, geniş kapsamlı ve düzenli bir kollektif çalışmayı gerçekleştirme yeteneğinde

olduğunu kanıtlamıştır. Uzun yıllardan sonra ilk kez elde ettiğimiz bu başarı, 5. Kongre'den bu yana parti örgütlerimizin ve yoldaşlarımızın MK'mizin yönlendirciliğinde yürüttükleri özverili çalışmaların ürünüdür. Bu, önümüze daha büyük, daha geniş kapsamlı görevler koyabilecek durumda olduğumuzu gösteriyor.

Yoldaşlar,

Halkımızın barış, demokrasi, iş, ekmek, özgürlük mücadelesinde kolay başarılar görülüyor. Demokrasiyi kazanmak da, kazandıktan sonra korumak da çok zor olacaktır. Öyle görünüyor ki, her demokratik mevziyi dişe diş mücadele ile kazanabileceğiz. Boş hayallere yer yok. Bütün planlarımızı ve hatta umutlarımızı bu gerçeğin ışığında görmeliyiz.

Mücadelemizin böylesine çetin bir yoldan geçmek zorunda olmasının en başta gelen nedeni ülkemizin emperyalizmin en saldırgan, en sömürücü çevrelerinin pençesinde olmasıdır. Ülkemizdeki işbirlikçileri eliyle ABD emperyalizmi, Reagan yönetimi kendi çıkarlarını ülkemize dayatmaya devam edebiliyor.

Uluslararası durumun nitelikleri de uzun ve zorlu bir mücadeleyi göze almak gerektiğini gösteriyor. 80'li yıllarda dünyamızda yeni niteliksel bir durum oluştu. Bu yeni nitelik insanlığın bir yol ayrımına gelmesi ile belirleniyor. İnsanlığın hem yaratıcı hem de öldürücü olanaklarını dev adımlarla artıran bilimsel-teknik devrim insanlığı bu yol kavşağına getirdi. Aklın yolu birlikte yok olmak değil, birlikte sağ kalmaktan geçiyor. Hangi yola girilecek?

Dünyamızdaki bu yeni niteliksel durum insanlığın barışın korunduğu bir dünyada ilerlemesi ve gelişmesi için bir yanda zengin olanaklar yaratıyor, öte yandan Reagan yönetiminin, bağlı olduğu askersel-sanayi komp-

leksinin ve ölüm tüccarlarının kâr hırsı nedeni ile insanlığın geleceği konusunda en ufak sorumluluk taşımaması, insanlık dışı savaşçı politikasını uygulamada ısrar etmesi tehlikeleri olağanüstü artırıyor. Kısaca yeni durum olanaklarla birlikte tehlikelerin atbaşı artması ile belirleniyor.

Reykjavik görüşmesi bunun en iyi kanıtı. SBKP MK Genel Sekreteri Gorbaçov yoldaşın açıkladığı Sovyetler Birliği'nin somut silahsızlanma önerileri dünyamızda kalıcı bir barışın olanaklı olduğunu gösterdi. Ölüm tüccarlarının kararları dışına çıkamayan Reagan yönetiminin «Yıldızlar Savaşı» projesinde ısrarı ise tehlikenin boyutlarını görmek için yeterli.

Reykjavik yalnızca bu gerçeğin görülmesini getirmedi. Kalıcı bir barışın olanaklı olduğunun görülmesi inisiyatifin barış güçlerine kaymasını getirdi. ABD'nin görüşmelerin başında kabul edip sonra reddettiği nükleer silahsızlanma önerileri doğrultusunda, şimdi ABD yönetimini sıkıştırmalıyız. Yitirdiği inisiyatifi tekrar elde etmesine fırsat vermemeliyiz.

Bu olanaklıdır. Geçtiğimiz yıl içinde barış ve savaş sorununda uluslararası alanda güçlerin yeralımında önemli değişiklikler oldu. Sosyalist ülkelerin dış politika alanındaki işbirliği daha aktifleşti. Bu ülkelerle Bağlantısızlar Hareketi'nin silahsızlanma konusundaki tutumları birbirine daha yakınlaştı. Altılar'ın girişimleri daha gelişti. Farklı ideolojik görüşe sahip geniş sosyal-politik çevreler gerçekleri daha açık görmeye başladılar ve barış hareketinin aktifliği daha arttı. Bütün bunlar ülkemizde de olumlu bir etki yapıyor.

Dünyamızdaki yeni niteliksel durum uluslararası ilişkilerde çelişki ve çatışmaların olağanüstü artmış olmasına rağmen, karşılıklı bağımlılığın da artması ile

belirleniyor. 80'li yıllarda oluşan koşullar öylesinedir ki, hiçbir ülke bu karşılıklı bağımlılığı dikkate almadan, yalnızca kendi koşullarını değerlendirerek kendi yolunu çizemez. Dünyamızın bir ucunda artan gerginlik, öbür uçtaki ülkeleri de doğrudan ilgilendiriyor.

Barış, demokrasi, toplumsal ilerleme sorunları ve aralarındaki ilişkiler günümüzde yeni içerikler kazanıyor. Bunlar teorik olarak aydınlatılmadan önümüzdeki somut pratik adımlarda kalıcı başarılar elde edilemez. Kısaca, eski bakış tarzı ile, donmuş kalıplarla ne çağımızın karakteri anlaşılabilir, ne de halkımızın sorunlarına çözüm getirilebilir.

Eğer dünyada ve bölgede barışın korunması mücadelesi ile, bu mücadelenin görevleriyle ülkemizde ulusal egemenliğin güçlendirilmesi, uluslararası planda eşit haklı ilişkiler içinde ekonomik gelişmenin sağlanması, demokrasinin kazanılması ve savunulması, emekçilerin durumundaki kötüleşmenin durdurulması görevleri bağlanamazsa sonuç alınamaz. Öyleyse, işçi sınıfımızın çözmek zorunda olduğu görevler artmış, sorumluluk alanı genişlemiştir.

Burada dikkatinizi öteden beri çok önemli olduğunu düşündüğüm bir noktaya çekmek istiyorum. Tüm gelişmeler, olaylar ve olgular ülkemizin bir yol ayırımında olduğunu gösteriyor. Uluslararası durumdaki yeni gelişmelerle ülkemizin içinde bulunduğu durum pek çok yönden üst üste düşüyor. Herşeyden önce baş düşman aynıdır.

Türkiye ya ABD emperyalizmine kölece bağımlılık rotasında kalmaya devam edecek, çağın gerisine, karanlıklar içine kayışı hızlanacak ya da köklü bir dönüş yaparak çağdaş, uygar, modern, aydınlanmış, kalkınan bir Türkiye, yani barış ve ulusal demokrasi rotasına girecektir.

Bunun ortasında bir yol yoktur. 12 Eylül işte bu orta yolu yok etmiştir. Bu nedenle de 12 Mart'tan farklı olarak 12 Eylül'den çıkış çok zor olacaktır.

Ulusal felâketler, ancak ulusal çapta uyanışla, tüm diri güçlerin birliği ile önlenabilir.

Ne tek başına artık bütünsel bir yol olmaktan çıkmış olan Atatürkçü denilen yol, ne de «nurlu ufuklar, büyük Türkiye» denilen, geleneksel sağın yolu, ne «İslami kalkınma» yolu, ne de tek başına sosyal-demokrat çözümler ülkeyi kurtarabilir.

Kapitalizmin varlığı nedeniyle bir toplumsal sistem anlamında bugünkü düzenin gerçek alternatifi kuşkusuz sosyalizmdir. Ama sosyalizm henüz hedeftir. Bu rejimden, bugünkü durumdan çıkış yolu değildir.

Ayrı ayrı yollardan gitmekte ısrar edildikçe, Özal'ın alternatifsiz kalması kaçınılmazdır. Özal hükümeti düşse bile bu yol alternatif olmaya devam eder. Bugünkü yoldan gidilirse ne olur? Nükleer ve uzay çağında, bilim ve teknolojinin dev adımlarla ilerlediği çağda yerinde saymak gerilemektir. Ülkemizin maddesel ve insan gücü, kültürel değerleri emperyalizmin yeni-sömürgecilik yöntemleriyle ve içerdeki bir avuç vurguncu-talancı çete eliyle bir daha yeri doldurulamaz biçimde tahrip olacaktır.

Bu tehlikeyi ciddiye almayanlar, emperyalist ülkelerle bizim gibi ülkeler arasındaki yeni süreçleri görmeyenlerdir. Uluslarötesi tekeller, bu ülke ekonomilerini yeni-sömürgeciliğin sömürü mekanizmasına, emperyalizmin yeniden üretim sürecine eskisinden daha sıkı bağlamayı hedefliyorlar. Başta ABD olmak üzere emperyalist ülkelerin askersel-sanayi kompleksi, bu ülkelere silah ihracını ve askersel-sanayi kurma girişimlerini artırıyorlar. ABD'nin etkisindeki uluslararası fi-

nans kuruluşları, dış borç mekanizması ile bu ülkelerin ABD'ye bağımlılığını yeni bir düzeye çıkarıyorlar.

Türkiye 12 Eylül rejimi ile birlikte bu politikaların bütün yönleri ile uygulanıp denendiği bir laboratuvar oldu. Bir dizi başka nedenin yanı sıra bu nedenle de Türkiye, 12 Eylül öncesinin Türkiye'si değildir artık. Komünistler, ilericiler, demokratlar, ülkenin geleceğine kafa yoran herkes bu nedenle eskisinden farklı düşünmek zorundadır. Farklı düşünebilmek görmekle mümkündür.

Yoldaşlar,

Sol harekette şimdiye kadar yeterli olmasa da, en fazla ülkemizin ekonomik ve sosyal yapısının analizi üzerinde duruldu. Ne var ki, ülkemiz sol hareketinin gündeminde toplum yapımızın ta aileye kadar Marksist açıdan sosyolojik ve sosyal-psikolojik araştırılması gibi konular hemen hiç yer almadı. Aynı şekilde, toplumumuzun üstyapı özellikleri, yani toplumsal düşüncenin gelişmesi, toplumsal bilinç, hukuk, felsefe, din, ahlak ve gelenekler, kültür ve estetik vb. gibi alanlar Marksist açıdan yeterince ciddi bir incelemeye tabi tutulmadı. Biz de bu konulara yeterince dikkat ayırmadık.

Şimdi dinsel akımlar, irtica konusu, Kemalizm, ulusal kültür en çok tartışılan güncel konular. Ama yukarıda değindiğimiz eksikliğin varlığı koşullarında bu konuların sağlıklı biçimde aydınlığa kavuşturulması mümkün değildir.

Dahası, toplumsal düşünce, toplumsal bilinç irdelenmeden etkili bir ideolojik mücadele, propaganda kesinlikle olanaksızdır.

Örneğin, dinin toplumumuzdaki etkisi ideolojik, politik, sosyal yönleri ile aydınlatılmadan irtica tehlike-

sinin ne olduğu ve ne kadar tehlike olduğu kavranamaz. Akla kara gibi ele alınır. Oysa dinin etkisi her koşulda ve her ülkede aynı değildir.

İrtica yok mu? Kuşkusuz var. Ama bu yeni bir olay değil. İrtica artıyor mu? Evet. 12 Eylül rejiminin yarattığı koşullarda, ABD'nin yarın kullanmak üzere şimdiden tezgahladığı istikrarsızlaştırma politikasının bir sonucu olarak irtica gelecek için bir tehlike olarak var. Fakat asıl tehlike emperyalizmin en saldırgan, en geri ci çevrelerine bağı bugünkü rejimden geliyor. İrtica bizzat Özal hükümetinin içindedir. Bugün için ülkemizde irtica tehlikesi, bir savaşa sürüklenme tehlikesinden daha fazla değildir.

Öte yandan, toplumun ortak değerlerinin, toplumsal düşüncenin çözüldüğü, farklılaşma ve ayrışmaların doğduğu, kültür ve ahlak yozlaşmasının hızlandığı, demokratik, sol düşüncelerin baskı altında olduğı bir ortamda dine karşı ilginin artması tek yönlü ve yalnız irtica olarak yorumlanamaz.

Sosyal yapı da çözüyor. Köyler kentlere akıyor. Şimdi büyük kentlerin sokaklarını eskiden kat kat fazla işsiz köylüler dolduruyor. Köydeki başı sarıklı erkekler ve çarşafli, başörtülü kadınlar kentlilerin dikkatini çekmezken, bunların kent sokaklarını doldurmaları irticanın arttığına işaret sayılıyor. Kuşkusuz bu durum da irtica için uygun ortam yaratıyor. Öte yandan kentteki köylü kentliyi ahlaksız, dinsiz sayıyor. Gazeteler, sinemalar, televizyon onların bu yargısını destekliyor.

Fakat aynı zamanda kentteki köylü kentten olumlu anlamda da etkileniyor. Görüş ufku genişliyor, daha politize oluyor. Diğer yandan, dinsel akımlarda görülen hareketlilik de tek başına irtica diye görülmemeli.

ABD'nin ülkeyi, halkımızı politikadan, yani kendi geleceğini düşünmekten uzaklaştırma taktiğini bozan unsurlardan biri de, dinsel akımlardaki politik hareketliliğin artmasıdır.

12 Eylül'ün başlarında şu ya da bu camide, Atatürk'e, ilericilere, solculara karşı politik konuşmalar yapılırken, «Anayasa'ya evet deyin» propagandası yürütülürken generaller, «Camiye politika sokuldu» demiyordu. Bugün camilerde bu rejime karşı konuşuluyor diye generaller feryat ediyor. Bir camide hoca şöyle konuşuyor: «Bir elimde Kuran, bir elimde askerlerin Anayasası var, Kuran'a bakıyorum, bu Anayasa Kuran'a aykırı».

Bir olgu hoşumuza gitmeyebilir. Ama onu bir gerçeklik olarak tüm boyutları ile görmeliyiz.

Kışlaya da politikanın girmesi yasaktır. Peki o zaman 12 Eylül darbesi neyin nesidir? Niçin bir sivil değil de general Evren cumhurbaşkanıdır? Anayasada Milli Güvenlik Kurulu'nun ne işi var?

Anayasaya hem okullarda din eğitimi ve hem de kendilerini zorunluk olarak sokan generaller, şimdi yeni oyunlar peşindeler.

İrticanın mı iktidarı, yoksa militarizmin mi iktidarı? Neden böyle bir seçim karşısında kalsın halkımız?

Evren, TKP'nin müslümanlarla birlik olduğunu ve orduyu parçalamak istediğini söylüyor. Bizim ne dediğimiz, ne istediğimizi halkımız Barış ve Ulusal Demokrasi Alternatifi Programımızdan okuyor, okuyacak. Evren'e tek bir şeyi hatırlatmak istiyorum. Ulusal Kurtuluş Savaşı'nda Atatürk emperyalizme ve işbirlikçilere karşı müslümanlarla birlikte mücadele etmedi mi? Bugün Evren ülkemizin ulusal egemenliğini, ulusal çıkarlarını ABD'ye karşı koruduğunu söyleyebilir mi? Hal-

kımızın önünde bizimle açık tartışabilir mi?

Ordu konusu da böyledir. TKP ordu konusunda ne diyor? Ordu ABD'nin bölgemiz ve ülkemizdeki çıkarlarının koruyucusu değil, Türkiye'nin ulusal güvenliğinin ve çıkarlarının savunucusu olsun. Orduya polis görevi verilmesin. Ordu, Türk ve Kürt halkının üzerine sürülmesin, diyoruz.

Evren, kışlada demokrasi yok dediğimiz için bizi yalan söylemekle suçluyor. Evren de çok iyi bilir ki, Türkiye'de askerlik yapmış her yurttaş, onun değil, TKP'nin doğru söylediğine tanıklık yapmaya hazırdır.

Yoldaşlar,

Amacım irtica ve dinsel akımlar konusunu bu konuşmada her yönüyle incelemek değil. Yalnızca açıklamış olduğum nedenle bir örnek olarak üzerinde duruyorum. Bu konuda son olarak şu da söylenmeli: Demokrasinin olmadığı yerde Evren'in açtığı laiklik tartışması da anlamlı değil. Laikliğin, bağımsız, demokratik bir cumhuriyet çerçevesinde bir anlamı var. Bugün Türkiye'de böyle bir rejim yoktur.

Başta değindiğimiz konuya dönersek, özetle diyebiliriz ki, sosyal ve ekonomik yapıda olduğu gibi toplumsal düşünce ve toplumsal bilinçte de bir çözülme, farklılaşma, ayrışma süreci var.

Bir yanda emperyalizmin en saldırgan, en gerici çevrelerinin, militarizmin, faşizmin ideolojik-politik konumları, savaşçı, militarist, yayılmacı, şoven milliyetçi, faşist düşünceleri, kozmopolitizm, yeni-tutuculuk, yeni-mandacılık dediğimiz akımlar.

Diğer yanda geniş bir toplumsal-politik düşünce yelpazesi. Geleneksel sağ, sözcülerinin demokratik sağ olarak adlandırdıkları yeni bir çizgiye oturmaya çalışı-

yor. Burjuva demokratik bir içerik, henüz eğilim halinde olsa da, netleşiyor.

Dinsel akımlar içinde de ayrışma hızlanıyor. Emperyalizme, bu rejime karşı çıkan, barış ve demokrasi isteyen sola, ilericilere yakınlaşan çevreler genişliyor.

Sosyal-demokrat düşünceler ise sarsıntı geçiriyor. Sosyal demokrat partilerde Kemalizmle sosyal-reformcu öğeler içiçe geçiyor. Sosyal-demokrasi nereye oturacağını henüz görebilmiş değil. Değişik eğilimler var.

Atatürkçülük artık toplumu birleştiren resmi bir ideoloji olmaktan çıkmıştır. Onun içinde de farklılaşma var. Biçimsel Atatürkçülük etkisini yitiriyor. Buna karşılık onun ulusal kurtuluşçu özüne sahip çıkan Kemalist çevreler, düşünceler yeniden canlanıyor. Bu çevreler, ilginçtir, dinsel akımlara ayrımlı yaşıyorlar.

Küçük burjuva sol radikal akımlarda da ayrışma hızlı. Önemli bir çevre eski bireysel terörist çizgiden uzaklaşıyor. Bir kısmı sosyal-demokrasiye, Batı'daki yeşiller hareketine benzer düşüncelere kayıyor. Diğer bir kısmı ise işçi sınıfı ideolojisini seçiyor.

İşçi sınıfının ideolojisi, Marksist-Leninist ideoloji, üzerindeki yasaklara rağmen, etkisini koruyor ve artırıyor.

Burada geçerken şunu vurgulamak istiyorum: Günümüzün görevlerine gerçekçi yanıtlar üretemedikleri sürece sol çevrelerde bölünme, parçalanma, yığınlardan tecrit olma süreci derinleşecektir.

Ancak çok genel hatlarıyla değindiğimiz bu saptamalardan hangi sonuçlara varabiliriz?

Yoldaşlar,

Karşı karşıya bulunduğumuz tarihsel yol ayrımı, tarihsel dönüm noktası aynı zamanda halkımızın, ülkemizin önüne ulusal kurtuluş savaşı dönemindekine ben-

zer bir tarihsel fırsat çıkarıyor. Halkımıza ve ülkemizin ulusal çıkarlarına ihanet eden bir avuç güç dışında geniş güçler birleşebilirler. Tarihsel bir sentez yaratmak mümkündür.

Türkiye’de ulusal kurtuluş savaşından bu yana ilk defa, küçük fakat tehlikeli bir halk düşmanı azınlığa karşı, yepyeni bir düşünceyle, yeni ve ileri bir içerikte, ulusal kurtuluşçu, derin demokratik ve hümanist bir ruhta, gelişkin bir düzeyde ulusal birliği kurmanın olanakları doğdu.

Barış ve Ulusal Demokrasi Alternatif Programımız birleşebilecek sosyal-ekonomik-politik hedefleri ortaya koyuyor. Ayrıca yukarda işaret ettiğimiz nokta ortak toplumsal düşüncelerin de varlığını gösteriyor.

Politik ve ideolojik farklılıklara rağmen ve bu farklılıkları ortadan kaldırmadan bu düşünceleri ancak barış ve demokrasi düşüncesi birleştirebilir.

Burjuva demokratik, ulusal kurtuluşçu düşünce ve işçi sınıfı düşüncesi kendi farklılıklarını koruyarak barış ve ulusal demokrasi düşüncesi etrafında birleşebilir. Diğer düşünce akımları, açıkladığımız gibi, bu üç ana düşünce akımı çevresinde toplanıyor.

Toplumumuzda çok zayıf olan demokrasi geleneği ve demokrasi bilinci geliştiği oranda yığınlarda daha ileri gitme, toplumu değiştirme isteği olgunlaşacak, dev bir enerji ortaya çıkacaktır.

Soyut bir demokrasi, Türkiye, Barış ve Ulusal Demokrasi programımız esasında, demokratik bir yeniden düzenleme içine girmelidir. Girmek zorundadır. Yeni bir Türkiye yaratma, yeniden doğuş isteği, heyecanı, bilinci yaratılabilir. Barış ve demokrasi yönünde böylesi bir köklü dönüşümün motor gücü işçi sınıfımız ve TKP olabilir.

Sonuç olarak, bugün bu rejime son verebilmek, demokrasiyi kazanabilmek için daha ileriye doğru ve perspektifli bakabilmek gerekiyor. Eğer demokratik, sol güçler arasında bugün olması zorunlu birlikler kurulamamışsa, amacın, başka deyişle perspektifin açık olmayışı nedeniyledir. Eğer bugün bu rejimi yıkmakla sınırlı bir amaç için birleşilecekse, ordunun yumuşak çıkış, gerl çekilme manevrası bunu çoktan önlemiştir. Bugün birleşmeleri gereken güçler, uzun bir etap için birleşmelerinin zorunlu olduğunu görürlerse, birlik için daha sağlam adımlar atılacaktır.

Bugün gerekli olan demokratik bir rejimin içeriğinde anlaşmak, her şeyden önce ulusal demokratik bir anayasa anlayışı ortaya koyabilmek ve bu temelde birleşmektir. TKP bunu olanaklı görüyor.

Böylesi geniş kapsamlı bir birliğin gerçekleşmesinde sol güçlerin birliğinin vazgeçilmez bir önemi vardır. Ancak, bu birliğin bir çekim merkezi oluşturabilmesi, sol güçler ülkemizin kurtuluş yoluna ilişkin herkesin çıkarlarını yansıttığı açıkça görünen somut görüşler, politik çözümler ileri sürebildiği ölçüde mümkündür. Deney bunu göstermiştir.

İki noktaya daha dikkat çekmek gerekiyor: Birincisi, baskılara, artan işsizliğe, pahalılığa, ekonomik sıkıntılara bakarak sola büyük bir kayış olduğunu düşünmek hatalıdır. Buradan çıkarak, yalnızca dar sınıfsal politik ve sosyal çözümler öne sürenler, demokrasiye adım adım geçildiğini, artık esas mücadelenin sağ ile sol arasında olduğunu düşünenler yanılıyorlar. 1986 ara seçimleri bu yanılgıyı ortaya koydu. Sol güçlerin eskiye oranla genişlemiş olduğu bir gerçek. Ama bu, duruma etkili müdahaleye yetecek bir genişlik değil.

İkincisi, politik planda olduğu gibi ideolojik müca-

delede de asıl vuruşu nereye yapacağımız çok önemli. Bu baş düşmanın ideolojik konumlarıdır. En başta savaş yanlısı düşünceler, militarizm, yeni-tutuculuk, yeni-mandacılık, faşist düşünceler geliyor. Bunlar antikomünizmin, antisovyetizmin en saldırgan biçimleridir. Asıl vuruşu bunlara yöneltmek gerekiyor. ABD'nin depolitizasyon taktiğinde ulusal bilinci yıkma hedefi önemli yer tuttuğu için kozmopolitizmle ve ulusal nihilizmle ideolojik mücadele de özel bir önem taşıyor. Kuşkusuz ideolojik alan, politik alandan farklıdır. Asıl vuruşu yönelttiğimiz düşünceler dışında kalanlarıyla ideolojik uzlaşma içinde olmayacağız. Ama onlara yönelttiğimiz ideolojik eleştiri politik işbirliği, ortak mücadele amacıyla uyumlu olmalıdır. Diyalogu başa alan bir yöntem izlemeliyiz.

Yoldaşlar,

Dünyanın ve ülkemizin sorunlarına genişliğine ve derinliğine bir bakışa sahip olmadan, Barış ve Ulusal Demokrasi Alternatif Programımızı geniş yığınlar ve demokrasi güçlerine benimsetmemiz olanaksızdır. Başka deyişle, böyle yapılmazsa güçlü bir propaganda ve güçlü bir politik etki gerçekleştirilemez.

TKP'nin güçlenmesi sorunu bugün parti çalışmalarımızda da artık öne çıkan ana sorundur. Ulusal Konferansımız bunun olanaklarını, yollarını gösterdi. Aynı zamanda partimizin güçlenmesine hizmet etti, elverişli koşullar yarattı.

Ne var ki, bu sorunu da kapsamlı ele almak gerekiyor. Partimizin örgütlü gücünü artırması politik hedeflerden bağımsız ele alınamaz. Konferansımız partimizin barış ve demokrasi mücadelesi içinde güçleneceği saptamasını pratikte doğrulamıştır. Doğrulan bu yolda kararlılıkla ilerleyeceğiz.

Yoldaşlar,

TKP, Türk ve Kürt işçilerinin devrimci partisidir. Partimizin tüm dikkati işçi ve emekçi halkımıza dökülmüştür. Onları bu acılı yaşamdan bir an önce kurtarmayı ve ülkemizin aydınlık bir yola girmesini istiyoruz. Yüreğimizde bunun acısını, ateşini duyuyoruz. Yürekları aynı ateşle yanan, hâlâ zindanlarda, işkence odalarında bulunan, sürgünlerde yaşayan yurtseverlerimiz özgür olsun istiyoruz. Kürt ulusu özgürlüklerine kavuşsun istiyoruz.

Bu istek ve duyguların gücü çok önemli. Ama bu duygular tek başına kurtuluşu getirmiyor. Kurtuluş yolunu soğukkanlı, bıçak gibi keskin bir bilinçle çizmek gerekiyor. Aynı zamanda kurtuluşun bu aydınlık yolunu halkımıza göstermek, kavratmak gerekiyor. Çünkü gerçek değiştirici, dönüştürücü güç emekçi halklardır.

Bu nedenle partimizin tüm dikkati, işçi sınıfımızın ideolojik-politik rolünün artmasının yollarını bulmakta toplanıyor.

Bu yıl Büyük Sosyalist Ekim Devrimi'nin 70. yıldönümüdür. Biz insanlığın kapitalizmden sosyalizme ve komünizme geçme çağını başlatan bu yüce devrimin yıldönümünde, canlılığı Sovyetler Birliği'nde ve özellikle SBKP'nin 27. Kongresinin tarihsel kararlarının hayata geçmesinde, sosyalist ülkelerin başarılı pratiğinde, dünya devrimci sürecinin kazanımlarında parlak bir şekilde kanıtlanan Marksizm-Leninizm idelerini, sosyalizmin idelerini, sosyalizmin örnek kazanımlarını vargüçle yayacağız. Biz, Büyük Sosyalist Ekim Devrimi'nin 70. yıldönümünü aynı zamanda Marksizm-Leninizmi ülke koşullarına yaratıcılıkla uygulayarak karşılayacağız.

Dünyaya yepyeni ve çok geniş bir pencereden bakmaya çalışırken, aynı zamanda partimizin Marksist-Le-

ninist profilini daha netleştirmeye, kadrolarımızda proleter enternasyonalizmi ruhunu daha da kökleştirmeye yönelik çalışmalarımızı Büyük Sosyalist Ekim Devrimi'nin 70. yılıyla bağlayacağız. Partimizde, Leninci yeni tipten parti anlayışını daha da güçlendirecek, ona yönelik hiçbir saldırıyı sessiz geçiştirmeyeceğiz.

Bu niteliklerimizi güçlendirdiğimiz oranda, partimizin ulusal nitelikte bir parti olduğunu daha cesaretle gösterebilir, ulusal çıkarların savunulmasını, tüm toplumun kurtuluşu görevlerini cesaretle üstlenebiliriz.

Biz kendi değerlerimize sınıksız bağlıyız. Biz komünistler bugün birlikte yürüdüğümüz ve yürümek istediğimiz güçlerle bizi ayıran derin sınıfsal zıtlıkları asla unutmuyoruz. Bunlar vardır ve sınıflar yok olana kadar da kalacaktır. En barışçıl bir dünyada da olsa, demokrasi bütün kurumlarıyla da kazanılsa sınıf mücadelesi durmayacaktır. Ve biz öldürülmelerinin 66. yılında onları saygı ile anarken bir kere daha ilan ediyoruz ki, Mustafa Suphi'lerin davasından şaşmayan TKP, bundan sonra da işçi sınıfının devrimci amaçları uğrunda mücadeleden bir an olsun geri durmayacaktır.

Fakat aynı zamanda biz şu ilkedен hareket ediyoruz. Barış ve ilerlemenin genel çıkarları dar sınıf çıkarlarından önde geliyor. Parti, dünya barışı uğruna mücadele etmeden, demokrasi uğruna mücadele etmeden sosyalizmin lafta kalacağını bilincindedir.

TKP'nin bugünkü kuşakları, partimizin onurlu tarihine yaraşır bir cesaretle her tür sorumluluğu yüklenmeye hazır. Konferansımız bunu kanıtladı.

Biz artık öncülüğün başkaları ile konum tartışması demek olmadığını da kavradık. Gerçek bir öncü gibi düşünecek, gerçek bir öncü gibi davranacağız.

Öncülük, tarihin önümüze koyduğu görevleri üstlenmekten kaçınmamaktır.

Öncülük, yaşamın gerçekleri karşısında kendini, yani düşünce ve davranışını yenilemeyi bilmektir.

Ve nihayet, öncülük, gerçekten de mücadelenin en önünde olmaktır.

Bu plenum kanımca bu yönde ciddi bir adım olacaktır.

SOVYETLER BİRLİĞİ'NDE SOSYALİZMİN DEVİRİMCİ YENİLENMESİNİN MÜCADELEMİZ AÇISINDAN ÖNEMİ

Sovyetler Birliği'nde Nisan 1985 SBKP MK Plenumundan sonra uygulanmaya başlanan yeni politika, kısa bir süre içinde dünya kamuoyunun yoğun ilgisini topladı. Bu ilgi SBKP'nin 27. Kongresiyle artarak sürdü ve 1987 Ocak ayında toplanan MK Plenumu ile doruk noktasına ulaştı. «Perestroyka (Yenilenme)» ve «glasnost (açıklık)» sözcükleri tüm dünya dillerinde yer aldı. Büyük komşumuzda odaklanan ilgi çekim alanı çok geçmeden ülkemizi de kapsadı. Bu yıl boyunca başında Sovyetler Birliği ile ilgili haber ve yorumlarda belirli bir artış gözlendi.

Elbette Sovyetler Birliği'ndeki değişiklikler karşısında herkes aynı tutumu almıyor. Ama gerek dünya çapında gerekse de ülkemizde bu değişikliklerin geniş bir çoğunluk tarafından olumlu karşılandığını söylemek bir abartma olmayacaktır. Bu arada, şimdiye kadar reel sosyalizme eleştiri yöneltmiş olan sol ve demokratik çevreler, açıklık ve tartışma ortamını, geçmişten dersler çıkararak yanlışların üzerine cesaretle gitme tutumunu ve yaratıcı arayış sürecini heyecanla desteklemektedir. Büyük Sosyalist Ekim Devrimi'nin «dünyayı sarsan» günlerinden sonra, dünya kamuoyu yeniden Sovyetler Birliği'ndeki yenilenmeyle sarsılmaktadır.

Günümüzde kapitalist ülkeler halklarının politik bakımdan en dinamik kesimini oluşturan barış hareketinin durumunu ele alalım. 80'li yılların başında barış hareketinin önemli bir kesimi «Sovyetler Birliği barışı tehdit ediyor» propagandasının etkisi altındaydı. Daha sonra Batı Avrupa'ya Amerikan nükleer roketlerinin yerleştirildiği dönemde «Barışa tehdit hem ABD hem de SSCB'den geliyor» görüşü egemen olmuştu. Günümüzde ise barış hareketinde yaygın olan, «Sovyetler Birliği'nin girişimleri bizim istemlerimize uygundur» kanısıdır. Barış hareketi içindeki bu ideolojik-politik tutum değişikliği yalnız Sovyetler Birliği'nin barış politikasının kazandığı yen dinamizmle değil, bir bütün olarak Sovyetler Birliği'ndeki yeni politikayla sıkı sıkıya bağlıdır.

Sovyetler Birliği'ndeki yeni politikanın karşıtları, emperyalizmin en gerici ve saldırgan çevreleri, en başta ABD'nin askersel- sınai kompleksidir. Washington'un şahinlerinin ana propaganda çizgisi, kabul edilen yanlışlarla aslında sosyalizmin, Marksizm-Leninizmin iflasının belgelenmiş olduğu biçimindedir. Burada kullanılan yöntem «Biz yıllardır yaptığımız eleştirilerde haklı çıktık» diyerek tek tek olgular düzeyinde «haklı» çıkmalarını «her zaman haklıyız» iddiasına temel yapmak, küçük bir gerçeğe büyük bir yalanı gizlemek, birkaç veriye dayanarak, bütünü yansıtmayan bir tablo çizmektir.

Bu çizgi sonra ikiye ayrılıyor. Bir kolu yapılan değişikliklerin yeterince köklü olmadığı için açıklanan amaca ulaşamayacağını iddia ediyor. Öteki kolu ise bu değişikliklerle kapitalizme dönüldüğünü ileri sürüyor. Değişik motiflerle farklı çevrelerin yaptıkları kötümser veya kuşkucu yorumlar ise, ya bu ana çizginin çevresine kümeleniyorlar, ya da yeni politikaya duyulan sempatinin koşullu varyantlarını oluşturuyorlar.

Ama şu bir gerçek ki, antisosyalizm kampanyasını on yıllardır taşıyan ana direkler çökmüştür. şimdiki ana propaganda çizgisi, bu kampanyanın daha gerilerdeki konumlarda tutunma çabasıdır ve yeni politika karşısında daha da gerilemeye mahkumdur.

Ülkemizde sol güçler, Sovyetler Birliği'ndeki yenilenme sürecine oldukça geç ve çekingen tepki gösterdiler. Bunun ana nedeni bugünkü koşullardaki yetersiz bilgilenme olanaklarıdır. Bundan dolayı yeni gelişmekte olan tartişma ve değerlendirme süreci de henüz yeterince yaygın ve derinlemesine bir boyut kazanamamıştır. Herşeyden önce, bu konunun sol içi tartişmanın ağırlık noktalarından biri haline gelmesi olumludur. Ama dikkat edilmesi gereken bir nokta vardır: Sağlıklı bir tartişma ancak yeterli bir bilgilenme düzeyi ile olanaklı olduğu için kesin konumlar alınmadan önce hızla bu eksik kapatılmalıdır. Partimizin de bu konuda henüz üzerine düşeni yapmış olduğunu söyleyemeyiz.

EKONOMİDE YENİLENME

Sovyetler Birliği'ndeki değişiklikler ne geçici bir kampanya ne de sıradan bir reform niteliği taşımaktadır. Bu değişiklikler toplumun belirli bir alanıyla da sınır değildirler. Ekonomik, sosyal, politik, fikir ve kültür alanlarını, toplumun tüm katlarını kapsamakta ve sosyalist toplumun gelişmesinde yeni bir niteliğe geçişi amaçlamaktadırlar. Bu uzun, zor ve çelişkili bir süreçtir. Bu değişikliklerin anlamı, sosyalizmin kendi temelleri üzerinde devrimci yenilenmesidir.

1930'lu yılların ekonomiyi aşırı merkeziyetçi bir sistemde yönetme modeli, prensip olarak o dönem için gerekliydi. Birikimin tek elden ağırlık noktalarına aktarılması, hızla ekonomiye temel olacak ağır endüstrinin

yaratılması gerekiyordu. Ama, özellikle 50'li yıllardan sonra bu model gelişen ekonomiye dar gelmeye başladı. Hele dev boyutlu bu ülkede, bilimsel-teknik devrimin ekonomiye uygulanması, entansif yeniden üretime geçiş gündeme gelince ekonomiyi eski tür yönetme modeli, onun yarattığı bürokratizm eğilimi, gelişmeye fren rolü oynamaya başladı. Sosyalizmin varolan üretim ilişkileri sisteminin, üretici güçlerin gelişmesine en iyi hizmet edecek biçimde sürekli geliştirilmediği her ülkede olduğu gibi, ekonomide «durgunluk eğilimleri» ve «bunalım öncesi durum» ortaya çıktı. Bu olumsuz gelişme, toplumun sosyal, politik, ideolojik, kültürel, her alanını da olumsuz etkiliyordu. 80'li yılların başlarında durum özetle buydu.

Şimdi, Haziran Plenumunda, ekonomik sistemde sosyalizmin avantajlarını daha etkili geçerli kılmaya yönelik niteliksel değişikliklere karar verilmiştir. Yenilenmenin tutulacak ana halkası, ekonomiyi yönetmenin köklü reformudur. Ekonomik faaliyeti frenleyen eski mekanizmanın kaldırılıp yerine bu faaliyeti hızlandıran yeni bir mekanizmanın, bütünsel, verimli ve esnek bir ekonomik yönetimin getirilmesi söz konusudur. Amaç, emekçileri çalıştığı yerde, çalışma kolektifi içinde ve toplumda, toplumsal mülkiyetin gerçek ve aktif sahibi durumuna getirmektir. Kolektiflerin ve bireylerin olanak ve sorumluluklarını artırmak, en geniş yığınların gerçekten ekonomide yönetime katılmalarını sağlamaktır.

Bu bağlamda, yeni ekonomik yönetim mekanizmasıyla kişi ve kolektiflerin çıkarları, toplumun çıkarlarıyla daha iyi uyumlaştırılmaktadır. Örneğin, emekçilerin kazancı üretimin gerçek sonuçlarına, toplumsal ihtiyaçların karşılanmasına, yani aynı zamanda kalite ve verimliliğe göre ayarlanmaktadır. Kooperatiflerdeki

ve bireysel çalışma biçimleri ekonomiye daha fazla katkıda bulunacaktır. Merkezi planlama ile tek tek ekonomik birimlerin özerkliği, yine merkezi planlama ile meta-para ilişkileri arasında diyalektik bir birlik kurulmaktadır. Blimsel-teknik devrim, ekonomik gelişmenin motoru haline getirilmekte, üretim harcamalarını etkili bir şekilde azaltan güvenilir bir mekanizma oluşturulmaktadır. Ekonominin her alanında, idari yöntemlerden yönetimin demokratikleştirilmesi yöntemine geçilmekte olduğu için belirleyici olan, insan etkeninin aktifleştirilmesidir. (1)

Bu noktada hemen iki soru soruluyor. Birincisi, 70'li yıllarda geline durumun olumsuzluğunu bu kadar keskin çizgilerle çizmek doğru mu ve gerekli mi? Bu soru, daha çok Sovyetler Birliği'ne dost çevrelerden geliyor. İkinci olarak, durum eğer böyleyse, neden bizim daha önce bu olumsuzluğu eleştirmedığımız soruluyor. Bu soru da değişik motiflerle ve geniş bir politik yelpaze arasından yöneltiliyor.

Herşeyden önce durumu geçekçi olarak açık ve net göstermek, çözülmesi gereken sorunu bütün boyutlarıyla ortaya koyabilmek, çözüm yolunu bulabilmek ve çözümün güçlerini açığa çıkarabilmek için gereklidir. Sosyalizm, yanlışlarını üstünü örterek değil, açarak ve onlardan kurtularak, güçlenir. «Proleter devrimler... sürekli kendi kendilerini eleştirirler, gelişme süreçlerini sürekli kesintiye uğratarak, görünüşte arkada bırakmış oldukları noktaya yeniden başlamak için geri dönerler, ilk denemelerinin yarım yamalaklığını, zayıflığını ve

(1) Bkz. Ekonominin Yönetilmesindeki Köklü Yenilenmede Partinin Görevleri Üzerine, M. Gorbaçov'un okuduğu, Haziran 1987 MK Plenumuna sunulan Politik Büro raporu, Neues Deutschland, 26, 27/28.6.1987.

zavallılığını acımasızca ve köklü olarak alaya alırlar, görünüşte sanki onlar yerden yeni güç toplasınlar ve daha devleşmiş olarak yeniden karşılarına dikilsinler diye karşıtlarını yere vururlar, her defasında kendi amaçlarının belirli olmayan olağanüstülüğü karşısında yeniden dehşete kapılıp geri çekilirler, ta ki her türlü geri dönüşün olanaksız olduğu bir durum oluşuncaya kadar». (2)

Birinci sorunun içinde gizli başka bir soru da açıklık yönteminin sınıf düşmanının işine yarayıp yaramadığıdır. İlkesel özeleştir, eski Bolşevik geleneğidir. Ancak güçlü, kendine güvenle ileriye yürüyebilen bir parti yanlışlarını açıkça ortaya koyabilir ve tartışabilir. Kuşkusuz yalnızca olumsuz tabloyu çizip bırakmak karşıtlarımızın işine yarar. Zaten on yıllardır antisosyalizmin temel tezi, bu tabloyu çizip sosyalizmin kendini yenilemeye yetenekli bir sistem olmadığını iddia etmek olmuştur. Sovyeler Birliği'nde bu yönde güçlü bir girişim olmadığı sürece de ofansif konumlardan etkili olmayı başarmıştır. İkinci soruya gelirsek, yenilenmenin öznel koşullarının olmadığı bir dönemde kardeş partilerin, sorunun gerçek anlamında farkında olsalar bile bunu kamuoyunda açıkça ortaya koymaları da, nesnel olarak yine antisosyalizm kampanyasına gerekçe hazırlardı. Somut olarak bizim partimiz söz konusuysa, biz sorunu bütün boyutlarıyla görüp böyle kesin bir teşhis koyabilmiş değildik 80'li yılların başında. Bizden başka bir sol güç de olumlu çözümü göstererek, bugünkü yenilenme perspektifiyle, sorunu ortaya koyabilmiş değildir.

Bu konuyla bağlı diğer bir soru da sosyalizmin ba-

(2) Karl Marks, *Lui Bonapart'ın 18. Brümeri*, Marks-Engels, *Yapıtlar* (Alm. C. 8, s. 118.)

şarılarını, kazanımlarını vurgulamaksızın yanlış ve eksiklerini ortaya koymanın doğru bir yöntem olup olmadığıdır. Bu soru, daha kapsamlı yanıtlanması gereken bir sorudur. Herşeyden önce sosyalizm, sistem olarak kapitalizme karşı tarihsel üstünlüğünü kesinlikle kanıtlamıştır. Toplumsal ilerlemenin hangi sistemde gerçekleştiği hiçbir ikircime yer vermeyecek kadar açıktır. Üstelik sosyalizm, bunu emperyalizmin açtığı savaşların, iç savaşların yıkımı temelinde, tarihsel olarak geri bir toplumu hızla endüstrileştirmeyi de gerçekleştirerek başarmıştır.

Rusya'da sosyalizmin maddi koşulları olgunlaşmadığı için Lenin'in devrimci çizgisine muhalefet edenler, örneğin Plehanov, Martov, aptal ya da bilgisiz değillerdi. Böyle düşünersek Lenin'in büyüklüğünü kavrayamayız. Onlar Marksizmin belirli bir yorumuna dayanarak, belirli bir mantığı olan gerekçeler öne sürüyorlardı. Lenin'in yaratıcılığı, bu analizdeki doğru saptamaları maddi etkenlerin elverişsizliğini görmezlikten gelmesinde değil, ama aynı zamanda devrimin olgunlaşan sosyal-politik koşullarını da görerek bu analizden farklı bir sonuç çıkarmasında, görevlerin sırasını değiştirmesindedir. Yani koşulları olgunlaşmış olduğu için önce iktidar sorununu, sonra -sosyalizme geçerken- koşullarını hızla geliştirerek kalkınma sorununu çözmek. II. Dünya Savaşı'ndan sonra, iktidar sorununun gündeme geldiği bir dizi ülkede de politik devrimden sonra sosyalizmin maddi koşullarını olgunlaştırma görevi, sosyalizme geçiş göreviyle içiçe, eşzamanlı olarak çözülmüştür.

Bu noktayı şu nedenle biraz açmak gereğini duyduk: Sosyalizmin amacı, halkın refahı, kişiliğin gelişmesi, insanın mutluluğudur. Ama bu amaca ulaşmanın koşullarını yaratmak ekonominin gelişmesine bağlıdır.

Ekonominin gelişmesi için bu kadar elverişsiz koşullardan hareketle ve emperyalizmin neredeyse sürekli askersel tehdidi ve ekonomik ablukası altında, Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ülkelerin ekonomik gelişme ve halkın sosyal, kültürel ihtiyaçlarını karşılama doğrultusunda elde ettikleri dev başarılar sosyalizmin kapitalizme göre üstün niteliklerini kanıtlamaya yeterlidir.

SOSYALİZMİN TANITILMASI

Bizim açımızdan önemli olan bir nokta, bu üstün nitelikleri, sosyalizmin avantaj ve değerlerini, başarı ve kazanımlarını nasıl tanıtacağımız sorunudur. Sosyalizmin başarı ve kazanımlarını abartmadan, kendi temelleri üzerinde açıklayarak, tarihsel koşulları içinde, ilişkilerin üzerini örtmeden, gerçekçi ve somut olarak halkımıza aktarabilmeliyiz. Bu çerçeve içinde, emekçi yığınların kapitalist ülkelerde uğrunda mücadele ettikleri istemlerin, sosyalist ülkelerin bugünkü pratik gerçekliğinde nasıl ve ne ölçüde çözülebildiğini, yarın ne ölçüde çözülebileceğini gösterebilmeliyiz.

Sorunun bir başka yönü. Sovyetler Birliği'nde elde edilen tarihsel başarıların yalnız nesnel etkenlerinden değil, öznel etkenlerinden dolayı da, olabilecek olanın altında kalmasıdır. Bu durumun, parti yönetiminin yanlış ve eksiklerinin sonucu olduğu ifade ediliyor. Bu yanlış ve eksikler, yalnız birçok başarı ve kazanımın üzerini örtmekle kalmamış, onların çarpılması tehlikesini de beraberinde getirmiştir. Bu yanlış ve eksikleri düzeltme gereği de, yalnızca nelerin yapılabildiğini değil, nelerin, hangi nedenlerle yapılamadığını ve sorumlusunun kim olduğunu da açık olarak ortaya koymayı zorunlu kılıyor. İkincisi, düzeltmenin sonuca ulaşması, gelişmenin duraklamaması ve yanlışların yinelenmesinin tek

güvencesi de açıklığın, eleştiri ve özeleştir ve kontrol olanağının gerçekleşmesidir. Eğer yapılan düzeltme sıradan birkaç önlemle sınırlı kalsaydı, kazanımları vurgulamak, eksik ve yanlışlara geçerken değinmek yeterli olabilirdi. Ama durum ciddidir. Sorunlara yaklaşımda köklü bir tavır değişikliği zorunludur. Pratiğin değişmesi için herşeyden önce kafaların değişmesi, kafaların değişmesi için de insanların sarsılması gereklidir. Bu nedenle örneğin 1961 ile 1985 arası ulusal gelir dört katına, endüstri üretimi beş katına çıktığı halde (Hangi kapitalist ülkenin böyle bir bilançosu var?) bu başarıların değil, her şeyden önce ulaşılamayan hedeflerin üzerinde duruluyor.

Sorun bizim açımızdan farklı yönler taşımakla birlikte özünde aynı tarz bir ele alışı gerektirmektedir. Gerçi biz aynı sorunlarla karşı karşıya değiliz, aynı yanlışları düzeltme görevi önümüzde durmuyor, koşullarımız tümüyle farklı. Ama emperyalist propaganda ile biz de, hem de daha dolaysız karşı karşıyayız. Üstelik sosyalizmde insanlar günlük yaşam deneyimleri temelinde gerçeği yalandan kolayca ayırabilirken, bizim halkımız tümüyle yalan propagandanın etkisi altındadır. Emperyalist merkezlerin, Sovyetler Birliği'ndeki açıklık politikasını, sosyalizmin iflas ettiği propagandasına gerekçe yapma çabasına karşılık, sosyalizmin hem başarı ve kazanımlarını, hem olanaklarından yararlanmadaki yetersizlikleri, hem de iki yıldan fazla sürmekte olan yenilenme sürecinin köklü değişikliklerini anlatmak durumundayız. Bizim her alanda eksik kaldığımız açıktır.

Sosyalizmi tanıtırken vurguların iyi dağılımı, anlattıklarımızın etkisi açısından önem taşımaktadır. Sosyalizmi tanıtma etkinliklerinin merkezinde Sovyetler Birliği'ndeki yenilenme süreci yer almalıdır. Elde

edilen kazanım ve başarılar, elbette, yenilenmenin daha da geliştireceği bir temel oluşturmaktadır. Ama, yenilenmenin kapsamı ve taşıdığı önemin iyi anlaşılması için gerekli olan sürekliliğin değil, değişikliğin vurgulanması, yeni olanın eski durumla siyah-beyaz kontrastının keskinliği içinde karşılaştırılmasıdır. Başarı ve kazanımların vurgulu verilmesi ise, emperyalist propagandayı temelinden çürütmek, sosyalizmin kapitalizme tarihsel üstünlüğünü, bugünkü sınırlı çerçevesi içinde dahi, yeterli ve kesin olarak kanıtlamak amacıyla yapılmalıdır. Hemen ardından, bu kanıtların yenilenme süreciyle kat kat güçleneceği, güncelleşeceği ve etkisini artıracığı gösterilmelidir. En güçlü gerekçemiz şudur: Hiçbir kapitalist ülke kendi temelleri üzerinde kendisini bu anlamda yenileme yeteneğine sahip değildir. Kapitalizm bunun hayalini bile kurmaya artık cesaret edememektedir. Reel sosyalizm ise daha birinci yüzyılını doldurmamıştır. İnsanlık tarihinin ölçüleriyle konuşacak olursak «daha birinci gün sona ermemiştir»⁽³⁾ Devrim devam etmektedir.

HER ALANDA YENİLENME

Sovyetler Birliği'ndeki değişikliklerin stratejisi, ülkenin sosyal-ekonomik gelişmesinin hızlandırılması stratejisi olarak adlandırılıyor. Hızlandırmanın, yani zaman etkeninin rolünü her yönüyle açıklamış olduk. Ekonomide duraklama eğilimlerinin yokedilmesi için şimdi hızlanma gerekiyor. Ama sorun yalnızca ekonomik alanla sınırlı kalmıyor. Onun sonucu olarak sosyal alanda, halkın ihtiyaçlarının karşılanması alanında da hızlanma gerekiyor. Bu alanda öncelikle çözülmesi

(3) Yuri Afanasiyev, *Sov'yetskaya Kultura*, 21.3.1987.

gerekli sorunlar olarak gıda maddeleri ve konut sorunu geliyor. Tarımda ileri teknolojiyi uygulayarak, köylüyü daha fazla üretmeye maddi olarak özendirerek, kolhoz ve sovhozların sorumluluğunu artırarak, bireysel yan üretimi destekleyerek önümüzdeki 2-3 yıl içinde bu alanda ciddi bir düzelme sağlanması hedeflenmiştir. Konut sorunu ise 2000 yılında herkesin bir evi ya da dairesi olması hedefiyle ele alınmaktadır. Yıgınsal tüketim malları üretimi, hizmetlerin artırılması ve halka ulaştırılması da, sağlık sistemi ve ekoloji alanındaki durumun iyileştirilmesinin yanı sıra öncelikli görevler arasında bulunuyor.⁽⁴⁾

Görüldüğü gibi Sovyetler Birliği'nde toplumsal ilerlemeyi hızlandırma stratejisi, ekonomik ve sosyal gelişmenin atbaşı gitmesi gerekliliğini vurgulamaktadır. Ekonomik ve sosyal politikanın birliği, Marksist politik ekonominin üretim ile tüketim arasındaki karşılıklı etkileşimini ifade eden temel bir yasasına dayanır.⁽⁵⁾

Ekonomik ve sosyal alandaki değişiklikler, politik alanda, fikir ve kültür alanındaki değişikliklerle harzırlanmadan ve onlarla tamamlanmadan amacına ulaşamazdı. 50'li ve 60'lı yılların ortalarında başlatılan, ancak bütünsel bir strateji temelinde, tutarlı ve dinamik bir politik önderlik altında yürütülemediği için tutuculuğun engellerine takılıp kalan ve başarıya ulaşamayan aynı yönde girişimler olmuştu. Bu girişimlerin yarattığı ve toplumsal bilinçte belirleyici duruma gelmese de gelişen bir birikim vardı. Yenilenme, toplumsal ihtiyaç olarak uzun bir süreden beri olgunlaş-

(4) Ekonominin yönetilmesindeki...

(5) Bkz. Karl Marks, Politik Ekonominin Eleştirisine Giriş, Marks-Engels, Yapıtlar (Alm.) C. 13, s. 65.

muş, fikir ve kültür yaşamında hazırlanmış, halk yığınlarının değişiklik gereğinin farkına varmış oldukları bir sürecin sonunda gerçekleşmektedir. Ama istemin pratiğe dönüşmesinde belirleyici olan, partinin önder ve sürükleyici kadrolarının kısır döngüyü kıran devrimci girişimidir. Partinin yanlış ve eksiklerini açıkça analiz ederek cesaretle düzeltme yoluna koyulması, yeni bir strateji geliştirerek devrimci bir dinamizmle uygulamaya başlamasıdır.

LİDER - PARTİ - SINIF - YIĞIN

Sovyetler Birliği'ndeki yenilenme sürecinin yaşama geçmesinde Lenin'in açıklığa kavuşturduğu lider-parti-sınıf-yığın ilişkisini net olarak görmekteyiz. Burada Batı yayınlarından aktarılarak «Gorbaçov çizgisi»nden söz ediliyor. Kuşkusuz hele devrimci dönemlerde liderlerin rolü çok büyüktür. M. Gorbaçov karizmatik kişiliğiyle yığınları etkileyen bir liderdir. Ama o olmasaydı, başkası yapacaktı bu görevi. Parti, yenilenmenin esas örgütçüsüdür. Öte yandan, tutuculuk eğiliminin partinin üst yönetimine kadar uzandığı da biliniyor. Birçok parti örgütü gelişmelerin henüz gerisinde kalıyor. Devrimci yenilenmenin tüm pratik sorunların çözümü için bilimsel bir stratejisi, devrimci bir politikası olan, deneyimli kadrolara sahip, etkin güçlü bir partinin, SBKP'nin yönlendiriciliğinde amacına ulaşacağı açıktır. Ama bunun için parti de çalışmasının biçim ve yöntemlerini geliştirmek, kendini yenilemek zorundadır ve bu süreç de başlamıştır.

Ülkemizde Batı basınından etkilenen kimi yayınlarda halkın yenilenme sürecine kayıtsız kaldığı yazılıyor. Hatta kimi sol değerlendirmelerde yenilenme sürecinin yazgısı kuşkucu bir tutumla halkın bu sürece

sahip çıkma derecesine bağlanıyor. Burada belli bir ölçüde bilgilenme eksikliği söz konusu sanıyoruz. Yenilenme sürecine başta işçi sınıfı olmak üzere Sovyet halkı çok canlı bir biçimde sahip çıkmaktadır. Yıgınsal haberleşme araçlarında halkın temel kaygısı çok açık yansımaktadır. Halk en çok şunu istiyor: Yenilenme durmasın, devam etsin, başlayan süreç sonuna kadar götürülsün. Sözlerden de önemlisi halkın çalışmaya karşı, üretim yükümlülüklerine karşı olumlu yönde değişen tutumudur. İşçi sınıfı, emekçiler, temel bir nokta olarak, daha fazla ve daha iyi çalışanın daha çok kazanmasını, sosyalizmin adalet ilkesi olarak benimsiyorlar. Ne kadar çalışırsa ve nasıl çalışırsa çalışsın, aynı ücreti almayı öngören eşitlemecilik eğiliminden, emeğin verimliliğini esas alan ücret farklılaşmasına geçişi destekliyorlar. Burada da Marksist politik ekonominin temel bir ilkesi yaşama geçiyor.⁽⁶⁾ İşçi kolektifleri gelişmenin en önünde yürümekte ve yenilenmenin motor gücünü oluşturmaktadır.

Bu sürece karşı çıkanlar ise rahatı bozulanlar, tembeller, çıkarıcılar, bürokratizme yakalanmış olanlar, tutucu eğilim gösterenlerdir. Yenilenme ve yaratıcı girişimcilik ile pasiflik ve tutuculuk arasındaki çelişki, halkın artan etkinliği ile bürokratik çalışma tarzı ve süreci dondurma çabası arasındaki çelişki olarak ortaya çıkıyor. Halkın ilgisizliği iddiasındaki gerçek payı geçmişe aittir. Geçmişte herşey tozpembe gösterildiği, gerçekte ise öyle olmadığı ve halk politikanın dışında tutulduğu için gelişmelere kayıtsız kalıyordu. Şimdi ise tam tersine süreç gelişmektedir. Yenilenmenin çıkış noktası, öznesi ve amacı insandır. Sosyalizmin

(6) Bkz. Karl Marks, **Gotha Program Tasarısının Eleştirisi**, Marks-Engels, **Yapıtlar** (Alm.) C. 19, s. 21.

amacı halkı toplumda evinin ve mülkünün gerçek sahibi ve söz sahibi durumuna getirmektir. Devrimci sürecin başarı ölçüsü budur. «Halk sosyalizmi seçmiştir. Parti ise halkın hizmetindedir». (7)

DEMOKRATİKLEŞME

Halkı, yenilenmenin belirleyici gücü olan yığınları harekete geçirmenin, yenilenme sürecini geriye dönüşsüz bir niteliğe kavuşturmanın yolu ise demokratikleşmedir. Yenilenme programı çerçevesinde demokratikleşmenin rolünü ortaya koyan tarihsel Ocak Plenumu, tüm dünyada geniş yankılar uyandırmıştır. Ocak Plenumunda, Lenin'in çok yönlü incelediği demokrasi ile sosyalizmin karşılıklı ilişkisi, sosyalist devrimin geliştirilmesi, sosyalizmin devrimci yenilenmesi koşullarında yaratıcılıkla işlenmiştir. Demokrasinin derinleştirilmesi ancak sosyalist toplum temelinde mümkündür. Öte yandan demokrasi bu düzeyde geliştirilmeden sosyalizm de gelişemez. Demokrasinin derinleştirilmesi, toplumsal ilerlemenin hızlandırılmasının koşulu, hareket biçimi ve amacıdır.

Ocak Plenumunda, demokratikleşmeyi küçümseme eğilimlerine karşı, onun «yalnız bir slogan değil, yenilenmenin özü» olduğu vurgulandı. «Yenilenme ancak demokrasi yoluyla, demokrasi sayesinde olanaklıdır. Ancak böylelikle, sosyalizmin muazzam yaratıcı gücüne, özgür emeğe ve özgür düşünceye özgür bir ül-

(7) Bkz. Halkımız Sosyalizmi Seçmiştir. Parti halkın hizmetindedir. M. Gorbaçov'un yığinsal haberleşme araçları ve kültür emekçilerinin meslek örgütleri yöneticileriyle toplantısı. Neues Deutschland, 16.7.1987.

kede yer olabilir.» (8) Burada belirtmek istediğimiz, demokratikleşmenin yalnızca sosyalizmin politik sistemindeki temsili organların (Sovyetlerin) rolünün artmasıyla -ki bu da son derecede önemlidir- sınırlı kalmadığıdır. Söz konusu olan, halk yığınlarının tüm önemli kararların tartışılmasına çekilmesi, sendikaların, gençlik örgütünün, kadınların politikaya müdahale yetkilerinin artırılması ve bireyin haklarının güçlendirilmesidir. Bunların yanı sıra, emekçilerin doğrudan katılım olanaklarının genişletilmesi, üretimde (işletme ve kolхозlarda) demokrasinin geliştirilmesi, öz-yönetim yolunda yeni adımlar atılmasıdır. Bu bağlamda, yetki ve sorumluluğun ademi merkeziyetçiliğe göre dağıtılması, işletme ve kooperatiflerin, yerel yönetimlerin özerkliğinin artması, üretimde yöneticilerin seçimle gelmeleri, her düzeyde açıklık ve saydamlık, bireylerin, kolektiflerin ve yığınların girişim ve müdahale olanaklarının artması -bütün bunlar geçmiş eksiklerin kapatılmasının çok ötesine gitmektedir. Diyebiliriz ki, demokratikleşme yenilenmenin en önemli aracıdır.

Sovyetler Birliği'nde demokrasi elbette yeni başlamıyor. Sosyalist demokrasi, her zaman, en kısıtlı biçimiyle dahi burjuva demokrasisinden kat kat üstündür; çünkü öz bakımından çoğunluğun gerçek çıkarlarını ifade etmektedir. Ama şimdi Sovyetler Birliği'nde gelişen biçimiyle sosyalist demokrasi, birçok alanlarda gelişmiş kapitalist ülkelerdeki emekçiler için biçim olarak da çekici olmaya başlayacaktır. Elbette diğer bütün değişiklikler gibi demokratikleşme de dış dünyanın ho-

(8) Yenilenme ve Kadro Politikası, M. Gorbaçov'un okuduğu Ocak 1987 MK Plenumuna sunulan Politik Büro Raporu, TKP Yayınları, 1987, s. 28, 29.

şuna gitsin diye değil, toplumsal ilerlemenin gereği olarak gerçekleştirilmektedir.

Bu çerçevede, yine Batı basınından aktarılan ve «ancak çok partili bir sosyalizmin demokratik olabileceği» yolundaki görüşe de değinelim. Burada iki farklı düzeyde konuşulduğu için konu çoğu zaman karışıyor. Teorik olarak sosyalizmin tek partili olacağı hiçbir zaman iddia edilmemiştir. Bazı sosyalist ülkelerde birden fazla politik parti vardır. Sovyetler Birliği'nde de kısa bir süre, sosyalizme karşı yıkıcı faaliyetlere başlayınca kadar, farklı politik güçler parti olarak serbestti. Bu nedenle teorik olarak, ne sosyalizmin mutlaka tek partili ne de çok partili olması gerektiği belirlenemez.

Bu, sosyalizmin ve demokrasinin özüyle değil, biçimiyle ilgili bir sorundur. Sorun ancak tarihsel - somut olarak yanıtlanabilir. Çarlık Rusyası'nda hiçbir zaman burjuva demokrasisi olmamıştır, sivil toplum gelişmemiştir. Sosyalizm de bu nesnel temelden hareketle, otoriter unsurların ağır bastığı biçimlerle gelişmiştir. Elbette, SBKP'nin demokrasi konusunda geçmişte eleştirdiği gelişmeler, yalnız bu nesnel temelle açıklanamaz. Ama sorunun bu nesnel yönünü de görmezlikten gelemeyiz. 70 yıldır tek partiyle yönetilen, devrimden önce despotluğun egemen olduğu sosyalist bir ülkede demokrasinin ölçütü olarak çok partililiği görmek tarihsel olarak yanlış bir bakış tarzıdır. Türkiye söz konusu olunca, biz çok partili bir sosyalizm kurmak istiyoruz, onun için daha şimdiden kapitalizm çerçevesinde gerçek anlamda çok partili bir demokrasi için mücadele ediyoruz. Kuşkusuz bu demokrasi de bize özgü ulusal renkler taşıyacak, batı türü bir burjuva demokrasisi olmayacaktır.

Sovyetler Birliği'nde bugün politikada farklı çıkar-

lar dikkate alınmakta, farklı görüşler çok çarpıcı biçimde basın yayın araçlarında dile getirilmektedir. Düne kadar sürgünde olan bir Saharof serbestçe konuşabilmekte, onyıllarca yayınlanmamış edebi veya bilimsel ya da politik eserler yayınlanmakta, yakın tarihin şimdiye kadar tartışılmamış dönemleri ele alınmaktadır. Bilim ve sanat yaşamında son derecede canlı bir tartışma yürütülmektedir. Tüm fikir potansiyelini harekete geçirmeye yönelik bir süreç başlamıştır.

Ama yineleyelim: Demokratikleşmede belirleyici olan, toplumsal mülkiyete emekçilerin gerçekten sahip çıkmaları için, iktidar araçlarının toplumsal kontrolünün, hem ekonomik ve hem de politik özyönetimin birlikte gerçekleştirilmesidir.

Sosyalizm sürekli olarak Lenin'in «demokratizmin azamisi» istemini gündeminde tutmalıdır; çünkü sosyalizmin sürekli olarak toplumu geliştirecek bilinçli ve aktif halk yığınlarına ihtiyacı vardır. Amaç, daha çok demokrasi, daha çok sosyalizmdir. Amaç, sosyalizmin tüm birikmiş politik ve kültürel potansiyelini açığa çıkarmaktır. Amaç, insanlığın tarihsel ilerlemesi süresince insanın varlık koşullarının giderek daha insanileşmesidir. Sosyalizmin demokratikleşmesi, insanın toplumsal insan olma sürecine egemen olabilme ve bu süreci insanca hedeflere yöneltebilmek için gerekli tüm olanaklara sahip olabilmesidir.

Demokratikleşme, başlı başına bir değerdir, çünkü hem bireyin, kişiliğin çok yönlü gelişmesinin yoludur, hem de bunun maddi koşullarının yaratılmasının.

İÇ VE DIŞ POLİTİKANIN BİRLİĞİ

Sosyalizmin iç ve dış politikasının organik ilişkisi, Sovyetler Birliği'nin devrimci yenilenme ve demokra-

tikleşme politikasıyla dinamizmi artan çok yönlü barış politikası arasındaki sıkı birlikte kendini gösteriyor. Ekim 1917'den beri doğru olan ilke bugün daha da geçerlidir: Sosyalizmin gelişmesi için barışa, barışın da güçlü bir sosyalizme ihtiyacı vardır.

Günümüzde, bilimsel teknik devrimin sonucunda askersel teknolojidaki gelişme, nükleer bir savaş sonunda insanlığın ve uygarlığın yok olma tehlikesini ortaya çıkardı. Barış sorunu yeni bir boyut kazandı ve toplumsal ilerlemeyle yeni bir biçimde bağlandı. Barışın korunması, toplumsal ilerlemenin mutlak önkoşulu durumuna geldi. Güvenliğin ancak ortak güvenlik olarak gerçekleşebileceği fikri, yeni düşünce tarzı, bütün silah türlerini içeren kapsamlı bir silahsızlanma programı, ABD yönetiminin her bulduğu bahane karşısında yeni önerilerle sürekli inisiyatifi elde tutması, Sovyet dış politikasına dünya barış hareketinin sempati ve desteğini kazandırdı ve silahsızlanma sürecini tarihte ilk kez gerçekten başlatma olanağını açtı.

Bu noktaya gelinmesinde, Sovyetler Birliği'ndeki devrimci demokratikleşme sürecinin sosyalizmin dünya çapında otoritesini artırması kadar yenilenmenin barışa ve silahsızlanmaya ihtiyacı olduğunun anlaşılması da etken olmuştur. Elbette sorun, Batı basınında kimi zaman yer aldığı gibi, Sovyetler Birliği'nin ekonomik gücü yetmediği için silahsızlanma istediği tarzında ele alınamaz. Bu iddia ancak tersinden doğrudur. ABD'nin askersel-sanayi kompleksi, Sovyetler Birliği'ni aşırı silahlanmaya zorlayarak ekonomik ve sosyal gelişmesini yavaşlatmak istemektedir. «Yıldızlar Savaşı» projesi, bunun en açık örneğidir. Buna karşılık 70 yıllık tarihi, Sovyetler Birliği'nin her koşulda hem kendini savunmaya, hem de sosyalizmi güçlendirmeye yetenekli olduğunu kanıtlamıştır. Ama silahsız-

lanmanın yaratacağı kaynakların sosyalizmde dolaysız olarak toplumsal ilerlemeyi hızlandırmaya hizmet edeceği doğrudur. Öte yandan Sovyetler Birliği, her iki sistemin bu yolla elde edeceği fonların, açlık sorunu gibi evrensel sorunların, gelişmekte olan ülkelerin kalkınma sorunlarının çözümüne harcanmasını önermiştir. Sorunun başka bir yönü de, silahsızlanma sürecinin gerçekten başlatılmasıyla, Sovyetler Birliği'ndeki yenilenme sürecinin yalnız ekonomik ve sosyal koşullarının değil, politik, fikirsel ve kültürel ortamının da olumlu olarak etkileneceğidir.

Sovyetler Birliği'ndeki gelişmelerin dünya çapında toplumsal ilerlemeye çok yönlü etkileri vardır. Biz burada sorunun bazı yönlerine değineceğiz. Sosyalizmin devrimci yenilenmesinin, kapitalist ülkelerdeki emekçilerin ve aydınların gözünde sosyalizmin çekiciliğini bugünden artırdığı tartışılmaz bir gerçektir. Örneğin her iki sistemin karşı karşıya olduğu sorunları ele alalım. Bilim ve teknik alanındaki dinamik gelişme, sosyal yapıdaki değişiklikler, ihtiyaçların değişmesi, ekolojik ve kültürel yeni sorunlar söz konusu. Geleceğin bugüne sarkan bu sorunlarını, insanın refahı ve mutluluğunu, bireyin gelişmesini merkeze alan, toplumsal gelişmeyi bilinçli ve planlı örgütleyen sosyalist sistemin, bütün bu sorunların çözümünü yalnızca sermayenin daha iyi değerlendirilmesi ve azami kâr elde edilmesi koşullarının modernleştirilmesi açısından ele alan kapitalist sistemden üstün olduğu açıktır.

Biz Türkiye'de bugünkü aşamada barış ve demokrasi için insanın yaşam koşullarının ve ilişkilerinin akılcı, hümanist, demokratik ve yurtsever bir biçimde düzenlenmesi, toplumda bu temellerde yeni bir politik kültürün egemen olması, yeni teknolojilerin demokrasi

projesi çerçevesinde üretilmesi için mücadele ederken, gelişen sosyalizmin geleceğe yönelik sorunlara, toplumsal ilerlemeyi temsil eden çağdaş ve insani bir yanıt vermesi bize büyük bir destek olmaktadır. Yenilenme sürecinin somut başarılarının daha açık görülmesiyle hem Sovyetler Birliği ile Türkiye'nin ekonomik, teknik ilişkilerinin gelişmesi için dev olanaklar açılacak, hem de sosyalizmin çekiciliği ülkemizin politik, fikir ve kültür yaşamını derinden etkilemeye başlayacaktır.

BİZİM TUTUMUMUZ

Ülkemiz basınında kimi zaman partinin «Gorbaçov çizgisi»ni destekleyip desteklemediği soruluyor. Sorunun biçimi doğru olmasa da, söz konusu olan bizim Sovyetler Birliği'ndeki devrimci yenilenme sürecine karşı tutumumuzdur. Komünistler, bu süreci büyük bir coşkuyla destekliyor. Burada şöyle bir eleştiri yapılmaktadır: Komünist partisi, zaten Moskova'ya bağımlı olduğu için her zaman Sovyetler Birliği'ni destekler. Bu iddianın gerekçesi antikomünizmin beylik suçlamasından ibarettir. Komintern döneminde, dünya komünist hareketi bir «dünya partisi» biçiminde örgütlenmiş olduğu ve bu «dünya partisi»nin merkezi Moskova olduğu için, gerçekten her parti Komintern'in bir seksiyonu gibi çalışır ve Moskova'dan yönetilirdi. Bu dönem çoktan kapanmıştır ve her komünist partisi gibi partimiz de dünya komünist hareketinin parçası olarak bağımsız, özerk bir partidir.

Parti, dünyadaki tüm devrimci güçlerle, bu arada sosyalist ülkelerle her zaman dayanışma içindedir. Bu, Komünist Partisi'nin proletarya enternasyonalizmine bağlılığının ifadesidir. (Kuşkusuz bu, devrimci olmayan barış ve demokrasi güçleriyle dayanışma içinde ol-

madığımız anlamına gelmiyor.) Bu kapsamda partimiz, daha ilk gününden Sovyetler Birliği ile dayanışma içinde olmuştur ve bundan böyle de olacaktır. Antikomünizmin saldırısında hedeflenen «değişmez tutum» işte bu devrimci dayanışmadır.

Bundan bağımsız olarak, her parti gibi partimiz de kardeş partilerin deneyimlerinden öğrenir, kendi deneyimlerini de onlara aktarır. Bu çerçevede en zengin deneyimli parti olarak SBKP'nin deneyimi bizim için özel bir önem taşır. Elbette hiçbir parti gerçeğin teke-line sahip değildir. Ama biz SBKP'nin yalnız doğru yaptıklarından değil, aynısını yinelememek için yanlışlarından da öğreniyoruz. İçişlerine karışmaksızın, gerekirse bu yanlışları eleştiririz. Elbette onlar da bizimkileri. İyi dostlar bundan gocunmazlar. Bu nedenle SBKP'yi kopya etmek diye bir tutum söz konusu olamaz. Ama geçmişte, Sovyet yoldaşların uyarılarına rağmen birçok kardeş partinin Sovyetler Birliği'ndeki politikayı kopya etmeye çalıştıkları bir gerçektir. Bizim de Sovyetler Birliği ve sosyalist ülkelerdeki gelişmeleri, çelişki ve sorunlarıyla çok yönlü ele almama gibi yanlışımız olmuştur. Bunun yöntemsel olarak yanlış olduğu artık anlaşılmıştır. Örneğin, bugün birçok sosyalist ülke Sovyetler Birliği'ndeki devrimci yenilenme politikasını aynen uygulamamaktadır. Ne Sovyetler Birliği bunu istiyor, ne de buna olanak vardır. Ama kopya etmek başka, bu deneyimden öğrenmek başka bir şeydir. Sovyetler Birliği de birçok kardeş partinin deneyiminden öğrendiğini açıklamaktadır.

Lenin, genel ve özel unsurlar arasındaki ilişkiye çok önem vermiş, Büyük Sosyalist Ekim Devrimi'nin uluslararası etkisinden ayrı olarak «bazı temel çizgilerinin» dar anlamda uluslararası önem taşıdığına, yanı

«tarihsel kaçınılmazlıkla uluslararası alanda tekrarlanacağına» dikkat çekmişti. Hemen ardından da «Elbette bu gerçeği abartmak ve devrimimizin bazı temel çizgilerinden öteye yaygınlaştırmak büyük bir yanlış olur»⁽⁹⁾ diye uyarmıştı. Lenin'in bu uyarısı, her türlü şematizme karşı da bir uyarıdır.

MARKSİST TEORİ VE SOL GÜÇLER

Marks, Engels ve Lenin'in teorisi bir dogma değil, sürekli gelişen, geliştirilmek zorunluluğu olan bir teodir. Uğur Mumcu'nun belirli bir önyargıyla yazdığı «Revizyonist»⁽¹⁰⁾ yazısını alalım. Kenan Somer⁽¹¹⁾ ve Rasih Nuri İleri⁽¹²⁾ yazıdaki suçlamaların anatomik yapısını açığa çıkararak ayrıntılı yanıtladıkları için sorunun doğrudan özüne değinebiliriz. Sovyetler Birliği'ndeki gelişmeler Marksizm - Leninizmden uzaklaşma mıdır? (Bu soruya İşçinin Sesi'nden başka ciddi olarak evet cevabı veren bir politik çizgiye henüz rastlamadık!) Emperyalist basın, sınıf refleksiyle doğruyu daha çabuk görüyor ve okuyucularını Gorbaçov'a karşı uyarıyor: «O, kendi açıkladığı gibi, 'Batının hoşuna gitmek' değil, Leninci öğretiyi geri dönmek istiyor.»⁽¹³⁾

Gerçekten Sovyet Birliği'ndeki devrimci yenilenme süreci, toplumsal gelişme teorisini 30'lu, 40'lı yıllar-

(9) V. İ. Lenin, «Sol Radikalizm», Komünizmin Çocukluk Hastalığı, Lenin, Yapıtlar, (Alm.) C. 31, s. 5.

(10) Bkz. Uğur Mumcu, Revizyonist, Cumhuriyet, 1.3.1987 tarihli Milliyet'ten.

(11) Kenan Somer, Sözcükler Üzerinde Bir anlaşma Önerisi, Görüş, Nisan 1987, sayı 5.

(12) Rasih Nuri İleri, «Mahir Bir Yazar Uğur Mumcu, Toplumsal Kurtuluş, Temmuz 1987, sayı 1.

(13) Frankfurter Allgemeine Zeitung, 6.3.1987.

rın kalıplarından kurtararak, Marks, Engels ve Lenin'in fikirleri temelinde geliştirme çabasıyla bağlıdır. «Bugün Sovyetler Birliği'nde bir bakıma 'rönesans çağı' başlamıştır, Leninizmin yaratıcı ruhunun yeniden doğuşu gerçekleşmiştir. Biz şimdi Lenin'in yöntemini öğrenebilmek için Lenin'in yapıtlarını yeniden okuyor ve üzerinde düşünüyoruz. Bu yöntemi kavramak bize ciddi uğraşımızda yardım edecektir. Alıntı aktarmak bizi ileriye götürmez. Lenin'in yaratıcı yöntemini benimseyemezsek bugünü analiz edemeyiz ve doğru kararlar veremeyiz.»⁽¹⁴⁾ Teorinin geliştirilmesi, bu yönde önümüzdeki dönemde dev adımlarla gerçekleşecektir, gerçekleşmek zorundadır. Bütün komünist partileri de bu sürece katkı yapmakla yükümlüdürler.

Lenin XX. yüzyılın başında Marksizme nasıl yaklaşmışsa onu nasıl yaratıcılıkla Rusya'nın koşullarına uygulamışsa, bugün de Marksizm - Leninizme öyle yaklaşmak her Komünist Partisi için zorunluktur. Bu çerçevede yalnızca birkaç örnek sayacak olursak, Sovyetler Birliği'nde Yeni Ekonomik Politika dönemini, SBKP'nin XX. Kongresini, Komintern'in II., III. ve VII. Kongrelerini, Gramsci'nin katkısını, Almanya Sosyalist Birlik Partisi'nin VIII. Kongresini dikkatle incelemeliyiz.

Burada bir noktayı daha açıklığa kavuşturmak gerekiyor. Genellikle devrimci sol güçler arasında devrimden sonra sosyalizmi kurma deneyimi fazla ilgi çekmemektedir. Oysa devrimden sonra elde edilen deneyimler, bizzat devrim öncesi strateji ve taktiğin geliştirilmesi açısından büyük bir yöntemsel öneme sahip-

(14) M. Gorbaçov'un «UNITA» gazetesi redaksiyonunun sorularına verdiği yanıtlar, Pravda, 20.5.1987.

tir. Çünkü devrim öncesi neyin yanlış veya eksik yapıldığı, neyin daha iyi yapılabileceği, devrim sonrası gelişmelerle daha açık ortaya çıkmaktadır. Sonra, Marksist-Leninist teori bir bütündür ve o teorinin gelişmesi ancak hareketin en fazla gelişmiş olduğu noktadan bakılarak gerçekleştirilebilir.

Gerek Sovyetler Birliği'ndeki gelişmelerin, gerekse Marksist-Leninist teorinin gelişme sorunlarının Büyük Sosyalist Ekim Devrimi'nin 70. yıldönümü yaklaşırken sol güçler arasında daha yoğun tartışılması olumlu olacaktır, yeter ki tartışma bütün güçler tarafından, solu bir bütün olarak güçlendirecek bir anlayışla yürütülebilsin. Tartışmadaki tarafları 12 Eylül öncesi şematik yaklaşımlarla etiketlemek ve ona göre konum almak mutlaka kaçınılması gereken yanlış bir yöntemdir. Gerçeğin kimsenin tekelinde olmadığı noktasından hareket edilmeli, gerçek hiçbir gerekçeyle çarpıtılmamalıdır. Tartışma aceleyle sonuçlandırılmaya çalışılmamalıdır. Bütün sol güçlerin aynı teknede yüzdüğü unutulmamalıdır. Biz, ayrılık noktalarının üzerini örtmeksizin birlikteliği olanaklı kılacak bir tartışma biçiminden yanayız. Her örgüt, her çevre, her hareket ve her kişi, karşısındakinin bağımsız olma, ayrı bir görüş açısına sahip olma ve gerçeği kendi yolundan giderek arama hakkına kendi hakkı gibi saygı göstermelidir. Bu anlamda eleştirme ve eleştiriye benimseme, yeni bir politik kültürün vazgeçilmez unsuru olmalıdır.

2000 yılına yaklaşırken Türkiye'de devrimci güçlerin temel faaliyetinin yeni anlamı nedir? 12 Eylül sonrasının yeni mücadele koşullarında devrimci bir tarzda çalışmak ne anlama geliyor? İnsan etkenini tüm çalışmaların çıkış noktası, hareket gücü ve amacı durumuna daha çok getirmek için yeni ne yapmalıyız?

Bu ve benzer sorunları tüm sol güçlerle birlikte tartışmak ve yaratıcı yanıtları birlikte geliştirmek gerekiyor.

Böylece Sovyetler Birliği'ndeki açıklık ve demokratikleşme sürecinin tartışılması, ülkemizde sol içi açıklık ve demokrasi ortamının ve «deyim yerindeyse tüm sosyalist plüralizmin»⁽¹⁵⁾ gelişmesine katkıda bulunabilir.

EKİM DEVRİMİ VE YENİLENME

Dünyamızın bugünkü çehresi Büyük Sosyalist Ekim Devrimi'nin başlattığı sürecin sonucunda şekillenmiştir. Sovyetler Birliği'ndeki yenilenme süreci, Ekim Devrimi'nin günümüzdeki devamıdır.

Sovyetler Birliği, Büyük Sosyalist Ekim Devrimi'nin 70. yıldönümünü, Lenin'in yaratıcı çizgisinde, toplumun her katında sosyalizmin hümanist özünü bütün koşullarıyla geliştirme seferberliği içinde karşılıyor. «Daha şimdiden yenilenme ideolojik ve moral bakımdan bir zafer kazanmıştır.» Ama bu henüz yenilenmenin durgun suları hareketlendiren ilk dalgasıdır. ⁽¹⁶⁾ Şimdi görev yenilenmeyi sözden eyleme dönüştürmektir. SBKP'nin milyonları hareketlendiren yeni fikirleri maddi güce dönüşürken dünyanın tüm kıtalarındaki barış ve demokrasiden yana milyonları da esinlendiriyor.

Günümüzde global sorunların varlığı, sosyalizm ile emperyalizmin «bir çatı altında oturması» durumu, uzlaşmaz sistemler arasındaki çelişkiyi ortadan kaldırmıyor, ama üstünü başka çelişkilerle kaplıyor. Kapita-

(15) Halkımız sosyalizmi...

(16) Ekonominin yönetilmesindeki...

lizmden sosyalizme insanlığın geçiş çağının bu aşama-
sında bu geçiş, iki sistemin atışması ve mücadelesi
değil, yanyana var olması, birbiriyle yarışması ve glo-
bal sorunların çözümü için işbirliği koşullarında ger-
ekleşmektedir. Her iki sistemde de insanlar bu so-
runların çözümü için harekete geçerek ilerlemeyi ger-
ekleştirmek zorundadır. Barışın korunması, demokra-
sinin azamisinin geliştirilerek toplumsal ilerlemeye yol
aılması gerekmektedir. Kapitalist ülkelerde geniş ba-
rış ve demokrasi glerl 2000'li yılların dünyasının eh-
resini çizmeye, ancak emperyalizmin en gerici ve mili-
tarist güçlerine karşı mücadele içinde aktif olarak ka-
tılabilirler. Sosyalizm ise kendi gelişme mekanizmasıyla
yığınların dinamizmini, barış ve demokrasi potansi-
yelini sistem olarak harekete geçirmeye, bireyin so-
rumluluğunu artırmaya yetenekli ve aynı zamanda bu-
na mecburdur. Sovyetler Birliği'ndeki devrimci geliş-
menin geniş uluslararası yankısının bir nedeni de yeni-
lenmenin bu mekanizmayı açığa çıkarmış olmasıdır.

2000'li yılların dünyası birçok yönleriyle, Sovyetler
Birliği'ndeki devrimci yenilenme sürecinin sonuçlarıyla
belirlenecektir. Komünistler olarak, Büyük Sosyalist
Ekim Devrimi'nin 70. yildnmn kutlamaya hazırla-
nıyoruz. Bu kutlama, kendi iimize kapanık, geçmiş
dönük bir trensellekle yapılmamalıdır. Tarihteki bu
ilk sosyalist devrime sempati duyan, bugün Sovyetler
Birliği'ndeki yenilenme sürecini merak ve ilgiyle izle-
yen, barış ve demokrasiden yana olan bütün güçlerin
bu yildnmn ortak bir yaklaşımla kutlamasını sağ-
layalım. Solun eşitlilik içinde birlikteliğini geliştirme,
bu birlikteliğin ideolojik - politik temellerini güçlendirme
yolunda sol güçlerle birlikte yeni adımlar atalım.

TİP Genel Başkanı Behice Boran ile TKP Genel Sekreteri Haydar Kutlu'nun iki partinin birleşmesi ve TBKP'nin politik ve programatik yaklaşımları konusunda birlikte düzenledikleri basın toplantısı

Türkiye ve uluslararası basının değerli temsilcileri...

Çağrımıza gösterdiğiniz ilgiden dolayı hepinize teşekkür ederiz.

Türkiye'nin önünde bugün demokrasiye geçilip geçilemeyeceği sorunu duruyor. Biz halkımızın demokrasi isteğine yanıt vermede en başta kendimizi sorumlu hissediyoruz. TKP ve TİP birleşmesiyle bu sorumluluğun gerektirdiği bir adımı attığımız kanısındayız.

Genel olarak solun, özel olarak da devrimci solun bölünmüşlüğü ve demokrasi mücadelesinde oynayabileceği rolü yeterince oynayamaması herkesin kabul ettiği bir olgudur. TKP ve TİP birleşerek bunun tersinin mümkün olduğunu göstermeyi amaçlıyor.

TBKP, alışılmamış yeni bir kimlikle ortaya çıkıyor. Bu yeni kimlik güncel olarak halkın sorunlarına bugünden gerçekçi çözümler bulmak, Amerikancı, gerici, militarist güçlerin politikasına karşı, yapıcı, birleştirici, istikrarlı bir politikayı yaşama geçirme çabasıdır.

Türkiye toplumunun politik ve sosyal yenilenmeye ihtiyacı var. Halk arayış içinde, değişim istiyor. Demokratik bir gelişme yoluna koyulmak nesnel bir ihtiyaç olarak kendini dayatıyor. Öte yandan 21. yüzyılın eşiğinde yeni bir dünya oluşuyor. ABD ve SSCB arasında varılan prensip anlaşmasıyla nükleer silahlarda uzun tartışmalardan sonra ilk kez indirimine gidilmesinin yolu açılmıştır. Uluslararası bir güvenlik anlayışının ve yeni bir ilişkiler sisteminin filizleri beliriyor. Türkiye barışı güçlendiren bir etmen olarak bu dünyada yerini almalıdır. Ulusal güvenlik anlayışını, dış politikasını oluşturan bu yeni dünyaya uygun yeniden belirlemesi lazımdır.

Bütün bunları başarabilmek için demokratik istikrar gerekiyor. Sosyal demokratlardan komünistlere, Kürt demokratlardan Kemalistlere, devrimci soldan çevrecilere kadar en geniş sol güçlerin yapıcı katkısı sağlanmadan, sol güçler ile diğer demokrasi güçleri arasında bir mutabakat temelinde demokratik işbirliği gerçekleşmeden bu amaca ulaşamaz. Yeni program tasarımızla biz sol güçlerin bugünkü kritik durumda oynayabilecekleri yapıcı rolü kendi komünist görüş açımızdan formüle ediyoruz.

Yeni program tasarımızda demokrasi fikri kilit bir rol oynamaktadır. Bugün kapitalizm çerçevesinde demokratik bir alternatif politika öne sürüyoruz. Demokrasiyi koruyup güçlendirmeden sosyalizme geçişin yolunun açılmayacağına, sosyalizme ancak demokrasi yolundan geçilebileceğine ve sosyalizmin ancak demokrasinin gelişmesiyle gelişebileceğine inanıyoruz.

Amacımız halkı daha bugünden demokrasinin mimarı haline getirmek, toplumun her alanını demokratikleştirmek, halkın katıldığı demokratik bir politik re-

jimi yaşama geçirmektir. Biz temel amaç olan sosy-
lizmin demokratik kültürünü bugünden toplumda ola-
bileceğince yaygınlaştırmaya çalışacağız.

Demokrasiyi kazanmanın önünde güçlü bir baraj
var. Emperyalizmin ve büyük ve tekelci sermayenin
tam desteğine sahip olan ANAP yönetimi, Evren ile ve
ordu üst yönetimi ile işbirliği içinde, hem kaba kuvvete
ve tehdide başvurmakta, hem de çeşitli kesimlerin çı-
kar ve beklentilerini, korku ve endişelerini kendi doğ-
rultusunda kanallı edebilmektedir. Bu güçlü barajda
gedikler açmak, demokratikleşme sürecini başlatmak,
ancak geniş muhalefet güçlerinin demokratik işbirliği
ile mümkündür.

Şimdi 1 Kasım'daki genel seçimlerde demokratik
bir sonuç alabilmek için böyle bir işbirliğini yaşama
geçirmek zorunludur. Demokratikleşme açısından kri-
tik bir dönemdeyiz. Seçimlere katılma hakkına sahip
demokratik nitelikte muhalefet partileri arasında bir
seçim ittifakı kurulabilir. Bu muhalefet partilerinin
programlarında asgari demokratik müşterekler vardır.
Devrimci solun, sendikaların, öteki meslek örgütlerinin,
aydınların asgari istemleriyle bunların demokratik
müşterekleri çakışmaktadır. Biz demokratikleşmeyi
başlatmanın ve bunun önündeki ciddi bir engel olan
ANAP'ı yenilgiye uğratmanın, bugünkü koşullardaki
tek yolu olarak gördüğümüz böyle bir seçim ittifakını
vargücümüzle destekleyeceğiz. Bütün seçmenleri 1 Ka-
sım'da ANAP'a oy vermemeye, oylarını demokrasiden
yana muhalefet partilerinde yoğunlaştırmaya çağırı-
yoruz.

Giderek daha geniş çevrelerin baskı politikasıyla
çözölmeyeceğini görmeye başladığı Kürt sorununa
program tasarımda yazılan barışçı, demokratik ve

adil bir çözümün getirilmesi güncel bir önem taşıyor.

Partimiz sekter, içine kapanık bir parti olmayacaktır. İşçi sınıfını yalnızca kendimizin temsil ettiği, gerçeğin yalnızca bizim tekelimizde olduğu iddiasında değiliz. Öteki politik güçlerin, aydınların, emekçilerin görüşlerinden her zaman yararlanmaya çalışacağız. Türkiye'nin sahip olduğu barışçı, demokratik, ve hümanist fikir polansiyelinin politik sisteme, parlamento-ya ,ülke yönetimine yansıtılması için çaba göstereceğiz.

Canlı bir tartışmadan yanayız. Bunun için eskisinden çok daha belirgin olarak partimizde demokrasi, iç yaşamın vazgeçilmez normu olacaktır. Dışımızdaki güçlerle her zaman yapıcı bir görüş değiş tokuşundan yana olacağız. Ülkemizin özgürce, uygarca bir politik tartışma kültürüne, yeni bir demokrasi kültürüne ihtiyacı vardır. Ülkenin sorunlarına çözüm bulma konusunda sonuç almaya yönelik diyalog ve ortak fikir üretmekten başka solu bir araya getirecek, demokrasi güçleri arasında mutabakat sağlayacak bir yol yoktur. O nedenle, yeni programımızı daha tasarı halindeyken kamuoyuna açıklıyor ve herkesle tartışmak istiyoruz. İktidara gelince de, uygulayacağımız politikaları önceden halkımızla, işbirliği yaptığımız politik güçlerle tartışmak her zaman ilkemiz olacaktır.

TBKP, komünizmin temel fikirleri çerçevesinde, yapıcılık, gerçekçilik, eleştircilik, birleştiricilik ve demokratlığın daha bir dizi ögesiyle belirlenen çağdaş bir kimlikle ve ülkemiz komünist ve işçi hareketinin 1920'den bu yana bütün devrimci mirasına sahip çıkarak politik mücadelede yerini alacaktır. Komünist partisinin yasaklı tutulması, 141 ve 142. maddeler, partilerimize yönelik tutuklamalar Türkiye'nin ayıbıdır.

Evren - Özal rejimi, TKP ile TİP'in birleşmesini ve komünist hareketin rolünü artırmasını önlemek için her iki partiye yönelik bir saldırıya girişmektedir. Bütün demokrasi güçlerini ve basını bu saldırılara karşı tutum almaya çağırıyoruz.

Yeni programımızı olanaklı en güçlü etkinlikte yaşama geçirebilmek için TBKP daha şimdiden legal çalışmaya adaydır.

Brüksel,
7.10.1987

Behice Boran
Türkiye İşçi Partisi
Genel Başkanı

Haydar Kutlu
Türkiye Komünist Partisi
Genel Sekreteri

7 EKİM'DE BRÜKSEL'DEKİ BASIN TOPLANTISINDA SORULARA VERİLEN YANITLAR

SORU: İki partinin programını, geniş programını ele geçiremedim. Bir fikir vermek için bazı sorular sorsak. Meselâ, yeni Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin Ermeni soykırımı iddiaları karşısındaki, Bulgaristan konusundaki politikası nedir?

H. KUTLU: Sorunuzu, asgari demokrasi için ne gerekir ve sosyal demokratlarla bir cephe konusundaki sorularla birlikte yanıtlayabiliriz sanıyorum.

Biz, bugün dünyanın yeni koşulları ve ülkemizin tarihsel gelişiminin bugün ortaya çıkarttığı ve bizim belki daha iyi kavradığımız somut durumuna uygun, gerçekçi çözümler getiren yapıcı, yenileyici yeni bir program ortaya koyabildiğimizi zannediyoruz. Bu nedenle gazeteci arkadaşımızın sorduğu sorulara ayrıca cevap vereceğiz. Ama elbette program bunlar demek değildir. Yani Bulgaristan sorunu, Ermeni sorunu, bunlar demek değil. Çünkü «Bugün Türkiye'nin karşı karşıya olduğu en temel sorun nedir?» diye sormak ve bunu komünistler, sadece komünistler değil bütün demokratlar ve Türkiye'nin geleceğine ilgi ile eğilen her yurttaş yanıtlamak zorunda. Biz şimdi inanıyoruz ki, programımızla bu yanıtı verebiliyoruz. Bize göre Türkiye'nin Cumhuriyet tarihinden bu yana kronik bir

hastalığı var: İstikrarsızlık. Ve bugün de aynı şey daha derin, daha kapsamlı ve belki de daha çıplak biçimde ortaya çıkıyor. Sormak gerekiyor, «Neden bu böyle?» Bunu: cevabı açık! Cumhuriyet tarihimizin yarısından fazlası askeri müdahalelerle geçmiştir. Böyle bir ülkede herhalde, istikrarsızlığın kronik bir hastalık olduğunu söylememiz bir abartma olmayacaktır. Bize göre bu istikrarsızlığın ortaya çıkmasının elbette pek çok nedeni var. Fakat temel neden, demokrasi sorunudur. Karşımızda böyle bir istikrarsızlık sarmalı var. Veya kısır döngüsü var. Kısıtlı demokrasi-politik istikrarsızlık-askeri müdahale. Ve tekrar kısıtlı demokrasi-tekrar istikrarsızlık- tekrar kısıtlı demokrasi. Bugün Türkiye’de sokaktaki insan bile artık demokrasiden konuşuyor. Özal başlangıçta tüm dikkatleri ekonomik sorunlara çekmeye çalıştı. Kuşkusuz ki Türkiye’nin ekonomik sorunları çok önemli. Ama bugün geline nokta- da artık herkes görebiliyor ki, temel sorun, -ekonomik sorunların çözümünde de temel tutulacak -demokrasi sorunu. Ve aslında eğer halkımızın ne istediğini derin kavrayabilirsek, onların açıkça bunu ifade ettiğini görebiliriz. Halkımız huzur, güven, istikrar istiyor. Halkın bu isteğinin altında esas olarak ifade etmek istediği nedir? Bu demokrasidir. Kuşkusuz iş-emek sorunu var halkın. Bu temel bir sorun. Ama şimdi, halkımızın nabzını iyi tutmamız lâzım. Bunu yeterince başaramıyoruz henüz, sol olarak, komünistler olarak. İş-ekmek sorununun çözümünü halkımız, huzur, güven ve istikrar çerçevesinde arıyor. Ama ne yazık ki 12 Eylül öncesi terör ortamını demagojik olarak kullanan Özal hükümeti -halkın bu eğilimini de elbette iyi bile- rek- kendisini huzur, güven getirecek tek seçenek olarak ortaya koyuyor. Ama bize göre tek seçenek değil ve olmadığını şimdi daha iyi görüyoruz. 1 Kasım’da

eğer seçim yapılırsa -şimdi o da tartışmalı hale geliyor- dünyada bir eşi daha olmayan antidemokratik bir seçim yasasıyla Türkiye geleceği belirsiz bir ortama itiliyor. İstikrarsızlığın daha da artacağı bir ortama itiliyor. 1 Kasım seçimleri -eğer yapılırsa- dünyada belki de eşi olmayan bir durum ortaya çıkacak. Çoğunlukta muhalefetin olduğu bir parlamentoda azınlık hükümeti kurulabilir. Bu meşru da olabilir. Ama Özal'ın seçim yasasıyla toplumun çoğunluğunun yansımadağı bir parlamento, bir azınlık parlamentosu oluşacaktır ve herhalde dünyada çok az görölmüş bir olay olacaktır. Ve bunun sonucunda elbette parlamenter biçimli bir azınlık diktası olacaktır. DYP, SHP, DSP seçim sonucu toplam oy olarak bir çoğunluğu alacaklardır ama bu yansımayacaktır parlamento. Böylece bir azınlık parlamentosu oluşacaktır.

Kısaca demek istiyorum ki, cumhuriyetin kuruluşundan bu yana gelen temel sorunların köklü bir şekilde ele alınıp çözümü gerekiyor. Biz bu programla ülkenin güncel sorunlarına yanıt vermeye çalıştık. Komünistler yalnız bunları yapacak diye değil. Ülkenin sorunları bunlardır ve bu sorunların çözümü gerekir, komünistler de bu sorunu çözmeye taliptir dedik. Hem de kapitalizm çerçevesi içinde. Daha henüz kapitalizm çerçevesi içerisinde, ülkenin barış ve demokrasi yönünde yenilenmesinin bir zorunluluk olduğunu söyledik, söylüyoruz. Ve bunun yolunu gösteriyoruz. Nasıl olabilir bu? Biz yeni programımızla bunun, yani demokratik yenilenmenin, demokrasiyi, ülkede ve dünyada barışı, halkın yaşam düzeyinin yükseltilmesini isteyen; Amerika'nın saldırgan-militarist politikasına ve her 10 yılda bir demokrasinin askeri darbelerle yokedilmesine karşı çıkan herkesin diyalog ve işbirliği ile gerçekleştirilebileceğini söylüyoruz. Ve bugünden bakarak, sos-

yalizme ancak halkın çoğunluğunun bilinçli ve özgür iradesiyle, seçerek gidileceğini söylüyoruz. Yani ilerdeki hedefimizle bugünü bağlamış oluyoruz. Özetlersem yeni programımız, gerçekçilik ve bilimsellik, yapıcılık ve devrimciliği birleştiren bir program. Eğer bilimsellikle temellendirilmemişse gerçekçilik kör, yapıcılıkla birleştirilmemişse, bu durumda da boş olacaktır. Biz bundan sıyrılmaya çalışıyoruz. Sekter, dogmatik kalıplardan sıyrılmaya çalışıyoruz.

Programımızda Bulgaristan sorunu, elbette iki komşu ülke olması açısından ele alınıyor. Ve biz programımızda Türkiye'nin Bulgaristan da dahil, bütün komşularıyla iyi komşuluk ilişkilerini esas alması gerektiğini söylüyoruz. Bugünkü dış politikanın köklü bir şekilde değişmesi gerektiğini söylüyoruz. Yani az önce söylediğim gibi, emperyalizmin en saldırgan çevrelerinin savaş kışkırtıcısı, militarist rotasından ayrılması gerektiğini söylüyoruz. Barışçı bir rotaya dönmesi gerektiğini söylüyoruz. Türkiye'nin ulusal egemenlik haklarını koruyan ve bölgede tüm komşularımızla iyi ilişkileri esas alan bir politikaya dönmesi gerektiğini söylüyoruz. Kuşkusuz ki, Bulgaristan ile de iyi komşuluk ilişkilerinin tekrar ortaya çıkarılmasının bugünkü sorunların çözümünde de temel olacağı düşüncesini taşıyoruz.

Ermeni sorununa gelince... Biz kuşkusuz tarihteki Ermeni kırımını açıkça ifade ediyoruz. Ve bunu lanetliyoruz da. Ama örneğin, bir Kürt sorunu gibi, Ermeni sorununu ulusal sorun olarak görmüyoruz. Onun için de, bu anlamda programımızda bu sorun yer almıyor. Ama, elbette bütün Türkiye'de Ermeni vatandaşlarımız var ve biz zaman zaman çeşitli nedenlerle, iç politika ve dış politikada onların bir tehdit unsuru olarak kul-

lanılmasını insanlık adına doğru bulmuyoruz. Bunu da açıklıyoruz.

Bu çerçevede bakılırsa biz demokrasiyi bir bütün olarak görüyoruz. Yani Türkiye'nin sıkıntısı, az önce söylediğim gibi başından beri, demokrasinin kısıtlı olmasından geliyor. Bu nedenle biz, az önce saydığım temellerde, Amerika'nın içişlerimize karışmamasını, bugün Türkiye'de tam bir düşünce ve örgütlenme özgürlüğünün tanınmasını, Kürt halkının tanınması ve üzerindeki baskıların kaldırılmasını, ulusal özgürlüklerin tanınmasını bir temel olarak görüyoruz. «Türkiye değişti» diyoruz ve «Bugün demokratik muhalefet demokrasi için -bize göre- bu temellerde birleşebilir ve bir ulusal mutabakat sağlanabilir» diyoruz. Böyle baktığımız zaman yalnız sosyal demokratlarla değil, çok daha geniş politik güçlerle de bir işbirliği ve diyalog politikasını öne sürüyoruz. Bu da programımızda yeni bir noktadır. Eski klasik cephe anlayışından sıyrılıyoruz. Daha geniş bir anlayışla soruna yaklaşıyoruz. Sözümlü ettiğim politik çevrelerle her konuda görüş alış-verişini, her sorunu birlikte tartışmayı, diyalog ve birlikte yürüyebileceğimiz her konuda işbirliğini öneriyoruz. Sanıyorum son sorunuzun cevabı da bu olacak.

SORU: Şimdi efendim biraz önce de yaptığımız konuşmada, Amerika'nın Türkiye'nin içişlerine karışmadığı sürece, bir anlamda Türkiye'nin de NATO'da kalabileceğini ben daha önceki konuşmalarınızda da anladım. Yanlış mı anlıyorum?

Ben öyle anlamıştım bir açıklamanızda. Türkiye'nin NATO'da kalabileceğini söylemiştiniz. Diğer yandan okuduğumuz, bildiğimiz kadarıyla Behice Boran 1955'li yıllarda Kore'ye asker gönderilmesine karşı yapılan etkinliklerde tutuklanmıştı. Daha doğrusu soru-

yu daha somut bir şekilde sokarak yönelteyim. NATO konusuna nasıl bakıyorsunuz? Bu çerçevede AET olgusunu nasıl görüyorsunuz?

B. BORAN: Biz Türkiye İşçi Partisi olarak -biliyorsunuz herhalde- ta 1960'lardan başlayarak NATO'dan çıkmayı önerdik. «NATO'ya hayır» kampanyaları organize ettik. Türkiye'nin NATO'da olması bizim açımızdan istenilecek bir şey değildir. Ama Türkiye'nin NATO'da olduğu da bir nesnel gerçektir, olgudur. Bunu bugünden yarına irademizle, isteklerimizle değiştirmenin imkânı yoktur. Marksist-Leninistler, komünistler ise gerçekçi politika güderler. Gerçeklerden hareket ederek politika yürütürler. Onun için daha o zamanlarda, NATO'dan çıkma amacını ortaya koyduğumuz zamanlarda dahi, güncel olarak yapılacak işler üzerinde duruyor, güncel politikada talepler ileri sürüyor veya yapılan işlere karşı çıkıyorduk. Bunu da yapmak lâzımdı. Şimdi birleşik parti olarak, yani Türkiye Birleşik Komünist Partisi olarak öngörülen şudur, esas şudur: Yalnız NATO'nun değil her iki askeri blokun da aynı zamanda uygun bir şekilde ortadan kalkması, tasfiyesidir. Bu isteniyor. Ve elbette ki, «Türkiye NATO içinde kalacaktır» diye bir görüşümüz yok. Ama bugünden yarına bu tür iktidarlar olduğu müddetçe NATO'dan çıkılamayacağını, NATO'da kalmaya devam edileceğini de biliyoruz. O zaman meseleyi şöyle koyuyoruz:

Diyoruz ki, bugünden NATO'nun üyesi olmanın dezavantajlarını, sakıncalarını giderecek bir politika nasıl oluşturulabilir? Ulusal çıkarlara uygun bir politika nasıl oluşturulabilir? Bu suali soruyoruz. Ve diyoruz ki, böyle bir politika oluşturulabilir. Mesela SEİA anlaşması pekâlâ komünist, Marksist-Leninist,

sosyalist olmayan bir iktidar tarafından da, ulusal çıkarları düşünen, Türkiye'nin çıkarlarını öne koyan, barış konusunu öne koyan bir iktidar tarafından da imzalanmayabilirdi. Onun için «Bu imzalanmamalıdır, Amerika'ya tavizler verilmemelidir», talebini ileri sürüyor ve bunu müdafaa ediyoruz. Türkiye'de esas olan iş, Amerikan üslerinin kalkmasıdır. Bunu söylüyoruz, bu bir taleptir. Ama bunun bugünden yarına gerçekleşmeyeceğini biliyoruz. Daha güncel, daha önümüzde olan sorunla yoğunlaşıyoruz. Diyoruz ki, «Amerikan üslerine yeni nükleer silahlar konmasın.» Eskileri var, hiç değilse yenileri konmasın. Kuvvetlendirilmesin, 'Modernize etmek' yaftası altında Türkiye'de NATO'nun silahlanmasına, Amerika'nın nüvelenmesine müsaade edilmesin. Mesela, Türkiye'de havaalanları genişletiliyor ve üsler tamir ediliyor, geliştiriliyor, yeni üsler yapılmaya gidiliyor. Bunlar hep «Türk Silahlı Kuvvetlerini modernize etmek» adı altında yapılıyor. Ama hiç şüpheniz olmasın ki, ilerde Amerika Çevik Müdahale Güçleri'ni kullanmaya kalktığı zaman, bunlardan istifade edilecek, ettirilecektir. Ettirilmesi öngörülmektedir. Bunlar açıklanmıyor ama öngörülüyor. Buna parmak basarız. Buna karşı mücadele ederiz. Yani kısacası daha uzatmamak için son sözümü söyleyeyim: NATO'dan çıkmak, üyeliğe son vermek noktasına gelmeden önce, bugünden yapılacak çok önemli işler vardır, NATO'ya ilişkin olarak. Bunun yapılması lâzımdır. Ama esas ideal çözüm, her iki askeri blokun ortadan kalkmasıdır. Varşova Patki ülkeleri zaten bunu çoktan teklif etmişlerdir. Zaman zaman bu tekliflerini tekrarlarlar. İki blokun da tasfiye edilmesi tekliflerini. Fakat, NATO tarafı kabul etmiyor. İkisi de ortadan kalksa dünya için en hayırlı sonuç elde edilmiş olacaktır.

AET konusuna gelince... AET bildiğiniz gibi geliş-

miş ülkelerin bir topluluğudur. Sanayileşmiş gelişmiş kapitalist ülkelerin bir topluluğudur. Türkiye üye olacaksa eğer, eşit haklarla üye olmalıdır. Halbuki Türkiye AET'ye eşit haklarla üye olacak durumda değildir. Çünkü Türkiye geri kalmış bir ülkedir. Türkiye henüz ağır aksak gelişmekte olan bir ülkedir. Onlarla aynı düzeyde, aynı gelişmişlikte, aynı güçte değildir. Onun için kâğıt üzerinde eşit haklar yazılsa da, fiilen eşit hakka sahip bir üye olmayacaktır. Onun için, bugünkü koşullarda Türkiye'nin AET'ye üye olması ulusal çıkarlara aykırıdır. Tam üye olmamalıdır. Ama bu demek değildir ki, Türkiye'nin AET ile hiçbir çıkar ilişkisi olmayacaktır, görmemezlikten gelecektir, ona sırtını çevirecektir. Hayır! Biz politikacıyız. AET gibi önemli bir örgütlenmeyi görmemezlikten gelemeyiz, ihmal edemeyiz. Ama pekâlâ AET ile ikili ilişkiler kurulabilir ve kurulmalıdır. Ama ilerde ne olur? İlerde Türkiye'deki durumlar değişir, umarız iktidar değişir. Daha demokratik, daha gerçek demokratik, daha ulusal çıkarları düşünen, Türkiye'yi gerçekten bir kalkınma yoluna sokan bir iktidar gelir de, koşullar değişebilir o zaman. «Üye olma veya olmama» daha düşünülebilir hale gelir. Benim şahsi kanaatim, öyle bir iktidar değişikliği olmadıkça, Türkiye'nin durumu AET için, AET üyeliğine uygun olmayacaktır. Ama bu benim şahsi görüşüm. AET'nin yanında bir başka ekonomik topluluk da olduğunu unutmamak lâzım. Bir de Ekonomik Karşılıklı Yardım Örgütü var, sosyalist ülkeler arasında. Bu örgütlenmeyi de ihmal etmemeliyiz. Tıpkı AET ile yeni ilişkiler geliştirmek gibi, ikili ilişkiler geliştirmek gibi, bu örgütlenme ile de, bu oluşum ile de Türkiye'nin ilişkilerini geliştirmeliyiz.

SORU: Sol güçlerin birliği gerekli diyorsunuz. Sol güçlerin birliği derken, dışarıda bıraktığınız bir sol

grup var mı? Sol güçlerin birliği çağrısını yaparken dışarıda bıraktığınız bir sol grup var mı, yoksa bu bütün sol gruplara yönelik bir çağrı biçiminde mi anlaşılmalı?

İkinci bir soru, «Yeni demokrasi kültürü» diye bir kavram geçiyor. Bunu geliştirmek lâzım diyorsunuz. Bu demokrasi kültüründen ne anlıyorsunuz? Bunu açıklar mısınız? Üçüncü sorum: Bir de Türkiye’de son aylarda özellikle tartışılan bir konu «Türk-İslam Sentezi». Böyle bir kavram ortaya atıldı. Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

BEHİCE BORAN: Biz kimseyi dışarıda bırakmak istemiyoruz. Böyle bir niyetimiz yok. Ama birlik, biliyorsunuz, iki taraflı bir anlaşmayla olur. Bir grup, bir parti veya bazı kişiler böyle bir birliğe katılmak istemiyorsa, katılmazlar. Zorla onları o birliğe dahil edemezsiniz. Onun için kapsam dışı kalabilir bir grup, iki grup, kimse onlar. Ama bizim amacımız mümkün olduğu kadar bütün solu kaplamasıdır. Tabii bu sol birliği dikkate alırken, bunun içinde bazı derecelenmeler olduğunu unutmamak lâzım. Ama gerçek olan; daha birbirine yakın olan, anlaşması kolay olan bir blok düşünülebilir. Daha uzak çevrelerde olan, sola daha uzak olan ama gene de solda addedilebilecek gruplar olabilir.

Demokrasi kültürünün değişmesi deyince benim anladığım şudur: Demokrasi bir memlekette başgösterip yerleşirken birtakım alışkanlıklar ve gelenekler de meydana getiriyor. Hem düşünce alışkanlıkları hem tavır ve davranış alışkanlıkları meydana getiriyor. Ve bunlar giderek gelenekleştiriliyor. Türkiye’deki demokrasi konusundaki bu yanlış anlayışları, kısıtlı anlayışları değiştirmek ve gelenekleşmiş olan demokrasi adına, bu anlayışlardan doğan davranışları değiştirmek.

Bunların yerine daha gerçek anlamda demokratik olan ve bilhassa da daha gelişmeye açık olan demokratik anlayışları, demokrasi anlayışlarını, demokratik tutumları ve demokratik davranışları geliştirmek. Demokrasi sizin de bildiğiniz gibi sadece dört senede bir seçimler yapıp parlamentoya üye seçmek değildir. Tüm bir kültür, bir anlayış, bir duygu alışkanlıkları; kişisel, duygusal alışkanlıklar; tutumlarda, davranışlarda alışkanlıklar, gelenekler ve düşüncelerde alışkanlıklar oluyor. Bunu değiştirmek lazım.

Türk-İslam sentezi, burjuvazinin Türkiye'deki sol akımlara karşı bir baraj olarak geliştirmeye çalıştığı bir ideolojidir. Türkiye burjuvazisi en baştan beri -bilimsel analizlerle, akli tahlillerle değil ama, sınıf insiyakıyla, sınıf içgüdüsüyle- Türkiye'nin nesnel olarak sol akımlara açık bir ülke olabileceğini hissetmiş ve solu baş engel olarak görmüş, baş düşman olarak görmüştür. Sola karşı baraj düşünülmektedir daima. Her ne kadar, baş yöntem olarak baskı, zor kullanma yöntemleri revaçta ise de, bilinmektedir ki, yine de sadece bunlarla iş bitmiyor. İdeolojik barajlar lazım, ideolojik yöntemler lazım. Bunun farkındalar. Ve bu arada, milliyetçilik kâfi gelmedi. Atatürkçülük hiç kâfi gelmedi. Atatürkçülük küçük burjuva aydınlarının, kentteki küçük burjuvazinin bir ideolojisi olmakla sınırlı kaldı. Geniş halk kitlelerinde Atatürk şahsen sevildi, o başka ama, -Atatürkçülük memleketi kurtardığı için vs. -Atatürkçülük adıyla ortaya sürülen ideoloji, sola karşı bir baraj olmak bakımından kifayetsiz geldi, yetmedi. Onun yanında dinsel ideolojiye sarıldılar. Dinsel ideoloji ve dinsel inançları, davranışları, burjuvazi gayet bilinçli ve sistemli olarak teşvik etti. Dinsel akımlar kendiliğinden Türkiye'de kuvvetlenmedi. Kendiliğinden büyük gelişme göstermedi. Kendiliğinden hal-

kı şu veya bu şekilde etkilemedi. İstendi böyle olması!

İrtica irtica diye şikâyet ediyorlar, halbuki irtica-
nın mesulü iktidardır. İktidarın arkasındaki tekelci
büyük burjuvazidir, militarist çevrelerdir, emperyalist,
emperyalizmle işbirlikçi olan sermaye çevreleri, bürok-
ratlar ve ordu kadrolarıdır. Bunlar bilinçli olarak solun
karşısına bir baraj, bir set çekebilmek için irticayı kış-
kırtmışlardır; kendiliğinden olmamıştır. Bunun bir
parçası olarak da, daha batılı bir görünüm almaya ça-
lışan ve hatta bazen, Türk-İslam sentezi deyimine ba-
zen, -her zaman değil ama bazen görüyorum- Batıyı
da ekliyorlar: Türk-İslam ve Batı Sentezi. Daha mo-
dern görünümlü ama esas gerici niteliğini taşıyan; yani,
gerideki değerleri canlandırıp, gerideki değerleri hâ-
kim kılmak; hatta aralarında şeriat nizamını tekrar-
dan hâkim kılmak isteyenler dahi var. Böyle bir sen-
tez geliştirilmektedir. Bunun da amacı sol ideolojiye
karşı, sola karşı bir set, bir baraj çekmektir. Kendile-
rinin sömürücü, militarist, gerici, ekonomik ve politik
iktidarlarını böyle bir ideoloji ile kuvvetlendirmektir.
Böyle bir ideolojinin, böyle bir iktidarı, gerici iktidarı
desteklemesini sağlamaktır.

SORU: Ben tekrar sözü şuna getirmek istiyorum.
Legal çalışmaya aday olmaya... Bir kere herşeyden ev-
vel şunu açıkça söyleyebilir miyiz? Bir Türkiye Birle-
şik Komünist Partisi, TKP ve TİP'in birlikte var oluşu
mu, yoksa gerçekten birleşmiş hali mi?

Bununla bağlı olarak bu birleşmede bugünkü dün-
yadaki Doğu-Batı ilişkilerindeki yumuşama ve Sovyet-
ler Birliği'ndeki glasnost politikası etmen olmuş mu-
dur size? Değişen dünya koşulları mı birleşmeyi gün-
deme getirdi? Bir de şunu açıkça sormak istiyorum:
TİP ve TKP bugüne kadar aynı mıydı?

BEHİCE BORAN: Birlik fikrine çok demiyeyim

ama, oldukça eski bir zamanda gelindi. Ve birlik gerekli midir, değil midir diye bir tartışma yapılmadı. O gereklilik baştan sorgusuz sualsiz kabul edildi iki tarafça. Onun için bir problem teşkil etmedi, birleşelim mi birleşmeyelim mi diye. Baştan itibaren konuştuğumuz birleşmeyelim mi diye. Baştan itibaren konuştuğumuz, birleşmenin en sağlam şekilde meydana getirilmesi oldu. O soruya cevap aradık. En sağlam, en doğru biçimde bir birleşme nasıl olur? Bunun için uğraştık. 1980 başlarında birleşme görüşmeleri başladı. Onun için buna dışardan etkiler olmadı, şu tarihte bu olması diye bir şey olmadı. Baştan itibaren, uzun seneler önce birlik meselesini benimsedik. Ve sonunda da, birlikte olduk, mutabık olduk, büyük sorun çıkmadı. Sağlam bir birlik ancak ideolojik ve politik birlik temelinde kurulabilir. İdeolojik ve politik temelde eğer anlaşmıyorsanız birlik olmaz. Onun için en sağlam ideolojik ve politik temel oluşturmaya çalıştık. Bu temel esasen baştan vardı. Zaten birliğin akla gelişi ve birliğin verimli sonuçla bitişi bundan dolayıdır. Nesnel olarak iki partinin arasında ideolojik ve politik açıdan birçok yakınlık, ve hatta özdeşlik vardı. Ondan dolayı «Neden birleştiler? Niçin birleşme gereğini duydular?» filan gibi sual yerine «Niye bunlar baştan beri birleşmediler?» diye sormak icap eder, «Bu kadar yakınlıkları varken» diye. Ve Türkiye İşçi Partisi'nin gelişmesi, bu birlikteliği daha da güçlendirdi. Yani ideolojik, politik birlikteliği. Çünkü Türkiye İşçi Partisi legal bir parti olarak ideolojik ve politik açılardan bütün görüşlerini, kavramları açık açık kullanarak ortaya koyabilecek durumda değildi. Çünkü kısıtlamalar var, 141-142 var, komünist demek bile yasak vs. Ve ilk baştan da, kuruluşunda da, 61'deki kuruluşunda da doğrudan doğruya sosyalist parti anlayışıyla kurulmamış. Sosyalist bir anlayışı var ama, tam yerine oturmuş değil. Fakat şu oldu: Kuruluşundan

kısa bir süre sonra, bilimsel sosyalistleşme sürecine girdi Türkiye İşçi Partisi de. Yön değiştirmeden hep aynı doğrultuda ve aynı yönde gelişti ve güçlendi. Bu yönde, bu istikamette. Bu doğrultu da Marksizm-Leninizm doğrultusuydu. Ve nihayet temellerine oturdu. Bilhassa 4. Kongreden sonra. Bu da birliği, iki parti arasındaki özdeşliği kuvvetlendirdi. Onun için biz görüşmelerimize esasen birliğin, hiç caiz sual göstermeden, -yani gerekir mi, gereksiz mi?- gerekliliğine baştan inanarak başladık. Sağlam kuruluşu, ideolojik ve politik temelin geliştirilmesinde, sadece temel olarak ele almakla kalmayıp, ayrıntılarda geliştirilmesinde ve ayrıntılarda mutabık kalınmasında da aradık. Ve bunu gerçekleştirdik. Ondan sonra da en uygun örgütsel biçim ne olur, bunun üzerinde durduk. Ve bu aşamalardan geçerek birlik konusu sonuca ulaştı. Aynı zamanda tarihimize baktık. Türkiye işçi sınıfının 1920' den bu yana tarihine baktık. O zaman şu neticeye geldik ki, esasen Türkiye Komünist Partisi de Türkiye İşçi Partisi de aynı işçi sınıfının politik hareketinin iki koludur. Aynı hareketin iki koludur. Ayrışmış iki koludur. Binaenaleyh birleşmesi mutlaka, hatta gerekliden de öte zorunludur. Buraya geldik.

Legal partiye aday olma meselesine gelince; genelinde zaten komünist partiler hiçbir zaman illegalde çalışmayı kendileri seçmezler. Legal çalışmanın olanakları, kolaylıkları varken niye illegal çalışma? Illegal çalışma demokrasinin kısıtlı, sınırlı olduğu veya hiç olmadığı koşullarda oluyor. Onun için amaç legalde çalışmak olmuştur. Ve illegaldeyken de -gerek TKP kurulduğundan beri, gerekse 80'den beri her iki parti legal olanakları en küçüğünde dahi değerlendirmiş ve onlardan faydalanarak hareket etmiştir. Faaliyet göstermiştir. Etkinliklerde bulunmuştur. Legalde yani. Le-

gal daima gündemde olmuştur. Kendi ideolojimizi değiştirmeden, kendi ideolojik açımızdan, yani Marksizm-Leninizm açısından legal olanakları, fırsatları değerlendirmek ve değerlendirerek harekette, eylemde bulunmak. Bu vardı. Bunu şimdi birleşik parti, bütün parti olarak legal faaliyete geçme olarak formüle ediyoruz.

Türkiye bugün gerçekten demokrasi denilecek bir rejime sahip değildir. Daha, gerçek bir demokratikleşme de başlamamıştır. Ama iktidar bütün istediklerini yapamaz hale gelmiş, toplum yapısı kendisine giydirilmek istenen demirden kafesi reddetmiştir. O kafesi ordan burdan zorlamaya başlamıştır ve kırmaya başlamıştır. Olmakta olan budur. Ama tam demokratikleşme sürecine girilmiş değildir. Fakat bu süreç daha ilerledikçe yeni olanaklar belirecektir ve Türkiye kanımızca çok uzak olmayan bir gelecekte, -ne kadar uzak olmayan, onu seneleri rakam vererek söyleyemeyeceğim- ama pek de uzak olmayan gelecekte Türkiye Birleşik Komünist Partisi'ne legal olmak, yasal parti olmak fırsatını verecektir. İktidarlar istemese de, tercihleri olmasa da vermek zorunda kalacaklardır. Çünkü eskiden beri söylemişizdir, daima parlamentoların oluşturduğu ve geçirdiği kanunlardan ziyade, toplumun kendi nesnel gelişme kanunları ağır basar. Türkiye, -o taraftan sevinebiliriz,- demokratik bir ülke olmaya, demokrasinin gelişmesini gerçekleştirmeye mahkûmdur diyebiliriz. Bu güzel bir mahkûmiyet ama! Böyle mahkûmiyet dostlar başına. Güzel bir mahkûmiyet; buna mahkûmdur.

Toplumun nesnel gelişmesi, öznel koşulların da gelişmesi neticesinde iktidarlar komünist partisine yasal olma fırsatı vermek zorunda kalacaklardır, kanımızca. Bu anlamda adayız legal parti olmaya.

H. KUTLU: Bir soru vardı. Doğu-Batı ilişkileri ve yumuşama sizleri de etkiledi mi, diye sordunuz? Biz aslında baştan beri yumuşaktık. O anlamda bizim ilişkilerimizi yumuşama yönünde etkilemedi ama, bir yönde etkiledi tabii. Gerek Türkiye İşçi Partisi, gerek Türkiye Komünist Partisi biraz önce Boran yoldaşın da söylediği gibi, özellikle 80'de gelen darbeden sonrası kendi geçmişimize, kendi eksiklerimize daha eleştirci bir bakış sürecine girdi. İşte buna kendimizi yenileme diyoruz. Bunu yaparken sadece kendimize bakmadık. Bütün bir sol hareketin geçmişini, bugününü değerlendirmeye çalıştık. Ama biz önce kendi eksiklerimizi, kendi yanlışlarımızı bunun içinde görmeye gayret ettik. Ve aynı zamanda dünyaya hep söylendiği gibi, daha değişik çerçeveden bakmak zorunluluğunu gördük. Çünkü sol hareketin durumunu artık öyleydi ki, sorununu ciddi olarak ele almak gerekiyordu. Bunu açık yüreklilikle görmemiz gerekiyor. Solun çok önemli bir potansiyeli var. Yani devrimci solun çok önemli potansiyeli var. Fakat bugün bunu kullanabilecek durumda değil. Bu sorunların nedenleri üzerinde uzun boylu durduk. Ve kendimizi yenileme sürecine girdik. Bu süreç içerisinde SBKP 27. Kongresi ve daha sonra gelişen yenilenme politikası, bize her şeyden önce yaptığımız şey konusunda cesaret verdi. Demek ki biz kendi gerçeklerimizi aramada doğru bir şey yapıyorduk. Eski kalıplara bağlı kalmamakla doğru bir şey yapıyorduk. «Marksizm-Leninizmi yeni koşullara yaratıcılıkla nasıl uyguluyoruz» diye sorarken doğru yapıyorduk, demek, önce bize cesaret verdi. Özellikle dünya koşullarında, yeni koşullar, bunun analizi ve buradan çıkacak sonuçlar konusunda da bize teorik olarak da, metod olarak da esinlendirici oldu.

SORU: Biraz önceki cevaplarınızda, soracağım soruya kısmen cevap vardı ama, bana göre yeterli değil. Biraz daha açarsanız memnun kalırım. Bu birleşme sürecine nasıl girdiğinizi ve bu birleşme görüşmeleri sırasında sizler üzerinde en belirleyici noktaların neler olduğunu açıklarsanız...

SORU: Bu birleşme bildiğimiz kadarıyla yurtdışında gerçekleşti. Biliyorsunuz TİP 12 Eylül'le birlikte kapatıldı. Ancak şu anda birçok TİP üyesi Türkiye'de bulunuyor. Bu insanlar da şu veya bu şekilde çalışmalarına devam ediyorlar. Bu birleşme sürecine bu insanlar nasıl katıldılar?

SORU: Bir sorum daha olacak. TKP şimdiye kadar Sovyet merkezli politika izliyordu. Ve son, biraz önce sözünü ettiğiniz kendisini yenileme süreci de Gorbaçov'un glasnost politikası ile biraz paralellik arz ediyor. Bundan sonra da bu, örneğin Türkiye sorunlarına bakışta bu merkezîyetçi anlayış devam edecek mi? Örneğin, Sovyetler Birliği'ndeki glasnost durunca sizdeki süreç de duracak mı, devam edecek mi?

H. KUTLU: Sol harekette genellikle bölünme, parçalanma sürecinin temel bir eğilim olması nedeniyle iki partinin yani Türkiye Komünist Partisi ve Türkiye İşçi Partisi'nin böyle bir birlikle kamuoyunun önüne çıkması kuşkusuz bir dizi soru getiriyor. Ama herhalde şu temel soruyu daha çok düşünebiliyor insanlar, veya düşünecekler. Bir dizi iç sorunlar oldu, bir dizi pazarlıklar oldu, açık konuşursak. Çünkü iki partinin böyle ilkesel temellerde sağlam birlik ortaya koyabilmelerini kuşkusuz bizim koşullarımızda ne yazık ki, anlamak biraz zor olabiliyor. Boran yoldaş da söyledi, bir kere daha altını çizelim ki, gerçekten öyle olmadı. Birleşme sürecinin nasıl geliştiğini anlayabilmek için, onun en

temel noktası olarak yine biraz önce Boran yoldaşın açıkladığı bir nokta önem taşıyor. Biz birlik sorununa yaklaştığımız zaman, birleşmemek diye bir seçeneği düşünmedik.

Çünkü tarihsel sorumluluk olarak, her iki parti- nin omuzunda da bu birleşmeyi gerçekleştirme görevi vardı. Biz karşı karşıya geldiğimiz zaman «birleşebilir miyiz?» sorusunu bu yüzden sormadık. «Nasıl birleşebiliriz?» bunu sorduk. Bu açık ve net bir durum ve bu birleşmenin en önemli yanı. Basit gelecek belki ama, en önemli yanı bu.

Başlangıçta ülkede, yani 12 Eylül darbesinden önce koşullar farklıydı elbette. Türkiye İşçi Partisi legal çalışıyordu, biz illegal. Bu koşullar birleşme çalışmalarının önünde kuşkusuz ki bizim dışımızda bir engeldi. Bu, bir ölçüde birlik çalışmalarının yavaş gitmesini getirdi. Ama daha sonra çalışmalar hızlandı. Elbette her iki parti de bu darbenin getirdiği zorlukları aşmakla uğraşıyordu. Fakat, biz aynı zamanda şunu başarabildik: İki parti uzun bir süre eylem birliği çalışmasından da geçti. Bu, özellikle kadroların, her iki parti üyelerinin yakınlaşmasını sağlayan bir süreçti. Elbette bunun da zorlukları vardı. Örneğin bu, ülkede son derece zordu. İlegal koşullar var. Değil iki partinin üyelerinin biraraya gelmesi, her partinin kendi üyelerinin biraraya gelmesi zaten zordu. Ama, Avrupa'da bu biraz daha kolay oldu. Ve nihayet biz iki parti, sorunlara gerçekten -biraz önce söylediğim gibi- yeni tarzda bakabildiğimizi gördüğümüz andan itibaren bir programda birleşebileceğimizi gördük. Ve bir program çalışmasına girdik. Bu program çalışmasının da yapıcı, yenilikçi bir yanı var, kurulan program komisyonu sanki iki ayrı partiden oluşan, insanlardan oluşan bir kurul değil, tek bir partiden oluşan bir kurul gibiydi. Ve orada iki

partinin üyeleri bir kurulun üyeleri gibi çalıştılar. Zannediyorum bu bir deney olarak önemli olacak ve birleşildikten sonra da bu konu daha geniş açıklanacaktır.

Kısaca, biz her adımdan sonra belli bir noktada birleşmiş bir parti gibi sorunlara bakabileceğimizi gördük ve bunu hemen karar altına aldık. Ve ondan sonra da henüz birleşmeyi gerçekleştirmediğimiz halde, pek çok sorunu birbirimizle, iki parti olarak görüşerek, danışarak karar altına aldık ve bu süreci geliştirdik.

Sovyetler Birliği ile Türkiye Komünist Partisi ilişkileri meselesine gelince...

Artık dünyanın değiştiğini görmek gerekiyor. Yani o merkezi yapı, yahut Komintern dönemi yok dünyamızda. Epey bir zamandır yok, yeni değil. Bu eleştiri bizim partimize her zaman gelir. Bu konuda tutumumuz açık dostlar. Biz, Sovyetler Birliği ve Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi ile ilişkilerimizi onların politikasına (yahut -diyelim bugün Gorbaçov vardı, Brejnev vardı- bunların politikasına) göre ayarlamıyoruz ki. Biz Sovyetler Birliği ile ilişkileri herşeyden önce Türkiye'nin çıkarını dikkate alarak ayarlıyoruz. Bu nedenle ilkesel bizim ilişkilerimiz. Yani Gorbaçov geldi, bir başkası gelirse bizim ilişkilerimiz ne olacak? Eğer Sovyetler Birliği, Türkiye halkının dostluğu politikasını her zaman olduğu gibi sürdürmeye devam edecekse, kuşkusuz bizim ilişkilerimiz aynı ölçüde devam edecektir. Politik olarak, teorik sorunlar açısından, ideolojik olarak, ne olacağı sorusu ise, kuşkusuz o gelecekte yanıtlanabilir. Size açık söyleyeyim; biz eğer ideolojik konuda, dünya komünist hareketi ile ilgili bir sorunda, farklı düşünüyorsak bunu açıkça söyleriz. Biz daha önce de söyledim, görüşlerimizi açık bir dille ifade ediyoruz yoldaşlara.

SORU: İki sorum olacak. Birincisi, her iki parti birleşmeden önce programatik belirli hedeflerini TBKP'nin yeni programına almadılar. Burada şöyle söylentiler yayılmaya çalışılıyor: TBKP legal çalışma olanağı bulabilmek için böyle bir taktik uyguluyor. Ya da başka türlü bir yaklaşım söz konusu: TKP ve TİP sosyal demokratlaşıyor, sağa kayıyor.

H. KUTLU: Bu sorulabilir, soruluyor gerçekten. Biz legale çıkmak için mi program yaptık? Ama bu soru üzerinde düşünüldüğü zaman «Neden böyle bir soru geliyor» dün niçin programımızla ilgili gelmiyordu da, bugün niçin geliyor? Bunu önce cevaplamak lâzım.

Biz legaliteyi dün de önümüze koyuyorduk. Bugün de var. Her illegal komünist partisinin önünde bu hedef vardır. Ama biz, bugün legale çıkmayı artık sorumluluğumuzun bir gereği olarak görüyoruz. Ve Türkiye'de, biraz önce Boran yoldaşın açıkladığı gibi, gelişmelerin nesnel olarak buna olanak hazırladığını görüyoruz. Ama legale çıkmaktan önce, yani bizim yasalara göre kurulmuş bir parti olmamızdan önce söz konusu olan toplumsal meşruiyetimizdir. Yani halkın bizi anlaması, halkın bizi benimsemesi ve desteklemesidir. İşçi ve emekçi sınıfların, aydınların, gençliğin. Peki desteklemek ne demektir. Desteklemek demek şu sol içinde çok sık kullanılan, kolay anlaşılması için tekrar edeceğim 'yığını kazanmak' demektir, onların bizi desteklemesi. Hangi komünist partisinin önünde böyle bir hedef olamaz! Yığınları kazanmak, halkı kazanmak. Bu nedenle biz dar anlamda bir programla şirin gözükme, yasalar çerçevesinde vs... Bunun için elbette yapmıyoruz. Burjuvazi bu kadar aptal değil. Biz programımıza şöyle veya böyle yazdık diye bize yasalık verecek. Bu değil tabi. Ama sorun Türkiye'nin ger-

çekleridir, dünyanın gerçekleridir. Bunları görmek ve değişen yeni koşullara göre bir politik strateji ortaya koymaktır. Bugün iddialı gelebilir ama, bu, yeni düşünce tarzında kapitalist bir ülke komünist partisi açısından ilk programdır.

Bu anlamda eksiklerimiz de olabilir. İlk programdır, bunun altını çizmek istiyorum. Niye biz böyle bir değişikliği ya da böyle bir yenilenmeyi zorunlu gördük?

Eğer Marksizm - Leninizmin temel özünün gerçeği aramak ve yalnızca gerçeği aramak olduğunu unutsak, o zaman zaten bu soruya yanıt bulamayız. Ve biz gerçeğin gözüne açıkça bakmaktan korkmadık. Ve eğer kimi kavramlar eskimişse, günümüze uymuyorsa bunları atmaktan korkmadık. Örneğin biz, açıkça proletarya diktatörlüğü sözünü kullanmıyoruz. Bunun legaliteyle hiçbir ilgisi yok. Öyle olsaydı belki o zaman bir değişiklik yapardık. Ve belki de daha kolay olurdu. Derlerdi ki, «Ne yapsın, yasal olarak kurulacak ama, yasalar bunu engelliyor. Onun için değiştirdi.» Hayır! Biz proletarya diktatörlüğü sözünün, tarihsel olarak bu doğru kavramın, bugün günümüz gerçeklerine oturmadığını görüyoruz. Bugün insanlık değişiyor dostlar. Ne yönde değişiyor? Daha hümanist, daha barışçıl, daha demokratik... O zaman biz onun anlayabileceği tarzda görüşlerimizi ortaya koymak zorundayız...

Elbette işçi ve emekçi sınıflarının iktidarı... Programımızda bu temel olduğu gibi var. Özü olduğu gibi var. Ama bu söz söylediğim gibi yok. Çünkü bu söz günümüzde, doğrudan doğruya proletarya diktatörlüğü sözünün demokratik özünü, en geniş demokrasi olduğu özünü yansıtmıyor.

Öte yandan, eskiden «savaş politikanın bir devamıdır» denirdi. Bütün komünistler de bunu söylerdi. Ama şimdi bu geçerli mi? Şimdi bunu söyleyebilir miyiz? Artık eskidi, söyleyemeyiz. Çünkü politikanın devamı politika olmak zorunda. Ve zaten bugün Sovyetler Birliği'nin yenilenme politikası da bu. Uluslararası açıdan onlar tüm uluslararası politikaların, (askeri yöntemler dışında, silahlanma dışında) politik yöntemlerle çözümünü getiriyor. Barış içinde birarada yaşama dün de geçerliydi, bugün de geçerli. Ama burada, ilişkilerde de değişenler var. Artık yıkıcı bir rekabet, barış içinde yanyana yaşamada, yaşama çerçevesi içinde yıkıcı bir rekabet söz konusu. Bir taraf gerçekten savaşı istemediği halde, başta Sovyetler Birliği olmak üzere sosyalist ülkeler savaş istemiyor ama buna rağmen nükleer savaş tehlikesini önlemek mümkün olmuyor. O yüzden bugün barış içinde yanyana yaşama ve yarışma sözü kullanılıyor. Yani iki sistem arasında yarışma.

Çağımız kapitalizmden sosyalizme geçiş çağıdır. Bu da değişmedi günümüzde. Ama burada da ilişkilerde bir değişiklik var. Özellikle programımızın geçiş bölümünü çok ilgilendiriyor. Bugün, «Çağımız nükleer silahlanma ve uzay çağıdır» diyor. Bu nitelikle belirleniyor. Nükleer silahlanma korkutucu çağrışımlar yapıyor bize. Dünyanın yok olması gibi. Uzay çağı bir bakıma teknolojik gelişme bakımından ilerlemeyi ifade ediyor. Şimdi kapitalizmden sosyalizme geçişin bütün temel yasallıkları elbette devam ediyor, ama yeni durumu dikkate almak gerekiyor günümüzde. İnsanlar barış içinde yaşamak istiyorlar. İnsanlar gerginlik içinde yaşamak istemiyorlar. Ve nasıl ki bizim halkımız iş ve ekmeği huzur, güven ve istikrar içinde kazanmak istiyorsa, tüm dünya da bunu barış içinde sağlamak

istiyor. Yani toplumsal gelişmenin önkoşulu barış. Eğer böyleyse bütün bir programın sistemi, mantığı değiştirmek zorunda. İşte biz bunun için değiştirdik, bunun için yeni bir politik strateji ortaya koyduk.

Öte yandan, şunlardan da artık vazgeçmek gerekiyor. Ve soruluyor: Acaba Eurokomünizm görüşlerine yakınlaştığımız için mi? Proletarya diktatörlüğü sözünü etmeyen ve o dönemde de bu çizgide olmayan çok parti vardı. Demek ki, birincisi, bununla ilgisi yok.

İkincisi, Eurokomünizm geçmişte de tek bir akım değildi, içinde çok farklı görüşler vardı.

Üçüncüsü, bugün aktüel bir akım değil Eurokomünizm.

Bu nedenle o bizim için ne izleyeceğimiz bir öncü, bir yol, ne de bir umacı. Neden herkesin deneyinden ders çıkartmaktan korkalım. Ve ayrıca açık yüreklilikle kabul edelim ki, dünyamızın yeni koşullarını aramada, onlar ilk arayanlardı. Ama herşeyi doğru söylemediler. Getirdiklerinin içinde bize göre Marksizme, Leninizme çok yabancı yaklaşımlar da vardı.

Bu nedenle programdaki değişikliklerin onunla da bir ilgisi yok.

SORU: Bazı örneklerle gençlik hareketine yönelik perspektiflerinizi açıklayabilir misiniz?

H. KUTLU: Evet, çok kısa yanıtlamaya çalışacağım, zannediyorum zamanımız azalıyor.

Bugün gerek demokrasinin kazanılmasında, barış ve demokratik yenilenmede, gerekse bunun temeli olan yeni bir demokratik kültürün oluşmasında, aydınlar içinde ayrıca bir yer olarak gençliği görmek ve ayrıca gençliği ele almak gerekiyor. Yani, gençliğin demokrasinin kazanılmasında ve bu yeni politik kültürün yer-

leştirilmesinde son derece önemli bir yeri olduğu kanısındayız; ancak, burada gençlik sorununa 12 Eylül öncesinden farklı bakmak gerektiğini de görmek lazım. Yani tüm diğer alanlarda olduğu gibi, çok daha geniş bir gençlik kesimini kucaklamak mümkün kanımızca. Ama buna uygun bir yaklaşım, görüş ve politika geliştirmek zorunlu. Özellikle gençliğin politik nedenlerle ayrışması, gruplaşması, yani düşmanca kamplara ayrılmasını önlemek, zannediyorum ki en başta bizlere düşen bir sorumluluk. Biz bu yönde bize düşen herşeyi yapmaya çalışacağız. Ama, soruna öyle bakmak gerekiyor ki gençliğin bunu gerçekleştirmesi için, yani gençlik arasında birbirini anlayan, diyalog ortamı yaratan, her konuda işbirliği yaratan bir ortam, bir sonuç alabilmesi için bizzat gençlik içersinde olan ve sorunu kavramış her sol çevreye önemli bir sorumluluk düşüyor. Geçmişi değerlendirmek lazım. Geçmişte gençlik içinde bölünmelerin, parçalanmaların nedenlerini önce politik çevreler, politik sol çevreler üstlenmeli, kendi eksiklerini yanlışlarını görmeye çalışmalıdırlar. Ve bundan şimdi sıyrılmaya çalışmalıyız. Aslında gençlik, ülkenin geleceğiyle çok yakından ilgili olduğunu gösteriyor, en zor koşullarda demokrasi için sesini yükseltti. İşkencelerden geçti. Direndi. Bu bizim görebildiğimiz aktif kesimi... Bir başka kesim var ki, sanatsal faaliyet içersinde, kültürel faaliyet içersinde. Onlar da yeni bir Türkiye'de yaşamak istiyorlar. Ve açık görülebilir ki, demokrasinin, hümanizmin, akılcılığın egemen olduğu bir Türkiye'de yaşamak istiyorlar. İşte zaten bizim yeni politik kültür dediğimiz de bu. İşte burada gençliğin çok önemli bir rolü olduğu kanısındayız.

Doğrudan doğruva bugün, gençlik örgütlenmeleri sorununa, şöyle yapılsın veya böyle yapılsın türünden yanıtları da doğru görmüyorum. İçerden vermek lazım

bu yanıtları. Dışardan bizim tarafımızdan değil. Ama biz şunu söyleyebiliriz elbette; var olan bütün legal örgütler içersinde, dernekler içersinde sol görüşlü olanlar, ilerici yurtsever olanlar, gençler, birlikte çalışmaldırlar ve bunun koşulları vardır bizce.

TKP ve TİP tek bir politik parti olarak birleşmeye son noktayı koymanın eşiğine gelmiş bulunuyor. Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin program ve tüzüğünün her iki parti üyeleri arasında tartışılması ve birleşme kongresi yıllar süren bir gelişmeyi tamamlayacaktır. Birlik süreci kolay olmamıştır. Ama çok emek verilen herşey gibi değeri de o ölçüde fazladır. Daha şimdiden bu kazanımı gözbebeğimiz gibi sakınmak, korumak bu nedenle gereklidir.

Türkiye'nin güçlü bir komünist partisine ihtiyacı var. Her zaman dile getirdiğimiz bu istemi karşılamak üzere güçlü bir adım atıyoruz. Sorun yalnız iki partinin kadrolarının toplamıyla ifade edilebilecek kadar basit değildir. İki partinin yalnız nicel güçleri bir araya gelmiyor. Yalnız iki partiye sempati duyan yığınların birliği sağlanmıyor. Her iki partinin fikir gücü, eylem dinamizmi, farklı deneyim birikimi, zengin mücadele gelenekleri birleşiyor.

Her iki partinin tarihinde bölünmeler vardır. Türkiye solunun tarihinde daha da fazla vardır. Öyle ki «bölünme - zayıflama - bölünme» solun kısır döngüsü, sanki yazgısı olmuştur. Bu yazgı şimdi değişiyor. Helelzon tersine dönmeye başlıyor. Sol Birlik'in kalıcı bir eylem birliği olarak kurulmasından sonra, Sol Birlik'in iki partisi örgütsel birliği gerçekleştiriyor. Bu süreç

derinleşecektir. Şimdi bütün devrimci sol güçlerin arasındaki ilişkileri yeni bir biçimde ele alabilmeleri için yalnız söz planında değil, fiilen gerçekleşmiş bir süreç söz konusudur. Türkiye Birleşik Komünist Partisi, bütün devrimci sol güçlerle ilişkilerini yeni bir anlayışla ele almaya hazırdır. Bu ilişkileri işçi sınıfımıza, devrimci anlayışa uygun olarak yeniden düzenlemek için bize düşeni yapmaya hazırız.

TİP ve TKP'nin birleşmesi, asla karşılıklı ödünler vererek, pazarlık anlayışı içinde olmamıştır. Her zaman görüş uyumu, görüş birliği esas alınmıştır. Yeni program tasarısı her bakımdan iki partinin ortak çalışmasının bir ürünüdür. Bu program tasarısı hiç bir partinin damgasını taşımıyor. Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin program tasarısı, her iki partinin programatik görüşlerinin birbirine çok yakınlaştığı bir noktada hazırlanmış olan, ama her iki parti açısından da yeni olan bir metindir. Her iki parti bu tasarıyı hazırlarken, yalnız kendi teorik birikimlerinden yararlanmakla kalmadılar. Kendi dışlarındaki sol ve demokratik güçlerin fikirlerini de marksist eleştiri süzgecinden geçirerek değerlendirdiler. Bir bakıma bu program tasarısı, sol güçlerin, içinde bulunduğumuz koşullarda oynayabileceği yapıcı rolün komünist bakış açısından ifade edilmesi olmuştur.

Programatik bakımdan TKP ve TİP'in birleşmesi komünist harekette süreklilik ve yenilenmenin bir ifadesi olmaktadır. Pratiğin sınavından geçmiş komünist ilkeler temelinde, teoriye yaratıcı bir yaklaşımla günümüz sorunlarını incelemeye ve çağdaş yanıtlar getirmeye çaba gösterdik. Temel amacımız olan sosyalizmi, bugünün görevleri açısından bakarak projelendirdik. Barış ve demokratik yenilenme amacımızı da hem bu-

günün görevlerini çözecek, hem de bizi temel amacımız doğrultusunda bir aşama ileriye götürecek biçimde ifade ettik. Program tasarısı, tarihten güç alarak, geleceğe yönelen, temel amacımızı gözden kaybetmeden bütün dikkatleri bugünün görevlerini çözmeye toplamayı hedefleyen bir anlayışla yazılmıştır.

Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin program tasarısı, halkımızın temel istem ve gereksinimlerini temel almaktadır. Bu istem ve gereksinimlerin karşısındaki engelleri analiz etmekte, bu engelleri aşmak için partinin eline etkili bir mücadele kılavuzu vermektedir. Programın temel mantığı, olumlu istemlerin karşısında dikilen engelleri birer birer aşmaktır. Barış ve Demokratik Yenilenme Programı halkımızın temel istem ve gereksinimlerine kısmen yanıt getiriyor. Bu istem ve gereksinimler tümüyle sosyalizmde çözülecektir. Sosyalizme devrimci geçişin güç potansiyeli olan geniş bağlaşıklık daha bugünden, bugünkü amacımız için verdiğimiz mücadele birikimi temelinde oluşmaya başlayacaktır. Türkiye Birleşik Komünist Partisi, ülkemizin tarihinde kökleri olan bütün politik akımların kendilerini yenileyerek sosyalizm kuruluşuna katılabilmeleri için çalışacaktır. İleriye yönelik olarak böylesine kapsamlı ifade ettiğimiz bu yaklaşımın günümüzdeki anlamı, bütün bu güçlerin, oligarşinin bugünkü politikasına ve antidemokratik rejime karşı barış ve demokratik yenilenme için diyalog ve işbirliğine çekebilmektir.

Türkiye Birleşik Komünist Partisi Program Tasarısı, bugünkü uluslararası koşullarda barış sorununun aldığı yeni boyutu gözönünde tutarak Türkiye'nin dünyada ve bölgede bir barış etkenine dönüşebilmesi için ulusal egemenliği güçlendirmesini stratejik bir hedef saymaktadır.

TKP ve TİP'in birleşmesinin uluslararası komünist hareket açısından da büyük bir önemi vardır. Birçok komünist partisinin bölünmelerle karşı karşıya kaldığı bir dönemde, 80'li yılların yeni koşullarında, bölünmenin kaçınılmaz olmadığı, tersine bu koşullara yanıt getiren bir programla birleşmenin, güçlenmenin olanaklı olduğu kanıtlanmaktadır.

Program ve Tüzük tasarıları en geniş biçimde tartışılacak ve kesinleştirilecektir. Bu aşamada da yalnız her iki partinin üyelerinin değil, kuşkusuz en başta onların, ama kendi dışımızdaki sol ve demokratik güçlerin de görüşlerini dikkate alacağız. Gerçeğin bizim tekelimizde olmadığı sözümüz burada da geçerlidir. Program ve tüzük tartışmasının bizzat kendisi, güçlü bir komünist partisi yaratılmasının önemli bir adımı olacaktır. Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin ülkemiz kamuoyunda bugünden kazandığı meşruluğu güçlendirip pekiştirmeye ciddi bir katkı oluşturacaktır.

TKP ve TİP'in birleşmesi, legaliteyi kazanmanın, güçlü ve yığinsal bir komünist partisi oluşturmanın çok yönlü görevlerini çözmekte belirleyici olacaktır.

TİP ve TKP'nin, Türkiye Birleşik Komünist Partisi olarak bütünleşmesi her iki parti için de bir tercih konusu değildir. Bu, tarihin bize yüklediği bir sorumluluktur. TKP ve TİP bu sorumluluğun tam bilincinde olarak hareket etmenin ve başarıya varmanın huzuru içindedir.

«TBKP'NE VARACAK, BİRLEŞİK KONGREMİZİ SANA ARMAĞAN EDECEĞİZ»

10 Ekim 1987'de Brüksel'de ölen TİP Genel Başkanı Behice Boran'ı Türkiye'ye uğurlamak için 15 Ekim günü düzenlenen törende tabutu başında yaptığı konuşma

Sevgili Boran yoldaş,
Değerli Başkanımız.

Görevini yerine getirmenin huzuru içinde son yolculuğunda rahat uyu. Bize emanet ettiğin büyük sorumluluklara uygun davranacağımıza emin olabilirsin.

TİP'li ve TKP'li yoldaşların olarak birlikte, el ele, yürek yüreğe senin emek verdiğin TBKP'ne varacağız, birleşik kongremizi sana armağan edeceğiz.

Senin politik yaşamını adadığın, barış, ulusal bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm mücadelesinde, 1920'lerden bugüne gelen işçi sınıfımızın devrimci partisi, Türk ve Kürt halkımızın ayrılmaz bir parçası olarak TBKP'yi daha da güçlendireceğiz. Solun en geniş birliği için gerekli her çabayı harcıyacağız. Demokrasî güçlerinin birliği için aralıksız çalışacağız.

Gözün arkada kalmayacaktır.

TİP ve TKP üyeleri yoldaşlarım,

Saflarında Boran yoldaş gibi bir yoldaşımızın da olmasından onur duyduğumuz Türkiye Komünist Par-

tisi adına ve kendi adıma tüm TİP'li yoldaşlara, onun yandaşlarına, Boran yoldaşın yakın çalışma arkadaşlarına, ailesine, yakınlarına ve tüm dostlarına, hepinize başsağlığı dilerim.

Acımız tek bir partinin üyelerinin duyduğu ortak acıdır.

Behice Boran yoldaşın politik yaşamının en önemli bölümünü oluşturan TİP, bilimsel sosyalizmin ülkemizde yasallık kazanması ve yaygınlaşmasında cesur, kararlı, titiz bir mücadele verdi. Bıçağın keskin sırtında mücadele sözü bunu en iyi anlatıyor. TİP zor koşullarda sosyalizm ülküsünün köylere kadar yayılmasında, Marksizm - Leninizmin gelişip güçlenmesinde etkin bir rol oynadı. Bu zorlu ama heyecan dolu yıllar pek çoğumuzun olduğu gibi benim politik yaşamımın önemli bir parçası olarak bilincimde ve yüreğimdedir. Boran yoldaşla aynı saflarda, sizlerin saflarında mücadele vermiş olmak benim için bir onurdu.

Sonraki politik yaşamımda Marksizm - Leninizme her zaman sıkıca bağlı kalmış, sağlam enternasyonalist konumlarda mücadele vermiş, bugün 67 yıllık tarihinin 65 yılını illegalitenin kahredici zor koşulları altında geçirmiş bir partinin, TKP'nin saflarında Mustafa Suphilerin, Nâzım Hikmetlerin saflarında olmanın onur duyuyorum.

Bu iki partinin mücadele tarihini birleştirecek olan TBKP bizlere, Mustafa Suphi'den Behice Boran yoldaşa kadar uzanan zengin deneylerle dolu, devrimci, mücadelecî, onurlu bir tarih sunuyor. Bu sağlam temel geleceğe güvenle bakmamız için yeterli bir temeldir.

Yoldaşlar, kardeşlerim, değerli konuklar,

Türkiye ve dünya komünist hareketi, barış güçleri

Behice Boran'ın ölümü ile en iyi evlatlarından birini yitirmiş bulunuyor. Behice Boran'ın tekrar edilemez büyük insani varlığından boşalan yer ne yazık ki bir daha doldurulamayacaktır. Bu büyük insanı, sarsılmaz komünisti, savaşın amansız düşmanını aramızda bir daha göremiyeceğiz.

Boran yoldaşı ona her zaman olduğundan daha fazla ihtiyaç duyduğumuz bir zamanda yitirdik. Şimdi hareketimizin önünde hiçbir zaman olmadığı kadar ağır ve sorumlu ödevler duruyor.

Biz komünistler, sağduyulu bütün insanlarla birlikte barış istiyoruz; şiddetin, nükleer silahların yok edildiği, barış içinde özgür bir dünya istiyoruz. Bilimsel-teknolojik devrimin sınırsız yok edici gücünün, sınırsız var etme gücüne dönüştürülmesini istiyoruz. Ülkemizde de insanlığın çağlar boyunca yarattığı yüce ideallerin, özgürlük, eşitlik, kardeşliğin gerçek haline gelmesini istiyoruz.

Demokrasi, ülkemiz insanların bir yaşam biçimi haline gelmelidir. Çağımızda artık düşünce suçunun var olabileceğini kabul etmek bir insanlık suçudur. Bir ulusu ezen başka bir ulus özgür olamaz. Ülkemizin ulusal kaynakları, maddesel ve insani değerlerinin emperyalizm, yerli ve yabancı tekeller tarafından talan edilmesi önlenmelidir. Türkiye demokratik kalkınma yoluna girmelidir.

Türkiye, ABD ve NATO başlarının savaş yanlısı, militarist politikalarının aleti olmaktan kurtulmalıdır.

Bu amaçlar barış ve demokratik yenilenme hedefimizin bazı ana noktalarıdır. Bu yolla biz, insanın insanı sömürmesinin son bulduğu sosyalizme varmak istiyoruz.

Zorlu ve büyük görevlerimiz bunlardır. Ayrıca,

TİP ve TKP birleşme sürecini tamamlayarak yeni bir döneme giriyor. Bu yeni dönem halkımızın vicdanında ve bilincinde yasallaşacağımız bir dönemdir.

Bu sorumluluk dolu döneme Boran yoldaşın yokluğunda giriyoruz. Kendimizi eksik hissediyoruz. Ne var ki asla kötümser değiliz. Hepimizin öğretmeni Boran yoldaşın tüm bilinçli yaşamı boyunca en karanlık günlerinde bile yitirmediği iyimserlikle geleceğe bakıyoruz.

Öte yandan biz ülkemizin geleceğinde olumlu ve etkili bir rol oynayacağımızı, uzak olmayan gelecekte bize büyük sorumluluklar düşeceğini somut göstergelerle ve gittikçe kuvvetlenen bir sezisle hissediyoruz.

Kardeşler'im,

Behice Boran yoldaşla birlikte yaptığımız son basın toplantısı onunla gerçekleştirdiğimiz kollektif çalışmanın çok iyi örneklerinden biriydi.

Her iki parti adına onunla birlikte bir kez daha komünistlerin hapiste ya da sürgünde susturulamıyacağı gerçeğini, hâlâ hapislerde politik tutukluların varlığının, süren politik davaların, sürgünde binlerce politik göçmenin varlığının Türkiye'nin bir ayıbı olduğunu haykırdık.

Boran yoldaş yüreğinin son enerjisini dünyaya ve halkımıza bu gerçekleri anlatarak bitirdi. Mücadeleci yaşamını mücadele ile noktaladı.

Bu ses bugün güçlü biçimde yankılanıyor ve yanıt alıyor. Çok sıkışık ve kısa sürede hazırlanan bu uğurlama töreninde ona gösterilen bu yığinsal ilgi bunu kanıtlıyor. Türkiye'de kalabalık bir insan seli onu karşılamaya, kucaklamaya hazırlanıyor.

Politik görüşlerimizi paylaşmasalar bile demokrasi isteyen muhalefet partilerinin liderlerinin tutumlarını

uygarca bir davranış olarak görüyor ve teşekkür ediyoruz.

Tüm bunlar başka şeyleri de kanıtlıyor: İnsani duygulara, toplumun demokratik vicdanına ve bilincine, tarihin ileri yöndeki rotasına ters düşen yasalar, kararlar, uygulamalar tersyüz olmaya, düzeltilmeye mahkûndur. Boran yoldaş vatandaşlık haklarından yoksun edilmişti. Ama bugün onun vatani Türkiye onu bağrına basıyor.

Türkiye, insanlarımız değişiyor. Demokratizmin, hümanizmin, uygarca ilişkilerin egemen olduğu, komünistlerin de politik yaşamda özgürce yerlerini aldıkları demokratik bir Türkiye isteniyor.

Bu gelişme hızlandırılmalıdır. Yarın değil bugün hızlandırılmalıdır. Türkiye solunun acı gerçeği, sürgündeki komünistin sürgünde yaşamını noktalama geleneği artık son bulmalıdır. Politik göçmenler, yurtdışındaki komünistler ülkeye dönmelidirler. Yarın değil bugün dönmelidirler.

Behice Boran'ın ölümünden dolayı üzüntülerini haklı olarak açıklayanlar, herkes, yarın benzer yeni acılar yaşansın istemiyorsanız şimdi sesinizi yükseltiniz.

Biz insan olmanın en doğal hak ve özgürlüklerinden başka bir şey istemiyoruz. Bu hakların verilmesini oturup beklemiyoruz da. Komünistler ülkeye döneceklerdir, dönüyorlar. Yarın değil bugün.

Üstelik ülkemiz komünisti çiçeklerle karşılanmayacağını da iyi biliyor. Ne yazık ki bizde komüniste ölümle geliyor çiçekler.

Boran yoldaş,

Son sözlerinde yer aldığı gibi: Tüm ilkesel konulara bağlılık temelinde *Birlik, Yasallık, Kitlesellik...*

Birlik yerine getirilecektir.

Yasallık kazanılacaktır.

Kitlesellik gerçekleşecektir.

«TKP ile TİP birliğinin önemini belirtmek... işçi sınıfımıza, uluslararası harekete karşı bir taahhütte bulunmak demektir» demiştin.

Bu taahhüt yerine gelecektir. Boran yoldaş rahat uyu.

Ekim Devrimi'nin 70. yıldönümü nedeniyle 4-8 Kasım 1987 tarihlerinde Sovyetler Birliği'nin başkenti Moskova'da düzenlenen ve 178 komünist, işçi, sosyalist, sosyal-demokrat, ulusal demokrat parti ve bağımsız örgütün katıldığı uluslararası toplantıya TİP ve TKP adına sunduğu konuşma metni:

Yoldaşlar, arkadaşlar,

Bu tarihsel büyük günde barış ve kardeşlik atmosferi içinde sizlerle yapıcı bir diyalog ortamı bulduğumuz için bir komünist olarak sevinçliyim.

Görülüyor ki, yok edici nükleer cephane birikimine rağmen dünyamız onun geleceğinden sorumluluk duyanların avuçları içindedir. Ve yine görülüyor ki, barış ve insana yaraşır bir dünya için sağduyu ve gerçekçilik koalisyonu bir ütopya değildir.

Bu forumda insanlığın umut ve istemlerinin nabız atışları duyuluyor dersem, bu büyük sözden dolayı beni bağışlayın. Burada farklı politik görüşlerin bu geniş yelpazeşi bu gerçekten başka neyi ifade edebilir?

Bu forumda kadın, erkek, yaşlı, genç milyonlarca insanın umut ve istemlerinin yoğunlaşması bir raslantı da değildir. Bundan 70 yıl önce de dünyayı sarsan günlerde Lenin'in başında olduğu Komünist Partisi ve Sovyet Devleti tüm insanlığın, işçi, emekçi ve aydınların ilgi merkezi durumuna gelmişti.

Ne var ki, bu benzerlik aynı zamanda düşündürücüdür de. Bize tarihsel gelişmeyi eleştirisel yaklaşmak gerekliliğini düşündürüyor. Geleceğin başarısı için bu son derece önemli çabaya komünistlerin giriştiğini görmek bize unut veriyor. SBKP MK Genel Sekreteri Gorbaçov yoldaşın tören toplantısında yaptığı konuşmasını bu açıdan da çok önemli buluyoruz ve bizim beklentilerimize de yanıt verdiğini düşünüyoruz.

Fakat aynı zamanda düşüncemizi bugüne çeviriyoruz. Buradaki yapıcı, eleştirici atmosfer bir komünist olarak aramızdaki işbirliği ve diyalogun bütün potansiyellerini değerlendirip değerlendiremediğimizi düşündürüyor. Herhalde birlikte yapabileceğimiz daha çok şeyler olmalı.

Bunun yolu her şeyden önce farklı ideolojik-politik görüşlerimize rağmen birbirimizi daha iyi tanımak ve anlamaktan geçiyor. Bu ise birbirimize daha yakın olmayı gerektiriyor. Bu durum aynı zamanda ortak geleceğimizin ve küçülen dünyamızın nesnel bir zorunluluğudur.

Fakat en başta bu amaç için ne yapmalıyız sorusunu komünistler olarak kendimize sormalıyız. Herhalde ilk önce gerçeğin yalnızca Marksistlerin tekeline olmadığıнын altını çizmeliyiz. Yapıcı diyalogun önkoşulu budur. İkincisi Marks, Engels, Lenin'in düşüncelerini günümüzün yeni koşullarında sınavdan geçirmeye, onları yeniden üretmeye cesaret etmeliyiz. Eğer bunu başaramazsak gerçekte yaşamın onların düşüncelerini yeniden doğrulamakta olduğunu da göremeyiz. Üçüncü olarak teori ve pratikteki yanlışlarımızı, sorunlarımızı, zayıflıklarımızı açıkça ortaya koymakta tereddüt geçirmemeliyiz. Ve son olarak bilimsel-teknolojik devrim çağında yaşamın hızına ayak uydurmada gecikmemeliyiz.

Bu çerçevede biz şöyle düşünüyoruz: Ekim Devrimi yalnız Sovyet halklarına değil tüm dünya halklarına yeni bir yol açan bir devrimdir. Ekim Devrimi 20. yüzyılın insanlığın yaşamında yeni bir çağı başlatan en önemli olaydır. Ekim Devrimi, yalnız Sovyetler Birliği'nde her türlü sömürüye, ulusal ezgiye son veren yeni bir toplumun temellerini atmakla kalmamış, tüm dünyada ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesine yeni bir hız vermiştir. Türkiye'de Ulusal Kurtuluş Savaşı Ekim Devrimi'nin etki ve yardımları ile zafere ulaşmıştır.

Ekim Devrimi, tüm ilerleme güçlerinin sempati ve ilgisiyle karşılaşmış olmasına rağmen, daha sonra tüm bu güçlerin bu devrime ortak bir şekilde sahip çıkmaları gerçekleşmemiştir. Örneğin işçi hareketinin komünistler ve sosyaldemokratlar olarak ikiye bölünmesinde Ekim Devrimi'ne karşı tutum belirleyici olmuştur. Tarihteki ilk zafere ulaşan sosyalist devrimi savunmak ve ilerletmek gereği o dönemdeki tarihsel koşullarda görüş farklılıkları hızla derin ideolojik karşıtlıklara dönüşmek durumundaydı. Hele tüm ilerleme güçlerinin aralarındaki fikir ayrılıklarını çeşitliliği kapsayan bir birliktelik içinde tartışmanın koşulları henüz yoktu.

Olağanüstü zor koşullarda emperyalizmin en saldırgan güçlerinin hemen hemen aralıksız saldırıları altında, insanüstü gayretlerle sosyalizmin kurulması, faşizmin yenilgiye uğratılması ve soğuk savaş dönemi baskılarının geriletilmesi, dünyada devrimci sürecin ikinci bir dalgasına yol açtı. 2. Dünya Savaşı sonrasında bir dizi ülke sosyalizme geçti, emperyalizmin sömürge sistemi çöktü, birbiri ardından birçok ülke ulusal bağımsızlığına kavuştu.

Özellikle dünyanın faşizm belasından kurtarılmasında gösterdiği eşsiz fedakârlık ve kahramanlık Sovyet halkına dünya kamuoyunda büyük bir politik ve ahlaki otorite kazandırdı. Ama tüm ilerleme güçlerinin gösterdiği bu sempati devrimci sürecin ikinci dalgasına bütün bu güçlerin ortak sahip çıkması sonucunu getirmedi. Çünkü bugün ifade edildiği gibi, 30'lardan sonra Sovyetler Birliği'nde Lenin'in ilke ve yöntemlerinden ayrılmaya, ülke ve parti içinde demokratik normların zedelenmesine, dogmatizme ve bürokratizme yol açan tutumlar ilerleme güçlerinde yeni bir farklılaşma doğurmuştu. Nesnel tarihsel ortam da tüm ilerleme güçlerinin görüş ayrılıklarını birlikteliği bozmadan tartışmalarına elverişli bir duruma gelmemiştir.

80'li yıllarda insanlık bir yol ayrımıyla karşı karşıya geldi. Bilimsel teknik devrim, üretimin uluslararasılaşması, yığınsal kırım silahlarının düzeyi, global sorunlar dünyamızı bütün çelişkileriyle birlikte, karşılıklı bağımlılığın arttığı bir bütünselliğe vardırmıştı. Ya insanlık bir nükleer ya da ekolojik felâket sonucu hep beraber yok olacak, ya da bu sorunlara ortak çözümler bulunacaktı. Çözümlerin bulunabilmesi, yeni politik düşünce tarzının egemen olmasına bağlıydı.

Bu durumda Sovyetler Birliği'nde başlatılan yenilenme sürecini dünya çapında etkileri olan devrimci bir adım olarak görüyoruz. Uluslararası alanda tarihte ilk defa silahlanma helezonu tersine dönmeye başlıyor. Nükleer silahsızlanma konusunda somut bir adım atılıyor. Sovyetler Birliği'nde demokrasinin her alanda sonuna kadar geliştirilmesi temelinde halkın devrimci gücü harekete geçiriliyor. Sosyalist üretim ilişkileri birlikte modern teknolojiler temelinde ülke ekonomisi baştan aşağı yeniden örgütleniyor.

Bu devrimci süreç, iç ve dış politik sonuçlarıyla dünya çapında işçi ve emekçilerin, aydınların ilgi ve sempatisini topluyor. Bu sürecin başarısıyla dünya çapında barışın güvenceye alınacağı ve tarihsel ilerleme sürecinin üçüncü bir dalgasının başlayacağı kanımızca öngörülebilir. Öte yandan bu süreç Lenin'in eleştirci ve yaratıcı ruhunun, demokratizmin yeniden ülke ve parti yaşamına olanca canlılığıyla egemen olması koşullarında gerçekleşiyor. Bu sürece sempati ve ilgi gösteren tüm ilerleme güçlerinin bu sürece birlikte sahip çıkmaları, ondan yararlanmaları ve onu desteklemeleri için koşullar her zamankinden daha elverişlidir. Tüm ilerleme güçlerinin görüş ayrılıklarını aralarında birlikteliğe zarar vermeden tartışabilecekleri nesnel bir ortam şimdi oluşmaktadır.

Dünya çapındaki ilerleme güçleri başta barış olmak üzere insanlığın günümüzde paylaştığı bir dizi temel istem için güçlerini etkinliklerini birleştirebilirler. Ulusal egemenliğin güçlendirilmesi ekonomik gelişme, demokrasi, sosyal adalet, kültürel zenginleşme, kişiliğin gelişmesi, doğanın korunması, kadının özgürlüğü bunların başlıcalarıdır. Askersel-politik, ekonomik, ekolojik ve insan hakları boyutlarına sahip olan Birleşmiş Milletler kapsamında gerçekleştirilebilecek olan bir uluslararası güvenlik sistemi, bu istemle en genel programatik çerçevesini oluşturabilir.

Kanımızca artık tüm ilerleme güçleri için ayrılık noktalarını birlikteliği bozmayacak biçimde tartışmaya olanak verecek yeni bir politik kültürün koşulları olgunlaşmaktadır. Böyle bir tartışma «günümüzde ilerleme güçlerinin temel faaliyetlerinin yeni anlamı nedir?», «İnsan etkenini tüm çalışmalarımızın ana eksenine getirmek için ne yapmalıyız?» gibi konularda ortak yanıt aramayı olanaklı kılabilir.

Yeni bir bunalımın eşğinde olan kapitalizme karşı sosyalizmin tarihsel üstünlüğü ve Ekim Devrimi'nin insanlığa açtığı perspektif daha belirginleşiyor. Kapitalizmin bunalımı kendiliğinden ilerleme güçleri lehine sonuçlar doğurmuyor. Tersine işçi ve emekçiler en başta yıkıma uğruyor. Ama öte yandan, barış, demokrasi, insan özgürlüğü ve demokratik kalkınma temelinde toplumun yeniden örgütlenmesinin koşulları olgunlaşmaktadır. Bu durum farklı politik ve sosyal güçler arasındaki işbirliğinin ortak temellerini genişletiyor.

Tüm ilerleme güçleri, özgünlüklerini koruyarak farklı istemlerle, farklı örgüt ve eylem biçimleriyle yer alabilecekleri çok yapılı, farklılaşmış ama geniş ve güçlü bir hareket oluşturabilirler.

Sol güçler, özellikle komünistler ve sosyal demokratların ortak gelenek, değer ve amaçları temelinde bir araya gelmeleri bugün dünden daha olanaklı gözüküyor.

Bu hareketin bütünselliği içinde komünistlerin de kendi aralarında daha yakın ve her tür formalizmden uzak, yeni tarzda ilişkiler geliştirmelerinin önünde bir engel görmüyoruz. Sınıfsal dayanışma, enternasyonalizm ve ortak amaçlar temelinde, bütün ilerleme güçlerinin birlikteliğine bir alternatif oluşturmayacak şekilde komünist hareketin birliği güçlendirilebilir. Kuşkusuz bu da partilerin bağımsızlığı, eşit haklılığı temelinde çeşitlilik içinde birlik olacaktır. Böylece teoriyi geliştirme sorunlarını düşünce ve deney zenginliği içinde daha kolay çözebiliriz.

Günümüzde komünistlerin politik gelişmelere müdahale kapasitelerinin genişlediği kanısındayız. Bunu, olağanüstü zor koşullar altında olmamıza karşın kendi

ülke gerçeğimizde de görüyoruz. Ancak TKP olarak yine kendi gerçeğimizden hareketle gördük ki, bu kapasitenin kullanılabilmesi için günümüzün değişen koşullarına uygun yeni bir politik strateji zorunludur. Aynı zamanda parti olarak kendimizi yenilememiz gerekiyor.

Ülkemizde 1980 askeri darbesi ile demokrasi güçlerinin uğradığı yenilginin nedenlerini analiz ederek yola çıkan partimiz, programatik anlayışını, parti faaliyetinin başlıca yönlerini ve parti içi yaşamını köklü bir eleştirisel değerlendirmeye tabi tuttu.

Partimiz 1980 sonrasında çelişkili ve zikzaklı da olsa görüşlerimizi sürekli geliştiren bir arayış ve tartışma sürecinden geçti. Bu süreç içinde aynı çabalar içinde olan Türkiye İşçi Partisi ile birleşerek TBKP'yi oluşturma kararı aldık.

Sonuçta; barışın korunması ve demokrasinin kazanılması gibi birbiriyle sıkıca bağlı iki ağırlık noktası bulunan yeni bir politik strateji ve bir dizi konuda henüz kapitalizm çerçevesi içinde kalan alternatif demokratik programlar oluşturduk. Bunu yaparken dışımızdaki demokrasi güçlerinden azami yararlanmayı ve parti içi demokrasiyi geliştirmeyi yöntem olarak benimsedik. Amacımız toplumda ilerlemeden yana tüm güçlerle yapıcı bir diyalog, kendi içinde canlı bir tartışma yürütebilen, politik duruma sürekli müdahale edebilen, yığinsal etkinliklerin örgütleyicisi bir politik parti olmaktır.

Diğer yandan ilerleme güçlerinin yeni sorunlarla karşılaştıklarında bölünme ve zayıflamalarının bir yazgı olmadığını da yeni bir program ve strateji temelinde, TİP ve TKP birliğini gerçekleştirerek, mütevazı ölçüler içinde, ortaya koyduğumuza inanıyoruz.

Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin politik inisiyatifini alabilme ve yeni stratejisini yaşama geçirebilmesi milyonlarca insana özgürce seslenebilmesine bağlıdır. Yani legale çıkmamıza bağlıdır. Diğer yandan barış ve yumuşama için gecikmeden kendi ülkemizde görevlerimizi en etkili biçimde yerine getirmek zorundayız.

Ülkemizde koşullar henüz komünistler için demokratik güvenceler sağlamıyor. Ancak her şeyin tam olgunlaşmasını beklemek de gerekmiyor.

Bu sürece aktif müdahale edebilmek ve gelişmeyi hızlandırabilmek için TİP ve TKP yönetimleri, iki partinin genel sekreterlerinin TBKP'nin legal çalışmasını başlatmak üzere ülkeye dönmelerine karar vermiştir... Attığımız bu adımın kolay başarı getireceği hayalinde değiliz. Özgürlüklerimiz için mücadelede ilk adımdır bu.

Bütün demokrasi ve ilerleme yanlısı güçlerin demokrasi ve özgürlük mücadelemize destek vereceklerine inanıyoruz.

Hepinize TİP ve TKP adına saygılar sunarım.

«TÜRKİYE'NİN AYDINLARA EKMEK VE SU KADAR İHTİYACI VAR...»

Aylık Bilim ve Sanat dergisinin Aralık sayısında yayınlanan ve derginin Federal Almanya temsilcisi Duran Taştan tarafından Haydar Kutlu ile yapılan söyleşi

Türk Basınında ve Türkiye'de son iki üç aydır yeni olan bir şey var: Türk Basınında TKP'nin bir üst düzey yetkilisi ile doğrudan, yüzyüze yapılan söyleşiler ilk kez geniş bir biçimde yayınlanıyor; TKP'nin görüşleri, en yetkili kişinin ağzından kamuoyuna yansıtılıyor. Kamuoyu, içinde yaşadığımız çağın adına yaraşır bir biçimde doğrudan ve açıklıkla bilgilenme ve temel iletişim hakkını kullanıyor. Bu bilgilenme açılımına, TKP Genel Sekteri Haydar Kutlu'nun Türkiye'nin aydınlarına ilişkin görüşlerini öğrenmek üzere F. Almanya temsilcimiz Duran Taştan'ın kendisiyle yaptığı görüşmeyi yayınlayarak katkıda bulunduğumuza inanıyoruz. B.S.

□ Biz sizinle, aydınlar üzerine konuşmak, onların bugün de geniş tartışmalara konu olan toplumsal konum ve rollerine ilişkin görüşlerinizi öğrenmek istiyoruz. Hemen belirtelim; bu sorumluyu yöneltirken, bizim aydınlarımızın 12 Eylül döneminin siyasi baskılarının başlıca hedefleri arasında bulunduğu tesbitinden hareket ediyoruz.

□ Önce şunu belirtmek isterim: 12 Eylül rejimi toplumumuzun maddi ve kültürel yaşam koşullarını olumsuz yönde derinden etkilemiştir, ama aydınlarımızı pasifleştirme, onları ülkenin ve halkın sorunlarından uzaklaştırma, egemen güçlerin aracı haline getirme gibi gerici amaçlarına hiç de ulaşabilmiş değildir. Biz bunu tarihsel bir kazanım olarak değerlendiriyoruz. Aydınlar ülkemiz tarihinde her zaman önemli bir rol oynadılar, toplumsal gelişmenin hareketlendirici bir gücü oldular. Yalnız fikir üreterek, ülkenin sorunlarına çözüm yolları göstererek değil, fikirleri uğruna her türlü baskıyı göze alarak, aktif mücadele ederek de bu rolü oynadılar. Toplumsal düşüncenin gelişmesine, demokrasi, yurtseverlik, toplumsal ilerleme fikirlerinin yer etmesine katkıda bulunmuş aydınlarımız içinde Namık Kemal'den bu yana yolu siyasi polisten, zindanlardan, sürgünlerden geçmemiş, işinden ekmeğinden edilmemiş kaç kişi vardır?

Bugün iktidarın sözcüleri demokrasiye geçildiğini iddia ediyorlar; ama aydınlar üzerindeki baskılar hâlâ devam ediyor. Buna rağmen aydınlar içinde, onların faaliyetinde yeni ve çok olumlu gelişmelere tanık oluyoruz. Şöyle diyebiliriz: 12 Eylül rejimi ve onun uzantısı olan ANAP dönemi öylesine olumsuz gelişmelere yol açtı ki ülkemiz her alanda bir varlık-yokluk sorunuyla karşı karşıya geldi. Aydınlarımız bu durumda her şeyi bir kere daha yeni baştan düşünme, ülkeyi bu durumdan kurtarmak için yapılması gerekenleri daha geniş boyutlu, daha kapsamlı ele alma ve aydın sorumlulukları gereği duruma müdahale etme zorunluluğunu gördüler. O nedenle şimdi çok farklı koşullarda, 1960'lardaki gibi, ama ondan daha kapsamlı ve nitelikli bir tartışma, bir arayış çabası, yaratıcı fikir üretme süreci yaşanıyor aydınlar içinde. Öte yan-

dan demokrasinin kazanılması ve korunması, barış ve silahsızlanma, doğal çevrenin korunması, kadın hakları için mücadelelerde aydınlar aktif bir rol oynuyorlar. İşçi ve gençlik hareketi ile aydın hareketi arasında dostluk ve dayanışma güçleniyor.

□ Günümüz aydın hareketinin geçmiştekinden farklı bir niteliği var mı sizce?

□ Bir kere, dediğim gibi sorunlara daha geniş bakılıyor. Alışılmış şemaların dışına çıkılıyor. Türkiye gerçeği, dünü ve bugünüyle somut araştırılıyor. Sorunların adı daha tam konuluyor. Sonra yalnız Marksist aydınlar değil, Kemalist ve Sosyal Demokrat aydınlar, hatta kendilerini sağcı olarak niteleyen aydınlar içinde de yeni arayışlar söz konusu, yeni fikirler üretme çabaları söz konusu. Bir başka özgünlük, aydınlar bu çabalarında genel olarak bağımsızdırlar. Özgül sorumluluklarının bilinci ile yaratıcı çaba içine giriyor, kendi inisiyatifleriyle hareketleniyorlar. Ama aydınların ezici çoğunluğu tarafından. Barış, demokrasi ve ulusal egemenliğin, emekçi halkın tarafındadırlar. Gerici, Amerikancı, savaşçı politikaların, insan ve kültür düşmanlığının karşısındadırlar. Aydınlar arasında dayanışma, uygar bir tartışma ortamıyla gelişiyor.

□ Sizce bu gelişmeler toplumsal açıdan daha etkin bir duruma nasıl gelebilir?

□ Türkiye'nin aydınlara, düşünen, sonuna kadar düşünülebilen, korkmadan düşünen, eleştiren ve yaratıcı düşünen insanlara ekmek ve su kadar ihtiyacı var. Böyle insanlar olmadan Türkiye bu durumdan kurtulamaz, ilerleyemez, hiçbir sorununu çözemez. Bizim ülkemiz geri kalmıştır. Gelişmiş ülkelerle aramız her geçen yıl daha da açılıyor. Kültürel gelişme açısından da bu böyle. Böyle bir ülkede aydınların rolü ve sorumlulu-

lukları kat kat daha fazladır. Ülkenin sorunlarının çözülebilmesi için bilim ve kültür adamlarının, sanatçıların, tıp ve hukuk adamlarının, teknik elemanların, öğretmen ve gazetecilerin hem kendi alanlarında, hem genel sorunlarda çözüm yollarının ortaya konup tartışılıp, geliştirilebilmesine kendi özgül katkılarını yapmaları, halkın kültür düzeyinin yükselmesine katkıda bulunmaları zorunludur.

Geçmişte, farklı görüşlerden aydınları birleştiren ve ülkemiz politik düşüncesinin gelişmesine olumlu katkı yapan Sosyal Adalet, YÖN, Ant Hareketleri gibi hareketler oldu. Bugün bunlardan çok daha geniş bir hareketin oluşmasını olanaklı görüyorum; Marksist aydınların, tutarlı demokrat aydınların birlikte fikir üretip, toplumsal bilincin barış, demokrasi, ulusal egemenlik fikirleri yönünde oluşmasına, aktif olarak müdahale etmesi ülkemizin önünde aydınlık bir yol açılmasında büyük bir rol oynayacaktır. Ayrıca şunu çok önemli görüyorum: Aydınlarımız bu çabalarında, kendi aralarındaki tartışmalarında bütün topluma, politik güçlere örnek olacak uygar bir tarzı egemen kılabilirler. Bu ilişkilerin demokratik ve insancıl bir tarzda gelişmesi, karşılıklı anlayış ve saygı temelinde yürümesi, yeni bir demokratik politik kültürün ülke çapında egemen olmasına büyük bir katkı olacaktır. Burada yalnız ilerici aydınlara değil kendilerini sağcı olarak niteleyen aydınlara da sorumluluk düşüyor. Demokratik bir tartışma ve eleştiri ortamı, kişiliklerin ve politik tercihlerin değil fikirlerin tartışıldığı ve eleştirildiği bir ortam oluşturulmalıdır. Eğer bu başarılabilirse, görülecektir ki, Marksist, Kemalist, Sosyal Demokrat ve İslamcı aydınlar arasında demokrasinin, yurtseverliğin ve hümanizmin ilkeleri ve düşünceleri temelinde birçok ortak yan belirginleşecek ve ortak davranışların, ülkeyi

kurtarma, yenileme yönündeki ortak davranışların sağlam bir temeli oluşacaktır. Bu, politik güçlerin ve halk kitlelerinin üzerinde de olumlu, esinlendirici etkilerde bulunacaktır.

□ Bugünkü iktidar tam bir kültürsüzleştirme, kültürel yozlaştırma politikası uyguluyor. En modern kültür iletişim araçları: videolar, kasetler, renkli TV, modern baskı teknikleri yaygınlaşırken, bu araçlarla geri ci ve düzeysiz bir kültür aktarılıyor. Bu korkunç çelişkiye karşı neler yapılabilir?

□ Sanıyorum önce iktidarın «kültür» politikasına karşı, alternatif olarak, demokratik bir kültür politikası oluşturulmalıdır. Bunun için en geniş demokrasi güçlerinin işbirliği zorunludur. Ülkemizin önde gelen kültür adamlarının öncülüğünde düşünce ve kültür yaşamımızın demokrasi ve hümanizm temelinde yenilenmesi için geniş bir hareketin aktif olarak ortaya çıkması ve alternatif bir kültür politikasının uygulanması için geniş bir uğraş verilmesi olanaklıdır. Biz de buna elimizden gelen katkıyı yapmaya çalışacağız. Daha şimdiden alternatif bilim, kültür ve sanat oluşumları, ürünleri ortaya çıkmaktadır. Bunlar bütün demokrasi güçlerinin desteğini hak etmektedir. Basında, eğitim kurumlarında, kitle iletişiminde, her türlü sanat ve müzik alanında demokratik ve hümanist bir içerik için çaba gösteren aydın ve sanatçılar desteklenmelidir.

□ İşçi hareketi ile aydınların ilişkisi konusundaki düşüncelerinizi de öğrenebilir miyiz?

□ Bugün aydınların büyük çoğunluğunun sosyal konumu işçilerinkine yakınlaşıyor. Bu yalnız maddi açıdan değil; üniversitedeki, basındaki baskılarla fabrikadaki baskıları karşılaştırdığımızda da aynı şeyi söyleyebiliriz. Daha genel olarak diyebiliriz ki ister kafa eme-

ği, ister kol emeği için olsun, bütün kapitalist dünyada olduğu gibi ülkemizde de çalışma koşulları artan ölçüde insana düşman, insanlık dışı bir nitelik kazanıyor. Oysa insan ancak emekle gelişebilir. Bütün bunlar aydınlarla işçi hareketini birbirine yakınlaştıran nesnel nedenlerdir.

İkinci olarak şunu önemli görüyorum: Bugün ülkemizde işçilerin, sorunlara nasıl çözüm bulunacağı konusuna ilgileri artıyor. İşçiler içinde de arayış çabası güçleniyor. O nedenle sorunların çözümü konusunda görüş geliştirenlere, fikir üretenlere, aydınlarla işçilerin ilgileri de şimdi artıyor. Aydınların her olanağı kullanarak görüşlerini işçilere, sendikalara açıklamaları, onlarla diyalog içine girmeleri çok olumlu olacaktır. Tek bir aydın bile birçok girişimin öncüsü olabilir bu konuda. Sanıyorum bu durumda aydınlar işçilerin ilgisini yakından gördüklerinde kendi görüşlerini hem tartabilirler hem de kendi görüşlerine olan güven daha artabilir ve daha kuvvetli olurlar. Öte yandan işçi hareketi olmadan toplumsal gelişme olamaz. O nedenle aydınlarla işçi hareketinin yakınlaşması toplumsal gelişmenin güçlerinin genişlemesini getirir. Burada sendikaların günlük çalışmaları içinde kültürel faaliyetlere verdikleri önemin artmasının da zorunlu olduğunu düşünüyorum. Her sendika şubesi niçin aynı zamanda bir kültürel faaliyet ocağı olmasın? DİSK bu konuda önemli deneyler getirdi. İbrahim Güzelce ve Kemal Türkler sanatçı ve kültür adamları ile işçilerin yakınlaşmasına önemli katkılarda bulundular. Bizce bu gelenekler şimdi çok daha geniş canlandırılabilir. İşçilerin kültürel faaliyette bulunmasına sendikalar önyak olursa buna yardımcı olacak sayısız aydın çıkacaktır. Çünkü aydınların da işçi hareketine ihtiyacı vardır. Kapitalist toplumda demokratik ve sosyalist kültür öğeleri ancak güçlü ve geli-

şen bir işçi hareketi varsa sürekli artabilir. Politik ve sendikal işçi hareketinin varlığı ve mücadelesi, ilerici aydınların yaratıcı faaliyetinin nesnel temelidir.

□ Partinizin kültür konusuna yaklaşımı üzerine neler söyleyebilirsiniz?

□ Bu konuda çok eksiklerimizin olduğunu düşünüyoruz. Yasal çalışma olanaklarımızın olmamasının getirdiği büyük engellerin yanı sıra, geçmişte sekterizmin bu konuda da çalışmalarımızda olumsuz etkileri oldu. Aydınlarla karşı zaman zaman yanlış yaklaşımlar içine de girdik. Onları bize karşı ve yandaş olanlar diye ayırdık; bize karşı olanlara dostça davranmadık. Aydınların bağımsız yaratıcı faaliyetlerini desteklemek yerine onları dar anlamda partiye kazanmayı başa aldık. Şimdi kültüre ve kültür mirasına çok daha geniş bakıyoruz. İnsanlık tarihi boyunca, ülkemiz tarihi boyunca yaratılmış bütün demokratik, hümanist kültür eserlerine sahip çıkmak gerektiğini düşünüyoruz. Bunu aktif, somut işle göstermek gerekiyor elbette. Aydınlarla yaklaşımımızı da bu yeni bakış açısı belirliyor. Onların bağımsız olmaları, bağımsız düşünceleri ve davranışları gerektiğini düşünüyoruz. Elbette onlara kendi dünya görüşümüzü, sorunlara bakışımızı, politikamızı anlatmak, onlarla tartışmak istiyoruz. Böylesi yakın bir çalışma, karşılıklı işbirliği her iki taraf için de yararlı olacaktır. Demokrasiden, yurtseverlikten, hümanizmadan yana her aydına değer vermek gerekiyor. Elbette Partimizin kapısı program ve tüzüğünü benimseyen her aydına açıktır. Ama asıl önemli olan, bizce, bugünkü çok renkli niteliği ile, farklı düşünce ve davranışlarıyla bir bütün olarak geniş aydın çevrelerin, genel olarak politik ve sendikal işçi hareketine yakınlaşmasıdır, bunun sağlanmasıdır.

Ayrıca, politik eylemlerde kültür faaliyeti özgül bir rol oynamalıdır. İşçilerin, gençlerin, kadınların, çeşitli halk hareketlerinin ve partimizin eylemlerinde, kültürel faaliyet özgül bir yer tutmalıdır, diye düşünüyoruz. Bunu politik faaliyetin bir yardımcısı, uzantısı, süsü gibi almamak gerekiyor. Bence bir politik makale, bir bildiri ne kadar önemli ise, bir şarkı, bir resim, bir şiir de o kadar önemlidir; politik mücadele aracı olarak. Çünkü sanat, gerçekliğin kavranmasının, özgül yeri başka şeyle doldurulamaz bir yoldur. O nedenle sol hareketimizde hâlâ bir çocukluk hastalığı olarak süren aydını, sanatçıyı küçümseme, kültürü yalnızca kullanılacak bir araç olarak görme son bulmalıdır. Bir başka eksiklik olarak bizim her günkü çalışmamızda kültürel faaliyeti, sanata ilgiyi teşvik etmede; üye ve sempati-zanlarımızı, genel olarak yığınları bu konuda özendir-medeyi, onlara olanaklar sağlamadaki; onların aydınlarla diyalog içine girmesini, birbirlerinin faaliyetini tanıma-sını, anlamasını düzenlemedeki eksikliklerimizi belirt-mek gerekiyor.

Kültüre, kültürel faaliyete dar yaklaşmak, kaçınıl-maz olarak partili aydınlarla ve sanatçılara gereken öze-ni göstermemeyi de getiriyor. Parti onların entellektüel faaliyetlerine, sanat ve kültür çalışmalarına ilgisiz ka-lırsa, onların partinin politikasına ilgi duymaları, kendi kültürel çalışmalarının politik anlamını görebilmeleri olanaksızdır. Deneyimlerimiz bunu gösteriyor.

Her tür sanat faaliyetinde, sinemadan tiyatroya, türküden pop müziğine kadar her türde, politik amacı-mız demokratik içeriklerin, hümanist içeriklerin güçlen-mesidir. Hepsi önemlidir. Elbette işçi sınıfının ve öteki emekçilerin politik eğitime katkısı olduğu için proleter-devrimci, sosyalist sanatın bizim için özel bir önemi var. Ama bu, sosyalist sanatçıların ötekilerden daha önemli,

değerli olduğu anlamına gelmiyor. Gerçekleri yansıtan her sanat ürünü değerlidir. Dünya görüşünü, politik davranışını onaylamadığımız hatta karşı çıktığımız sanatçıların bile, kültürel değer taşıyan ürünlerine sahip çıkılmalıdır. Sanat ve kültür yaşamımızda örneğin bir Mehmet Akif'in de yeri vardır. Böyle bakıyoruz. Düşünen kafaları sağ-sol diye ayırmaktan çok, eserlere, ürünlere bakmak en doğrusu olacaktır.

Elbette sanat ürünlerinin gerçek değerini ancak tarih belirleyecektir. Bizim buna yetkimiz yok. Biz sanat eleştirmeni de değiliz ama sanata, sanat ve kültür adamlarının faaliyetine herkesten çok bizim, hakikatin peşinden koşan bizlerin ihtiyacı olmalıdır.

□ Nâzım Hikmet'e ilgi ülkemizde hiçbir zaman azalmadı. Tersine şimdi 12 Eylül döneminin deneylerinden sonra kendini sağcı olarak niteleyen çevrelerin sözcüleri bile Nâzım'ın sanatına değer verdiklerini açıklıyorlar. Onda odaklaşan ilgiyi nasıl yorumluyorsunuz, Nâzım'ı nasıl yorumluyorsunuz?

□ Bu her şeyden önce Nâzım'ın bakış açısıyla, düşünce tarzıyla bağlıdır. O «Büyük İnsanlığın» şairidir. Düşünce ve davranışlarıyla insanlığın genel çıkarları düzeyine çıkabilmeyi başarmış, insanlığın kaderinin sorumluluğunu omuzlamış bir sanatçıdır. İnsanlığın, ülkesinin, halkının kaderinden kaygı duyan herkes için Nâzım'ın eserlerinin değer taşıması bundandır. Günümüzde ulusal çaptaki sorunların ve bütün insanlığı ilgilendiren sorunların derinleştiği koşullarda, bu durumun eskiye oranla daha geniş güçleri barış ve demokrasi fikirleri çevresinde hareketlendirdiği koşullarda diyebiliriz ki, Nâzım'a olan ilgi, Nâzım'ın fikirlerinin etkisi çok daha artacaktır.

Nâzım aynı zamanda çağımızın şairidir. Kapita-

lizmden Sosyalizme geçiş çağının bütün acıları, sorunları, zorlukları ile insanlığın işçi sınıfının öncülüğünde kendi tarihini kendi elleriyle gerçekten yazmaya başladığı çağın şairidir. Bu ağın anlamının bilincindedir, geleceğin şairidir. O nedenle her zaman devrimci, dönüştürücü ülkülerin kaynağıdır onun eserleri.

şimdi yeni bir düşünce tarzından, yeni bir politik anlayıştan, kendimizi yenileme zorunluluğundan söz ediyoruz. Bu, aslında günümüzün mücadelelerinde Nâzım'la birlikte olabilmek, onun gibi olabilmek anlamına geliyor. Çünkü Nâzım, her zaman yeni tarzda, yenilikçi tarzda düşünüp davranmayı başarmıştır. Gerçekçiliğin, dogmatizme ve sekterliğe karşı yaratıcılığın ve girişimciliğin, insana her şeyin merkezinde yer vermenin temsilcisi olmuştur. Nâzım Hikmet partimizin üyesiydi, partimiz bununla her zaman onur duyacak. O antikomünizmin en gcl olduğu dönemlerde bile milyonların sözcüsü olabildi, milyonların aklına, vicdanına ve yüreğine hitap edebildi. Böylece milyonları birleştirebildi. Demek ki Ondan öğrenecek daha çok şeyimiz var. Ayrıca şunu da belirtmek istiyorum. Bugün, Nisan 1985'den bu yana Sovyetler Birliği'nde süren perestrojka'nın bir çok fikri, Nâzım'ın 1950'lerde Sovyetler Birliği'nde yazdıklarında, yaptığı konuşmalarda vardır. Onu yeni düşüncenin temsilcisi diye nitelememize bu da hak kazandırıyor.

Bu yıl Nâzım Hikmet'in 85. doğum yildnmdr. Bu, Nâzım'ı yeni bir gözle yeniden okumak, yeniden anlamak, yeniden tanımak için iyi bir fırsattır. Nâzım'ın, devrimci işçi sınıfının, Türk ulusunun ve insanlık ailesinin büyük evladı, hepsinin önünde yürüyen çağın bilinci olarak, bütün bu farklı ve mükemmel şekilde birbirini tamamlayan yanlarıyla kavramak ve yaşamak, bunun için çalışmak gerekiyor.

Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin çalışmalarına legal olarak başlamasını sağlamak için 16 Kasım pazartesi günü uçakla Türkiye'ye döneceğiz. Gidişimizin açıklanmasının kamuoyunda geniş ilgi görmesini demokratikleşme davamız açısından önemli bir gelişme olarak değerlendiriyoruz.

Bu girişimimizle kimseyi zor durumda bırakmak istemiyoruz. Biz Türkiye'de demokratikleşme sürecine azami katkıda bulunmak istiyoruz. Genel seçimler öncesinde seçimlere katılacak bütün partilerin, komünist partisinin serbest çalışması konusunda kendi görüşünü belirlemesini ve bu konuyu halkla tartışmasını istiyoruz. Bu adımımızla, hangi parti olursa olsun, seçimleri kazanacak olan partinin seçimlerden sonra bu sorunu hemen yeni hükümetin gündemine almasına yardımcı olmak, bu amaçla da söz konusu partinin seçimlerde bu konudaki politikasını halka danışabilmesine olanak sağlamak gerekiyor. Böylece parlamenter demokrasinin sağlıklı işlemesine katkıda bulunabileceğimizi düşünüyoruz.

Kimi çevreler ülkeye dönüşümüzü ve TBKP'yi legal olarak kurma çabamızı, yeni gerginlikler yaratmak ve istikrarsızlık kışkırtmak için kullanmak istemektedir. Bu çevrelerin ülke sorunlarının parlamenter çerçevede çözülmesini, parlamentonun en üst organ olarak

politik sistemde yer almasını ve demokrasinin bütün kurum ve kurallarıyla egemen olmasını hiç bir zaman içlerine sindiremedikleri bilinmektedir. Biz herşeye rağmen bu çevreleri çağın gerçeklerine ayak uydurmaya, politik atmosferi kışkırtmalarıyla zehirlemekten vazgeçmeye davet ediyoruz.

Hükümet, «TBKP'nin legal olarak kurulması için zaman ve ortam henüz elverişli değildir» görüşünü savunmaktadır. Ama şimdi elverişli bir ortamın oluşmasına katkıda bulunmak bizce her politik gücün, öncelikle de hükümetin sorumluluğu olmalıdır. Çünkü söz konusu olan, politik rejimin geleceği sorunudur, ülkemizde yeni ve demokratik bir politik kültürün oluşması, çağdaş, çoğulcu bir rejimin yerleşmesi sorunudur.

Biz demokrasiye gerçekten geçilmesi için ulusal çapta bir mutabakatı zorunlu görüyoruz. Şimdi eğer TBKP'nin legal kurulması konusunda böylesi uygar bir uzlaşma oluşursa bu ileride ülkenin önemli sorunlarının çözümü için de iyi bir temel hazırlayacak, yeni bir politik düşünce tarzının yerleşmesinin yolunu açacaktır.

TBKP, yakın ve uzak bütün politik amaçlarına demokratik yoldan ulaşmayı ilke edinmiş bir parti olacaktır. Toplumsal gelişmenin çıkarı gereği her zaman çoğulcu bir rejimden yanayız, çoğunluğun demokratik iradesinin geçerli olacağı bir rejimin savunucusuyuz. İktidara gelmede de, iktidarda kalmada da demokrasi dışı yollara her zaman karşı çıkıyoruz.

Bizim sınıf tahakkümünü amaçladığımızı öne sürenler, bugün küçük bir zümrenin geniş çoğunluk üzerindeki tahakkümünün devamından yana olanlardır. Biz ise, işçi sınıfımızın, ulusun ve bütün insanların çıkarlarını uyum içinde birlikte savunmaktayız. Temel amacımız olan sosyalizm, sosyal adaletin ve sosyal barışın tam olarak gerçekleşmesi olacaktır.

TBKP'nin çalışmasını legal olarak başlatma girişimimiz engellendiği sürece, ülkemizde insan haklarının tam olarak varlığından, ülkenin gerçekten bir Avrupa ülkesi olduğundan hiçbir zaman söz edilemeyecektir. Komünist Partisi'nin legal çalışma hakkının tanınmaması, altında Türkiye'nin de imzası bulunan, İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nin 19. ve 20. maddeleri: 1950 tarihli Avrupa İnsan Haklarını ve Ana Özgürlüklerini Koruma Sözleşmesi'nin 9., 10. ve 11. maddeleri ve 1975 tarihli Helsinki Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı Sonuç Belgesi'nin 1. bölümünün 2. maddesi ile tümünden çelişmektedir. Bu çelişkiler giderilmeden ülkemizde gerçek anlamda bir demokrasi olabilir mi?

TBKP işçi sınıfının bütün kafa ve kol emekçilerinin haklarını her zaman kararlılıkla savunacak, onların örgütlerini destekleyecektir. Barış ve demokratik yenilenme için bu amaçları paylaşan bütün güçlerle diyalog ve işbirliği içinde olacağız. Bu doğrultuda ulusal çapta bir mutabakatın oluşması ve demokratik bir istikrar için çalışacağız. TBKP, Türkiye'nin fikir ve kültür yaşamının gelişmesine her türlü katkıyı yapacaktır. TBKP'nin çeşitli ülkelerde iktidarda ya da muhalefette bulunan dostlarıyla ilişkileri, Türkiye'nin uluslararası diyalogunu güçlendirecektir. TBKP'nin legalleşmesi için mücadelemiz yalnız bizim özgürlüğümüz için değil, başta bütün devrimci sol güçlerin olmak üzere Türk ve Kürt halkının, bütün demokrasi güçlerinin özgürlükleri içindir. Bu özgürlük aynı zamanda devrimci sol güçlerin çeşitli düzeylerde daha ileri birlikteliklerinin gerçekleşmesi için elverişli koşulları yaratacaktır.

Dönüşümümüzün ülkemizde temiz bir demokrasi rüzgârı esmesine şimdiden katkıda bulunduğu görülüyor. Bu rüzgârın önünde duramayacak olan, demokrasinin aydınlığından korkan çevrelerin, yeniden politik ortamı

bulandıracak, istikrarsızlık yaratacak girişimlerde bulunması şaşırtıcı olmayacaktır. ANAP'ın çeşitli binalarının bombalanması bunun bir göstergesidir. Fakat bu tür olaylarla ve bunlar çevresinde koparılan gürültülerle, demokrasi güçlerini kararlı tutumlarından vazgeçirebileceklerini umanlar yanılmaktadır.

Ülkemizin çağdaş bir demokrasiye kavuşmasını arzu eden bütün güç ve kişileri, girişimimizle dayanışma içinde olmaya çağırmayı bir insanlık ve yurttaşlık görevi kabul ediyoruz.

Batı Berlin, 11 Kasım 1987

Nihat Sargın

TİP Genel

Sekreteri

Haydar Kutlu

TKP MK

Genel Sekreterl

BASIN TOPLANTISINDA YÖNELTİLER SORULAR VE YANITLARI

SORU: (Die Welt) diğer partilerin Komünist Partisi'nin serbest çalışması konusunu tartışmasını nasıl sağlamayı düşünüyorsunuz?

KUTLU: Öyle düşünüyoruz ki, şimdiden Komünist Partisi'nin legalleşmesi ülkemizin politik yaşamının gündemine girmiş bulunuyor. Bildiğiniz gibi Türkiye seçim öncesini yaşıyor. Ve şimdi partiler eğer seçim sonrasında hükümet olabilir iseler neleri vaadedeceklerse söylüyorlar. Ve zaten parlamenter sistemin gerçek özüne de bu işleyiş uygundur. Biz, tam seçim öncesinde iki genel sekreter olarak, ülkeye dönme kararı verişimizde demokrasi sorununu ve onun artık pratik bir gereksinimi olan Komünist Partisi'nin özgürlüğü sorununu bu şekilde gündeme koymuş oluyoruz. Yani biz partilere bir imkân yaratmış oluyoruz. Şimdi seçim sırasında bütün partiler Türkiye'de nasıl bir demokrasi düşünüyorlar ve demokrasinin ayrılmaz bir parçası olan komünistlerin özgürlüğü için neler düşünüyorlar, bu konuda konuşma fırsatını bulmuş oluyorlar. Bu nedenle diyebiliriz ki, biz gerçek parlamenter işleyişe yardım etmiş oluyoruz. Bu süreç nasıl gelişebilir? Bunu herkes soruyor. Biz ülkede yankılarına baktığımız zaman gidişimizin, eskiye oranla, daha olumlu bir atmosferin olduğunu görüyoruz. Kolay olacağını düşünmüyoruz. Ne gidişimiz kolay olacak, gittiğimiz zaman bizi elbette çiçeklerle karşılayacaklarını beklemiyoruz, bu anlamda

kolay olmayacak gidişimiz; ne de legaliteyi kazanmamız kolay olacak. Türkiye bize göre bir demokrasi sınavı verecek. Biz ülkemizin bu sınavdan başarıyla çıkması için elimizden gelen herşeyi yapacağız.

SORU: (SFB Radyosu) Türkiye’de bugün geçerli olan yasalara göre, ülkeye geldiklerinden kısa bir süre sonra gözaltına alınıp hapse atılmaktan korkmuyor musunuz?

KUTLU: Türkiye’ye döndüğümüz zaman tutuklanma olasılığımız kuvvetlidir. Bununla ilgili olarak basında haberler yayınlanmıştır. Ama bu bilgiye sahip olma bir korku içeriyor derseniz, böyle bir mesele söz konusu değildir. Konsolosluk’tan Türkiye’ye dönüşümüzle ilgili belgeleri verirken, bunu Türkiye’ye gidişimizin bir takibata, tahkikata yol açabileceğinin resmi olarak bildirilmesinin istendiği bize Konsolosluk tarafından bildirildi. Ben de buna tutuklamayı ekledim.

SORU: (Volksblatt Berlin) Şayet gözaltına alınmazsanız, yapacağınız ilk işlerin neler olacağını bilmek istiyorum. Politik hedeflerinizi açıkladınız. Orada tam olarak ne yapmak istiyorsunuz?

KUTLU: Biz önceden de açıkladık, Türkiye Birleşik Komünist Partisi’ni ülkede yasal olarak kurmak için gidiyoruz. Bildiğiniz gibi Türkiye Birleşik Komünist Partisi, Türkiye İşçi Partisi ve Türkiye Komünist Partisi tarafından oluşturuluyor. Biz yine açıkladık ki şimdi bu oluşum son noktasına geldi, yalnızca bir kongre eksik. Oluşum son noktasına geldiği için biz kararımızı açıkça deklare ettik. Türkiye Birleşik Komünist Partisi ülkede yasal olarak çalışacaktır. Biz bunun için herşeyi yapacağız. Öyleyse, bizim gitmemizin asıl amacı budur ve biz ister tutuklu durumda olalım, ister olmayalım, bu partinin yasal olarak kurulması için çabalar harca-

yacağız. Ne gibi durumlarla karşılaşacağımızı bilemediğimiz için size buradan ne yazık ki çok somut şeyler söylemek çok zor. Yani gider gitmez listeleri mi hazırlayacağız, yasal formaliteleri mi tamamlayacağız. Tüm bunları söyleyemem ama imkân bulur bulmaz bunları yapacağız. Elbette tutuklanmamız durumunda biz bunu protesto edeceğiz. Biz suç işlediğimize inanmıyoruz. Çünkü düşünce suçu kabul etmiyoruz. Biz yargıdan kaçmıyoruz. Yargılanacağımızı biliyoruz. Ama bize göre artık düşüncenin önünde bir zincir olan 141-142. maddeler, yani ceza yasaları, çağdışıdır. Yalnız öyle değil, ülkede de artık meşruluğunu yitirmiştir. Çünkü tartışılır hale gelmiştir. Uzun zamandır tartışılır hale gelmiştir. Şimdi ülkede tartışılır hale gelmiş olan yasalara dayanarak bizim tutuklanmamız elbette meşru değildir.

SORU: (Avrupa Türk Televizyonu-Deniz Olcayto) Ben size üç tane faktörden bahsetmek istiyorum. Sonunda da sorumu oluşturacağım. Bir tarafta Sovyetler Birliği sözcüsü Gerassimov sizin Türkiye'ye gidişinizle ilgili tarafsız kalacağını açıkladı, beri taraftan devrimin 70. yıldönümünde Gorbaçov glasnost politikasını tekrar açıklarken, gerek bu politikaya karşı çıkanları, gerekse acelecileri aynı derecede suçlamaktadır. Beri taraftan Türkiye'de Türk Ceza Kanunu'nun 140, 141 ve 142. maddeleri ve bunun paralelinde de basına yansıyan sizin dönüşünüzle ilgili tutuklama eylemi gerçeği ortada dururken, 70 senede Sovyetler Birliği'nin gelebildiği demokratikleşme dönemi acaba sizce bugün Türkiye'de olgunlaşmış mıdır ki Türkiye'ye dönmeye karar verdiniz? Bu bir yerde Türkiye'de geniş tartışmaya yolaçacak ama demokratikleşme süresini sizce hızlandıracak mı, yoksa sekteye mi uğratacak?

KUTLU: Önce bu soruyu ilginç bulduğumu söyle-

yeyim. İlk kez Türkiye Sovyetler Birliği'yle karşılaştırılıyor. Sosyalist bir ülkeyle karşılaştırılıyor. Çok ilginç. Ama herhalde sosyalist bir ülkeyle karşılaştırıldığı zaman büyük bir uçurum karşımızda var olacak ve buradan sonuçlar çıkarmak herhalde zor olacaktır. Ama açıklıkla şunun bilinmesi gerekir. Demokrasi Türkiye'nin sorunudur. Ne Avrupa Parlamentosu'nun sorunudur, ne sosyalist bir ülkenin sorunudur, ne de Sovyetler Birliği'nin sorunudur. Demokrasi bizim sorunumuzdur. Geciktik mi, gecikmedik mi biz kendi tarihsel gelişimize bakarak bu soruya yanıt vermemiz gerekir. Ben size hangi demokratik ülkede yaklaşık on yılda bir askeri darbeler oluyor diye çok somut bir soru sormak isterim ve gelecekte bizde yeniden demokratikleşme sürecinin, demokrasinin askeri darbelerle önünün kesilmeyeceğinin garantisi nedir diye sorarım. Herhalde demokrasiden başka bunun yanıtı yok. Demokrasiyi geliştirmemiz lazım. Türkiye artık darbeler ülkesi olmamalıdır. Ama bunun için ne bekleyeceğiz? Godot'yu mu bekleyeceğiz, ne bekleyeceğiz? Çok gecikti Türkiye, çok geri kaldı. Bu açıdan da geri kaldı. Biz öyle inanıyoruz ki özgürlükler için beklememek gerekir. Eğer özgürlüklerimiz için beklersek ona kastedenlere imkân vermiş oluruz. Şunun da açık bilinmesi gerekir. Özgürlük mücadelesine katılanlar arkasına bakmazlar. Kim destekliyor diye. Eğer çağlar boyunca insanlık özgürlük için böyle mücadele vermeseydi, bugün herhalde yine insanlık bu uygarlık düzeyine varamazdı. Biz ne istiyoruz? Düşüncelerimizi özgürce ortaya koymak istiyoruz. Ve biz elbette düşüncelerimizin doğrultusunda örgütlenmek istiyoruz. Bu insan haklarının en doğal gereği. Ama bunun için ne bekliyoruz? Türkiye bir dizi uluslararası sözleşmelere imza attı. Burada maddelerini de verdik. Demek ki taahhüdü var Türkiye'nin. Yani en azından

Batı standartlarına uygun bir demokrasi için taahhüdü var. Biz bu taahhüdü yerine getirmesini istiyoruz.

Söz konusu olduğu için son bir nokta olarak ilave etmek istiyorum. Sovyetler Birliği'nin elbette bizim iç işlerimize karışması beklenemez. Ne demesini bekliyoruz biz? Gidiyorlar, iyi. Bunu mu desinler? Kim der bunu, niye desinler? Tekrar ediyorum ki bu bizim sorunumuz. Sovyetler Birliği özellikle komşusu Türkiye'yle her zaman iyi komşuluk ilişkilerinden yana oldu ve buna titizlik gösterdi. Böyle bir konuda da göstereceğinden hiç kimse kuşku duyamaz ve görünen de odur. Elbette bu titizliği gösteriyor. Ama herhalde siz de şunu kabul edebilirsiniz ki, hangi komünist partisi bir başka kardeş komünist partisinin özgürlüklerini istemez. Herhalde ister.

SARGIN: Bir noktayı eklemek istiyorum. Kutlu yoldaşın sözlerine. Tam hatırlayamıyorum ama soru şöyleydi, bir tutuklama eylemi söz konusuyken nasıl gidilebilir diye:

ATT: Pardon, yanlış anlaşıldı. Sizce politik ortam müsait mi? Bu süreci kısaltmakla demokrasiye zarar verecek misiniz, yoksa faydalı mı olacaksınız?

SARGIN: Tamam. Şunu söylemek istiyorum. Kutlu yoldaşım Türkiye'nin geri kalışından bahsetti. Ama bu geri kalış, iktidarlar ve şimdi artık tümüyle çağdışı olmuş bir mevzuat dolayısıyladır. Türkiye halkı geride değildir. Türkiye halkı demokratikleşmeyi istemek açısından kimseden geride değildir. Birinci güvencemiz, Türkiye'nin demokrat kamuoyudur. Buna ek olarak, dünya demokrat kamuoyunun da desteği şüphesiz yararlıdır. Ama Türkiye'nin geldiği nokta artık bu konuların serbestçe görüşülmesini, tartışılmasını ve eğer kimi çağdışı mevzuat buna engel oluyorsa, zaten fiilen

kadük olmuş o mevzuatın, hukuken de kadük olmasını gerektirmektedir. Gidişimiz buna dayanıyor.

SORU: (Tageszeitung) Programa ilişkin bir sorum var. Beni şaşırtan yeni programın NATO'ya karşı olmaması. Bu alışılmadık bir durum. Bir de yeni partinin Kürt sorunu konusundaki görüşünü merak ediyorum.

KUTLU: Bu konuda aslında birçok açıklamalarımız oldu, ama bir kez daha açıklamakta kuşkusuz fayda var. Açıklıkla söyledik daha önce de, biz Türkiye NATO içerisinde olmakla birşeyler kazanmıştır görüşünde değiliz. Tersine, Türkiye'nin bugünkü sorunları önemli ölçüde Amerika'ya bağılılıktan ve NATO içerisinde olmaktan geldi. Ama şimdi dünyamızın özellikle 80'li yıllardaki yeni koşulları çerçevesinde soruna bakmak gerekiyor. Bugün insanlığı tehdit eden bir numaralı sorun nükleer savaş tehlikesidir. Nükleer savaşa yol açacak olan şey yalnızca bazı roketlerin varlığı değildir. Aynı zamanda uluslararası ilişkilerdeki gerginlik potansiyelleridir. Şimdi her ülkede komünistler ve diğer politik görüşlerde olanlar dünya çapında yumuşamaya hizmet etmelidirler. Bunun yollarını bulmalıdırlar. Biz dünyada NATO ve Varşova Paktları'nın birlikte, karşılıklı güç indirimi yoluyla tasfiye edilmesini savunuyoruz. Herhalde görebilirsiniz ki böyle bir politika, böyle bir yaklaşım insanlığın çıkarınadır. Ama aynı zamanda biz şunu söylüyoruz. Türkiye NATO içerisinde bugün tek yanlı olarak şahinler politikasını destekliyor. Yani Amerika'yı. Kendi ulusal çıkarlarını koruyacak bir politika benimseyebilir NATO içerisinde. Özellikle bu sorun Sovyetler Birliği ile Amerika arasında sonuçlanacak olan çifte sıfır anlaşması ile daha da yakıcı gündeme gelecek. Daha şimdiden NATO içerisinde küçük devletler, küçük ülkeler bu yeni durumda kendi çıkarlarını korumak için yeni politikalar geliştiriyorlar. Türkiye'deyse

henüz bunun işaretini görmüyoruz. Bu nedenle de Türkiye'nin NATO içerisinde konumunu yeniden gözden geçirmesini istiyoruz. Kürt sorunu ise açık. Biz herşeyden önce bugün Kürt halkı üzerindeki baskının son bulmasını istiyoruz. Kürt sorununun askeri yöntemlerle çözülemeyeceğini söylüyoruz. Hükümet ve resmi çevrelerin bu prensibi benimsemesini istiyoruz. Kürt sorunu barışçı ve adil yollarla çözüme ulaştırılabilir. Biz elbette Kürt halkının kendi kaderini tayin hakkını benimsiyoruz ve savunuyoruz.

SORU: (AP) Türkiye'de yaklaşık kaç yandaşınız var? Seçimlere katılmanıza izin verilebileceğini düşünüyor musunuz? Bu seçimler ne zaman olacak ve alacağınız oy oranının ne kadar olacağını tahmin ediyorsunuz?

YANIT: (SARGIN) Türkiye'de seçimler bu ayın sonunda yapılacak. Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin en iyi olasılıkla bile bu seçimlere katılması söz konusu değildir. Seçimlere katılsaydık ne kadar oy alırdık ve bunun bir versiyonu olan ne kadar taraftarınız var sorusuna gelince, bugün Türkiye'de yeni seçim yasası uyarınca kimsecikler, başta iktidar partisi ve seçimlere katılan diğer muhalefet partileri olmak üzere kimsecikler sonuçta ne kadar oy alabileceklerini ve ne kadar milletvekili çıkarabileceklerini tam olarak kestirememektedirler. İlk defa tatbik edilecek yeni bir kanunla karşı karşıyayız. Bu bakımdan, bugün seçimlere katılmış olsaydık dahi ne kadar oy alabileceğimiz konusunda bugünden bir şey söylemek tamamen spekülasyon olur.

SORU: (Hürriyet-Ali Yumuşak) Basın bildirinizin son paragrafında ANAP'ın çeşitli binalarının bombalanmasını demokrasinin aydınlığından korkan bazı çevreler tarafından yapıldığı biçiminde yorumluyorsunuz. Hangi çevreleri kastediyorsunuz?

KUTLU: Her zaman söylediğimizi bir kez daha yinelemek gerekir sanıyorum. Komünistler terörist değildir. Herşeyden önce, soğukkanlı düşünen herkes görebilir ki, şu sıra böylesi olaylar demokrasi için gerekli ve zorunlu olan yumuşama ortamına zarar verir. Hiç kuşku yok ki demokrasi isteyenler böylesi olaylardan, yani bombalama türü olaylardan bir çıkar umamazlar. Tersine bunun zararlı olduğunu açık görebilirler. Ama şuna da dikkatinizi çekmek istiyorum. Daha önce de tam seçim arifesinde bu tür olaylar çıkıyor. Soruyorum acaba bu bir rastlantı mı diye. Bu kez değişik bir faktör de var. Biz ülkeye dönüyoruz ve legal çalışma özgürlüklerimizi istiyoruz. Bunun mücadelesine hazırlanıyoruz. Ve tam bu sırada bu olaylar oluyor. Bunu da elbette düşünmek gerekiyor. Olayın kendisi kendini tanımlıyor. Dikkat ederseniz, basına da yansıyor, çok dar, gerçekten çok dar bir çevre, ülkedeki yumuşama sürecinden, demokrasiye kapıların aralanmasından rahatsızlık duyuyor. Ve eski soğuk savaş argümanlarını, gerekçelerini yeniden ısıtıp, piyasaya sürüyor. Ben bu çevrelerle bu olay arasında bir bağ kurmuyorum. Yanlış anlaşılmasın. Kuramam da, bilgim yok çünkü. Ama mantığı aynı görüyorum. Gerginlik yaratma, yeniden terör korkusunu salma halkın içine ve her zaman iyi bildiğimiz umacılar yaratma. Mantık bu nedenle aynı. Terör umacısı, komünizm umacısı vs. Bu nedenle biz bu olayların arkasında demokrasiye tahammülü olmayanların yatığını düşünüyoruz ve bunu ifade ettik.

SORU: (WDR Köln-Cemal Demirer) Şimdiye kadar söylenenlerin tekrar edilmesini istemiyorum ama yine de sizlerin kişisel olarak 16, 17, 18 Kasım ve Kasım'daki diğer günlerde neler olabileceğini düşündüğünüzü öğrenmek istiyorum.

SARGIN: Bu konuda özel olarak Kutlu yoldaşım-

la konuşmuş değilim. Bu bakımdan kendi fikrimi söyleyeceğim. Oldukça heyecanlı buluyorum ve Türkiye'nin demokrasiye doğru yöneliminde önemli bir adım olup olmayacağını merak ediyorum.

SORU: (Milli Gazete-Nevzat Özpelitoğlu) Resmi ideolojinin çizgi dışında bıraktığı veya bırakmaya çalıştığı, aşırı uç olarak nitelediği, sol ile müslümanların kaderleri maalesef daima mahkûmiyet olmaktadır. Bu mahkûmiyeti bir cekete benzetirsek bu ceketin bir kolunu müslümanlar, bir kolunu da sol giymektedir. Mahkûmiyette rejimin kader birliği yaptırdığı her iki toplum için bazı cezai müeyyideler uygulanmaktadır. Bunların kaldırılması istenmektedir. Müslüman kesimin temsilcileri inanç özgürlüğünü geniş kapsamlı olarak isterken, 163, 141, 142'ye de karşıdırlar. Acaba sizce de bu istek böyle midir, yoksa siz sadece 141, 142 ve 146'ya mı karşısınız?

KUTLU: Bu Türkiye'nin önemli konularından ve sorunlarından biri. Ben de burada ifade edildiği biçime katılıyorum ki, öteden beri hep aşırı uçlar olarak gösterildi komünistler ve müslümanlar. Biz açıkça ifade ettik. Türkiye'de düşünce ve inanç özgürlüğü üzerinde hiçbir baskı olmamalıdır ve 141, 142'yle birlikte 163. madde de kaldırılmalıdır. Biz 163. madde kaldırılıns dediğimiz zaman şu sorular yöneltildi. Peki, o zaman şeriat devleti kurmak isteyenler meydana boş bulmuyacak mı ve siz şeriat devletinden yana mısınız? Açıkça söyledik, biz şeriat devletinden yana değiliz. Ama inanç özgürlüğünün de bu nedenle engellenmiş bulunmasını, baskı altına alınmış bulunmasını da doğru bulmuyoruz, demokrasiyle bağdaşır bulmuyoruz. Resmi çevrelerin açık ifadeleri var. Diyorlar ki, 12 Eylül'den sonra konuşuyorlar tabii, şimdi irtica tehlikesi arttı. Soruyorum

onlara buradan, 163. madde var ve işliyor. 12 Eylül'de bütün güçler sizlerin elindeydi; asker, ordu, mahkemeler herşey. Bu koşullarda peki neden irtica tehlikesi artıyor? Demek ki baskı bir şeye çare değildir. Biz toplumda bütün farklı politik görüşlerin ve inançların birlikte uygarca bir diyalog içersinde olabileceğini düşünüyoruz. Biz dinsel akımlarla da Türkiye'nin pekçok konusunda, ortak noktalarda çözümler bulabileceğimizi düşünüyoruz. Bir masa etrafında uygarca biraraya gelmek, tartışmaktan yanayız. Türkiye bundan hiçbir şey kaybetmeyecektir. Tam tersine demokrasiye düşman olanların elinden silahları alınacaktır. Biz dinsel akımlar üzerindeki somut baskılara da karşıyız. İşkencelere, tutuklamalara... Kendi özgürlüğümüzü istediğimiz gibi baskı altında olan bütün düşüncelerin ve inançlarında özgürlüğünü savunuyoruz.

SORU: (Ali Görgün-2000'e Doğru) Önümüzdeki aylarda kurulması beklenen Birleşik Sosyalist Parti'yle Türkiye Birleşik Komünist Partisi arasında ne gibi bir paralellik kuruyorsunuz ya da bu konudaki görüşlerinizi belirtiniz.

KUTLU: Şunu belirtmeliyim ki, sözü edilen Birleşik Sosyalist Parti konusunda çok ayrıntılı bilgilere sahip değilim. Ama elbette böyle bir adımın varlığını duyduk. Bir paralellik de kurmak istemem, çünkü herşeyden önce Türkiye'de hâlâ 141-142 işliyor. Böylesi bir adım içinde olan çevrelere bir saldırı, şu veya bu biçimde, gelmesini elbette istemeyiz. Bunun için bir paralellik kurulması söz konusu olmamalıdır.

Fakat şunu söyleyeyim. Biz Türkiye Birleşik Komünist Partisi'ni ülkede legal olarak kurmak istediğimiz şu anlama gelmiyor. 141-142 varken de Türkiye'de bir komünist partisi güvenceli, yasal güvencelere sahip

olarak kurulabilir ve gelişebilir. Biz böyle düşünmüyoruz. Tersine, bir komünist partisinin özgürce kurulabileceği koşullar için biz mücadele ediyoruz ve parti kurma girişimimiz bu özgürlük mücadelesinin bir adımıdır. Bu nedenle böyle bir parti, yani Birleşik Sosyalist Parti kendisini nasıl tanımlayacak, programı ne olacak, bunları bilmeden de konuşmak mümkün değil. Ama şunu ben belki söyleyebilirim. Şimdi bu adıma destek verilmelidir. Yani attığımız adıma destek verilmelidir. Eğer biz önümüzdeki engelleri geriletebilir ve kaldıracabilirsek, bu bütün devrimci solun özgürlüğü demek olacaktır. Biz bu nedenle yalnız kendi özgürlüğümüz için mücadele etmiyoruz ve bu nedenle dönmüyoruz. Yasaklı olan bütün devrimci solun özgürlüğünü istiyoruz ve bunun da mücadelesini vereceğiz. Ve uygun koşullar yarattığımız zaman, legal bir şekilde TBKP kurulma koşullarına sahip olduğu zaman, biz inanıyoruz ki devrimci sol ile bu somut koşullarda, somut biçimleri belli olacaktır, değişik birliktelikler ortaya çıkabilir. Türkiye Birleşik Komünist Partisi bu nedenle ülkede legal kurulma koşullarını elde ettiği zaman, yalnızca bugünkü çerçeveyle kendisini sınırlı görmeyecektir. Komünist, marksist ve belirli politik görüşlere sahip, yani bir program temelinde ortak görüşlere sahip, belirli parti anlayışında yine ortak görüşleri olan herkesi kucaklamaya çalışacaktır.

SARGIN: Doğrudan doğruya sualle ilişkisi olmakla beraber, bu fırsattan yararlanarak bir konuyu daha kesin bir açıklıya kavuşturmak istiyorum. O da bizlerin gidişiyle ilgili olarak, isim konusunda hassasiyet gösterilip gösterilmemesi konusunda basında çıkan kimi düşüncelere cevaptır. Biz daha evvel, gene bu açıklamada okuduğum gibi, herhangi bir partiyi, herhangi bir sol sosyalist partiyi kurmaya değil, Türkiye Birleşik

Komünist Partisi'nin çalışmalarını legal olarak başlatmak üzere partilerimiz tarafından görevlendirilmiş bulunuyoruz. Uğraşımız tamamen bunun üzerine olacaktır. Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin çalışmalarına legal olarak başlamasını sağlamak için olacaktır.

SORU: (ATT-Deniz Olcayto) Sayın Sargın, size yönelteceğim sorumu. Ancak Sayın Kutlu, biraz önceki sözlerinizden dolayı cevap hakkı doğuyor. Belirteyim, ben politikacı değil gazeteciyim ve benim bugün okurlarıma iletmem gereken bir gerçek var. Sayın Sargın, biraz önce SFB'den arkadaşımızın sormuş olduğu sual açıklık kazanmadı. Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin 29 Kasım seçimlerine girmesinin ihtimal dahilinde olmadığını söylediniz, realistçe. Ancak Türkiye seçim ortamında, Bazı basın organlarında iktidara seçimle gelip, seçimle gitmeyi kabul ediyoruz diyorsunuz. 141-142 Türkiye'de geçerli. Bu durumda, seçim ortamında, Türkiye'ye gitme, bu kadar sene beklemiş bir hareket, acaba birkaç ay daha bekleyemez mi? Acaba belli siyasi parti liderleriyle yapmış olduğunuz mektuplaşmalar oluşturulamaz mı? Yani, korkumuz şudur. Sizin dönüşünüz tartışmaya yol açacaktır. Tartışmanın çatışmaya yol açıp açmayacağını nasıl garanti edebilirsiniz? Sizce Türkiye hakikaten bu konuda çok açık, özgür, demokratça tartışılabilir bir ortama gelmiş midir ve hakikaten sizin bu aşamada Türkiye'ye dönüşünüz Türkiye'ye, üstüne basarak söylüyorum, demokratikleşme sürecine katkıda mı bulunacaktır? Lütfen çok açık duymak istiyorum.

SARGIN: Çok açık olarak cevap vermek istiyorum, özellikle de soru bana yöneltildiği için. Eğer Türkiye'nin demokrasi sürecine katkıda bulunmayacağına inansak bu iş yapılır mıydı? Mümkün olabilir miydi? Bunun tam

tersidir söz konusu olan. Gerçekten bugün Türkiye'de demokratik ortamın bizim gidişimizle eğer tartışmalar daha sıcak bir havaya bürünse bile daha büyük bir adım atarak bu ortamdan çıkacağına inanmaktayız. Onun için şimdi gidiyoruz. Bir şey ekleyeyim, her zaman zamansız bulanlar olacaktır, tüm hareketleri. 1961'de TİP kurulduğu zaman böyle denmişti, 1965 seçimlerine katıldığı zaman böyle denmişti, yeniden kurulduğu zaman da böyle denmişti. Eskiden beri bu işlerle uğraşan bir insan olarak söyleyeyim, her zaman için bunu diyenler olabilir. Ama sonuç kimin haklı olduğunu göstermiştir, burda da gösterecektir.

ATT: Yani sizce tartışma platformunda kalacak, çatışmaya dönüşmeyecektir, 16 Kasım'dan sonra gelişecek olaylar. Buna inanıyorsunuz. Samimiyetle inanıyorsunuz.

SARGIN: Gayet tabii.

ATT: Size ancak saygıyla teşekkür ediyorum, başarılar.

SARGIN: Şunu ekleyeyim, arkadaş bunun üzerinde ısrarla durmakta. Bunu çatışmaya döndürmeyecek olan Türkiye'nin demokrat kamuoyudur. Bu demokrat kamuoyunu yönlendirmekte de önemli bir ağırlık Türkiye gazetecilerine düşmektedir.

ATT: Bunun için size saygıyla teşekkür ediyorum.

SORU (WDR Köln-Cemal Demirer) İkinizin yalnız gitmeyeceğini düşünüyorum. Başka kimlerin yanınızda olacağını bilmek isterdim. 16 Kasım'da Türkiye'ye gittiğinizde.

KUTLU: Aslına bakılırsa bir bakıma yalnız dönüyoruz sayılır. Çünkü Sargin yoldaş ve ben dönüyorum. Ama sizler de izliyorsunuz, basında önemli bir ilgi var bu olay etrafında. Söz buraya gelmişken ben Türkiye'

de basının önemli bir sınav verdiği kanısındayım. Demokrasiye dönüş için gereken sorumluluğu gösterdiği kanısındayım. Teşekkür etmek istiyorum. Elbette bu ilgi yalnız basın çevrelerinde de kalmadı. Avrupa'da geniş demokratik güçler içersinde de var. Bunun sonucu olarak bizimle birlikte yaklaşık otuz civarında bir delegasyon gelecek. Biz özellikle rica ederek, çok kalabalık bir gidişi istemediğimizi söyleyerek, bu noktada tutmaya çalıştık. Şunu da belirtmeliyim ki, bu sayının hemen hemen yarısı, belki de yarısından da fazlasını gazeteci dostlarımız oluşturuyor. Onlar için bir seçme durumunda da değildik. Yine bir başka basın toplantısında da açıklamıştık ki, biz bir gövde gösterisi yapmak niyetini taşımıyoruz. Çünkü gerginlik yaratmak istemiyoruz. Bunun için giderken yığınlara çağrı da yapmadık. Yapmıyoruz. Biz Türkiye'nin bir dönemeç noktasında olduğunu iyi biliyoruz. Bu anlamda belki biraz önceki soruyla da bağlı cevabım. Ama, hep açıkladığımız gibi, dünyada dönemeç noktasında olan yalnız Türkiye değil. Ve Türkiye eğer Avrupa'da yerini alacaksa geç kalmamalıdır. Avrupa'da yeni süreçler geliyor, dikkatinizi çekmek isterim. Komünistler, sosyal demokratlar, sosyalistler, hatta merkez partileri çeşitli düzeylerde, çeşitli konularda biraraya geliyorlar. İnsanlığın ortak sorunları için biraraya geliyorlar ve bu güçler, yine dikkatinizi çekmek istiyorum, Ekim Devrimi'nin 70. yıldönümünde böyle bir kutlamanın etrafında biraraya gelebildiler. Bir Batı Avrupa ülkesi cumhurbaşkanı bile bu kutlamaya katıldı ve konuştu. Batı Avrupa'nın bütün sosyal demokratları oradaydılar. Ama yine dikkatinizi çekmek istiyorum, Türkiye'den sol dışında, yani bizlerin dışında kimse yoktu. İşte bu yüzden kaygılıyız. Türkiye geri kalmamalıdır. Yani bir benzetme yapılırsa, Osmanlı zamanında nasıl ki Avrupa'daki geliş-

meleri, hem kültürel hem teknolojik bakımdan, izleyemediye ve geri kaldıysa Türkiye, bir kez daha bu fırsatı kaçırabilir. Bizim ülkeye şimdi gidişimizin asıl amacı budur. Gündeme demokrasiyi bütün kurum ve kural-larıyla koyabilmek, getirebilmek, bunun tartışılmasını sağlamak. Herhalde bu amaçla bağlı en meşru ortam seçim ortamı olmalıdır. Bunun için parlamenter sistemle, onun özüyle bu gidiş arasındaki zamanlamaya dikkat çektim. Biz bu sistem çerçevesinde özgürlüklerimizi savunuyoruz.

SORU: (Tercüman - Tahir Hacıkadiroğlu) Altı marksist-leninist partinin biraraya geldiği Sol Birlik TKP'yi PKK'nın kanlı eylemleri karşısında suçluyor ve TKP için, bugüne kadar yurtdışında laf üretmekten başka bir şey yapmadı diyor. Ne diyorsunuz, Sayın Kutlu?

KUTLU: Sol Birlik dediğiniz gibi altı sol partiden oluşuyor ve onun içersinde Türkiye Komünist Partisi de var, Türkiye İşçi Partisi de var. Diğer partiler bizim yakın dostlarımız. Uzun zamandır birlikte çalışıyoruz. Aramızda önemli sayılabilecek anlayış birliği var. Elbette farklılıklarımız da var. Ama zaten günümüzün prensibi şu olmak zorunda. Farklılıklar içersinde birlik, çeşitlilik içinde birlik. Bunun için farklılıkların olması doğal. PKK nedeniyle bu ifadelerle, aynen bu ifadelerle bir suçlama yok, ama farklılıklar var. Aynen bu ifadelerle...

TERCÜMAN: Okuyabilirim isterseniz. Göçmen ailesi TKP, yurtdışında laf üretmekten başka bir şey yapmadı ki, bir başka göçmen ailesi PKK'nın kanlı eylemlerine karşı bir şey yapabilsin.

KUTLU: Bu başka bir şey. İmzayı okur musunuz?

TERCÜMAN: Sol Birlik-Yeni Demokratlar. 12 Ekim 1987.

KUTLU: Bu Sol Birlik değil. Bu bizim Sol Birlik değil. Ama önemli değil, ben sizin sorunuza yanıt vereceğim. Ama bir bölümünü verdim zaten. Bizim bir iş yapıp yapmadığımızı ise size soruyorum. Türkiye'ye dönüyoruz. Somut bir iş üretip üretmeme konusundaki eleştiriye herhalde en somut yanıt bu olsa gerek. Türkiye'ye dönüyoruz, bundan daha somut bir adım olabilir mi?

TERCÜMAN: PKK konusunda ne diyorsunuz?

KUTLU: Bu da çok konuştuğumuz konulardan biri. Basında da çok çıktı. Bu konuda yeni bir şey ekleyecek değilim. Biraz önce Kürt meselesiyle ilgili bir soruya yanıt vermiştim. Orada Kürt sorununun askeri yöntemlerle çözülemeyeceğinin açıklanması, bu sorunun bir kanayan yara olarak devam etmesini önler. Barışçı, adil bir çözüme ortam hazırlar demiştim. PKK olayını da bu çerçevede görmek lazım. Biz açıkladık. Elbette çokluk çocuk ölümlerini doğru görmüyoruz. Ama şuna dikkat edin. Bu olaylar sürüyor. Bir şeyi reddetmek sorunu çözmiyor. Sorunun çözümünü birlikte düşünmeliyiz. Bunun için Kürt halkının varlığı kabul edilmeli. Herşeyden önce kabul edilmeli. Bugün Kürt sözü hâlâ rahat telaffuz edilemiyor. Yeni yeni konuşuluyor, bu bir ilerleme. Ama yeterli değil.

SORU: (SFB) Teknik bir soru. Berlin'den mi gideceksiniz? Daha sonra iki beye birden bir sorum var. Ne zamandan beri sürgündesiniz ve iki partinin sürgündeki yerleri neredeydi?

KUTLU: Çoğu zaman, zaman hesaplamasında yanırlırım. O yüzden, Sargın yoldaşa sordum, ne kadar oluydu diye. Benim için altı buçuk yıl, yaklaşık yedi yıl olmuş. Yani 1980 sonrasında çıktık ve o zamandan beri yurtdışındayız. Ama ondan önce ikimiz de ülkedeydik.

Bunu şunun için belirtiyorum, altını çiziyorum. Bizim için yurtdışındaki parti, iki partinin birliği yurtdışında olduğu gibi gerekçelerle bu attığımız önemli adımı, birlik adımını zayıflatmak isteyenler var. Tabii bu eleştiriler haklı değil. Biz isteyerek çıkmadık Türkiye'den. Çıkmak zorunda kaldığımız için çıktık. Görevlerimizi yapabilmek için çıktık. Her ikimiz de olağan koşullarda yaşamıyoruz. Bunun için de partilerimizin belirgin bir merkezini söylemek mümkün değil, değişik yerlerde. Ama şimdi artık ülkede olsun istiyoruz.

SORU: (SFB) Bir de Berlin'den mi gideceksiniz diye sormuştum. Schönefeld'den mi, yoksa Frankfurt üzerinden mi? Ve hangi havayoluyla gideceksiniz?

KUTLU: Özür dilerim önce, unuttum o sorunuzu. Şu anda bu teknik sorunu çözmekle meşgulüz. Henüz bir netlik kazanmadı. Bu Batı Berlin veya Federal Almanya'da bir yer olacak sanıyorum. Bu, elimizde taşıdığımız kâğıtların bize ne gibi imkân verip vermediğine bağlı. Bunu araştırıyoruz. Biliyorsunuz, bize Konsolosluk'tan verilen bu belgeler yalnız Türkiye'ye dönüş belgeleridir, bir pasaport niteliğinde değildir. Bunun için böyle bir teknik sorunla şu anda karşı karşıyayız. Çözmeye çalışıyoruz.

SORU: Sayın Kutlu, ben Halkçı Devrimci Birliği üyesiyim. Fakat benim soracağım sorular örgütümü bağlamaz. Türkiye'de tüm kurumların kapatıldığı, bütün ilerici ve demokrat kurumların, halkevlerinin, DİSK'in ve buna benzer birçok demokratik kurumların kapatıldığı bir dönemde ve aynı zamanda tarihsel arşivlerde, Atatürk'ün söylevlerini yayınlayan basın organlarının bile kapatıldığı bir dönemde Türkiye'ye dönüşünüzün, şimdiye kadar Türkiye'de gelişmiş olan demokratik kitlere daha acımasız ve daha insafsız bir düzen getirip

onlara büyük bir kıyım getirmeyeceğine garanti verebiliyor musunuz?

KUTLU: Biz, değerli arkadaşım, kendimiz için de garanti veremiyoruz. Nasıl olur başkaları için garanti verelim? Ama, eğer ülkede demokrasiyi, özgürlükleri başkaları bize sunmayacaksa, o zaman neyi bekleyelim? Bu yolda giden yalnız biz değiliz. Yalnızca Türkiye’de böylesi örnekler yaşanıyor değil. Başka ülkelerde de var. Size daha kanlı kıyımların gittiğini, işkencelerin yapıldığı Şili’yi hatırlatmak isterim. Şili Sosyalist Partisi’nin Genel Sekreteri de ülkesine döndü. Demek ki bu mümkün. Eğer bizim dönüşümüzle bağlı olarak şiddet yapacaklarsa, o zaman bizim devrimci dostlarımız ülkedeki gelişme süreçlerini daha iyi, daha somut görme imkânlarına kavuşacaklardır. Hesapları yeniden yapmak mümkün olacaktır. Ama tekrar ediyorum, daha önce de söyledim, eğer özgürlüklerimizi kazanmak için cesaretli davranmazsak onlara kastedenler cesaret buluyor. Diğer yandan, gidişimizle ilgili tartışmaları sanıyorum izliyorsunuz. Demin de söyledim, çok dar, bir avuç çevre dışında gerek komünist partisinin, komünistlerin özgürlüğü olsun, gerek demokrasi veya daha genelinde konular olsun, bu konularda eskiye oranla daha ileri düşünceler filizleniyor. İnsanlarımız düşünce zenginliği istiyorlar, bu gözüküyor. Aksi halde bu gidişle ilgili bu geniş ilgiyi başka türlü açıklamak mümkün değildi. Halkımızın demokratik vicdanına güvenmeliyiz. Ona seslenmeliyiz de. Ama somut olarak, biz varız diyerek. Aksi halde demagoji yapıyorlar. Size şu örneği vermek istiyorum. Avrupa Parlamentosu’nda bir oturumda bir Türkiye yetkilisine soruyorlar: Bu seçimlere komünist partisi girecek mi? Şu cevabı veriyor: Yok ki girsin. Aca-ba mesele bu mu? Biz biliyoruz böyle olmadığını. Ama şimdi biz gidiyoruz. Şimdi bunu diyemeyecekler. Yok

ki girsin diyemeyecekler. Yani artık kartlar açık oynanacak, oynanmak zorunda. Hem demokrat gözücü, hem de özgürlükleri kısımaya devam etmek, ikisi bir arada olmayacak. İki sandalyeye birden oturulamayacak. Sanıyorum ki bunlar, tüm demokrasi güçleri için bu sonuçlar yararlı sonuçlar olacak.

SORU: Türkiye'ye legalize olmak için gittiğinizi her vesile ile açıklıyorsunuz. Sayın Sargın'ın da belirttiği gibi Türkiye'deki yeni seçim yasası seçim sonucunda nasıl bir kompozisyon ortaya çıkacağı konusunda kesin bir fikir vermiyor. Son derece sürprizli bir sonuç da ortaya çıkabilir, ANAP iktidarı da sürebilir. Bu çerçeveden bakıldığında Türkiye'ye dönüşünüzde legalize olma konusu hukuki bir sorundan çok siyasi bir uzlaşmayı gerektirdiği için, gecikirse ve yurtdışında Avrupa demokratik kamuoyunun baskısı çeşitli uluslararası dengelerle etkili olmaz ise, Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin çalışması nasıl olacak? Yine istenmediği halde illegal faaliyet mi sürecek?

SARGIN: Gerçekten muhtelif vesilelerle belirttik, burda bir kere daha tekrar ettim, Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin çalışmalarına legal olarak başlamasını sağlamak üzere görevlendirilmiş bulunuyoruz ve bu sebeple gidiyoruz. Biz bu seçim ortamında demokrat kamuoyunun bütün ilgisinin özellikle seçimler dolayısıyla daha yoğunlaştığı bu dönemde attığımız adımın Türkiye'nin demokratikleşme doğrultusunda ileri bir mesafe kazandıracağına inanıyoruz, bu sebeple gidiyoruz. Ve çalışmaları başlatacağız. Söylediğiniz durumlar söz konusu olabilir. Bu Türkiye'de tümüyle reddedilebilecek bir olay değildir, tersine tutuklanmamız da kuvvetli bir olasılıktır. Bu durumda çalışmalar ne olacaktır sorusuna gelince, bizler aldığımız görev uyarınca biraz önce

Kutlu yoldaşın belirttiği gibi tutuklu bulunsak da partinin legal olarak çalışmalarını sağlayacak şekilde elimizden ne geliyorsa yapmaya çalışacağız. Tutuklanmasak veya tutuklandıktan sonra serbest bırakıldıktan sonra da aynı işi yapmaya devam edeceğiz. Ama bugünden tahmin edilemeyecek yeni durumlar doğduğu takdirde -ki zannediyorum sorunun bir tarafı budur- bu takdirde bize görev verenler düşünecektir durumu, değerlendirecektir. Şu anda ben ve Kutlu yoldaşım, aldığımız görevi yerine getirmek istiyoruz ve getireceğiz. Bugünkü durum ve koşullarda bizim yapacağımız budur.

SORU: (Milliyet-Koray Düzgören) Buna ilaveten, demin sorduğum soruya ilaveten bir soru daha sormak istiyorum. Gerçi Sayın Sargın açıkladılar, Türkiye'ye Türkiye Birleşik Komünist Partisi'ni kurmak için, bu isimle bir kuruluşu faaliyete geçirmek için dönüyoruz dediler ama, demin de belirttikleri gibi bu kuruluş gerçekleşemez ise, çeşitli nedenlerle, şimdiden belirlenemeyecek, tahmin edilemeyecek çeşitli nedenlerle, gerçekleşemez ise şöyle bir şey olabilir mi diye yorumlar var Türkiye'de. Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin programı bugünkü yasalar çerçevesinde uygulanabilir bir program, yani yasalar karşısında suç teşkil etmeyecek bir program. Bu geçiş döneminde, yani Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin legal olarak ve yasal olarak faaliyete geçmesinden önceki bu geçiş döneminde bu program başka bir biçimde uygulanabilir mi? Şimdi bunu kabul etmiyorsunuz ama o günkü koşullarda, o günkü koşulların gereği olarak böyle bir durum ortaya çıkabilir mi?

SARGIN: Tekrar ediyorum, Türkiye Birleşik Komünist Partisi çalışmalarını legal olarak başlatmak üze-

re gidiyoruz. Eğer Koray arkadaşımın söylediği gibi bir durum olursa, bu ne demektir. Bir parti öncelikle programı dolayısıyla yargılanır. Onun için önemli olan neyi yapacağıdır, neyi gerçekleştireceğidir, partileri tanımlayan budur. Buna rağmen ismine müsaade etmeyip, programına müsaade etmek nasıl mümkün olur? O halde burada başka bir neden aranmalıdır. O da şimdiye kadar komünizm ve komünistler adına yapılan demagojinin, spekülasyonların bu yolla son bulacağı korkusudur. Ve biz bunu önlemek istiyoruz. Ve demokrasiye ancak böyle, bu demagojilerin ve bu spekülasyonların olmayacağı bir ortamda ulaşabileceğimize inanıyoruz.

SORU: (ATT) Sizi rahatsız ediyorum, kusura bakmayın. Türkiye’de bugünden başlandı konuşulmaya, 141-142 ve diğer Türk Ceza Kanunu’ndaki bağlayıcı maddeler içinde aynı 80 sonrası siyasi yasaklılara uygulandığı gibi bir referanduma gidilmesi teklif edilmek üzere. Eğer iş bu aşamaya gelirse ve referandumun sonuçları sizin için negatif olacak olursa Türkiye’de bir komünist partisinin kaderini nasıl görüyorsunuz?

KUTLU: Bir defa bu referanduma gidilmelidir sözleri bile eskisinden farklı düşüncelerin geliştiğini gösteriyor, komünistlerin özgürlüğüne bağlı olarak. Biz Demirel, Ecevit, Erbakan’ın politik özgürlüklerine kavuşması için referanduma başvurulmasını da doğru bulmamıştık. Nedeni şuydu. Bunlar en doğal insan haklarıdır. Nasıl ki bir insanı öldürmek suç mudur, değil midir diye halka sorulmazsa, bu da aynı tarzda sorulması gerekir. Çünkü düşünce özgürlüğüyle bağlıdır. Eğer ben özgür düşünemiyorsam, düşüncelerimi özgürce açıklayamıyorsam, insan olma fonksiyonumu yerine getiremem. Fakat buna rağmen bildiğiniz gibi referandum kararı çıktı, referanduma gidildi. Ve biz o zaman

bu durumda bu yasakların kalkması yolunda oy kullanılmasını istedik. Şimdi bizimle ilgili durum da aynıdır. Böyle bir konuda referanduma gitmek mantıklı değildir, doğru değildir. Ama gidilirse de biz kaçmayız elbette. Çıkacak sonuca da saygılı oluruz kuşkusuz. Yalnız burda ciddi bir problem var. Söz konusu partiler yani Demirel'in partisi, Ecevit'in partisi yıllardır halkın tanıdığı partilerdi. Ama komünistlerin partisini, onların partilerini halkımız açık yasal çerçevede hiçbir zaman tanımadı. Karşılaşmadı onlarla. O zaman halkı nasıl bir tercihle karşı karşıya bırakmış olacaklar referandum yoluna gitmekle? O durumda bize makul bir süre verecekler midir ki biz tanıtalım kendimizi halkımıza? Televizyonda, basında, köylere kadar giderek. Peki, buna evet dedikleri durumda 141-142 ne olacak? Bunu askıya mı alacaklar? Yoksa biz konuşacağız, sonra bir de konuştuğumuz için mi suçlayacaklar bizi? 141-142'ye girdiğimiz için. Ama siz de takdir edersiniz ki bu soruların yanıtlarını bizim vermemiz söz konusu değil, bu öneriyi yapanların vermesi lazım. Ama tekrar edeyim biz saygılı olacağız sonuçlara.

SORU: (Batı Berlin Barış Koordinasyonu Sözcüsü Michael Venedey) Basın bildirinizde bir kez barış sözcüğü kullanılmış. Bu da biraz kıyıda köşede kalmış. Bu barış sorununun sizin için çok önemli bir yer tutmadığı anlamına mı geliyor. Bunun böyle olduğunu sanmıyorum aslında, çünkü edindiğim bilgilere göre, Türkiye'deki barış hareketi de sizler ve partilerinizin maruz kalmış olduğu baskılara marum kalmış durumda. Acaba barış hareketi sizin için özel bir önem taşıyor mu? Eğer böyle değilse, partinizle barış hareketinin ilişkilerinin nasıl olduğunu merak ediyorum.

KUTLU: Basın bildirimizdeki hacmiyle elbette ba-

rış konusundaki yaklaşımımızı ölçmemek gerekir. Bizim, her iki partinin birlikte ortaya çıkarttığı yeni bir programımız var. Bu programda barış konusu bütün diğer konularla sıkı bağ içinde verildi. En başta demokrasi konusuyla sıkı olarak bağlandı. Biz bugün ülkemizin bir numaralı sorunu olarak barış ve demokrasiyi görüyoruz. İkisini birbirinden ayırmıyoruz. Çok haklı olarak dikkat çektiğiniz gibi ülkemizde barış hareketi hâlâ yargılanıyor. Davası bitmedi yani. Ama dikkatinizi çekmek istiyorum, barış hareketi gizli örgüt suçuyla, komünistlerle bağları nedeniyle, vesaire suçlamalarla bu yargılama sürdü. Demek ki bizim demokrasiyi kazanmamız aynı zamanda barış hareketini de yakından ilgilendiriyor. Öte yandan sürekli geç kalmamaktan söz ettim burada. Geç kalmamamız gereken bir nokta da sınırlarımızda süren İran-Irak savaşına Türkiye'nin şu veya bu biçimde karışmasının önlenmesindedir. Biz bugünkü hükümetin bu savaşa karışmama, dışarda kalma konusundaki ihtiyatını değerlendiriyoruz. Ama bunun da güvencelerini görmüyoruz. Güvenceleri ise barış ve demokrasi güçlerinin ülkede özgürce seslerini duyurmalarıyla bağlıdır. Biz bugün ülkemizde çok geniş bir barış hareketinden yanayız. Tek merkezli olmayan bir barış hareketinden yanayız. Bilmiyorum yeterli mi?

SORU: (Milli Gazete-Nevzat Özpeli to ğ lu) Yasal olarak kurabilmeyi amaçladığınız TKP'nin faaliyet çizgisi devletlerarası platformda hangi çizgidedir? a) Rus usulü komünist partisi mi? b) Çin usulu komünist partisi mi? c) Arnavutluk usulu komünist partisi midir? Çünkü Çin'de Mao'nun ölümü köklü değişiklikler getirdi, Arnavutluk'ta Enver Hoca'nın ölümü çok değişiklikler getirdi, Rusya'da ise Lenin'den sonra birçok değişiklikler oldu, şu anda Rusya kapitalizme yaklaşmaktadır. Sizin tercihiniz hangi yöndedir? Veyahut da Türkiye'

ye has ve Türkiye'nin arazi şartlarına uygun bir komünist partisi midir? Son olarak da, Türkiye Birleşik Komünist Partisi'ni legal hale getirmek için görev aldık dediniz, bu görevi nerden aldınız?

KUTLU: Bu sınırlama belki geçtiğimiz dönemin görüntüsüne uygun düşüyor olabilir, fakat konuya daha derin yaklaştığımız zaman gerçeği de tam yansıtmadığını görebiliriz. Bugün ise durumda görüntü itibariyle de çok köklü değişmeler olduğunu görmek lazım. Böylesi ayrımlar yoktur. Türkiye Birleşik Komünist Partisi ise elbette Marks'ın, Engels'in, Lenin'in düşüncelerini kendi ülkemiz koşullarına yaratıcılıkla uygulayacak bağımsız bir partidir. Böyle olacaktır. Biz programımızda açıkça şunu ifade ettik, kuşkusuz ki kendi renklerimizi de taşıyacaktır sosyalizm. Nitekim biz değişen dünya koşullarını da dikkate alarak çoğulcu yolu seçtik. Çok partiyi seçtik ve bunu da programımızda açıkça ifade ettik. TBKP'yi ülkede legal olarak kurma görevini partilerimiz bize ayrı ayrı verdi. Yani Türkiye İşçi Partisi yönetimi Sargın yoldaşa verdi bu görevi, Türkiye Komünist Partisi yönetimi de bana verdi. Partilerimiz verdi bu görevi.

SARGIN: Sanıyorum ki muhterem basın mensuplarının soruları şu anda tamamlanmış bulunuyor. Toplantımıza katılmanızdan dolayı ve özellikle, bunu altını çizerek belirtmek istiyorum, burada değişik sorular soruldu, konuya değişik açılardan yaklaşımlar söz konusuydu, ama hepsi de o değişik açılardan konuyu daha iyi anlayabilmek açısından sorulmuş sorulardır. Bundan dolayı da ayrıca teşekkür ederiz.

DÜSSELDORF BİRLİK-YASALLIK TOPLANTISINA GÖNDERDİĞİ MESAJ

Yoldaşlar, dostlar, kardeşlerim,

Bu toplantınıza ulaşmak, sizlerle kucaklaşmak için son dakikaya kadar çok çaba harcadım. Ne var ki, konsolosluktan bana verilen belge buna imkân vermedi. Üzgünüm. Size şu kısacık mesajla seslenmek istiyorum.

Ülkemize dönüyoruz. Bu dönüş bir mücadeledir. Mücadelemiz özgürlük mücadelesidir. Çağlar boyu insanlığın nice acılar, dökülen nice kanlar pahasına verdiği özgürlük mücadelesinin mütevazı bir devamıdır.

65. yıldönümü konuşmasında şöyle demiştim: «Partimiz üzerindeki 65 yıllık yasak zinciri ağırdır ama paslı ve çürüktür. Bu zinciri parçalayacağımız günler uzak değildir.» Yine aynı konuşmamda partimizi herşeyi ile halkımıza açtığımızı, açıklığa sıkıca bağlı kalacağımızı ifade etmiştim.

Şimdiye dek bu doğrultuda yürüdük. Ülkeye dönüş ve bu doğrultuda yaptığımız çalışmaların bilinmeyen, gizli hiçbir yanı yoktur.

İlk zamanlar şöyle düşünülüyordu: «Bu koşullarda ülkeye dönüşü göze aldıklarına göre bir güvenceleri var, hükümetle anlaştılar.» Fakat kararımızı açıkladıktan sonra geçen sürede olup bitenlerden sonra artık kimse bu soruyu sormuyor.

Hep söyledik. Ülkeye dönerken demokratik güven-
celere sahip değiliz. Dayanacağımız yasal temeller son
derece de zayıftır. Ülkemizde henüz milyonların dolay-
sız gücü herşeyi belirleyecek bir duruma gelebilmiş de
değildir.

Soruyorlar: Batı Avrupa'ya mı güveniyorsunuz?
Hayır. Demokrasi bizim sorunumuzdur. Komünistlerin
özgür çalışma koşullarına kavuşması demokrasimizin
artık pratik bir ihtiyacıdır.

Batı Avrupa'nın demokratik kamuoyunun desteği-
ni son derecede önemli buluyoruz. Ama biz, halkımızın
demokratik vicdanına güveniyoruz. Biz, yükselen de-
mokrasi, özgürlük fikirlerinin büyük gücüne güveniyo-
ruz. Ülke ve ülke dışında işçi, emekçi, Türk ve Kürt
halkına güveniyoruz. Biz, soldaki dostlarımıza güveni-
yoruz. Biz sizlere güveniyoruz.

Sizler de bize güvenin. Ülkeye dönüşümüz yalnız
TİP ve TKP'nin özgürlüklerini elde etmek için değildir.
Herşeyden önce halkımızın iş, ekmek, özgürlük mücade-
lesinin başarıya varması içindir. Ülkemizde temiz de-
mokrasi rüzgârlarının esmesi, kimsenin düşünceleri ve
inançlarından dolayı baskı altında kalmaması içindir.
Politik görüşlerimiz farklı da olsa, diğer devrimci sol
güçlerin kendi görüşlerini özgürce savunabilmeleri için-
dir. Dönüşümüz, politik göçmenlerin ülkeye pişmanlık
belgesi imzalar gibi değil, onurlu, başı dik dönüşleri
içindir.

Bugün ülkemizin bir numaralı sorunu, barış ve de-
mokrasidir. Artık acı deneyler pahasına da olsa demok-
rasinin ekmek gibi, su gibi önemli olduğunu kavrama-
lıyız. Demokrasi ne zaman kısılmışsa halkımızın ekme-
ği de kısılmıştır. Çünkü demokrasi kısıldığı zaman iş,
ekmek, özgürlük isteyenlerin sesi kısılıyor. Kuşkusuz

bizi hiçbir zaman susturamadılar; susturamayacaklar. Ama eğer demokrasi yoksa, ya da kısıtlıysa, halkımızın gerçekleri öğrenme olanakları da kısıtlanıyor.

Şimdi ülkemizde barışı, demokrasiyi egemen kılacak muazzam bir demokratik düşünce birikimi vardır. Farklı politik görüşlerde de olsa, barış ve demokrasi isteyen çok geniş güçler vardır. Zayıf olan mücadele kararlılığıdır. Bunu göstermek sorumluluğunu en başta biz kendimizde hissediyoruz.

Özgürlük öyledir ki, onun azı çoğu olmaz. Bu mücadelenin zamanı olmaz. Bu mücadelenin uygun yeri olmaz. Özgürlük mücadelesi verenler kendileriyle birlikte yürüyenler var mı diye arkalarına da bakmazlar.

Haklı olduğumuzu bilmek yeterlidir. Haklıyız. Biz özgür düşünce hakkımızı savunuyoruz. Başka deyişle, insan olma hakkımızı, insanlık onurumuzu savunuyoruz. Eğer özgürce düşünemiyorsam, düşüncelerimi özgürce açıklayamıyorsam, kendimi nasıl bir insan olarak hissedebilirim?

Öyle ise bir takım çağdışı ceza yasaları ile baskı, terör, tehditle demokrasi, özgürlük mücadelesi durdurulamaz. 141, 142 ve 163. maddeler mutlaka kalkacak, ülkemize demokrasi, özgürlük gelecektir.

Demokratik hak ve özgürlüklerimizi eksiksiz istemek bizim hakkımızdır. Biz özgürlüklerimizi istiyoruz. Yalnız istemekle de kalmıyoruz, onları kazanmak için mücadele veriyoruz. Bizim devrimci mücadele çizgimiz açık seçiktir. Biz, barış ve demokratik yenilenme yolunda durumu değiştirici aktif rol oynuyoruz.

Çoğunluğu kazanmadan ne demokrasi, ne devrim, ne sosyalizm olabilir. Çoğunluk ancak demokrasi mücadelesi ile kazanılabilir. İşte biz, bu tek sağlam ve doğru yoldan yürüyoruz.

Bizim devrimci kimliğimiz sözle değil somut işle, somut mücadele ile çiziliyor. Devrimci sözlerimizle devrimci işimiz birbiriyle uyumludur.

Türkiye Birleşik Komünist Partisi yasal olarak kurulup yasal çalışma özgürlüğü kazanıldığı zaman, yeni bir 'Türkiye'nin yolu açılmış olacaktır. Bu özgürlük kazanıldığında, Türkiye Birleşik Komünist Partisi diğer komünistleri de kucaklayıcı olacaktır. Tekelci anlayışta olmayacaktır. Türkiye Birleşik Komünist Partisi yalnız TİP ve TKP'den ibaret olacaktır demeyeceğiz.

Şunu çok iyi biliyoruz: Bugün Türkiye'nin, Türk ve Kürt halkının ihtiyacı yalnızca, yasal çalışma hakkına sahip bir komünist partisinin var olmasında değil, yasal çalışma hakkına sahip güçlü bir komünist partisinin var olmasındadır.

Bu nedenle biz, demokratik Türkiye için birlik, yasalılık, kitlesellik yolunda yürüyoruz. Behice Boran yoldaşımıza, işçi sınıfımıza, emekçi halkımıza verdiğimiz sözü yerine getiriyoruz.

Yoldaşlar, dostlar, kardeşlerim,

Sizlerden ayrılırken TİP'li, TKP'li tüm yoldaşlarıma, dostlarıma şunu söylemek isterim. Yüreğim ve düşüncem her zaman sizinle birlik olacaktır. Ne tür zorluklarla karşılaşırsak karşılaşalım, sizin desteğiniz bizim en büyük direnme gücümüz olacaktır.

Bizimle dayanışma gösteren bütün kardeş partilere, bu toplantımıza ev sahipliği yapan, sıcak enternasyonalist bağlarla bağlı olduğumuz Alman Komünist Partili yoldaşlara, farklı politik görüşte olsalar da tüm dostlarımıza, göçmen işçi kardeşlerimize, aydınlarımıza, gençlerimize, kadınlarımıza, herkese, yürekten teşekkür ederim.

Ufukta ışık gözüküyor. Bu ışık, gücünü, haklılık

temelinden alıyor. Bu parlak ışığa doğru umutla, inançla yürüyün. Kararlılıkla yürüyün. Birlikte elele, omuz omuza yürüyün. Gelecek bizimdir.

Özgürlük mücadelesi yenilemez.

Düşünceler zincire vurulamaz.

Komünistler susturulamaz.

Yaşasın aydınlık düşüncenin gücü!

Yaşasın Türk ve Kürt halkının, demokrasi güçlerinin birliği!

Yaşasın demokratik Türkiye!

Yaşasın barış, demokrasi, ulusal bağımsızlık ve sosyalizm mücadelemiz.

15 Kasım 1987, Düsseldorf

İÇİNDEKİLER

SUNU	5
HAYDAR KUTLU'NUN KISA ÖZGEÇMİŞİ	7
GÜNÜN EN DEVRİMCİ GÖREVİ	9
DEMOKRASİNİN EN KARARLI GÜCÜ İŞÇİ SINIFIDIR	19
ABD Emperyalizminin Politikasında Değişen Bir Şey Yoktur	23
Barış ve Silâhsızlanma İçin Savaşmadan Hiçbir Amaca Ulaşılamaz	24
Ülke Ekonomisi IMF'nin İnsafına Bırakılmıştır	26
Bugün Ülkemizde Demokratik Bir Cumhuriyetin Varlığından Söz Edilemez	31
Washington'a Çok Tehlikeli Yeni Ödünler Veriliyor	32
Toplumu Çürütmek İstiyorlar	35
TKP Toplumun Motor Gücü Olmalıdır	38
İlerici, Demokrat, Yurtsever Her Hareketle Birlikte Yürüyeceğiz	40
Biz Herşeyden Önce Enternasyonalistiz	44
İşçi Sınıfımız, Halkımız Direniyor	45
Sol Güçlerin Sorumluluğu Artıyor	49
TKP'ye Yönelik Saldırılardan Ülkemiz Hiçbir Şey Kazanmamıştır	50
Partimiz Yiğit Yoldaşlar Çıkıyor	53
TKP Halktan, Dostlarından Gizli Değildir	54
TKP'nin Özgürlüğü Sorununu Tarih Gündeme Getiriyor ..	55
«BARİŞ VE İYİ KOMŞULUK KÖPRÜSÜ» İÇİN	59
TKP VE DEMOKRASİ SAVAŞI	74
Doğmatizmden Kurtulmak	75
Temel Bir Doğrultuyu Israrla İzlemek	78
Nesnel Koşulların Yetersizliğini Aşmak	84
Değişim ve Toplumun Yeniden Yapılanması	87
Kilit Sorun Politik Rejim	89
Egemen Üretim Tarzı Üzerine	91
Devrimci Süreç ve Dönüşümler Programı	101
Türkiye Somutunda Reel Bir Perspektif	106
Leninci Kesintisiz Devrim Anlayışı	109
Tarihten Öğrenmek	110

Kullanılmayan Tarihsel Fırsat	114
Yeni Yol Ayrımı - Yeni Fırsat	122
MARKSİZM VE YARATICI ARAYIŞ	126
Uluslararası Olanla Ulusal Olanın Diyalektiğinde Yeni Çizgiler	126
Demokrasi ve Bağımsızlık	131
Demokratik Görevlerle Sosyalist Görevleri Birleştirme	135
Somut Alternatif	140
«1987 YILI ÜLKEMİZDE BARIŞ VE DEMOKRASİ MÜCADELESİNİN YÜKSELDİĞİ, GÜÇ KAZANDIĞI BİR YIL OLSUN»	143
Bariş ve Demokrasi Mücadelesi Birbiriyle Sıkıca Bağlıdır ...	144
Herkesin Yaratıcı Katkısına İhtiyaç Var	145
Bu Sorunda Tarafsız Kalmak Mümkün Değildir	147
Bariş İstemi Derin Bir İçerik Taşıyor	149
«YENİ BİR TÜRKİYE, YENİDEN BİR DOĞUŞ İSTEĞİ, HEYECAN VE BİLİNCİ YARATMALIYIZ»	153
SOVYETLER BİRLİĞİ'NDE SOSYALİZMİN DEVRİMCİ YENİLENMESİNİN MÜCADELEMİZ AÇISINDAN ÖNEMİ	171
Ekonomide Yenilenme	173
Sosyalizmin Tanıtılması	178
Her Alanda Yenilenme	180
Lider - Parti - Sınıf - Yığın	182
Demokratikleşme	184
İç ve Dış Politikanın Birliği	187
Bizim Tutumumuz	190
Marksist Teori ve Sol Güçler	192
Ekim Devrimi ve Yenilenme	195
BASIN BİLDİRİŞİ	197
7 EKİM'DE BRÜKSEL'DEKİ BASIN TOPLANTISINDA SORULARA VERİLEN YANITLAR	202
TARİHİN YÜKLEDİĞİ SORUMLULUK	226
«TBKP'NE VARACAK, BİRLEŞİK KONGREMİZİ SANA ARMAĞAN EDECEĞİZ»	230
«TÜRKİYE'NİN AYDINLARA EKMEK VE SU KADAR İHTİYACI VAR...»	244
BASIN BİLDİRİŞİ	254
BASIN TOPLANTISINDA YÖNELTİLEN SORULAR VE YANITLARI	258
DÜSSELDORF BİRLİK - YASALLIK TOPLANTISINA GÖNDERDİĞİ MESAJ	232

Dünya ve ülke sorunları üzerine değişik toplumsal ve politik güçlerin ve her yurttaşın görüş açıklaması demokrasinin gereğidir. Bir ülkede demokrasinin varlığının önkoşulu, ülke sorunlarına her politik gücün getirdiği çözüm perspektiflerinin serbestçe tartışılabilmesidir.

Elinizdeki kitap dünya ve ülke sorunları üzerine, bu sorunların çözüm perspektifleri üzerine somut seçenekler sunuyor. Bu seçeneklerin belirgin özellikleri demokratik olması, insanlığın ortak politik kültür mirasının plümü öğelerini içermesi, hümanist bir karakter taşıması ve yeni bir politik kültürün taşıyıcısı olmasıdır.

Kitapta yer alan yazılar ülkemiz politik yaşamının “seçeneksiz” olmadığını gösterdiği gibi, aynı zamanda, ülkemiz insanların yaşadığı sorunların ve çektiği acıların kaynağını ve maddi temelini de gösteriyor. Toplumsal gelişmenin yasalarını doğru biçimde kavramanın demokrasinin kazanılması ve barış davasının ilerletilmesi için taşıdığı yaşamsal önem bu yazılarla bir kez daha gözler önüne seriliyor.

Yayınevimiz, politik ve kültürel yaşamımızın aydınlanmasına katkıda bulunma çabasını bu kitapla sürdürüyor.

